

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

Града Крагујевца

КРАГУЈЕВАЦ
24. АПРИЛ 2024.

ГОДИНА XXXIV
БРОЈ 20

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 55. став 5, 6. и 8. Закона о водама („Службени гласник Републике Србије“, број 30/10, 93/12, 101/16, 95/18 - др. закон), члана 20. став 1. тачка 8. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, број 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон, 47/18 и 111/21 - др. закон), члана 40. став 1. тачка 50. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и Мишљења ЈВП „Србијаводе“ Београд, ВПЦ „Морава“ Ниш, број: 1749/1 од 28. марта 2023. године, на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

О П Е Р А Т И В Н И П Л А Н

ЗА ОДБРАНУ ОД ПОПЛАВА

НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА ЗА ВОДЕ П РЕДА,

ЗА 2024. ГОДИНУ

С А Д Р Ж А Ј**I Правни основ за израду плана****II Географски положај и природни чиниоци**

Топографско – географске карактеристике

Климатске карактеристике

Хидрографија

III Опис и процена стања на водотоковима обухваћених оперативним планом за одбрану од поплава

1. Воде I реда
 - 1.1 Лепеница
 - 1.2 Сушички поток
 - 1.3 Грошничка река
 - 1.4 Угљешница
2. Воде II реда
 - 2.1. Бреснички поток
 - 2.2. Дивостински поток
 - 2.3. Ердоглијски поток
 - 2.4. Козујевачки поток
 - 2.5. Ждраљица
 - 2.6. Илићевски поток
 - 2.7. Сребрница

IV Штићена и нештићена плавна подручја, деонице и критеријуми за проглашење и увођење мера одбране од поплава

А) Водотокови I реда

1. Штићена плавна подручја - Воде I реда на којима одбрану од поплава проглашава ЈВП „Србијаводе” - **Извод из републичког оперативног плана**

2. Нештићена плавна подручја - Воде I реда

Б) Водотокови II реда - одбрану од поплава проглашава град Крагујевац

1. штићена плавна подручја
2. нештићена плавна подручја

V Преглед угрожености насеља, становништва, објеката инфраструктуре и пољопривредног земљишта од поплава**VI Проглашење и укидање одбране од поплава****VII Обавештавање и упозоравање**

1. Деоничари и заменици деоничара
2. Кол центар

VIII Организовање и руковођење одбраном од поплава

1. Воде I реда на којима одбрану од поплава проглашава ЈВП „Србијаводе” - **Извод из републичког оперативног плана**
 - 1.1 Руководиоци одбране од поплава и помоћници
 - 1.2 Главни руководиоци одбране од поплава по водним подручјима и њихови заменици
 - 1.3 Републичка организација надлежна за хидрометеоролошке послове
 - 1.4 Остала правна лица задужена за спровођење одбране од поплава
 - 1.5 Лица задужена за евидентирање података о поплавним догађајима на водама I реда и системима за одводњавање у јавној својини

- 1.6 Правно лице надлежно за организовање и спровођење одбране од поплава, руководиоца одбране од поплава на водном подручју, његов заменик и помоћник, секторски руководиоца одбране од поплава и његов заменик
2. Воде I и II реда на којима одбрану од поплава проглашава град Крагујевац
 - 2.1 Руководиоци одбране од поплава и помоћници
 - 2.1.1 Главни руководиоца и његов заменик
 - 2.1.2 Градски Штаб за ванредне ситуације
 - 2.1.3 Стручно-оперативни тим за поплаве, клизишта и ерозију
 - 2.2 Лице за евидентирање података о поплавним догађајима на водама II реда
- IX Снаге које учествују у организацији и спровођењу одбране од поплава**
1. Повереници и заменици повереника цивилне заштите
 2. Јединице цивилне заштите опште намене
 3. Субјекти од посебног значаја
- X Преглед правних и других субјеката и материјално-техничких средстава који се ангажују у акцијама заштите и спасавања од поплава на територији града Крагујевца**
- XI Опрема и материјалне резерве**
- XII Годишњи план превентивних мера и радова**
- XIII План обезбеђења финансијских средстава за спровођење Оперативног плана**
- Додатак: Графички прилози**
1. Територија града Крагујевца са насељима
 2. Хидрографска карта са сливним подручјима
 3. Карта деоница водотокова
 4. Карта регулисаних и нерегулисаних водотокова I и II реда са критичним тачкама
Карташтићених и нештићених поплавних подручја

I**ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА**

Израда Оперативног плана за одбрану од поплава за 2024. годину на територији града Крагујевца извршена је на основу следећих законских прописа:

1. Закон о водама („Службени гласник РС“ бр. 30/10, 93/12, 101/16 и 95/18 – др. закон), члан 55. став 5.
2. Уредба о утврђивању Општег плана за одбрану од поплава за период од 2019. до 2025. године („Службени гласник РС“, бр. 18/19), поглавље 4. став 7.

II**ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ПРИРОДНИ ЧИНИОЦИ****Топографско – географске карактеристике**

Град Крагујевац смештен је у средишњем делу Републике Србије. Простире се између 43° 50' и 44° 11' северне географске ширине, односно 20° 33' и 21° 7' источне географске дужине, на површини од 835 km².

У погледу рељефа на територији града Крагујевца могу се издвојити три дела: ниски- равничарски, средњи- брдски и виши- планински део.

Хипсометријски најнижи део овог подручја је широко долињско дно Лепенице и доњи делови њених притока. Карактеришу се малим падовима, најчешће до 10°.

Побрђе чини прелаз између равничарског и планинског дела и захвата највећу површину територије града (75%). Припада му западни обод крагујевачке котлине, од Ђурисела до Лужница, и источни обод од Трмбаса до Ботуња, као и побрђе по дну котлине. Високо побрђе констатовано је у јужним деловима подручја (Велике Пчелице, Доња Сабанта, Горња Сабанта и Велика Сугубина). Карактерише се надморском висином од 200 до 500 m и нагибом терена 10-15°.

Планински рељеф карактерише се нагибом терена изнад 25° и заступљен је на надморској висини већој од 500 m.

На западу, планинска зона захвата источне падине планине Рудник у које су усечене клисурасте долине Каменичке реке и Сребрнице. Изворишни делови ових река одликују се веома стрмим странама на којима је развијен интензиван денудациони процес.

У оквиру планинске зоне на југу и истоку од Крагујевца, истичу се долине Грошничке реке и Ждраљице, чије се стране карактеришу мноштвом ситних денудационих облика, као што су јаруге, вододерине, урвине. Целу ову планинску масу карактерише јака дисекција рељефа.

* * * * *

Геолошки супстрат слива Лепенице и њених притока састоји се од вододрживих стена (дијабаза, рожнаца, лапораца, глинача, пешчара) и делимично од водопрпусних кречњака, због чега је присутно мање понирање падавина а веће сливање и отицање воде површинским токовима. Велики проценат површине слива Лепенице је под земљиштем типа смоница и гајњача које су највише заступљене на странама речних долина. Површине под еродованим смоницама имају смањену могућност инфилтрације воде због високог садржаја честица глине.

Као последица оваквих одлика терена, велике количине воде отичу у облику површинских вода и доприносе стварању поплавних таласа бујичног карактера. У планинском делу слива заступљено је скелетно земљиште, најчешће на оголелим или стрмим падинама. У долинама се налазе алувијална земљишта са честицама глине у наносу и са ниским нивоом подземне воде (0,5 - 4 m), која за време велике количине падавина долази близу површине.

Климатске карактеристике

Град Крагујевац се налази у централном делу Србије и ту се под утицајем континенталне климе са истока и егејске варијанте медитеранске климе са југа диференцира подтип семиаридне умерено-континенталне климе која се означава и као субконтинентална.

Средња годишња температура ваздуха у граду Крагујевцу је 11,2°C. Током године, најхладнији месец је јануар (-5°C), а најтоплији јул (+27°C). Број дана са температуром преко 25°C је 92, а број

ледених дана, са температуром испод 0°C, је 96. Средња годишња релативна влажност ваздуха у Крагујевцу има умерену вредност од 72%. Највећу средњу месечну релативну влажност (79%) имају децембар и јануар, а најмању август (66%) и јул (67%).

За расподелу падавина од посебног значаја је рељеф крагујевачке котлине. Виши делови на ободу крагујевачке котлине имају више падавина, а нижи део у коме се налази Крагујевац, има знатно мање падавина. Највећа месечна количина падавина је у јуну, просечно 89,1 l/m², а најмања месечна количина падавина је у фебруару 44,9 l/m². Просечна годишња количина падавина је 693 l/m².

Средња годишња облачност у Крагујевцу износи 55, што значи да је у току године небо изнад града просечно нешто више од полуоблачног. Средња годишња осунчаност је 5,5 h/dan. Мада је август најведрији месец, највећи број сунчаних часова има јул (8,8 h/dan), а најмањи број сунчаних часова децембар (2,1 h/dan).

Ветрови су у Крагујевцу чести и јављају се из више праваца. Најчешће и са највећим интензитетом дува северозападни ветар. Највећу учесталост ветрова има пролеће, а најмању јесен. Ветрови су просечно слаби и средња брзина износи 3,7 m/s.

Хидрографија

Хидрографију града Крагујевца чине *површинске воде* (извори, реке, потоци и вештачка језера) и *подземна* (изданска) *вода*.

Извори на подручју града Крагујевца најчешће се јављају на додиру стена различите старости, на додиру дна и обода котлине и на додиру долинске равни и долинских страна. На подручју Крагујевца има преко 400 извора, може се рећи да у просеку на 1 km² површине долази један извор. У погледу капацитета воде извори су махом слаби, а многи пресушују у току сушних лета. Од јачих извора, каптажом воде, подигнуте су чесме у Дивостину, Драчи, Ботуњу, Белошевцу, Крагујевцу, Великим Пчелицама и Доњој Сабанти. Села планинског карактера, по ободу крагујевачке и горњолевачке котлине, богатија су изворима од равничарских села (Букововцу има 24 извора, у Горњим Комарицама 27, у Великим Пчелицама 30, у Горњој Сабанти 55, у Грошници има 23, док Јовановац има 4, Церовац 2, Цветојевац 1 извор).

На подручју града Крагујевца, због вододржљивог терена, има доста водотокова али, услед недовољне количине падавина, сиромашни су водом. Највећи водостај код река јавља се у пролеће, након отапања снега. Минималан водостај јавља се у септембру, као последица недовољне количине падавина и знатног испаравања. Тада већи број водотокова пресуши или се ток сведе на узани део корита.

Водотокови града Крагујевца припадају сливовима реке Лепенице 530,46 km² територије, реке Јасенице око 88 km², реке Груже 27 km², реке Раче 55,3 km², реке Осанице 55 km², Дуленске реке 63 km² и реке Белице 24 km². Готово сви водотокови у поменутих сливовима су бујичног карактера.

Централни део града чини алувијална равна Лепенице и њених притока које представљају бујичне водотокове краћег слива али учесталог интензитета. Хидрографску мрежу овог подручја чине реке Лепеница, Угљешница, Грошница, Ждраљица и потоци Козујевачки, Дивостински, Ердоглијски, Сушички, Реснички, Вињиштански, Бреснички, Илићевски и Јабучки.

Дужина тока Лепенице је 48 km и спада у реке сиромашне водом. Њен просечни протицај износи око 2 m³/s, али током године отицање је веома неравномерно и с великим колебањем.

Од осталих река које једним делом теку кроз подручје града Крагујевца значајне су: Дуленска река, Осаница и Јасеница.

Дуленска река извире у Дулене испод узвишења Гомиле на Гледићким планинама на 793 mпв. Тече крајњим јужним делом града Крагујевца, најпре у правцу севера, а затим у правцу истока, дужином од 17 km. На подручју града Крагујевца, Дуленска река, у засеоку Дубрава, прима с леве стране Пчеличку реку.

Осаница извире у Доњој Сабанти испод врха Бучја, огранка Црног врха. На подручју града Крагујевца тече источним делом територије, од Доње Сабанте до Доњих Комарица, у дужини од 23,6 km.

Река Јасеница тече крајњим северозападним делом крагујевачке територије, у дужини од 9,54 km. Извире на Руднику. Велике количине воде прима из притока Сребрнице и Моштања.

Грошничко језеро представља најстарије вештачко језеро у Србији. Настало је изградњом бране на Грошничкој реци. Језеро је направљено за потребе снабдевања Крагујевца водом и да задржава велике воде из горњег дела слива. Језером газдује ЈКП „Водовод и канализација“ Крагујевац. Комплетно језеро је I зона санитарне заштите, тј. на језеру су забрањене све активности (пецање, купање, камповање, итд).

Шумаричко језеро настало је изградњом бране на Сушичком потоку ради поплавног таласа, задржавања наноса, заштите града од поплава и улепшавања спомен парка Шумарице. Има велики

туристички и спортско рекреативни значај. Шумаричко језеро је дуго 1.000 m, а просечна ширина 165 m. У језеру се акумулира око 800.000 m³ воде и заузима површину од око 11 ha.

Језеро Бубањ се налази на 1 km од центра града. Спада у вештачка језера, али је настало природним путем. Бубањ језеро се акумулирало на простору бивше циглане. Напаја се са јаког извора Бубањ и падавинама. У почетку, на подручју данашњег језера је било неколико мањих локви. Локве су расле и од њих је настало мало језеро, које се постепено повећавало. Језеро Бубањ је површине преко 3 ha са просечном дубином од око 0,80 m.

Ниво подземних вода је релативно висок на подручју низводно низ Лепеницу. Изданска вода ствара се изнад непропустљивог слоја, понирањем атмосферске воде и снежне сочнице. Она се јавља на различитим дубинама на подручју града Крагујевца, што се да закључити на основу дубине појединих бунара који се копају до издани. Најплиће су издани у долинским подручјима река, где се јављају на дубини 2-5 m (насеља Белошевац, Драгобраћа, Јовановац и Петровац). На узвишењима, дубина издани варира: у Драчи су 5-30 m, Драгобраћи 1-39 m, Трешњеваку 1-29 m, Ациним Ливадама 6-28 m, Поскурицама 6-32 m. Изданске воде има и на далеко већим дубинама и могу се установити бушењем (бунари се обично копају до дубине од 40 m).

III

ОПИС И ПРОЦЕНА СТАЊА НА ВОДОТОКОВИМА ОБУХВАЋЕНИХ ОПЕРАТИВНИМ ПЛАНОМ ЗА ОДБРАНУ ОД ПОПЛАВА

1. Воде I реда

На територији града Крагујевца, у складу са Законом о водама („Службени гласник РС“ бр. 30/10, 93/12, 101/16 и 95/18 – др. закон), Одлуком о утврђивању Пописа вода I реда („Сл. гласник РС” бр. 83/10) и Наредбом о утврђивању Оперативног плана за одбрану од поплава за 2024. годину („Сл. гласник РС” бр. 117/23) издвојени су водотокови I реда и то: река Лепеница, Сушички поток и брана са акумулацијом „Спомен парк”, Грошничка река и брана са акумулацијом „Нова Грошница” и река Угљешница.

1.1. Лепеница

Карактер водотока: равничарски

Површина сливног подручја: 530,46 km²

Дужина водотока: 25,30 km

Заштитни водни објекти: регулисано корито у дужини од 8.200,00 m

Облогом регулисана деоница Лепенице обухвата њено уређено - проширено и поплочано, речно корито кроз градску зону (од улива Угљешнице (km 31+479,00) до улива Козујевачког потока (km 40+800,00)), које може да обезбеди проток при до сад највећем забележеном водостају на Лепеници од 920 m³/s. Корито је трапезног профила, двогубо, са минором обложеним каменом, бетоном и бетонским плочама, а мајором земљаним, затрављеним. Кроз град је димензионисано $Q_{0,1\%}=348$ m³/s.

Низводно од ове, протеже се **земљано регулисана деоница**, у дужини од 3.400,00 m (од улива Угљешнице до железничког моста преко Лепенице у Маршићу). Санацијом насипа током 2018. године, омогућен је протицај за хиљадугодишњу воду. **Критична тачка:** улив Угљешнице у Лепеницу, код кванташке пијаце (у Крагујевцу).

Нерегулисана деоница Лепенице се простире од улива Козујевачког потока до Голочела (10,30 km). Корито је плитко и може да прими стогодишњу воду. На појединим местима, река често мења свој ток а обале обрасле шибљем доприносе стварању чепова. Вода се излива при врло великим количинама падавина и плави пољопривредна земљишта. **Критична тачка:** коленаста кривина код моста преко улице Варјаче у Драгобраћи, km 45+650.

1.2. Сушички поток

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 15 km²

Дужина водотока: 12,4 km

Заштитни водни објекти: брана „Спомен парк“, корито регулисано бетоном и бетонским плочама, од бране до ушћа.

Сушички поток је лева притока Лепенице. Доњи, регулисани део тока, пролази, од акумулационог језера, кроз спомен парк „Шумарице“ и урбанизовану зону Крагујевца, све до ушћа. Укупна дужина регулисане деонице износи 4.176,00 m. Узводно од језера, поток мења име у Череновачки поток, чија сливна површина чини 2/3 укупне површине слива. Извире у насељу Драча.

Регулисањем и уређењем тока целом дужином кроз градско подручје, створени су услови несметаног протока воде и при највећем водостају. Регулација, изведена у виду једногубог трапезног профила обложеног бетоном по дну и бетонским плочама на обалним косинама, је димензионисана на $Q_{1\%}=26,3 \text{ m}^3/\text{s}$, са контролном водом $Q_{0,1\%}=38,6 \text{ m}^3/\text{s}$ и сигурносним надвишењем од 0,20 m. Пад нивелете иде од 1,019 % у узводном сектору до 0,873 % у низводном.

Брана са акумулацијом „Спомен парк”

Саграђена је на Сушичком потоку 1967. године са функцијом ублажавања поплавног таласа, задржавања наноса и заштите града од поплава. Изградњом бране, настало је Шумаричко језеро чија је дужина 1.000 m а просечна ширина 165 m. Заузима површину од око 11 ha. Током летњег периода има туристички и спортско-рекреативни значај.

1.3. Грошничка река

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 68,65 km²

Дужина водотока: 17 km

Заштитни водни објекти: брана „Нова Грошница“

Целим током, у дужини од 17 km, тече кроз крагујевачку котлину. Извор јој је на надморској висини од 800,00 m и има укупан пад од 613,00 m (просечан пад 36° што и указује на бујичан карактер). Улива се у Лепеницу код старе циглане у насељу Станово. Грошничка река има највећу густину речне мреже у крагујевачкој котлини, 10 притока узводно од бране и 9 низводно.

Осим врло кратке деонице на самом ушћу у Лепеницу, корито реке је нерегулисано. Низводно од бране, дубина корита креће се између 1 и 3,5 m, док ширина варира од 0,70 до 4 m. При обилним падавинама, од бране „Нова Грошница“ до улива у Лепеницу, ниво воде Грошничке реке се повећава због чега може да дође до плавлена околног пољопривредног земљишта на незаштићеним и ниским обалама. Редовно одржавање корита омогућава несметан проток воде (може да прими стогодишњу воду).

Критична тачка: ушће Грошничке реке у Лепеницу (у МЗ „Велико Поље“ може доћи до поплава у случају када Лепеница има висок водостај и не може да прими воду из Грошничке реке).

Брана са акумулацијом „Нова Грошница”

Саграђена је на Грошничкој реци давне 1938. године, а надвишена 1962. Основна функција ове бране је да задржава велике воде из горњег дела слива, штити град од поплава и служи за снабдевање Крагујевца водом.

1.4. Угљешница

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 246,31 km²

Дужина водотока: 35 km

Угљешница је лева, уједно најдужа и највећа притока Лепенице, дужине 35 km од којих 19 km тече кроз крагујевачку котлину. Њен укупан пад је 469,00 m, а у крагујевачкој котлини је мали и износи 95,00 m.

Угљешница има делимично плитко корито које је обрасло ниским жбуњем и веома је замуљено, због чега је смањена пропусна моћ.

Река је подељена на два дела и то на део где је извршена регулација – земљани насип (од ушћа у Лепеницу до магистралног пута М1.11, у дужини од 450,00 m), и нерегулисани, узводни део до ушћа потока Лимовац.

Обострани земљани насип уз Угљешницу, од ушћа у Лепеницу до изнад пута Крагујевац – Београд, у дужини од 6 km, чини систем одбране од поплава околног пољопривредног земљишта. Регулацијом је исправљено корито реке са протицајним профилем од 110 m³/s.

С аспекта одбране од поплава, имамо присутне две критичне тачке у току Угљешнице:

1. мост на путу Крагујевац - Јовановац (km 1+300,00), у близини градске депоније. Мост је низак и само у време великог водостаја Угљешнице нема довољан пропусни капацитет.

2. мост на путу Крагујевац – Баточина (km 0+456,00). При великој води у Лепеници јавља се успор воде, јер је ниво Лепенице виши од нивоа Угљешнице а мост нема довољан пропусни капацитет. Тад долази до плављења околног пољопривредног земљишта а постоји могућност да поплави и пут (I категорије) Крагујевац – Баточина.

Ова критична места у време пораста водостаја захтевају сталну контролу и брзу интервенцију и организацију у одбрани од поплава. Редовно одржавање корита омогућава несметан проток воде.

2. Воде II реда

2.1. Бреснички поток

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 13,47 km²

Дужина водотока: ~ 8.950,00 m

Заштитни водни објекти: регулисано бетонско корито у дужини од 4.740,00 m

Бреснички поток у свом средњем току пролази кроз насеље Бресница где је регулисан облогом од бетонских плоча (km 1+070,88 до km 3+107,25). У доњем току пролази кроз индустријску зону, где је регулисан облогом од бетона (km 0+000 до km 1+006,50). Корито потока је двогубо, трапезасто са минором обложеним бетонским плочама тј. бетоном, форландом у виду бетонске гредице и земљаним затрављеним мајором. Регулисањем и уређењем тока створени су услови несметаног протока воде и при највећем водостају (корито може да пропусти хиљадугодишњу воду).

Узводно од моста, у улици Ужичке републике, у дужини око 1.250,00 m, Бреснички поток је нерегулисан, корито није јасно профилисано и потпуно је обрасло шибљем и коровом чиме је угрожено стамбено насеље.

Критичне тачке:

1. Друмски и железнички мост у улици Драгослава Срејовића, који се налазе један од другог на удаљености од 55 m. Профили мостова су изразито мале пропусне моћи. Ова уска грла су увек била узрок плављења индустријске зоне и стамбеног блока у насељу Лепеница (2014. г. то је био једини део града који је поплављен изливањем водотока).
2. Мост у улици Николаја Велимировића - узводни, нерегулисани део корита је сужен, чиме је смањена његова пропусна моћ

2.2. Дивостински поток

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 10,19 m²

Дужина водотока: ~ 8.372,00 m

Заштитни водни објекти: регулисано бетонско корито у дужини од 563,43 m

Дивостински поток представља леву притоку Лепенице и регулисан је од улива у реку Лепеницу до моста у улици Краљевачког батаљона (km 0+000,00 до km 0+563,43). Регулација је једногуба, трапезна обложена бетоном, димензионисана на $Q_{1\%}=23,4 \text{ m}^3/\text{s}$, са контролном водом $Q_{0,1\%}=38,0 \text{ m}^3/\text{s}$ и сигурносним надвишењем од 0,20 m. Регулисањем и уређењем тока створени су услови несметаног протока воде и при највећем водостају.

Нерегулисани део Дивостинског потока протиче узводно од улице Краљевачког батаљона, кроз насељени део Станова. Корито је плитко и на појединим местима обрасло растињем. Редовним чишћењем одржава се проходност корита.

2.3. Ердоглијски поток

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 3,45 m²

Дужина водотока: ~ 1.780,00 m

Заштитни водни објекти: регулисано бетонско корито у дужини од 843,00 m

Ердоглијски поток је лева притока Лепенице. Доњи део тока протиче кроз насеље Ердоглија а горњи кроз спомен парк „Шумарице”. Зацвљен је од ушћа у Лепеницу до улице Краљице Марије у дужини од око 1.000,00 m. Од улице Краљице Марије до пропуста на путу за Чехословачко гробље (код

споменика „Бола и пркоса”, спомен парк „Шумарице”) урађена је отворена регулација једногубог трапезног профила, димензионисаног на $Q_{5\%} = 13,5 \text{ m}^3/\text{s}$. Дужина регулације је 843m.

Изведени радови штите насеље од хиљадугодишњих вода а редовно одржавање корита омогућава несметан проток воде.

Остатак Ердоглијског потока чини природно корито у спомен парку „Шумарице” у дужини од око 900,00 m, које је познато под именом Алајбегов поток.

2.4. Козујевачки поток

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 35,52 km²

Дужина водотока: ~ 14,86 m

Заштитни водни објекти: регулисано бетонско корито у дужини од 484,00 m

Козујевачки поток је лева притока Лепенице. Регулисан у укупној дужини од 2.106,00 m.

На деоници од ушћа у Лепеницу до моста на путу Крагујевац - Краљево, у дужини од 484,00 m, изведено је двогубо трапезно корито, са минором обложеном каменом у цементном малтеру и земљаним мајором. Димензионисано је на $Q_{1\%} = 57,0 \text{ m}^3/\text{s}$ (контролни $Q_{0,1\%} = 93,0 \text{ m}^3/\text{s}$) надвишен за 0,20 m и са једноличним падом нивелете $I_p = 0,35\%$. На овој деоници корито може да пропусти хиљадугодишњу воду.

Узводно од моста, према Пројекту интервентних радова, изведено је земљано, једногубо трапезно корито димензионисано на $Q_{1\%} = 57,0 \text{ m}^3/\text{s}$. Оваква регулација не пружа потребан степен заштите од поплава којима су највише угрожена пољопривредна земљишта и мањи број индивидуалних стамбених објеката.

Критичне тачке:

1. Кривина испод пружног прелаза, где само при великим количинама падавина, може доћи до изливања водотока, чиме је угрожен део насеља Мале Пчелице – Ново насеље.
2. Кривина реке код улице Црногорских батаљона (нерегулисан део корита).

2.5. Ждраљица

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 44,28 m²

Дужина водотока: ~ 7,5 km

Заштитни водни објекти: регулисано бетонско корито у дужини од 4.740,00 m

Извире у Доњој Сабанти на надморској висини од 430 m, протиче кроз насеља Белошевац, Ждраљица и Баљковац и индустријску зону и улива се у Лепеницу на граници комплекса „Фиат Крајслер аутомобили Србија“ (код железничке станице „Завод”).

Коефицијент развијености тока Ждраљице је мали, а у крагујевачкој котлини износи 1,07.

Прима неколико потока бујичног карактера. Има претежно широко корито са обалама 2-3,00 m. Река Ждраљица има регулисано бетонско корито у дужини од 4.740,00 m и земљано у дужини од 1.812,00 m. Регулација је двогубог трапезног профила. Димензионисана је на $Q_{1\%} = 70,34 \text{ m}^3/\text{s}$ и контролни $Q_{0,1\%} = 118,18 \text{ m}^3/\text{s}$.

Критична тачка: мост у Речанима. Превентивно деловање на редовном одржавању обезбеђује несметан проток воде.

Доњи део тока пролази кроз индустријску зону, и стога је водоток подељен на пет деоница које надгледају правна лица у непосредној близини као и град Крагујевац (приказано у табели која следи). За превентивне мере задужен је град Крагујевац.

Деоница	Кратак опис деонице	Деоничари	Заштитни водни објекти на којима се спроводе превентивне мере	Превентивне мере	Носилац посла
L 7.1 Ждраљица I	Од ушћа у Лепеницу до новог друмског моста (у дужини од ~ 420 m)	„FIAT CHRYSLER AUTOMOBILES SRBIJA” DOO	Корито и обале	Чишћење корита и обала од зељасте и дрвенасте вегетације и наноса (укупно 4 km)	Град Крагујевац
L 7.2 Ждраљица II	Од новог друмског до другог железничког моста (у дужини од ~ 540 m)	Застава оружје АД	Корито и обале		
L 7.3 Ждраљица III	350 m узводно од другог железничког моста (од 0+960 до 1+ 345)	„Тригано приколице”	Корито и обале		
L 7.4 Ждраљица IV	Од km 1+345 до km 3+630, кроз насеље Белошевац	МЗ „Белошевац“	Корито и обале		
L 7.5 Ждраљица V	Од km 3+630 до Техничко ремонтног завода, кроз насеље Ждраљица	МЗ „Ждраљица“	Корито и обале		

2.6. Илићевски поток

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја:

Дужина водотока: ~ 2.550,00 m

Илићевски поток је регулисан – зацељен, у доњем току у дужини од 610,00 m, од улице 19. октобра до улива у Лепеницу и пролази кроз индустријску зону.

Узводно од улице 19. октобра, водоток пролази кроз насеље Илићево. Корито је зарушено, обрасло шибљем и плитко (дубина до 0,50 m) а пропусти на прелазима неочишћени што доводи до повећане опасности од поплава приликом већих падавина (стално плави део насеља између улица 19. октобра и Светозара Чубрића).

Критичне тачке:

1. пропуст испод улице 19. октобра;
2. прелази (у виду пропуста) који воде у приватна дворишта. Оваквих прелаза има укупно шест.

2.7. Сребрница

Карактер водотока: бујичан

Површина сливног подручја: 60,48 km²

Дужина водотока: ~ 12.530,00

Заштитни водни објекти: регулисано корито у дужини од 1.500,00 m

Река Сребрница је десна притока реке Јасенице и дужине је око 10 km. Извире у селу Љубичевац а у Јасеницу се улива непосредно низводно од моста на уласку у место Страгари.

Сребрница је целим својим током кроз насељени део Страгара регулисана у дужини од 1,5 km: од моста, на уласку у варошицу, до улива потока Клисура. Регулација је израђена од камена у цементном малтеру. Једногубо, трапезно корито димензионисано је на $Q_{1\%} = 103,5 \text{ m}^3/\text{s}$ и контролни $Q_{0.1\%} = 172,5 \text{ m}^3/\text{s}$. Оштећено корито је санирано 2016. године и потпуно обавља функцију која му је предвиђена.

Нерегулисан део корита реке Сребрнице (у дужини од око 800 m), узводно од ушћа потока Клисура, може да прими педесетогодишњу воду. Једино при екстремно великим количинама падавина (1999. г. пало је 87,6 mm; а 2014.г. 53 l/m²) може да дође до изливања водотока и ерозије бочних страна речног корита (на појединим деоницама вода је „проширила“ корито за 2,00 m).

IV

ПЛАВНА ПОДРУЧЈА И КРИТЕРИЈУМИ ЗА ПРОГЛАШЕЊЕ И УВОЂЕЊЕ МЕРА ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА

А) Водотокови I реда

1. Штићена плавна подручја

Воде I реда на којима одбрану од поплава проглашава ЈВП „Србијаводе”
Извод из републичког оперативног плана

ВОДНО ПОДРУЧЈЕ „МОРАВА”

Водна јединица	„ЛЕПЕНИЦА – КРАГУЈЕВАЦ“
Воде I реда: Сектор – деонице: Дужина објеката: Бране:	Велика Морава, Рача, Лепеница, Угљешница, Сушички поток, Грошничка река М.3. – М.3.1. објекти М.3.1.3., М.3.1.4., М.3.1.5.; М.3.2.; М.3.3.; М.3.4.; М.3.5. 136,08 km „Спомен парк“, „Нова Грошница“

Ознака деонице	Опис деонице	Заштитни водни објекти на којима се спроводе мере одбране од поплава	Критеријуми за увођење мера одбране од поплава	Штићено поплавно подручје
М.3.3.	Лепеница, Сушички поток Угљешница 20.73 km	1. Регулисано корито реке Лепенице у Крагујевцу, 8.20 km 2. Регулисано корито Сушичког потока од ушћа у Лепеницу, 4.20 km 3. Обострани насипи уз Угљешницу од ушћа у Лепеницу (2x4.16 km), 8.33 km *	В РО ВО МВ КВЗ Лепеница: Крагујевац, мост – Улица Зорана Ђинђића Ниво на 2.0 m испод круне мајор корита *ниво у ножици насипа Ниво на 1.0 m испод круне мајор корита *ниво на 1.0 m испод круне насипа $Q_{1\%} = 161,00 \text{ m}^3/\text{s}$ 172.64	„Крагујевац” Регулисано подручје 20.73 km КРАГУЈЕВАЦ
М.3.4.	Сушички поток Брана „Спомен парк”	1. Брана са акумулацијом „Спомен парк” на Сушичком потоку, левој притоци Лепенице Простор за пријем поплавног таласа 58.000 m ³	Карактеристичне коте 222.00 прелив/нормалан ниво 222.80 максималан ниво 223.40 круна бране	„Спомен парк” КРАГУЈЕВАЦ
		1. Брана са акумулацијом „Нова		

M.3.5.	Грошница Брана „Нова Грошница”	Грошница” на Грошници, десној притоци Лепенице Простор за пријем поплавног таласа 1.000.000 m ³ Евакуација великих вода се врши према Елаборату за одржавање, експлоатацију, управљање и одбрану од поплава	Карактеристичне коте 312.38 прелив/нормалан ниво 313.50 максималан ниво 314.00 круна бране	„Нова Грошница” КРАГУЈЕВАЦ
--------	-----------------------------------	--	---	-------------------------------

2. Нештићена плавна подручја

Воде I реда на којима одбрану од поплава проглашава град Крагујевац

Ознака деонице	Назив деонице	Опис деонице	Критеријуми за проглашење одбране од поплава		Нештићено поплавно подручје
L1	Река Лепеница	Нерегулисано корито реке, 950,00 m узводно од ушћа Козујевачког потока	PO BO	Ниво на 1.0 m испод круне обале Ниво на 0.5 m испод круне обале	„Лепеница 2“ Нерегулисано подручје
L2	Грошничка река	Нерегулисано корито реке, 9.000,00 m	BO	Ниво на 0.5 m испод круне обале	„Грошница“ Нерегулисано подручје
		11.850,00 m			

Б) Водотокови II реда

Воде II реда на којима одбрану од поплава проглашава град Крагујевац

1. Штићена плавна подручја

Ознака деонице	Назив деонице	Заштитни водни објекти на којима се спроводе мере одбране од поплава	Критеријуми за проглашење одбране од поплава		Штићено поплавно подручје
L3	Бреснички поток	Регулисано корито реке, 3.042,25 m	BO MB	Ниво на 1.0 m испод круне обале Q _{1%} = 35,00 m ³ /s	„Бресница” Регулисано подручје
		Регулисано корито потока, 563,43 m	BO	Ниво на 1.0 m испод круне обале	„Станово“ Регулисано подручје

L4	Дивостински поток		МВ	$Q_{1\%} = 23,40 \text{ m}^3/\text{s}$	„Станово“
		Нерегулисано корито потока, 650,00 m (узводно од улице Краљевачког батаљона)		Услед малих дубина корита водотокова и немогућности примања великих вода, одмах се проглашава ванредна одбрана од поплава.	
L5	Ердоглијски поток	Регулисано корито потока, 843,00 m	ВО	Ниво на 1.0 m испод круне обале	„21.октобар“ Регулисано подручје
			МВ	$Q_{5\%} = 13,50 \text{ m}^3/\text{s}$	
L6	Река Ждраљица	Регулисано корито реке, 4.740,00 m бетонске и 1.812 m земљане регулације	РО	Ниво на 1.0 m изнад минора корита	„Белошевац“ Регулисано подручје
			ВО	Ниво на 1.0 m испод круне обале	
			МВ	$Q_{1\%} = 70,34 \text{ m}^3/\text{s}$	
L7	Илићевски поток	Нерегулисано корито реке, 1.000,00 m узводно од улице 19. октобра		Услед малих дубина корита водотокова и немогућности примања великих вода, одмах се проглашава ванредна одбрана од поплава.	„Илићево“ Нерегулисано подручје
L8	Козујевачки поток	Регулисано корито потока, 484,00 m	ВО	Ниво на 1.0 m испод круне обале	„Козујево“ Регулисано подручје
			МВ	$Q_{1\%} = 57,00 \text{ m}^3/\text{s}$	
		Нерегулисано корито потока, 1.000,00 m узводно од улице Краљевачког батаљона		Услед малих дубина корита водотокова и немогућности примања великих вода, одмах се проглашава ванредна одбрана од поплава.	„Козујево“ Нерегулисано подручје
L9	Река Сребрница	Регулисано корито реке, 1.500,00 m	ВО	Ниво на 1.0 m испод круне обале	„Страгари“ Регулисано подручје
			МВ	$Q_{1\%} = 103,50 \text{ m}^3/\text{s}$	
	УКУПНО	14.791,68 m			

2. Нештићена плавна подручја

Ознака деонице	Назив деонице	Опис деонице	Критеријуми за проглашење одбране од поплава	Нештићено поплавно подручје
L3	Бреснички поток	Нерегулисано корито реке, 1.250,00 m узводно од улице Ужичке републике	Услед малих дубина корита водотокова и немогућности примања великих вода, одмах се проглашава ванредна одбрана од поплава.	„Бресница“
L4	Дивостински поток	Нерегулисано корито потока, у дужини 1.550,00 m		„Станово“
L7	Илићевски поток	Нерегулисано корито реке, у дужини 440,00 m		„Илићево“
L9	Река Сребрница	Нерегулисано корито реке, 3.650,00 m узводно од ушћа потока Клисуре		„Страгари“
	УКУПНО	6.890,00 m		

V

**ПРЕГЛЕД УГРОЖЕНОСТИ НАСЕЉА, СТАНОВНИШТВА, ОБЈЕКТА ИНФРАСТРУКТУРЕ
И ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА ОД ПОПЛАВА**

ПРЕГЛЕД ПОПЛАВНИХ ПОДРУЧЈА СА УГРОЖЕНИМ САДРЖАЈИМА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Водоток	Критичне деонице/ локације (km)	Угрожена насеља (назив)	Угрожени стамбени објекти (број)	Угрожено становништво (број)	Угроже н сточни фонд		Угрожени привредни	Угрожена инфраструктура												Пољопривредно земљиште	Културна добра (број)	
					Крупна	Ситна		Електр. енергија		Путеви		Водовод		ПТТ		Мостови (број)	Гасовод		Канализа- ција			
								Мрежа (m)	Објекти (број)	Државни (km)	Локални (km)	Мрежа (m)	Објекти (број)	Мрежа (m)	Објекти (број)		Мрежа (m)	Објекти (број)	Мрежа (m)			Објекти (број)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Водотоци I реда																						
Леленица	- улив Ресничког потока (21,56) ; - улив Угљешнице (31,48); - мост у улици Варјаче у Драгобраћи (45,65)	Драгобраћа Јовановац Маршић Корман Ресник Цветојевац	/	/	/	/	1			/	1,7				/	15 друм., 2 ж.ст. I пеш.				1	18,5	/
Угљешница*	- мост на путу Крагујевац - Јовановац (1,30) - мост на путу Крагујевац – Баточина (0,456)	Бубањ <u>Петровац</u> 1.мај Јовановац <u>Угљешница</u> Опорница Шљивовац Селиште Десимирова ц	20	72	/	/	1			/	2,8				/	1 друм.	/	/	4.900,00		50	/

Водоток	Критичне деонице/ локације (km)	Угрожена насеља (назив)	Угрожени стамбени објекти (број)	Угрожено становништво (број)	Угроже н сточни фонд		Угрожени привредни	Угрожена инфраструктура												Пољопривредно земљиште	Културна добра (број)	
					Крупна	Сигна		Електр. енергија		Путеви		Водовод		ПТТ		Мостови (број)	Гасовод		Канализа- ција			
								Мрежа (m)	Објекти (број)	Државни (km)	Локални (km)	Мрежа (m)	Објекти (број)	Мрежа (m)	Објекти (број)		Мрежа (m)	Објекти (број)	Мрежа (m)			Објекти (број)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Грошница	Ушће Грошничке реке у Лепеницу	Грошница Велико Поље	70	210	/	/	/			/	3,5	4,5			/	7 друм.	/	/	2.000,00			/
Дуленка	- Манастир Саринац (В. Пчелице,49,00); - мост на 56,65 km - мост код воденице (57,00)	Велике Пчелице, Дулене	7	10	/	/	/			/	0,1 2				/	9 друм.	/	/	/	/	15	/
Јасеница	- Потез Колетина у Котражи - Потез Јасеница у Вакчи	Котража Влакча Маслошево	/	/	/	/	/			/	/				/	1 друм.	/	/	/	/	17	/
УКУПНО			997	292	/	/	2			/	8,1 2				/	36			6,9 km		100, 5	/

* Од реке Угљешнице, у насељима Бубањ, Јовановац, 1.мај, Опорница, Шљивовац, Селиште и Десиминовац, плави само пољопривредно земљиште.

Напомена: Пројекат израде карата угрожености и карата ризика од поплава (за водотоке I реда) израђује, поред осталих и, ЈВП „Србијаводе“. Овај пројекат још није завршен. Приложена Процена угрожености насеља од водотокова I реда извршена је на основу поплава које су се догодиле на територији града Крагујевца у претходних 30 година.

Године 2023., израђена је „Процена ризика од катастрофа града Крагујевца“. За поплаве је предвиђен следећи сценарио са најтежим могућим последицама:

Појављивање, просторна димензија и интензитет

Услед велике количине кише на подручју града Крагујевца, долази до пораста водостаја у горњим токовима левих и десних притока Лепенице, које даље услед налета бујичних вода утичу на пораст водостаја у доњим токовима, при чему долази до формирања великог поплавног таласа. Угрожена су сва насеља око водотокова II реда, као и насеља око Лепенице, која није у могућности да прими повећану количину водене масе. Изливају се сви водотокови. На ширем подручју урбанизованог дела града јављају се и урбане поплаве (услед немогућности атмосферске канализације да прими повећану количину воде).

У сеоским подручјима изливају се Сребрница, Каменица и Дуленка.

На нерегулисаним деоницама водотокова долази до изливања воде на окукама и местима ниских обала. Поплаве захватају значајне површине под пољопривредним културама, велики број стамбених и привредних објеката и саобраћајница у близини водотока.

Поплавни талас захвата укупно 25 насеља (месних заједница).

Брдска конфигурација рељефа по ободима територије и благи падови терена ка Лепеници условили су настанак бујичних вода у горњим токовима левих и десних притока Лепенице, које су у долиним деловима довеле до пораста водостаја и изливања воде из водотокова. Томе су знатно допринеле дуготрајне и интензивне кишне падавине и појава подземних вода.

Трајање

Опасност од поплаве траје 3 дана, а најкритичнији је први дан при налету велике количине воде која прелази ниво речних корита и плави околне површине.

Након повлачења воде остају велике количине муља, грања, смећа и другог отпада, па је неопходно спровести активности рашчишћавања терена ангажовањем комуналних служби.

Последице по сваку од штићених вредности за наведену опасност, дате су у табели:

Штићене вредности	Критеријуми
Живот и здравље људи	Преминуле су 2 особе, повређено их је 92, евакуисано је 489 лица, а збринуто 420 (укупно 1003)
Економија/екологија	Укупна штета по економију/екологију може достићи око 512.700.000,00 динара.
Друштвена стабилност	Штета по критичну инфраструктуру: 430.530.000,00 дин. Штета на установама/објектима од друштвеног значаја: 26.700.000,00

Укупан ризик према матрици

Катастрофална	5					
Озбиљна	4					
Умерена	3					
Мала	2					
Минимална	1					
		1	2	3	4	5
		Вероватноћа				
		Занемрљ и ива	Мала	Средња	Велика	Израито велика

Табела 73: Нивои и прихватљивост ризика

	Веома висок (црвена)	НЕПРИХВАТЉИВ	Веома висок и висок ниво ризика, захтевају третман ризика, ради смањења на ниво прихватљивости. Умерени ризик може да значи потребу предузимања неких радњи. Низак ризик, може значити да се не предузима никаква радња.
	Висок (наранџаста)	НЕПРИХВАТЉИВ	
	Умерени (жута)	ПРИХВАТЉИВ	
	Низак (зелена)	ПРИХВАТЉИВ	

На основу анализе сценарија и процене ризика можемо констатовати да је ниво ризика од поплава **ВИСОК**, што значи да је ризик **НЕПРИХВАТЉИВ**.

Проценом ризика од катастрофа, предвиђен је следећи Третман ризика:

Да би се штете услед поплава свеле на најмању могућу меру, потребно је радити на решавању урбанистичких проблема градских насељених места, предузимању превентивних мера за обезбеђење и заштиту становништва и комплетне инфраструктуре.

Уређеност одређених деоница речног корита Лепенице и њених притока доприноси већој отпорности на појаву великих вода, као и умањивању штетних последица.

Међутим, постоји и већи део нерегулисаних деоница како на водама I реда, тако и на водама II реда, при чему је неопходно спровести додатне радове на одржавању стабилности обала и корита водотокова, и повећати пропусну моћ речних корита (стално одржавање функционалности корита од наноса, растиња,...). Поред овога треба радити на спречавању стварања депонија уз речна корита и забрани дивље градње које доприносе сужавању речних корита.

Неопходно је додатно радити на регулацији корита датих река, подизању обала на местима изливања и засађивању растиња на обалама река ради постизања њихове стабилности и смањења њиховог обасипања.

Израда **Плана смањења ризика од катастрофа** предвиђена је за 2024. годину.

Водоток	Критичне деонице/ локације (km)	Угрожена насеља (назив)	Угрожени стамбени објекти (број)	Угрожено становништво (број)	Угрожен сточни фонд		Угрожени привредни објекти	Угрожена инфраструктура												Польопривредно земљиште	Културна добра (број)	
					Крупна	Ситна		Електр. енергија		Путеви		Водовод		ПТТ		Гасовод		Канализација				
								Мрежа (m)	Објекти (број)	Државни	Локални (km)	Мрежа (m)	Објекти (број)	Мрежа (m)	Објекти (број)	Мостови (број)	Мрежа (m)	Објекти (број)	Мрежа (m)			Објекти (број)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
Водотоци II реда																						
Ждраљица	Код „Центар за рециклажу д.о.о. Профитни центар Крагујевац” (1,323)	Белошевац, Ждраљица	36	150	/	/	2	~462	1	/	0,1				/	1	350	/			/	/
Бреснички поток	-друмски и железнички мост (0,926) - мост на почетку улице Ужичке републике (3,12)	Лепеница, Бресница, Народни херој Филип Кљајић	40	125	/	/	6	~2500	18	/	1				/	1 пеш друм, 1 желез 5	850	4			/	/
Илићевски поток	Друмски прелази	Илићево	50	140	/	/	/	~330	/	/	0,375				/	1	70	/			5	/
Козујевачки поток	Кривина испод пружног прелаза (0,435)	Мале Пчелице Ново насеље, Корићани	48	150	/	/	/	~865	1	/	4				/	/	/	/	/		12	/
Сребрница		Страгари	10	25	8	40	/	~1000	2	/	5		1		/	4	/	/			12	/
Каменица		Каменица	/	/	/	/	/	/	/	/	0,7				/	3	/	/	/	/	2,5	/

УКУПНО:	152	506	8	40	8	5.157,00	22	/	11,175				/	16	1270	4			31,5	/
---------	-----	-----	---	----	---	----------	----	---	--------	--	--	--	---	----	------	---	--	--	------	---

Напомена: Преко Илићевског потока постоји 6 друмских прелаза који воде у приватна дворишта. На основу Елабората о одређивању поплавних подручја, сви прелази представљају критичне тачке.

ПРЕГЛЕД БРАНА И АКУМУЛАЦИЈА

Редни број	Назив бране/акумулације	Назив водотока	Угрожена насеља низводно од бране/ акумулације	Број угроженог становништва	Време пражњења акумулације (h)
1	„Нова Грошница“	Грошничка река	Грошница, Ердеч, Велико Поље, Палилуле, Пивара	1500	85
2	„Спомен парк“	Сушички поток	Шумарице, Сушица, Вашариште, 1.мај, Бубањ, Илићево и Лепеница	900-1000	

Напомене:

- За обе бране постоје урађени елаборати о обавештавању и узбуђивању становништва на подручју угроженом од рушења брана.
- За брану „Спомен парк“ на терену су постављени белези који означавају сигурну територију за склањање у случају рушења бране

VI

ПРОГЛАШЕЊЕ И УКИДАЊЕ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА

Одбрану од поплава на регулисаним деоницама водотокова I реда на територији града Крагујевца проглашава и укида ЈВП „Србијаводе” на основу Наредбе о утврђивању Оперативног плана за одбрану од поплава за 2024. годину („Сл. гласник РС” бр. 117/23).

Редовну/ванредну одбрану од поплава на нерегулисаним деоницама водотокова I реда и на водама II реда, проглашава и укида Градоначелник на предлог Главног руководиоца одбране од поплава града Крагујевца у сагласности са Стручно-оперативним тимом за поплаве, клизишта и ерозију, а у складу са условима и критеријумима утврђеним Оперативним планом одбране од поплава за 2024. годину.

Редовна одбрана се проглашава на регулисаној деоници реке Ждраљице и на нерегулисаној деоници реке Лепенице.

Како град Крагујевац има углавном бујичне водотокове код којих су корита плитка без могућности примања великих вода, на осталим водотоковима се одмах проглашава ванредна одбрана од поплава.

VII

ОБАВЕШТАВАЊЕ И УПОЗОРАВАЊЕ

1. Деоничари и заменици деоничара

		Име и презиме	Предузеће
Главни руководиоца одбране од поплава		Зоран Миловановић	ЈКП „Водовод и канализација” Крагујевац
Заменик главног руководиоца		Момчило Ивановић	Градска управа за развој Крагујевац
Деоница L 1 Лепеница	Руководилац	Жарко Биорац	МЗ „Корићани”
	Заменик	Јасмина Михајловић	
Деоница L 2 Грошничка река	Руководилац	Јован Тимотијевић	ЈКП „Водовод и канализација”
	Заменик	Чедомир Милојевић	
Деоница L 3 Бреснички поток	Руководилац	Рајко Богићевић	МЗ „Бресница“
	Заменик	Милун Арсић	
Деоница L 4 Дивостински поток	Руководилац	Милан Милићевић	ЈКП „Водовод и канализација”
	Заменик	Горан Мијатовић	
Деоница L 5 Ердоглијски поток	Руководилац	Стеван Костадиновић	МЗ „21. октобар“
	Заменик	Петар Игрутиновић	
Деоница L 6.1 Ждраљица I	Руководилац	Радован Јевтовић	„FIAT CHRYSLER AUTOMOBILES SRBIJA” DOO Крагујевац
	Заменик	Марко Јовановић	
Деоница L 6.2 Ждраљица II	Руководилац	Слободан Богићевић	Застава оружје АД
	Заменик	Бојан Ракоњац	
Деоница L 6.3 Ждраљица III	Руководилац	Никола Радосављевић	„ТРИГАНО ПРИКОЛИЦЕ“ ДОО Београд
	Заменик	Радован Милетић	
Деоница L 6.4 Ждраљица IV	Руководилац	Дејан Васиљевић	МЗ „Белошевац”
	Заменик	Драгослав Матовић	
Деоница L 6.5 Ждраљица V	Руководилац	Радиша Радовановић	МЗ „Ждраљица”
	Заменик	Дејан Радовановић	
Деоница L 7 Илићевски поток	Руководилац	Милидер Васић	МЗ „Илићево“
	Заменик	Градимира Куч	

		Име и презиме	Предузеће
Деоница L 8 Козујевачки поток	Руководилац	Небојша Росић	МЗ „Мале Пчелице – Ново Насеље”
	Заменик	Слободан Стојановић	
Деоница L 9 Сребрница	Руководилац	Драган Радосављевић	МЗ „Страгари”
	Заменик	Радослав Тошовић	

2. Кол-центар града Крагујевца

Кол-центар града је комуникациона дежурна служба, која је део Одељења за ванредне ситуације и планирање одбране, градске управе града Крагујевца.

У Кол-центру 8 сати раде два оператера: радним данима у једној смени 7.30-15.30, а након тог времена и викендом, позиви се аутоматски преусмеравају на пасивно – дежурни телефон. Грађанима је омогућено да у случају ванредних околности, у којима је угрожено њихово здравље или живот, ступе у контакт с оператерима.

Сврха Ситуационог центра:

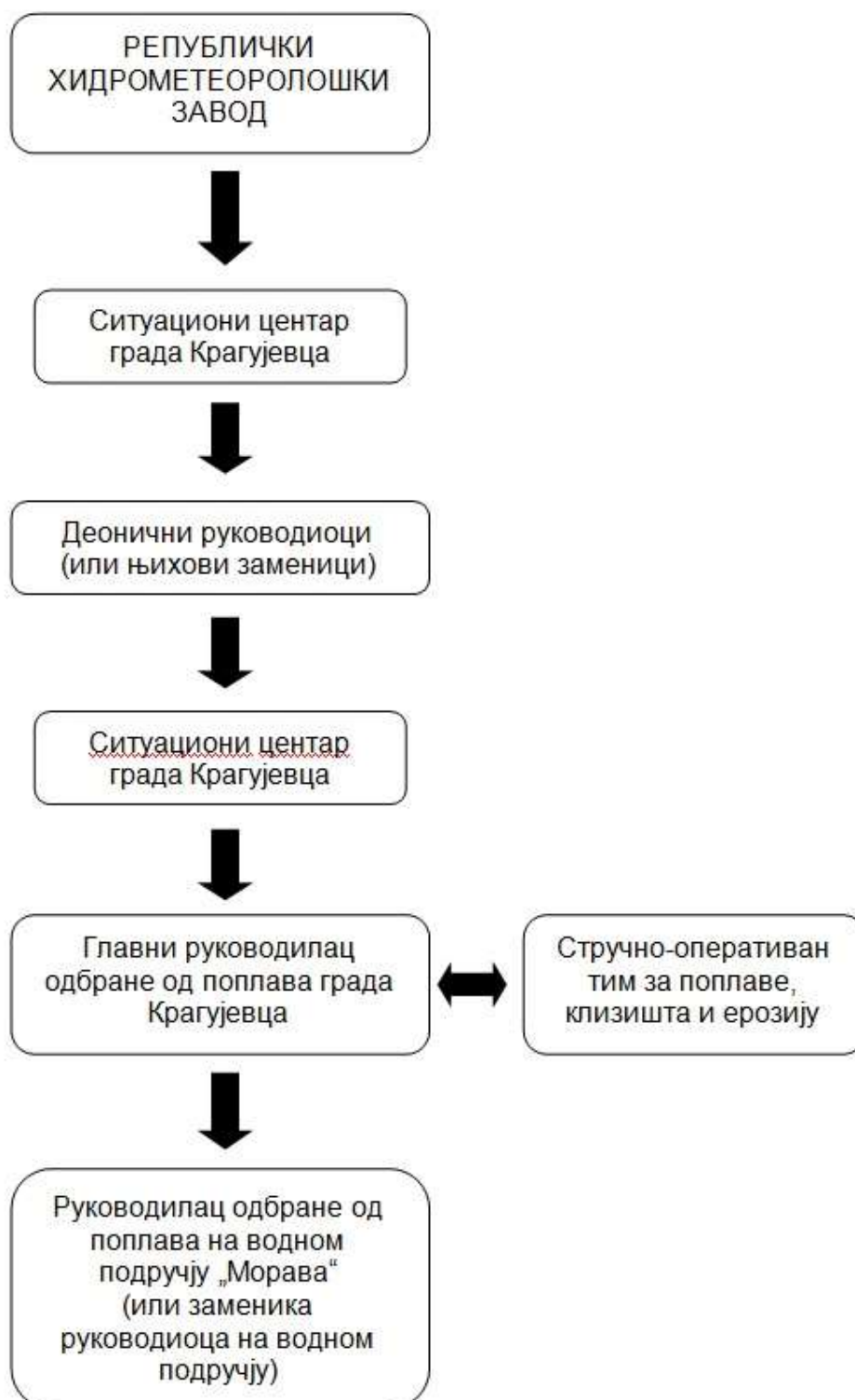
- 1) праћење стања на територији града,
- 2) прикупљање и прослеђивање информација свим релевантним субјектима ради брзог и ефикасног реаговања у кризним и ванредним ситуацијама,
- 3) успостављање сигурне и брзе комуникације између градске управе, МУП, комуналне полиције, ватрогасаца, јавних предузећа и установа.

Бесплатан телефонски број за грађане (call-centar) 0800 112 113
Централа Ситуационог центра 034/505-800

РЕДОСЛЕД ОБАВЕШТАВАЊА

Уколико се очекује већа количина падавина, редослед обавештавања је следећи:

- 1) Републички хидрометеоролошки завод
- 2) Кол-центар
- 3) Деонични руководиоцац или његов заменик
- 4) Кол-центар
- 5) Главни руководиоцац одбране од поплава или његов заменик на нивоу града, који у сагласности са стручно-оперативним тимом за одбрану од поплава, даје предлог проглашавања одбране од поплава
- 6) Руководилац одбране од поплава на водном подручју „Морава“ или његовог заменика.

ШЕМА РЕДОСЛЕДА ОБАВЕШТАВАЊА

VIII

ОРГАНИЗОВАЊЕ И РУКОВОЂЕЊЕ ОДБРАНОМ ОД ПОПЛАВА

1. ВОДЕ I РЕДА НА КОЈИМА ОДБРАНУ ОД ПОПЛАВА ПРОГЛАШАВА ЈВП „СРБИЈАВОДЕ”
Извод из републичког оперативног плана

1.1 Координатори одбране од поплава и помоћници

МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
РЕПУБЛИЧКА ДИРЕКЦИЈА ЗА ВОДЕ, Булевар уметности 2а, Нови Београд
Тел. 011/201-33-60; e-mail: vodoprivreda@minpolj.gov.rs, WEBSajt: www.rdvode.gov.rs

ГЛАВНИ КООРДИНАТОР ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА:
Маја Грбић, моб. тел. 064/802-1364; e-mail: maja.grbic@minpolj.gov.rs

ПОМОЋНИЦИ:
Мерита Борота, тел. 011/201-33-47; e-mail: merita.borota@minpolj.gov.rs
Мирјана Милошевић, тел. 011/311-71-79; e-mail: mirjana.milosevic@minpolj.gov.rs

1.2 Главни руководиоци одбране од поплава по водним подручјима и њихови заменици

ВОДНО ПОДРУЧЈЕ „МОРАВА”	ЈВП „Србијаводе”, Булевар уметности 2а, Нови Београд тел. 011/311-94-00, 311-94-02, 201-33-82 e-mail: odbrana@srbijavode.rs; WEBSajt: www.srbijavode.com ГЛАВНИ РУКОВОДИЛАЦ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА: Горан Пузовић , моб. тел. 064/840-40-07; e-mail: goran.puzovic@srbijavode.rs ЗАМЕНИК за спољне воде и нагомилавања леда: Александар Николић , моб. тел. 064/840-42-00; e-mail: aleksandar.nikolic@srbijavode.rs ЗАМЕНИК за унутрашње воде: Милош Радовановић , моб. тел. 064/840-40-71; e-mail: milos.radovanovic@srbijavode.rs
----------------------------	--

1.3 Правно лице надлежно за организовање и спровођење одбране од поплава, руководилац одбране од поплава на водном подручју, његов заменик и помоћник, секторски руководилац одбране од поплава и његов заменик

	НАДЛЕЖНО ЈАВНО ВОДОПРИВРЕДНО ПРЕДУЗЕЋЕ РУКОВОДИЛАЦ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ ЗАМЕНИК РУКОВОДИОЦА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ	Водна јединица	СЕКТОР - ДЕОНИЦА – ОБЈЕКАТ
ВОДНО ПОДРУЧЈЕ „МОРАВА”	ЈВП „СРБИЈАВОДЕ”, ВПЦ „МОРАВА”, Трг Краља Александра 2, Ниш тел. 018/425-81-85, факс 018/451-38-20; e-mail: vrstorava@srbijavode.rs РУКОВОДИЛАЦ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ: Бранко Кујунџић , моб. тел. 064/840-41-08; e-mail: branko.kujundzic@srbijavode.rs ЗАМЕНИК РУКОВОДИОЦА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ: Зоран Станковић , моб.тел. 064/840-40-83; e-mail: zstankovic@srbijavode.rs	Лепеница - Крагујевац	М.3. - М.3.1. (објекти 3., 4. и 5.), М.3.2., М.3.3., М.3.4. и М.3.5.

1.4 Републичка организација надлежна за хидрометеоролошке послове

<p>РЕПУБЛИЧКИ ХИДРОМЕТЕОРОЛОШКИ ЗАВОД СРБИЈЕ, Кнеза Вишеслава 66, Београд 011/305-08-99, 254-33-72, факс 011/254-27-46; Дежурни оперативни телефон: 064/838-52-58 srhydra@hidmet.gov.rs, office@hidmet.gov.rs, WEBSajt: www.hidmet.gov.rs РУКОВОДИЛАЦ ЗА ХИДРОЛОШКЕ ПРОГНОЗЕ: Дејан Владиковић, 011/305-09-00, 254-33-72, факс 011/254-27-46, моб. тел. 064/838-51-65, e-mail: dejan.vladikovic@hidmet.gov.rs ЗАМЕНИК: Јелена Јеринић, 011/305-09-00, 305-09-04, факс 011/254-27-46, моб. тел. 064/838-52-77, e-mail: jelena.jerinic@hidmet.gov.rs ОДСЕК ЗА ПРОГНОЗУ ВРЕМЕНА: 011/305-09-68 ОДСЕК ЗА НАЈАВЕ И УПОЗОРЕЊА: 011/254-21-84</p>

1.5 Остала правна лица задужена за спровођење одбране од поплава

<p>МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА, СЕКТОР ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ</p> <p>Управа за ватрогасно спасилачке јединице и цивилну заштиту Недељко Гагић, моб. тел. 064/892-10-97; e-mail: nedeljko.gagic@mup.gov.rs Милош Миленковић, моб. тел. 064/892-95-67; e-mail: milos.milenkovic@mup.gov.rs Милорад Спасојевић, моб. тел. 064/892-8339; e-mail: milorad.spasojevic@mup.gov.rs</p>

Управа за управљање ризиком

Јелена Димић, моб. тел. 064/892-97-22; e-mail: jelena.dimic@mup.gov.rs

Јелена Јашовић, моб.тел. 064/892-32-79; e-mail:jelena.jasovic@mup.gov.rs

Драган Ивановић, моб. тел. 064/892-86-22; e-mail: dragan.ivanovic@mup.gov.rs

Бојана Икодиновић, моб. тел. 064/892-7109; e-mail: bojana.ikodinovic@mup.gov.rs

Оперативни центар СВС

Тел. 011/228-29-33, 228-29-27, 228-92-08, 228-29-10 факс: 011/228-29-28, моб. тел. 064/892-96-68, 064/892-39-68;

e-mail: nacionalnicentar112.svs@mup.gov.rs

ЗА ХИТНЕ ИСТРАЖНЕ РАДОВЕ И АНАЛИЗЕ (ЕКСПЕРТИЗЕ ПОПЛАВНИХ ДОГАЂАЈА, ХИДРОЛОШКЕ, ХИДРАУЛИЧКЕ, ХИДРОДИНАМИЧКЕ, ФИЛТРАЦИОНЕ И СТАТИЧКЕ АНАЛИЗЕ, АНАЛИЗЕ ОШТЕЋЕЊА ЗАШТИТНИХ ВОДНИХ ОБЈЕКТА, РЕШЕЊА ХИТНИХ РАДОВА ЗА ОТКЛАЊАЊЕ ШТЕТНИХ ПОСЛЕДИЦА ПОПЛАВНОГ ТАЛАСА И РЕШЕЊА ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ОД ПОПЛАВА)

Институт за водопривреду „Јарослав Черни” а.д., Улица Јарослава Черног 80, Београд тел. 011/390-64-77, 390-64-61, факс 011/390-79-55

Горан Николић, моб. 063/601-195, e-mail: goran.nikolic@jcerni.rs

1.6 Лица задужена за евидентирање података о поплавним догађајима на водама I реда и системима за одводњавање у јавној својини

<p>ВОДНО ПОДРУЧЈЕ „МОРАВА”</p>	<p>ВПЦ „МОРАВА”, Трг Краља Александра 2, Ниш ; тел. 018/425-81-85, факс 018/451-38-20; e-mail: vrcmorava@srbijavode.rs</p> <p>ЗА СПОЉНЕ ВОДЕ: Снежана Игњатовић, моб. тел. 064/840-40-87; тел. 018/425-81-85, факс 018/451-38-20 e-mail: snezana.ignjatovic@srbijavode.rs</p>
------------------------------------	---

1.6 ВОДНО ПОДРУЧЈЕ „МОРАВА”

ВОДНА ЈЕДИНИЦА „ЛЕПЕНИЦА – КРАГУЈЕВАЦ“

СЕКТОР М.3.

<p>ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ: ПОМОЋНИК РУКОВОДИОЦА НА ВОДНОМ ПОДРУЧЈУ ЗА БРАНЕ:</p>	
<p>ПРЕДУЗЕЋЕ Директор Секторски руководиоца Заменик секторског руководиоца</p>	<p>Деоница</p>
<p>ПОМОЋНИК за М.3.3.: Владимир Јанковић, моб.тел. 064/840-4223; e-mail: vladimir.jankovic@srbijavode.rs</p>	

ВПЦ „МОРАВА” РЈ „Велика Морава”, Ћуприја, тел. 035/84-71-354, факс: 035/84-71-354	
ПОМОЋНИК за бране М.3.4 и М.3.5.: Светлана Живковић , моб. тел. 064/840-40-82, e-mail: svetlana.zivkovic@srbijavode.rs ВПЦ „МОРАВА“, Ниш, тел. 018/425-81-85, факс: 018/451-38-20 ; e-mail: vpcmorava@srbijavode.rs	
<p>„Marko Trans Cargo“ д.о.о. Београд Тел. 034/304-385, факс 034/633-16-11, e-mail: office@markotc.com Директор: Анкица Павловић, моб.тел. 065/835-57-62 Горан Којовић, моб.тел. 065/840-09-01 Зоран Станковић, моб.тел. 064/570-67-13</p>	М.3.3.
<p>Брана „СПОМЕН ПАРК” ВПЦ „МОРАВА”, Трг Краља Александра 2а, Ниш тел. 018/425-81-85, 425-81-86, факс 018/451-38-20; e-mail: odbrana@srbijavode.rs Драгана Симић, моб. тел. 064/840-40-84; e-mail: dragana.simic@srbijavode.rs</p> <p>ЈКП „ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА”, Крагујевац тел. 034/332-240, тел/факс 034/331-395; e-mail: jkpvik@gmail.com Директор: Небојша Јаковљевић, моб. тел. 064/854-01-60</p>	М.3.4.
<p>Брана „НОВА ГРОШНИЦА” ВПЦ „МОРАВА”, Трг Краља Александра 2а, Ниш тел. 018/425-81-85, 425-81-86, факс 018/451-38-20; e-mail: odbrana@srbijavode.rs Драгана Симић, моб. тел. 064/840-40-84; e-mail: dragana.simic@srbijavode.rs</p> <p>ЈКП „ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА”, Крагујевац тел. 034/332-240, факс: 034/335-746, на брани: 034/394-245; e-mail: jkpvik@gmail.com Директор: Небојша Јаковљевић, моб. тел. 064/854-01-60</p>	М.3.5.

Специјализовано предузеће за извођење санационих радова и хитних интервенција на заштитним и регулационим објектима	
Помоћник за ангажовање специјализованих предузећа, механизације, опреме, материјала и алата за одбрану од поплава Милорад Џинчић, моб.тел. 064/840-40-94, e-mail: milorad.dzincic@srbijavode.rs ВПЦ „МОРАВА”, Трг Краља Александра 2а, Ниш ; тел. 018/425-81-85, 425-81-86, факс 018/451-38-20; e-mail: vpcmorava@srbijavode.rs	
ХСВ ДОО ВЛАСОТИНЦЕ, тел. 016/875-528, факс 016/875-546; e-mail: hsvvlasotince@gmail.com Директор: Ненад Стојковић , моб.тел. 063/484-064 Влада Миловановић, моб.тел. 062/211-076	
За интервентну локалну заштиту критичне инфраструктуре: Развојно Иновациони Систем д.о.о., Београд, тел. 011/436-05-05, e-mail: milan@razvojnoinovacionisistem.rs Директор: Горан Тасић , моб. тел. 063/379-071 Милан Марковић , моб. тел. 064/81-35-069	

**Б) ВОДЕ I И II РЕДА НА КОЈИМА ОДБРАНУ ОД ПОПЛАВА ПРОГЛАШАВА ГРАД
КРАГУЈЕВАЦ****1. Руководиоци одбране од поплава и помоћници****1.1 Главни руководиоци одбране од поплава**

	Име и презиме	Предузеће	Телефон		
			мобилни	посао	кућа
Главни руководиоци одбране од поплава	Зоран Миловановић	ЈКП „Водовод и канализација”, Крагујевац	064/854-00- 43	034/323- 037	
Заменик главног руководиоца	Момчило Ивановић	Градска управа за комуналне послове Крагујевац	060/2340- 448		

Главни руководиоци одбране од поплава обавештава Градоначелника и предлаже му увођење ванредних мера за одбрану од поплава, а о томе обавештава и надлежног руководиоца из републичког оперативног плана.

Ванредне мере подразумевају ангажовање оперативне правног лица које је задужено за обезбеђење алата, материјала, опреме и механизације на критичној локацији уз непосредно присуство деоничног руководиоца.

Ванредна одбрана од поплава садржи потребне радове предвиђене на подизању одбрамбених земљаних насипа, односно подизање насипа од цакова пуњених песком. С обзиром на немогућност складиштења потребног материјала за подизање насипа, као први корак одбране од поплава, треба предузети довоз материјала потребном механизацијом.

У случају потребе ангажовања већег броја лица, што се у пракси најчешће догађа, Градски штаб за ванредне ситуације, преко Главног руководиоца одбране од поплава, уз помоћ надлежне управе и месних заједница, обезбеђује потребно људство од становника са угроженог или околног подручја. У складу са проценом и потребама, у сарадњи са организацијом Црвеног крста Крагујевац и Командом гарнизона Крагујевац, обезбеђује се потребан број волонтера, односно војних обвезника.

1.2 Градски штаб за ванредне ситуације

Решењем Привременог органа града Крагујевца, број 112-2781/23-XXXII од 8. новембра 2023. године („Службени лист града Крагујевца“, бр. 29/23) образован је Градски штаб за ванредне ситуације на територији града Крагујевца у следећем саставу:

Редни број	Име и презиме	Предузеће функција	Штабна дужност
1.	Никола Дашић	Председник Привременог органа града Крагујевца	Командант Градског штаба
2.	Мирослав Петрашиновић	Члан Привременог органа града Крагујевца	Заменик команданта Градског штаба
3.	Зоран Кочовић	МУП РС, Управа за ванредне ситуације Крагујевац	Начелник Градског штаба
4.	др Гордана Дамњановић	Члан Комисије за социјалну политику, здравство и образовање	Члан Градског штаба за прву и медицинску помоћ
5.	Маја Ангеловска	Члан Комисије за комуналне послове	Члан Градског штаба за област комуналних послова
6.	Ивица Момчиловић	Председник Комисије социјалну политику, здравство и образовање	Члан Градског штаба за заштиту животне средине
7.	Марко Вујновић	Директор ЈКП Шумадија Крагујевац	Члан Градског штаба за хитне интервенције у ванредним ситуацијама
8.	Саша Марковић	Извршни директор логистике ЈКП Шумадија Крагујевац	Члан Градског штаба за асанацију терена
9.	Небојша Јаковљевић	Директор ЈКП „Водовод и канализација“ Крагујевац	Члан Градског штаба за спасавање од поплава и несрећа на води и под водом
10.	Весна Јовановић Милошевић	Директор ЈП „Урбанизам“ - Крагујевац	Члан Градског штаба за заштиту од рушења и спасавање из рушевина
11.	Тамара Јовановић	ВД начелника Градске управе за друштвене делатности	Члан Градског штаба за евакуацију
12.	Дејан Ружић	ВД начелника Градске управе за развој и инвестиције	Члан Градског штаба за успостављање неопходних служби од јавног интереса

Редни број	Име и презиме	Предузеће функција	Штабна дужност
13.	Невенка Богдановић	Црвени крст Крагујевац	Члан Градског штаба за збрињавање угрожених и настрадалих
14.	Срећко Трифуновић	Доктор хемијских наука	Члан Градског штаба за радиолошку, хемијску и биолошку заштиту и техничко-технолошке удесе
15.	Драгош Радовановић	Начелник одељења за ванредне ситуације и планирање одбране	Члан Градског штаба за планске послове и употребу јединица цивилне заштите опште намене
16.	Слободан Ђуровић	МУП РС, Управа за ванредне ситуације Крагујевац	Члан Градског штаба за заштиту и спасавање од пожара и експлозија
17.	Александра Тијанић	Секретар секретаријата за комуникације и послове протокола	Члан Градског штаба за послове информисања
18.	Милијана Ратковић	ВД начелника Градске управе за финансије и јавне набавке	Члан Градског штаба за финансије
19.	Марија Живковић	Заменик в.д. начелника ГУ за инсп. посл. и комун. милицију	Члан Градског штаба за очување добара битних за опстанак
20.	Бојан Антић	МУП РС, ПУ Крагујевац	Члан Градског штаба за послове безбедности
21.	Александар Симић	Команда гарнизона Крагујевац	Члан Градског штаба за цивилно-војну сарадњу
22.	проф. др Слободан Милисављевић	ВД директора Универзитетског клиничког центара Крагујевац	Члан Градског штаба за терцијарни ниво здравствене заштите
23.	др Небојша Ранковић	ВД директора Института за јавно здравље Крагујевац	Члан Градског штаба за област јавног здравља
24.	др Гордана Ђокић	Директор Завода за ургентну медицину Крагујевац	Члан Градског штаба за примарни ниво здравствене заштите
25.	др Василије Антић	Директор Дома здравља Крагујевац	Члан Градског штаба за примарни ниво здравствене заштите
26.	Предраг Ивковић	Директор Центара за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу	Члан Градског штаба за збрињавање
27.	Зоран Павловић	Координатор за Ромска питања, Градска управа за друштвене делатности	Члан Градског штаба за инклузију Рома и маргинализованих група

Редни број	Име и презиме	Предузеће функција	Штабна дужност
28.	Александар Лазовић	Саветник Савета за координацију рада са јавним предузећима, јавним службама и привредним друштвима чији је оснивач град Крагујевац	Члан Градског штаба за ангажовање додатних капацитета правних лица у ванредним ситуацијама

Надлежности Градског штаба:

1. предлаже Градоначелнику града доношење Одлуке о проглашењу ванредне ситуације;
2. руководи и координира рад субјеката система смањења ризика од катастрофа и управља ванредним ситуацијама на спровођењу утврђених задатака;
3. руководи и координира спровођење мера и задатака цивилне заштите;
4. прати стање и организацију система смањења ризика од катастрофа и управља ванредним ситуацијама и предлаже мере за њихово побољшање;
5. наређује употребу снага система смањења ризика од катастрофа и управља ванредним ситуацијама, средстава помоћи и других средстава која се користе у ванредним ситуацијама;
6. стара се о редовном информисању и обавештавању становништва о ризицима и опасностима и предузетим мерама;
7. процењује угроженост од настанка ванредне ситуације и доставља предлог за проглашење и укидање ванредне ситуације;
8. доноси наредбе, закључке и препоруке;
9. сарађује са штабовима суседних јединица локалне самоуправе;
10. ангажује оспособљена правна лица и друге организације од значаја за град Крагујевац;

1.3 Стручно - оперативан тим за поплаве, клизишта и ерозију

Ред. број	Дужност у тиму	Име и презиме	Струка	Место запослења/функција	Контакт телефони	
					мобилни	посао
1	2	3	4	5	6	7
1.	Руководилац	Зоран Миловановић	Дипломирани инжењер грађевине	ЈКП „Водовод и канализација“ Крагујевац, Главни руководилац одбране од поплава	064/854-00-43	034/323-037
2.	члан	Момчило Ивановић	Дипломирани инжењер грађевине	ГУ за комуналне послове, саветник Заменик главног руководиоца одбране од поплава	060/2340-448	
3.	члан	Исидора Обрадовић	Дипломирани инжењер геологије	ГУ за послове органа Града, саветник	060/2340-310	034/505-842
4.	члан	Иван Станковић	Дипломирани инжењер грађевине	ЈП „Урбанизам“ Крагујевац, пројектант		

Задаци стручно-оперативног тима:

1. Обилазак најугроженијег подручја
2. Анализа добијених података са терена и
3. Предлагање мера у циљу утврђивања приоритета

2. Лице задужено за евидентирање података о поплавним догађајима на водама II реда

Градска управа града Крагујевца,
Трг слободе 3, Крагујевац
WEB sajt: www.kragujevac.rs

Градска управа за послове органа Града,
Трг тополиваца 4, Крагујевац
Исидора Обрадовић,
Контакт: 060/2340-310, 034/505-842
e-mail: iobradovic@kg.org.rs

IX

СНАГЕ КОЈЕ УЧЕСТВУЈУ У ОРГАНИЗАЦИЈИ И СПРОВОЂЕЊУ ОДБРАНЕ ОД ПОПЛАВА

1. ПРЕГЛЕД ПОВЕРЕНИКА И ЗАМЕНИКА ПОВЕРЕНИКА ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ

Закључком Градског штаба за ванредне ситуације града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, бр. 16/23), одређени су повереници и заменици повереника цивилне заштите на територији града Крагујевца.

Месна заједница	Име и презиме
Белошевац	Дејан Васиљевић
	Љиљана Јевтић
	Дејан Димитријевић
	Драгиша Сретковић
Бресница	Милун Арсић
	Радослав Аврамовић
Бубањ	Станислав Пантовић
	Иван Дубљанин
	Невена Вујовић
Велико поље	Дејан Д. Продановић
	Зоран Ж. Карајовић
Грошница	Лука Г. Стевановић
	Милош Н. Манојловић
	Рајко Д. Ђукић
Дулене	Горан Алемпијевић
	Зоран Љубисављевић
Ердеч	Дејан Шапић
	Зоран Загорац
Ждраљица	Слободан Ристић
	Дејан Живановић
Илићево	Милош Секулић
Лепеница	Анета В. Гајић
	Немања Д. Момчиловић
Мале Пчелице Ново Насеље	Слободан М. Стојановић
	Жаклина Р. Леловић
	Александра Г. Алексић
Маршић	Далибор Данић
	Бранко Р. Радојчић
Народни херој Филип Кљајић	Саша Стевановић
	Ненад Вукојевић
	Дејан Ђирић
Петровац	Драгутин Ерић
	Саша Ранковић
Пивара	Бранко Павловић
	Александар Радојичић
Станово	Милица П. Цоловић Копривица
	Милина Д. Вујовић
	Немања Рашковић
Страгари	Драган С. Радосављевић
Сушица	Игор Ђирић
	Иван Миленковић
Центар града	Никола Милић

	Страхиња Радовић
	Влада Живановић
21. октобар	Срђан Марковић
	Миодраг Грујичић
	Павле Н. Ђоковић
1. мај	Ивица Димитријевић
	Бојан Димитријевић
	Марија Миросављевић

Задаци повереника у свим фазама одбране од поплава:

- Врше непосредан увид у стање на поплављеном подручју и достављају информације Штабу;
- Прате спровођење радова и мера на свом терену у зони одбране на водотоку;
- Организују и руководе јединицама цивилне заштите опште намене у свом реону;
- Извештавају Штаб и Одељење за ванредне ситуације и планирање одбране Градске управе о предузетим мерама и води евиденцију о стању угроженог становништва на терену
- Учествују у евакуацији и збрињавању угроженог становништва и стоке на подручјима својих месних заједница.

2. ЈЕДИНИЦЕ ЦИВИЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТЕ НАМЕНЕ

За територију града Крагујевца, на основу Одлуке о образовању јединица цивилне заштите („Службени лист града Крагујевца“, бр. 33/2022 и 8/2023), формирана је јединица цивилне заштите опште намене у формацији један вод бројне величине 30 пропадника.

Градска управа града Крагујевца, у складу са чланом 80. став 3. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 87/2018), склопила је уговор са Добровољним ватрогасним друштвом Крагујевац, којим се ДВД обавезује да реагује у случају ванредних ситуација као јединица цивилне заштите опште намене.

3. СУБЈЕКТИ ОД ПОСЕБНОГ ЗНАЧАЈА ЗА ЗАШТИТУ И СПАСАВАЊЕ

Одлуком Градског већа града Крагујевца, бр. 112-1417/21-V од 22. октобра 2021. године („Службени лист града Крагујевца“, бр. 32/21), одређена су субјекти од посебног значаја за заштиту и спасавање:

Редни број	Назив правног лица	Делатност	Седиште
1.	ЈКП Шумадија Крагујевац	Комунални послови	Крагујевац
2.	ЈКП „Водовод и канализација“	Снабдевање водом	Крагујевац
3.	СПЦ Раднички ДОО Крагујевац	Спортске активности	Крагујевац
4.	Енергетика ДОО Крагујевац	Снабдевање топлотном енергијом	Крагујевац
5.	Вуловић транспорт ДОО Крагујевац	Саобраћај	Крагујевац
6.	„Marko Trans Cargo“ d.o.o. Beograd	Инфраструктура	Крагујевац
7.	„Корманпут“ д.о.о. Корман	Инфраструктура	Крагујевац
8.	Дом здравља Крагујевац	Здравство	Крагујевац
9.	Студентски центар Крагујевац	Смештај и исхрана	Крагујевац
10.	Радио клуб „Крагујевац“ Yu1efg	Клуб	Крагујевац

11.	Ронилачки клуб Coral	Спортско удружење Подводни спорт	Крагујевац
12.	Шумадија сајам ДОО Крагујевац	Трговина, угоститељство и сајамске манифестације	Крагујевац
13.	Универзитет у Крагујевцу Природно-математички факултет	Образовно-научна установа	Крагујевац

У ванредним ситуацијама, субјекти од посебног значаја поступају у складу са наређењима Градског штаба за ванредне ситуације и дужна су да плански прилагоде своје капацитете и организацију за извршавање задатака заштите и спасавања.

X

ПРЕГЛЕД ПРАВНИХ И ДРУГИХ СУБЈЕКТА И МАТЕРИЈАЛНО-ТЕХНИЧКИХ СРЕДСТАВА КОЈИ СЕ АНГАЖУЈУ У АКЦИЈАМА ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА ОД ПОПЛАВА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Редни број	Задатак, активност у области заштите и спасавања становништва и материјалних добара од поплава	Назив и адреса субјекта који се ангажује узаштити и спасавању и одговорно лице (име, презиме, адреса, број телефона)	Снаге које се ангажују			
			Ј б у д с т в о		М Т С*	
			Занимање лица која се ангажују у заштити и спасавању	Број лица	Назив МТС која се ангажују	Количина
1.	-Ископ земље за постављање одбрамбених линија -превоз земље до места за пуњење врећа -рад на постављању или јачању одбрамбене линије -ископ одводних канала -рашчишћавање путева -асанација терена после поплаве	ЈКП „ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА” Краља Александра I Карађорђевића 48 Директор Небојша Јаковљевић тел.на послу 034/332-240 моб.тел. 064/854-01-60	- руковаоци механизацијом - возачи	4 6	- багер гусеничар - багер точкаш - камион - електроагрегат - муљна пумпа - комбинована цистерна за канализацију	1 1 2 2 2 1
2.	-Ископ земље за постављање одбрамбених линија -превоз земље до места за пуњење врећа -ископ одводних канала -рашчишћавање путева -асанација терена после поплаве	„MarkoTrans Cargo”д.о.о. ул. Саве Ковачевића бб Особа за контакт: Милан Крстић моб. тел. 065/865-69-47	- возачи камиона и кипера - руковаоци механизацијом	10 8	- булдожер - багер гусеничар 28,6 t - багер гусеничар 24,4 t - багер точкаш - утоваривач - комбинована машина - грејдер - кипер 20,8 t - камион кипер 26,14 t	1 1 1 1 1 1 1 6

МТС* – материјално – техничка средства

	Задатак, активност у области заштите и спасавања становништва и материјалних добара од поплава	Назив и адреса субјекта који се ангажује у заштити и спасавању и одговорно лице (име, презиме, адреса, број телефона)	Снаге које се ангажују			
			Људство		М Т С*	
			Занимање лица која се ангажују у заштити и спасавању	Број лица	Назив МТС која се ангажују	Количина
3.	<p>-Ископ земље за постављање одбрамбених линија -превоз земље до места за пуњење врећа или до места ојачавања одбрамбене линије -рад на постављању или јачању одбрамбене линије -ископ одводних канала -рашчишћавање путева -асанација терена после поплаве</p> <p>-превоз земље до места за пуњење врећа -рад на постављању или јачању одбрамбене линије -ископ одводних канала -рашчишћавање путева -асанација терена после поплаве</p>	<p>ЈКП Шумадија Крагујевац Индустриска 12</p> <p>Директор Марко Вујновић тел. на послу 034/335-482 моб. тел. 065/60-50-700</p>	<p>- возачи камиона - руковоаци механизацијом - возач камиона - возач трактора - руковалац булдожером</p>	<p>32 8 3 3 2</p>	<p>- камион до 26,42 t - камион до 21,50 t - камион до 11,50 t - камион до 10,50 t - камион до 8 t - камион до 7,1 t - камион до 2,40 t - камион до 0,75 t - камион до 0,74 t - камион до 1,14 t - камион до 2,60 t - аутогрејдер - багер - ровокопач - утоваривач - булдожер - камион до 7,60 t - камион до 4,70 t - булдожер - трактор - трактор с приколицом</p>	<p>1 1 4 2 1 1 1 1 1 1 1 2 1 2 2 1 1 1 1 1 1 1</p>
4.	<p>-Ископ земље за постављање одбрамбених линија -превоз земље до места за пуњење врећа -ископ одводних канала -рашчишћавање путева -асанација терена после поплаве</p>	<p>„Kormanput” DOO Корман бб</p> <p>Директор Горан Јовановић тел. на послу 034/584-034 моб. тел. 063/624-928</p>	<p>Возачи камиона Руковоаци механизацијом</p>	<p>2 8</p>	<p>- зглобни ровокопач – утоваривач - камион Iveco до 14,60 t - камион Daf до 17,46 t - ваљак Hamm - вибрациони ваљак - булдожер - багер гусеничар - утоваривач с лопатом - багер точкаш</p>	<p>1 1 1 1 1 1 2 1 1</p>

XI

ОПРЕМА И МАТЕРИЈАЛНЕ РЕЗЕРВЕ

Редни број	Врста опреме/ материјалног средства	Количина (јединица мере)	Локација складиштења	Напомена
1.	Цакови (пластични)	2000 ком.	Зграда БИЦ Трг тополиваца 4 Крагујевац	
2.	Пумпе за црпљење воде	1 ком.	Добровољно ватрогасно друштво Милоја Павловића 1 Крагујевац	

XII

ГОДИШЊИ ПЛАН
ПРЕВЕНТИВНИХ МЕРА И РАДОВА НА ВОДОТОКОВИМА

Ред. бр.	Водоток/ Деоница	Кратак опис деонице	Превентивне мере	Носилац посла	Материјални трошак (дин.)
1.	Дуленска река	100 m нерегулисаног дела водотока, узводно од моста ка Мамутовцу у насељу Дулене	Чишћење од муља и наноса, сечење шибља	Град Крагујевац	12.000.000,00 без ПДВ
2.	Река Грошница	1500 m нерегулисаног дела водотока узводно од Међумурске улице	Чишћење од муља и наноса, сечење шибља	Град Крагујевац	
3.	Лепеница	1000 m нерегулисаног дела водотока низводно од улице Милоша Марковића у насељу Корићани	Чишћење од муља и наноса, сечење шибља, враћање обрушеног дела корита у првобитно стање	Град Крагујевац	
4.	Маршићански поток	1000 m - од ушћа у Лепеницу до улице 19. октобар	Чишћење од муља и наноса, сечење шибља	Град Крагујевац	
5.	Јасеница	400 m нерегулисаног дела водотока (од моста који води у насеље Маслошево)	Чишћење од муља и наноса, сечење шибља, враћање обрушеног дела корита у првобитно стање	Град Крагујевац	
6.	Ердоглијски поток	Регулисани део водотока – отворена регулација у камену	Санација корита на местима где је бујица избила камење из регулације	Град Крагујевац	
7.	Девски поток	Нерегулисани водоток 2. реда у насељу Белошевац у дужини ~ 285 m	Чишћење од муља и наноса, сечење шибља у дужини 300 m и продубљивање корита у горњем делу тока	Град Крагујевац	

ПРЕВЕНТИВНИ И САНАЦИОНИ РАДОВИ ИЗВЕДЕНИ У 2023. ГОДИНИ

Ред. бр.	Водоток/ Деоница	Кратак опис деонице	Превентивне мере	Носилац посла	Материјални трошак (дин.)
1.	Дуленска река	600 m нерегулисаног дела водотока, поред некадашњег језера у насељу Дулене	Чишћење од наноса и растиња	Град Крагујевац	8.000.000,00 без ПДВ
		400 m нерегулисаног дела водотока, узводно од некадашњег језера у насељу Дулене	Чишћење од муља и наноса, сечење шибља		
2.	Река Грошница	500 m нерегулисаног дела водотока низводно од Међумурске улице	Чишћење од муља и наноса, сечење шибља		
3.	Ердоглијски поток	Регулисани део водотока – отворена регулација у камену	Уклоњене су камене плоче из корита које су изваљене током поплаве у јуну 2023.г.		
4.	Бреснички поток	3.000 m низводно од моста Улица Ужичке републике	Посечено високог и ниског растиње у кориту водотока		
5.	Ралетиначки поток	500 m низводно од манастира Ралетинац, насеље Велике Пчелице	Санација оштећене леве обале корита и његовог продубљивања		

ХШ**ПЛАН ОБЕЗБЕЂЕЊА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОПЕРАТИВНОГ ПЛАНА**

Финансијска средства за спровођење Оперативног плана одбране од поплава на територији града Крагујевца, планирана су Одлуком о буџету града Крагујевца за 2024. годину („Службени лист града Крагујевца“, бр. 13/24), у оквиру Раздела 7 - Градска управа за послове органа Града, Програм 15 – Опште услуге локалне самоуправе, Програмска активност (ПА 0001) – Функционисање локалне самоуправе и градских општина, и то:

- функција 220 - цивилна одбрана; позиција 308, економска класификација 425, тачка 1. – текуће поправке и одржавање – 12.000.000,00 динара без ПДВ-а.

Оперативни план за одбрану од поплава на територији града Крагујевца за воде II реда, за 2024. годину, објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

Скупштина града Крагујевца
Број: 87-245/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1, а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, број 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон, 47/18 и 111/21 - др. закон) и члана 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 30/18), на седници одржаној 24. априла 2024. године, доноси

О Д Л У К У

о усвајању Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац

Члан 1.

Усваја се Стратегија развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Стратегија развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац је саставни део ове одлуке.

Члан 3.

Одлуку о усвајању Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац и Стратегију развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 350-939/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО,
РАЧА, КНИЋ, ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

СПИСАК УЧЕСНИКА**Градоначелник****Никола Дашић****Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац**

Чланови Савета: градоначелник града Крагујевца, председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, директор Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац и начелник Шумадијског управног округа. Заменици чланова Савета су заменик градоначелника, заменици председника општина, представник Регионалне агенције и представник Шумадијског округа.

Радна група за израду Стратегије развоја урбаног подручја**Иван Радуловић**, Главни урбаниста Града Крагујевца, координатор**Данка Андоновски**, Члан Градског већа Града Крагујевца за инвестиције и управљање пројектима, члан**Стефан Никезић**, Члан Градског већа Града Крагујевца за унапређење и заштиту животне средине, члан**Гордана Дамњановић**, Члан Градског већа Града Крагујевца за здравствену и социјалну заштиту, члан**Миљан Бјелетић**, Члан Градског већа Града Крагујевца за културу, члан**Ана Радојевић**, Енергетски менаџер Града Крагујевца, члан**Стефан Јовановић**, Помоћник Градоначелника града Крагујевца за омладину и сарадњу са Универзитетом, члан**Љиљана Секулић**, Град Крагујевац, Градска управа за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење, члан**Марија Ђорђевић**, Град Крагујевац, Градска управа за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење, члан**Драгош Радовановић**, Град Крагујевац, Градска управа за послове органа Града, члан**Љиљана Шобић**, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, члан**Саша Соковић**, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, члан**Предраг Димитријевић**, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, члан**Никола Пауновић**, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, члан**Дарко Ђорић**, MIND Group доо, члан**Владимир Марковић**, Форум младих са инвалидитетом Крагујевац, члан**Ана Радаковић**, Окружна организација савеза слепих Србије Крагујевац, члан**Марија Симић Савић**, Удружење за промоцију и еколошки маркетинг природних вредности “Екомар” Крагујевац, члан**Лазар Мандић**, ЈП “Урбанизам” Крагујевац, члан**Мирјана Маринковић Габарић**, ЈП “Урбанизам” Крагујевац, заменик члана**Наташа Ивановић**, ЈП “Урбанизам” Крагујевац, члан**Весна Јовановић Милошевић**, ЈП “Урбанизам” Крагујевац, заменик члана**Трајко Станић**, ЈКП “Водовод и канализација” Крагујевац, члан**Јурица Петровић**, ЈКП “Водовод и канализација” Крагујевац, заменик члана**Ненад Петковић**, ЈКП “Шумадија” Крагујевац, члан**Срђан Марковић**, ЈКП “Шумадија” Крагујевац, заменик члана**Бојан Павловић**, Градска туристичка организација Крагујевац, члан**Маријана Бец**, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, члан**Ива Поскурица Глишовић**, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, заменик члана**Зоран Јаглић**, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, члан**Снежана Станковић**, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац, заменик члана**Душан Гордић**, Универзитет у Крагујевцу, члан**Владимир Вукашиновић**, Универзитет у Крагујевцу, заменик члана**Ненад Поповић**, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац, члан

Марица Гајић, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац, члан
Мирјана Божић, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац, члан

Момчило Сретеновић, Бизнис иновациони центар д.о.о. Крагујевац, члан
Предраг Ивковић, Центар за социјални рад “Солидарност” Крагујевац, члан
Љубомир Драгојловић, Општинска управа општине Аранђеловац, члан
Ивана Марјановић, Општинска управа општине Аранђеловац, заменик члана
Јелена Стризовић, Општинска управа општине Аранђеловац, члан
Александра Лукић, Општинска управа општине Аранђеловац, заменик члана
Срђан Биорац, Општинска управа општине Баточина, члан
Јелена Драгељевић, Општинска управа општине Баточина, заменик члана
Ненад Милић, Општинска управа општине Баточина, члан
Радмила Илић, Општинска управа општине Баточина, заменик члана
Снежана Ђокић, Општинска управа општине Кнић, члан
Сара Ђаловић, Општинска управа општине Кнић, заменик члана
Иванка Гемаљевић, Општинска управа општине Кнић, члан
Јована Пантовић, Општинска управа општине Кнић, заменик члана
Марко Рајић, Општинска управа општине Лапово, члан
Милан Крстић, Општинска управа општине Лапово, заменик члана
Момчило Петровић, Општинска управа општине Лапово, члан
Весна Голубовић, Општинска управа општине Лапово, заменик члана
Драгана Антонијевић, Општинска управа општине Рача, члан
Кристина Јанковић, Општинска управа општине Рача, заменик члана
Ивана Богдановић, Општинска управа општине Рача, члан
Милица Стевановић, Општинска управа општине Рача, заменик члана
Милан Вукићевић, Општинска управа општине Топола, члан
Весна Павловић Костић, Општинска управа општине Топола, заменик члана
Немања Костић, Општинска управа општине Топола, члан
Маријана Андрић, Општинска управа општине Топола, заменик члана
Дејан Ружић, Град Крагујевац, в.д. начелника Градске управе за развој и инвестиције, члан Радне групе
Снежана Петровић, Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције, заменик члана Радне групе
Јелена Петковић, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о Крагујевац, секретар

УНОПС / ЕУ ПРО Плус програм

Марко Вујачић, шеф програма, УНОПС
Оливера Костић, менаџерка, ЕУ ПРО Плус
Виктор Вељовић, менаџер сектора за развијање капацитета и руководиоца процеса израде стратегија развоја урбаних подручја, ЕУ ПРО Плус
Ратка Чолић, специјалиста за развијање капацитета и територијални развој, ЕУ ПРО Плус
Велимир Шећеров, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Марија Максин, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Урош Радосављевић, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Ана Граовац, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Милена Зиндовић, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Александар Ђукић, виши стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Предраг Цветковић, стручњак за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Штефан Ках, саветник за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Николаос Карадимитриу, специјалиста за развијање капацитета и територијални развој, ЕУ ПРО Плус
Мартејн де Бројн, специјалиста за развијање капацитета и територијални развој, ЕУ ПРО Плус
Лорис Сервило, специјалиста за развијање капацитета и територијални развој, ЕУ ПРО Плус
Александра Радивојевић, сарадница сектора за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Марија Косић, виша асистенткиња сектора за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус
Маја Тања, виша асистенткиња сектора за развијање капацитета, ЕУ ПРО Плус

Садржај

1	УВОД	1
2	ПРИСТУП И КОРАЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	3
2.1	ОПИС ИНТЕГРАЛНОГ ПРИСТУПА	4
2.2	ОПИС УКЉУЧИВАЊА ПАРТНЕРА	5
2.3	ПРИСТУП ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	8
2.4	КОРАЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	9
3	ОПИС ТЕРИТОРИЈЕ	15
4	ТЕРИТОРИЈАЛНИ КОНТЕКСТ	17
5	КОНТЕКСТУАЛНА АНАЛИЗА	22
5.1	ДРУШТВО	22
5.1.1	Демографија	22
5.1.2	Социјално укључивање и социјална заштита	23
5.1.3	Становање	25
5.1.4	Објекти друштвеног стандарда	26
5.2	ЕКОНОМИЈА	33
5.2.1	Општа економска кретања и тржиште рада	33
5.2.2	Привреда и пословно окружење	35
5.2.3	Туризам и култура	37
5.3	УРБАНО ОКРУЖЕЊЕ	42
5.3.1	Историјски приказ просторног и урбаног развоја града	42
5.3.2	Урбано подручје	44
5.3.3	Природно окружење	46
5.3.4	Квалитет чинилаца животне средине, изложеност еколошким ризицима и ризицима климатских промена	50
5.3.5	Примарна комунална инфраструктура	54
5.3.6	Примарна саобраћајна инфраструктура и саобраћај	56
5.4	УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ И ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ	60
5.4.1	Пристап управљању	60
5.4.2	Извори финансирања	63
5.4.3	Транспарентност и информисање	63
6	SWOT АНАЛИЗА И ПОТРЕБЕ	65
6.1	ИДЕНТИТЕТ УРБАНОГ ПОДРУЧЈА	65
6.2	ЗЕЛЕНА И ЕНЕРГЕТСКА ТРАНИЗИЦИЈА И МОБИЛНОСТ	67

6.3	ИНОВАТИВНА И ПАМЕТНА ЕКОНОМИЈА	70
6.4	ДРУШТВЕНО БЛАГОСТАЊЕ	71
6.5	УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ И ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ	73
7	ВИЗИЈА, ЦИЉЕВИ, ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ	75
7.1	ВИЗИЈА	75
7.2	ТЕМАТСКИ ЦИЉЕВИ, ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ	75
8	ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ	83
8.1	СТРАТЕШКИ ПРИСТУП И ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА	83
8.2	ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ – ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ	85
8.3	СПИСАК СТРАТЕШКИХ ПРОЈЕКТА	87
8.3.1	Идентитет урбаног подручја	87
8.3.2	Зелена и енергетска транзиција и урбана мобилност	87
8.3.3	Иновативна и паметна економија	87
8.3.4	Друштвено благостање	88
8.3.5	Управљање урбаним и територијалним развојем	88
8.4	СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ – ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ	89
9	ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА	91
10	МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА	97
11	ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА	106
12	ИЗВОРИ	110
13	АНЕКСИ	113
○	АНЕКС 1 – ОДЛУКЕ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА	114
○	АНЕКС 2 - СПИСАК ПРОЈЕКТНИХ ИДЕЈА	138
○	АНЕКС 3 – УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ	142
○	АНЕКС 4 - НАЦИОНАЛНИ И МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА УРБАНОГ И ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА	143

1 УВОД

Програм Европске уније за локални развој – ЕУ ПРО Плус доприноси уравнотеженијем друштвено-економском развоју јачањем управљања урбаним и територијалним развојем, подршком економском расту и унапређењем социјалне кохезије у 99 локалних самоуправа у два региона: Шумадије и Западне Србије и Јужне и Источне Србије. Европска унија (ЕУ) је определила 40 милиона евра посредством Инструмента за претприступну помоћ (ИПА) 2020 за финансирање овог Програма, који води Министарство за европске интеграције Републике Србије а спроводи Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС).

Ослањајући се на резултате три претходна развојна програма, Програм у свим својим активностима посебну пажњу усмерава на добро управљање, дигитализацију и иновације, еколошке и аспекте климатских промена, као и родну равноправност. Поред тога, ЕУ ПРО Плус ће делом својих активности, где је релевантно и могуће, допринесити отклањању неких од негативних последица пандемије КОВИДА-19.

Директни корисници Програма ЕУ ПРО Плус су Министарство за европске интеграције, 99 јединица локалних самоуправа (ЈЛС), регионалне развојне агенције (РРА), друге организације за подршку пословању, микро, мала и средња предузећа (ММСП) и организације цивилног друштва (ОЦД), док су крајњи корисници програма становници 99 градова и општина. Све програмске активности су предузете у партнерству са Владом Републике Србије, уз поштовање националних политика и приоритета, како би се обезбедило национално „власништво“ над њима и допринело развоју националних капацитета. ЕУ ПРО Плус програм је заснован на Националним приоритетима за међународну помоћ до 2025. године Републике Србије, који је од кључног значаја за привредни и друштвени развој и процес европских интеграција, при чему ће нарочито да допринесе припремама за испуњење захтева из Поглавља 22 преговора о приступању ЕУ – Регионална политика и координација структурних инструмената.

Непосредна техничка помоћ је пружена са циљем унапређења компетенција ЈЛС да уведу и спроводе интегрални приступ територијалном развоју, у складу са политикама територијалног развоја ЕУ. Како би се применио интегрални и одржив приступ планирању развоја, Програм је пружио подршку локалним самоуправама кроз израду територијалних стратегија. Путем Јавног позива за подношење пријава за израду територијалних стратегија, одабрано је укупно 12 територија - урбаних подручја које у свом саставу укључују 31 ЈЛС¹. Активности Програма су обухватиле следеће: а) подршку интердисциплинарним радним групама формираним за израду стратегија, у виду саветодавне помоћи и организације обуке и радионица за израду стратегија, б) организацију и фасилитацију укључивања стејкхолдера (тематски округли столови и радионице са стручњацима и широм јавношћу) и партиципацију грађана (анкетирање, јавни форуми и јавне расправе), в) пружање техничке подршке за консолидацију материјала и формулацију стратегија, г) припрему за штампу и штампање стратегија, и подршку јачању транспарентности кроз израду веб странице стратегије са приказом процеса израде стратегије.

¹ Урбана подручја града Бора, Крушевца, Лесковца, Лознице, Новог Пазара, Смедерева, Шапца; Урбано подручје града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола; Урбано подручје Града Зајечара и општина Бољевац, Књажевац и Сокобања, Урбано подручје града Ниша и општина Гацин Хан, Мерошина и Сврљиг; Урбано подручје града Пирота и општина Бабушница, Бела Паланка и Димитровград и Урбано подручје града Ужица и општина Бајина Башта, Чајетина, Пожега и Прибој.

Временски хоризонт предвиђен за реализацију територијалних стратегија је 2034. година, односно период који обухвата два програмска периода Кохезионе политике ЕУ.

2 ПРИСТУП И КОРАЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју урбаног подручја заснованом на подстицању:

- примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма и јачању урбано-руралних веза;
- прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, одрживе и мултимодалне урбане мобилности;
- иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије, уз боље коришћење потенцијала дигиталних технологија у иновационе сврхе;
- јачања социјалне компоненте спровођењем европског стуба социјалних права у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, културе, спорта и рекреације, стварања подстицајног окружења за иницијативе и активности младих, и социјалних иновација.

Стратегија поставља приоритете одрживог и интегралног територијалног развоја, доприноси ефикаснијем удруживању извора финансирања и ефективнијем коришћењу финансијских средстава и развијању веза унутар и изван окружења.

Разлози за израду Стратегије развоја урбаног подручја су:

- подстицање одрживог и интегралног развоја урбаног подручја;
- идентификовање кључних потреба развоја урбаног подручја;
- подстицање ефективног коришћења и унапређење управљања урбаним/ територијалним капиталом;
- примена ЕУ инструмената управљања развојем, која омогућава успостављање оквира за одрживи и интегрални урбани и територијални развој урбаног подручја повезивањем традиционалног система просторно-урбанистичког планирања, планског система јавних политика, унапређења финансирања урбаног развоја и управљања локалним јавним финансијама;
- побољшање услова за урбани развој у складу са Новом Кохезионом политиком ЕУ, Париским споразумом, Урбаном агендом ЕУ, Новом Лајпцишком повељом о одрживим европским градовима, Зеленим договором за Западни Балкан и другим документима ЕУ;
- имплементација Стратегије одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године: Мера 5.2.3 Примена инструмената Кохезионе политике ЕУ - интегралних територијалних инвестиција (*ITI – Integrated Territorial Investment*), у оквиру Пакета мера 5.2 - Унапређење управљања јавним финансијама за одрживи и интегрални урбани развој, и мера 5.3.3 Локалне стратегије интегралног урбаног развоја у оквиру Пакета мера 5.3 - Интегрално планирање одрживог урбаног развоја у оквиру Стратешког правца Управљање урбаним развојем;
- подстицање управљања развојем на више нивоа и примене различитих управљачких инструмената (колаборативних, командних, хибридних); подстицање приступа са више актера (привреда, образовање, наука, јавни и цивилни сектор);
- унапређење међуопштинске сарадње; подстицање партиципативног приступа и укључивања локалних актера; подстицање мешања (енг: *blending*) финансирања урбаног развоја из различитих видова финансирања (домаћих и међународних); јачање транспарентности одлучивања на нивоу урбаног подручја;

- унапређење институционалних и кадровских капацитета и управљачких механизма за спровођење Стратегије.

2.1 ОПИС ИНТЕГРАЛНОГ ПРИСТУПА

Интеграција је један од четири кључна елемента приступа планирању интегралног и одрживог територијалног развоја (ИОТР) тестираног у оквиру програма ЕУ ПРО Плус. Интеграција има две главне димензије: просторну и тематску интеграцију. Просторна димензија интеграције, иако је важна за све типове урбаних подручја, посебно је релевантна за оне који су припремали стратегије интегралних територијалних инвестиција (ИТИ), односно урбана подручја која покривају више од једне ЈЛС.

Тематски аспект интегралног приступа је кључна карактеристика територијалних стратегија који подразумева интегрални приступ међу различитим секторским политикама. Стратегије могу да покривају широк спектар политика, од различитих типова инфраструктуре, до пословне подршке, социјалних мера или инвестиција у животну средину. Инструменти тестирани у ЕУ ПРО Плус програму примењују мултисекторски приступ који превазилази традиционалне секторске политике, при томе, подржавајући предлоге решења, која су заснована на месту (енг. *place-based*) и интегрална, чиме се омогућавају међусобно повезани и међусекторски одговори на урбане изазове.

У оквиру Кохезионе политике ЕУ 2021-27, интегрални приступ је један од четири обавезна елемента територијалних стратегија, с прописима који траже „опис интегралног приступа за решавање препознатих развојних потреба и потенцијала подручја“¹. Наведени приступ и прописани садржај територијалних стратегија, дефинисани новом легислативом Европске комисије из 2021. године, определили су и правни основ за доношење ове стратегије, а то су чланови 49. и 50. Закона о планском систему². Наиме, интеграција је кључна димензија Кохезионе политике у ширем смислу, што подразумева не само интеграцију између различитих нивоа управљања (вертикално) и различитих просторних нивоа и области (територијално), већ, што је најважније, и координацију између различитих области политике (хоризонтално).

Међусекторски приступ има за циљ превазилажење „структура силоса“, односно традиционалне поделе функција према секторима или областима политике, која је типично присутна у јавној управи. Постоји и хоризонтална и вертикална димензија међусекторског приступа: хоризонтална се односи на однос између одељења у истој управи (нпр. у ЈЛС), а вертикална се односи на однос између одељења у различитим управама, одељењима државне управе или другим пружаоцима услуга. Према Приручнику о стратегијама одрживог урбаног развоја Заједничког истраживачког центра Европске комисије, међусекторска интеграција може се постићи: 1) обезбеђивањем доследности принципа и циљева креирања политика међу

различитим секторима политике у јавној управи, усклађивањем приоритета и временских оквира; и 2) сарадњом између различитих одељења на свим нивоима, како би се заједнички креирале политике³.

Баш као и у кохезионој политици ЕУ, стратегије развијене у контексту ЕУ ПРО Плус су мултисекторске, организоване у оквиру пет циљева који представљају различите тематске области, и стога захтевају међусекторску интеграцију. У пракси, ово може бити подржано јаким структурама за координацију које укључују актере и друге организације у свим фазама, чиме се обезбеђује подршка за спровођење међусекторске стратегије. Пројекти који се подржавају треба да допринесу циљевима стратегије и да буду међусекторски повезани. То захтева адекватне процедуре, као што су подобност пројекта и

¹ Видети члан 29 Уредбе о заједничким одредбама: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN>

² Закон о планском систему РС ("Сл. гласник Републике Србије" бр. 30/2018) <https://www.paragraf.rs/propisi/zakon-o-planskom-sistemu-republike-srbije.html>

³ Fioretti C, Pertoldi M, Busti M and Van Heerden S (2020) Handbook of Sustainable Urban Development Strategies (Приручник о стратегијама одрживог урбаног развоја), <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118841>

критеријуми одабира, јер ће они имати велики утицај на то колико ће пројекти бити интегрисани и како ће бити повезани са стратегијом⁴.

2.2 ОПИС УКЉУЧИВАЊА ПАРТНЕРА

У динамичном окружењу одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја, креирање и спровођење ефикасних стратегија је од кључног значаја за обезбеђивање просперитета и одрживости градова и ширих урбаних подручја. Територијална стратегија трасира путању за развој, обухватајући различите секторе као што су: инфраструктура, привреда, животна средина, услуге социјалне заштите и др. Међутим, сложеност савремених изазова захтева колаборативни приступ који превазилази ЈЛС. Укључивање партнера - различитих нивоа управе, непрофитних организација, приватних предузећа, друштвених група, универзитета, института, развојних и истраживачких организација, игра кључну улогу у обликовању и спровођењу успешне територијалне стратегије.

Партнери у територијалној стратегији:

Израда и спровођење територијалне стратегије има огромну корист јер укључује различита виђења, експертизе и ресурсе које уносе различити партнери. Свеобухватна територијална стратегија укључује следеће врсте партнера:

- Управе: Општински (градски) и републички органи управе су одлучујући партнери због својих регулаторних овлашћења, финансијских ресурса и компетенција за креирање политике. Њихово учешће обезбеђује усклађеност са ширим развојним циљевима и ефикасну координацију напора.
- Непрофитне организације: Организације цивилног друштва често блиско сарађују са заједницама, бавећи се друштвеним и еколошким изазовима. Њихово познавање окружења може помоћи у идентификацији конкретних потреба, места бриге и приоритета локалног становништва.
- Приватна предузећа: Учешће приватног сектора је од виталног значаја за развој инфраструктуре, иновација и привредног раста. Сарадња с предузећима може довести до улагања у некретнине, саобраћај, енергију и технологију, чиме се подстиче напредак у урбаним подручјима.
- Академске и истраживачке институције: Универзитети и истраживачке организације доприносе интелектуалном капиталу тако што спроводе студије, анализирају податке и предлажу решења заснована на доказима. Њихово истраживање може водити формулисању стратегије засноване на здравим принципима.
- Групе у заједници и грађани: Локално становништво и организације у заједници обезбеђују да се узму у обзир стварне потребе грађана, чиме се ствара основ да се стратегије развијају на локалном знању. Партиципација локалног становништва подстиче осећај власништва, обезбеђује инклузивност и повећава вероватноћу успешне имплементације стратегија.
- Међународне организације: Сарадња са међународним организацијама и градовима омогућава учење на примерима из најбољих светских пракси, приступ финансијама и размену искустава. Ова партнерства могу олакшати размену знања и прекограничну сарадњу.

Укључивање партнера у територијалне стратегије има неколико предности, оно ће унапредити квалитет израде стратегије и подржати њено делотворно спровођење. Стога су партнерство и партиципација важни предуслови за развијање територијалне стратегије у оквиру кохезионе политике ЕУ. Такође, иницијатива Нови европски Баухаус наглашава додатну вредност комбиновања локалног знања са интердисциплинарним приступом у остваривању креативних решења за друштвене проблеме - решења која су инклузивна, одржива и лепа.

Укључивање партнера у фази израде стратегије помоћи ће у:

⁴ Pertoldi M, Fioretti C, Guzzo F, Testori G, De Bruijn M, Ferry M, Kah S, Servillo L A and Windisch S (2022) Handbook of Territorial and Local Development Strategies (Приручник о стратегијама одрживог урбаног развоја), <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC130788>

- Идентификацији проблема: Партнери доприносе својом стручношћу како би свеобухватно проценили изазове и могућности развоја. Овај заједнички напор обезбеђује „нијансираније“ разумевање урбаног подручја.
- Прикупљању и анализи података: Академске и истраживачке институције, заједно с невладиним организацијама, могу помоћи у прикупљању и анализи података како би се идентификовали трендови, недостаци и потенцијална решења.
- Укључивању стејкхолдера: Групе у заједници, невладине организације, управа и јавне организације раде заједно на укључивању грађана - на састанцима, радионицама и у истраживањима. Овај партиципативни приступ гарантује да је стратегија усклађена с потребама оних којима служи.
- Успостављању стратешке визије: Колаборативне радионице које укључују различите актере омогућавају креирање заједничке визије развоја урбаног подручја. Овај процес обезбеђује да стратегија одражава различита виђења.
- Формулисању решења: Црпећи знања из различитих сектора, својим идејама приватна предузећа, невладине организације и академске институције доприносе предлагању иновативних решења.

Подједнако је важно и ангажовање партнера у фази спровођења територијалне стратегије. То често преставља изазов јер је лакше дати мишљење или доставити податке него се упустити у конкретне активности. Уобичајена замка у развоју територијалне стратегије је да се очекују активности од партнера који нису били укључени у развој стратегије и који се не осећају ангажовано. Или обрнуто, партнери који су ангажовали ресурсе и знање у фази израде стратегије касније нису били укључени у реализацију активности, што доводи до разочарења. Територијалне стратегије ЕУ ПРО Плус програма овоме посвећују посебну пажњу.

Улоге које партнери могу играти у спровођењу стратегије су следеће:

- Подршка путем ресурса: Партнери играју кључну улогу у обезбеђивању финансијских средстава неопходних за успешно спровођење различитих аспеката стратегије одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја. Национална и локална управа, њихове агенције и предузећа, приватна предузећа и међународне организације издвајају средства која омогућавају реализацију инфраструктурних пројеката, програма у заједници и одрживих иницијатива. Ови ресурси су од виталног значаја за унапређење система саобраћаја, унапређење водовода и канализације, подстицање примене обновљивих извора енергије и привредног раста унутар ширег урбаног подручја.
- Технологија и иновације: Партнери, укључујући академске институције и приватна предузећа, у први план постављају своју стручност у технологијама и иновацијама. За суочавање са ургентним изазовима урбаног развоја они предлажу иновативна решења. Примена технологије „паметних градова“ омогућава оптимизацију градских услуга, а решења која укључују обновљиву енергију смањују емисије угљеника. Платформе дигиталног управљања и системи за анализу података, на пример ГИС, побољшавају ефикасност деловања. Ова инфузија иновација помаже у стварању одрживог и напредног урбаног подручја.
- Партиципација заједнице: Партнери се активно ангажују са локалним заједницама како би обезбедили да стратегија одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја буде прилагођена конкретним потребама и аспирацијама становника. Овај процес партиципације не подстиче само осећај власништва (над процесом и одлукама) и инклузивности, већ помаже и у реализацији циљаних друштвених и еколошких пројеката и унапређује, на пример, еколошку свест, смањење количине отпада или увођење нових зелених површина. Организације цивилног друштва и групе за заговарање могу да сарађују с јавним сектором како би се залагале за промене политика

које су у складу са стратегијом одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја, тиме обезбеђујући да су принципи стратегије уградне и у легални оквир.

- Доношење одлука засновано на подацима: Академске институције и истраживачке групе доприносе реализацији стратегије прикупљањем, анализом и коришћењем података. Овај приступ, заснован на подацима, усмерава процес доношења одлука и омогућава свим заинтересованим странама да прате напредак, идентификују области где је неопходно унапређење, и доносе одлуке на основу информација. Анализа података пружа увид у делотворност различитих иницијатива, помажући
- урбанистима/планерима и креаторима политике да стратегије прилагоде и унапреде у реалном времену. Овај аналитички приступ обезбеђује да територијална стратегија остане релевантна и да одговара на потребе урбаног подручја које се мења и еволуира.
- Развијање капацитета и сарадња: Партнери сарађују како би развили капацитете међу стејкхолдерима укљученим у имплементацију стратегије. То се одвија кроз програме обуке, радионице и иницијативе за размену знања које за циљ имају унапређење компетенција запослених у јавној управи, локалних лидера у заједници и других кључних учесника. Овај напор на развијању капацитета обезбеђује да су они који су одговорни за спровођење стратегије стекли разумевање, знање и вештине о примени различитих инструмената, неопходних за успешну имплементацију. Штавише, међусекторска сарадња међу партнерима подстиче културу заједничког решавања проблема, ослањајући се на снаге различитих актера да се суоче са сложеним урбаним изазовима и промовишу инклузивни развој.

Шире урбано подручје је сложени миље који захтева заједнички приступ да би се створила трајна позитивна промена. Укључивање партнера у припрему и реализацију територијалне стратегије обогаћује тај процес различитим виђењима, ресурсима и стручним знањима. Подстицањем успостављања партнерства између управе, непрофитних организација, приватних предузећа, академије и истраживачких институција и различитих група у заједници, урбана подручја у ЕУ ПРО Плус програму имају прилику да развијају и спроводе висококвалитетне територијалне стратегије које ће довести до одрживе и инклузивне трансформације урбаних подручја.

2.3 ПРИСТУП ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

У изради Стратегије примењени су партиципативни и интегрални приступ уз сагледавање просторне димензије урбаног и територијалног развоја и организацију процеса којом се обезбеђује координација и сарадња.

Стратегија полази од тема садржаних у међународним и националним политикама интегралног и одрживог урбаног и територијалног развоја, које су прилагођене локалном контексту урбаног и територијалног развоја у Републици Србији. То је остварено применом партиципативног приступа кроз јавни дијалог и интер и трансдисциплинарну сарадњу широког круга актера из различитих сектора, професионалних поља и нивоа управе. Примењени партиципативни поступак одликују диверзитет (заступљених институција/учесника, нивоа управе, политика, дисциплина, и др.), интеракција применом метода консултација и активне партиципације и постојање механизма за селекцију (приоритизацију). Сврха је да се:

- идентификују кључне потребе урбаног и територијалног развоја и унапреди коришћење урбаног/територијалног капитала;
- дефинише стратешки оквир (за временски хоризонт до 2034. год., тј. два програмска периода кохезионе политике Европске уније), који је заснован на управљачким инструментима и оријентисан ка ефикасној и ефективној имплементацији;
- омогући отворен и флексибилан приступ темама управљања урбаним и територијалним развојем у локалном контексту имајући у виду административни, правни, институционални оквир, капацитете и др;

- омогући интер и трансдисциплинарна дискусија о пресечним (енг. *cross-cutting*) темама урбаног развоја како би се превазишла ограничења секторског приступа;
- обезбеди учешће заинтересованих актера у решавању кључних проблема и изазова, идентификацији подручја интервенције и приоритизацији пројеката урбаног развоја, као и да се омогући оптимално комбиновање ресурса.

Формулисање Стратегије је спроведено у складу са Законом о родној равноправности ("Службени гласник РС", бр. 52/2021) кроз примену принципа родне перспективе у планирању и доношењу јавних политика у областима планирања, саобраћаја и инфраструктуре (члан 40. Закона). Интеграција родне перспективе у процес израде Стратегија је подржана партиципативним приступом и комуникацијом као инструментима за репрезентацију различитих интереса унутар локалне заједнице који се тичу свакодневног рада, економских навика, друштвене и културне праксе, као и потреба приступа јавним наменама.

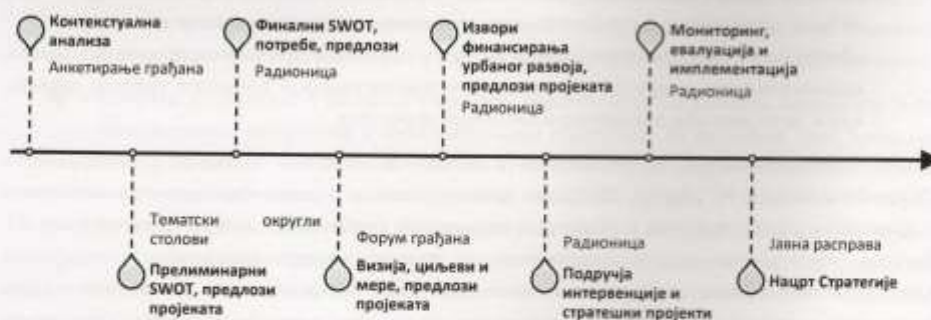
Организација процеса израде Стратегије подразумева координацију сарадње између различитих сектора и нивоа управе, олакшано вођење комуникације са учесницима процеса планирања, успостављање мрежа управе и актера на обухваћеном урбаном подручју и са окружењем, као и укључивање локалне економије, представника јавних институција, образовања и науке, и других релевантних актера у планирању и спровођењу програма и пројеката урбаног развоја.

2.4 КОРАЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

Процес израде Стратегије је покренут 2022. године. Формални поступак је започет потписивањем изјаве о партнерству ЈЛС за аплицирање. Следило је доношење Одлуке о приступању изради Стратегије, коју су пратили Решење о образовању Савета за развој урбаног подручја, Решење о формирању радне групе за израду стратегије и потписивање партнерског споразума између ЈЛС. Након успостављања институционалног оквира, започет је процес израде стратегије. Задатак је био да се процене потребе, формулишу визија, циљеви и мере, и да се мапирају подручја интервенције и стратешки пројекти унутар међусекторског, транспарентног и партиципативног окружења са актерима из различитих сектора.

Кораци у процесу израде Стратегије су били следећи (Графички приказ 1):

- 1) Контекстуална анализа по тематским областима;
- 2) SWOT анализа кроз идентификовање кључних проблема урбаног и територијалног развоја и процену потреба;
- 3) Визија, циљеви и мере;
- 4) Извори финансирања;
- 5) Приоритетна подручја интервенције и стратешки пројекти;
- 6) Мониторинг, евалуација, имплементација Стратегије и управљачки механизми.

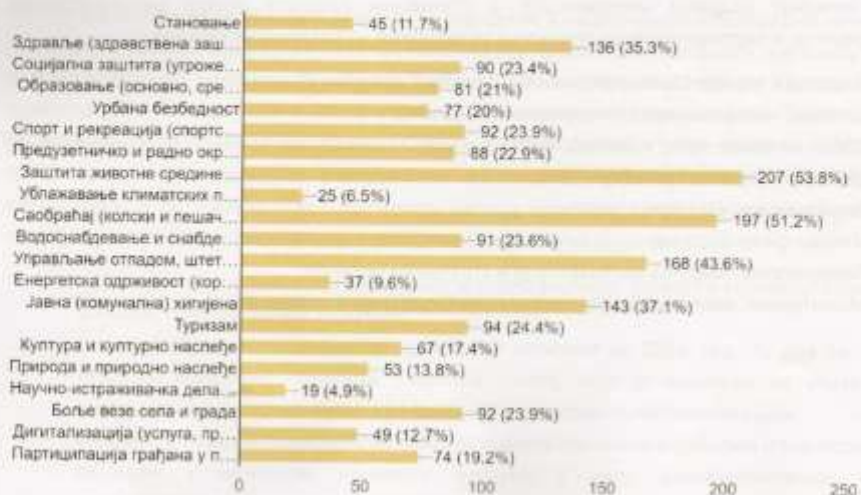
Графикон приказ 1 Кораки у процесу израде стратегије

У првом кораку је израђена контекстуална анализа по тематским областима: а) Друштво (демографија, социјално укључивање и услуге социјалне помоћи, социјална и здравствена инфраструктура, образовање); б) Економија (општа економска кретања, тржиште рада, пословно окружење, туризам и култура); ц) Урбано окружење (квалитет урбаних структура и јавних простора, квалитет урбаног окружења, изложеност еколошким ризицима и климатским ризицима, примарна инфраструктура, инфраструктура за мобилност и интернетску повезаност, урбани превоз, управљање урбаним развојем). Анализу стања је пратило и онлајн анкета грађана, чији су резултати посебно приказани на тематским округлим столовима (Прилог 1).

Прилог 1 Резултати анкета грађана

6. У којим од следећих области Ваша локална управа треба нешто да предузме? (наведите пет)

385 responses

Након овог корака припремљена је прелиминарна SWOT анализа, која је на тематским округлим столовима презентована, дискутована и допуњена. Тематски округли столови су одржани на следеће теме: 1) Економски развој (иновативна, паметна, нискоугљенична и циркуларна економија); 2) Енергија (чиста и праведна), зелена и плава улагања; ублажавање и прилагођавање климатским променама, спречавање и управљање ризицима; 3) Одржива и мултимодална урбана мобилност; 4) Друштвено благостање - запошљавање, образовање, становање, социјална и здравствена заштита, култура, социо-економска укљученост и интеграције, социјалне иновације; 5) Урбана обнова и регенерација (урбане структуре, јавни простори, и др.), развој предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма и јачање урбано-руралних веза; и 6) Управљање урбаним и територијалним развојем. Уједно, на тематским округлим столовима су почеле да се евидентирају и прве идеје за пројекте и приоритетна подручја интервенције, за шта је коришћена техника мапирања.

Слике 1 и 2: Тематски округли столови, прелиминарни SWOT и контекстуална анализа, Ректорат Универзитета у Крагујевцу, Крагујевцу, 8. и 9. фебруар 2023. г.

У наредном кораку, након уношења свих коментара учесника и консолидације материјала, припремљена је финална SWOT анализа са проценом потреба, као и предлог циљева и мера, што је дискутовано и верификовано на првој радионици са члановима Савета за развој и Радне групе.

Слике 3 и 4: Радионица са члановима Савета за развој и Радне групе – предлог циљева и мера, Економски факултет Универзитета у Крагујевцу, Крагујевцу, 06. април 2023. г.

Сумирани резултати су приказани на Форуму грађана, који је следио. Том приликом учесници форума су давали предлоге за формулацију визије развоја урбаног подручја, допуне и преформулације мера и циљева. На форуму је дискутован предлог подручја интервенције и дати су додатни предлози идеја за пројекте. Скуп је отворен изложбом дечијих цртежа ученика основних школа на тему ”Мој град/територија у будућности”, а учесници су оцењивали дечије радове. На крају форума најбољи дечији радови су награђени признањима и пригодним књигама.

Слике 5, 6 и 7: Форум грађана: формулација визије развоја урбаног подручја, допуна и преформулација мера и циљева, и изложба дечијих цртежа ученика основних школа на тему "Мој град/територија у будућности", Скуптина града Крагујевца, Крагујевац, 29. мај 2023. г.

На наредној радионици о изворима финансирања урбаног и територијалног развоја детаљно су приказани национални и међународни извори финансирања урбаног и територијалног развоја у Србији. Учесници радионице су указали на још неке од националних извора финансирања, и исказали задовољство најновијим прегледом могућности за коришћење различитих фондова, донација, кредита и др. Припремљени материјал у широј верзији достављен је свим локалним и регионалним партнерима ЕУ ПРО Плус програма у свих 99 ЈЛС.

Слике 8 и 9: Радионица приоритетна подручја интервенције и стратешки пројекти, Скупштинска сала града Крагујевца, Крагујевац, 24. јул 2023. г.

На трећој по реду радионици, представљена су мапирана приоритетна подручја интервенције и консолидовани стратешки пројекти. И овде су након дискусије са локалним партнерима материјали кориговани и допуњени.

Последња у низу радионица одржана је на тему мониторинга, евалуације, имплементације стратегије и управљачким механизмима. Протекла је уз живу дискусију о неопходном развоју институционалних капацитета и сагледавању могућности за успостављање јединице за координацију пројеката.

Припремљени материјал Нацрта стратегије представљен је на јавној расправи, која се одвијала у форми презентације и дискусије, и достављања сугестија и примедби од стране јавности. Након кориговања Нацрта стратегије у односу на достављене сугестије и примедбе, материјал је упућен скупштини на усвајање.

По усвајању, град и стручне институције на пољу урбаног и територијалног развоја чека важан задатак имплементације Стратегије. Слично међународним искуствима, и ова Стратегија развоја урбаног подручја тежи успостављању ефективнијег и ефикаснијег финансирања урбаног и територијалног развоја.

3 ОПИС ТЕРИТОРИЈЕ

Урбана подручја у Републици Србији дефинисана су кроз систем урбаних центара у Нацрту просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године и извештају о стратешкој процени утицаја просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године на животну средину. Градови - центри урбаних подручја који могу успоставити урбана подручја за потребе тестирања примене механизма интегралних територијалних инвестиција (ИТИ) дефинисани су Смерницама за подносиоце пријава у оквиру Јавног позива за подношење пријава за израду територијалних стратегија у оквиру ЕУ ПРО Плус програма кроз два сета критеријума:

Основни критеријуми

- а) Да су јединице локалне самоуправе (ЈЛС) класификоване као урбано подручје - центар интеграције више од 100.000 становника, или урбано подручје - центар интеграције више од 40,000 становника као што је дефинисано у систему урбаних центара у Нацрту просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године и извештају о стратешкој процени утицаја просторног плана Републике Србије од 2021. до 2035. године на животну средину и у случају шире територије,
- б) додатно у случају шире територије,
- в) Испуњавају услов просторног континуитета територије,
- г) Обезбеђују партнерство са најмање три (3) ЈЛС што је потврђено потписивањем изјаве о партнерству за аплицирање и партнерског споразума између ЈЛС, и
- д) Обезбеђују партнерство са Регионалном развојном агенцијом (РРА) која обухвата територију о којој је реч.

Додатни критеријуми

- а) Капацитети подносиоца пријаве да примењује инструменте територијалног развоја:
 - 1) Постојање интерних институционалних капацитета односно капацитета за урбанистичко планирање у оквиру одељења, завода или јавног предузећа ЈЛС; локалних канцеларија за економски развој или других сличних капацитета; одељења/институције за социјална и питања заштите животне средине, итд.
 - 2) Искуство у сличним акцијама – у спровођењу партиципативних процеса, примени нових метода и иновативних приступа у урбаном развоју и повезаним пројектима које је финансирала ЕУ
- б) Друштвено-економске и просторне карактеристике
 - 1) у случају уже територије: индустријско/пословне и комерцијалне зоне и браунфилд локације: бесправно изграђене и неразвијене периферне градске зоне (подручја неконтролисаног ширења урбаних насеља) и деградација руралног подручја; угрожене урбане структуре и централне градске зоне; делови урбаних насеља са концентрацијом социјалних проблема – социјално укључивање и смањење сиромаштва; насеља или делови насеља изложени проблемима заштите животне средине и климатским променама; просторне целине са културним и градитељским наслеђем, важним

обележјима културног и историјског развоја урбаног насеља/групације урбаних насеља и

2) у случају шире територије: заједничке карактеристике – важни инфраструктурни коридори, географија, морфологија, индустријски капацитети; ендогени потенцијал; заједничке потребе, проблеми и изазови и заједнички развојни планови и иницијативе.

в) Искуство у партнерствима (у случају шире територије)

1) Релевантна партнерства успостављена ради спровођења сличних или повезаних иницијатива у претходном периоду а која могу представљати темеље за успостављање управљачких механизма који ће обезбедити спровођење територијалне стратегије.

4 ТЕРИТОРИЈАЛНИ КОНТЕКСТ

Урбано подручје Града Крагујевца у потпуности се поклапа са границама административног управног округа Шумадија, односно истоимене области која се налази у централном делу Србије и Шумадије као географског и историјског региона. Ова област је смештена између административног подручја Београда на северу, Подунавске области на североистоку, Поморавске на истоку и југоистоку, Рашке на југу, те Моравичке и Колубарске области на западу (Графички приказ 2).

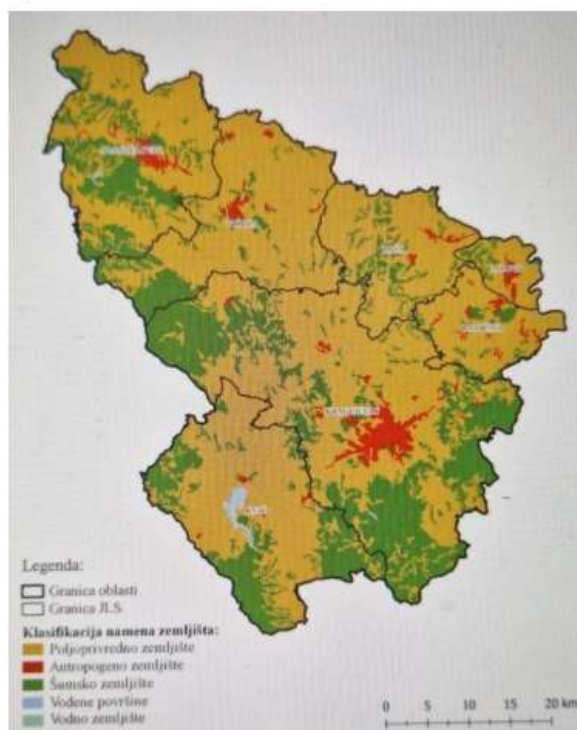
Графички приказ 2: Обухват Урбаног подручја

Физичко – географски положај је погодан, али са доста унутар-регионалних разлика. Окосница рељефа овог простора је Крагујевачка котлина која се простира у централном делу области и на чијем дну је смештено градско насеље Крагујевац. Јужно од котлине се издижу Гледићке планине (922m), источно Црни врх (707m), западно се издиже планина Рудник (1.132m). Крајњи исток области припада долини Велике Мораве, док југозапад области представља слив реке Груже. Стратешки и саобраћајни положај овог подручја је јако повољан у самом центру Србије. На северу се налази урбано подручје Града Београда и подунавска развојна осовина, на истоку Великоморавска развојна осовина и аутопут Е -75, преко којег ова област одржава везе са Подунављем на северу и Нишом на југу. На југу је западноморавска осовина развоја, док је западно од овог региона трасиран аутопут Београд – Јужни Јадран. Саобраћајницама је повезана са свим деловима Србије, аутопутем Е – 75 и мрежом државних путева (пут I – В реда

24 и пут I – В реда 25). Шумадијска управна област еквивалент је NUTS 3 региону. Урбаном подручју, односно Шумадијској управној области припада 6 општина (Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола) и Град (Крагујевац), који је и уједно административно средиште читаве области. Према Попису из 2011. године, на овој територији живи 293.308 становника, укупна површина износи $2.386,8\text{km}^2$, а густина насељености износи $122\text{st}/\text{km}^2$, више од републичког просека. Према Попису 2022. године укупно становништво подручја је опало за 7,6%, односно 22.277 становника. Овај проценат је мањи због великог учешћа Града Крагујевца у укупној популацији области и његовом паду од 5%, док су све остале општине демографски опале од 10% - Аранђеловац, до Раче и Кнића од 17%. (Баточина 13%, Лапово 16%, Топола 14%). Густина насељености је смањена за готово 10% и износи $113,6\text{st}/\text{km}^2$. На територији ове области постоји 5 градских насеља: Крагујевац, Лапово, Топола, Аранђеловац и Рача. У градским насељима укупно живи 190.351 становника (подаци 2011.), од којих 150.835 живи у градском насељу Крагујевац, а степен урбаности ове регије износи 65%, што је изнад републичке вредности.

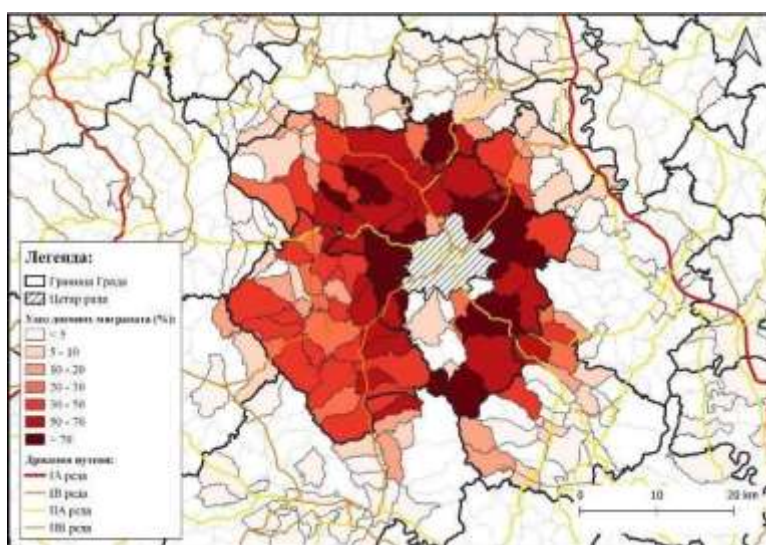
Рељеф области је углавном брежуљкаст и брдско – планински, а одликује се бројним унутар-регионалним разликама. Најкрупнији облици рељефа су планински масиви, котлине и речне долине. На западу ове области, у меридијанском правцу се пружају планине Шумадијске греде, Букуља (Столице, 696m), Венчац (658m), које се у потпуности налазе у овој области и Рудник (Цвијићев врх, 1132m). Поред планина шумадијске греде присутне су и планине динарске групе планина, као и планине српско – македонске масе. Динарске планине које се делимично пружају у овој области су вулкански масиви Јешевац (Црни врх, 902m) и Котленик (748 m) и Гледићке планине (Самар, 922m). Котленик и Јешевац се пружају на крајњем југозападу области својим северним и источним падинама, док се северне падине Гледићких планина пружају југом ове области. Родопски Црни Врх (707m) налази се на југоистоку области. Северно од Гледићких планина, источно од Рудника и западно од Црног врха налази се пространа крагујевачка котлина, најнасељенији крај ове области. На југу области се налази мања Гружанска котлина. Клима овог подручја је умерено континентална са бројним микроклиматским разликама. Већина подручја се налази под утицајима већ поменуте умерено континенталне климе, међутим присутни су и утицаји степско континенталне са североистока и истока, који из Панонске низије долином Велике Мораве утичу на долинске и котлинске крајеве ове области. Степско континентални утицаји се осећају и у Гружанској котлини. Утицаји субалпске и планинске климе се осећају само у вишим теренима. Урбано подручје Града Крагујевца представља простор релативно богат речним токовима и водом, односно, иако је речна мрежа густа, водотокови са већом количином воде не постоје. Слив Велике Мораве заузима највећу површину у овој области и овом сливу директно припадају реке Јасеница, Кубршница, Рача и Лепеница, На Гружи је изграђена и хидроакмулација Гружанско језеро, које се користи у рекреативне сврхе и за наводњавање Крагујевца и Кнића. Од осталих хидролошких објеката издвајају се: Језеро Гараши, које се користи за водоснабдевање Аранђеловца, Шумаричко језеро служи за водоснабдевање Крагујевца и за рекреацију, Groшничко језеро и језеро Бубањ. Минерални и термоминерални извори су малобројни. Најзначајније бање и извори су Буковичка бања у Аранђеловцу, позната по флашираној води „Књаз Милош“ и Страгарска бања или бања Вољавча испод Рудника.

Ово урбано подручје располаже пољопривредним земљиштем у површини од 121.339 хектара - 50,8% од укупне површине области. Најквалитетније пољопривредно земљиште се налази у нижим деловима области, на истоку области, у долини Велике Мораве, док се са повећањем надморске висине квалитет земљишта смањује. У готово свим општинама пољопривредно земљиште заузима око половине територије, највише у општини Рача (71,4%), а најмања на територији општине Лапово (34,6%). У структури коришћења највеће уделе имају оранице и баште, затим ливаде и пашњаци, воћњаци заузимају око 10% пољопривредног земљишта, док су површине под виноградима занемарљиве, са благо већим уделом у Тополи. Приметно је да ливаде и пашњаци заузимају значајне површине у општинама које се налазе на већим надморским висинама. Под шумама је 70.823,86 хектара, што значи да је пошумљеност ове области 29,6%. Шумом су најбогатије Гледићке планине, Котленик и Рудник. Пошумљеност у Лапову износи само 16,8%, док је у Граду Крагујевцу и општини Аранђеловац је највећа, међутим ни у овим јединицама локалне самоуправе пошумљеност није оптимална. Шумско газдинство „Крагујевац“ је задужено за газдовање шумама на читавој територији. Постоји и планинско ловиште Рудник и расадник Рогот. Грађевинско земљиште заузима 3% територије, док је водно земљиште и водене површине готово занемарљивог удела у укупној површини (Графички приказ 3).

Графички приказ 3: Намена земљишта (Извор: Copernicus Land Monitoring Service, 2022; Републички геодетски завод, 2020)

Становништво урбаног подручја Града Крагујевца није равномерно распоређено по територији. У градским насељима живи 190.351 становника, од којих 150.835 у градском насељу Крагујевац, а степен урбаности овог простора износи 65%. Степен урбаности износи 64,9%, за 2011. годину, што је значајно више од републичког просека (59,4%). Град Крагујевац и општина Лапово имају јако високе проценте удела градског становништва, које прелазе 80%, општина Аранђеловац има релативно уједначену вредност удела, али и даље испод републичког просека, док општине Рача и Топола имају вредности далеко испод републичког просека (нешто изнад 20%), а општине Кнић и Баточина немају насеља која припадају категорији градских насеља. У образовној структури највише учествује становништво са средњом школском спремом, са уделом од преко 50%, основна школска спрема са петином удела у структури, док су проценти вишег и високог образовања и необразованог становништва готово једнаки. Процент необразованог и становништва са основном школском спремом је драстично већи у односу на градска насеља, док је ситуација обрнута кад су у питању виши степени образовања. Мрежу насеља чини 175 насеља, од којих 5 насеља имају статус градског насеља, док осталих 170 насеља има статус осталих насеља, заједно са општинским центрима Баточина и Кнић који немају статус градског насеља и поред њихове административне функције, морфологије и демографске величине. Окосницу мреже насеља чине градска насеља (4) и општински центри без статуса градског насеља, који својим функцијама и саобраћајном повезаношћу чине чворишта, места где становништво мигрира, повремено, дневно или за стално, ради обављања својих потреба. Највећа и најзначајнија насеља области су: Крагујевац (150.835ст.), Аранђеловац (24.797ст.), Лапово (7.143ст.), Рача (2.603ст.), Топола (4.973ст.), Баточина (5.804ст.) и Кнић (2.181ст.). Насеља припадају типу разбијених, међу којима се налазе понеки изузеци у виду збијених и друмских насеља. Градско насеље Крагујевац својим функцијским и демографским карактеристикама врши снажан утицај и социо–економску трансформацију насеља у свом ближем окружењу, која мењају своја демографска, социјална и економска обележја, посебно у последњих 30 година. Такође, градско насеље Крагујевац има изграђен и функционалан дневни урбани систем који обухвата око 8.000 дневних миграната из околних насеља и општина (Графички приказ 4).

Графички приказ 4: Дневни урбани систем Крагујевца

Мрежа објеката предшколског васпитања и образовања функционише са 107 објеката које користи око 8.000 корисника. Опремљеност предшколских објеката је релативно добра, посебно у градским центрима. Поред редовних средњих школа постоје и две средње школе за ученике са посебним потребама у Крагујевцу. Високошколска институција је Универзитет у Крагујевцу који се састоји од 12 чланица (6 у самом Крагујевцу, док се остале налазе у околним већим урбаним центрима) Поред Универзитета у Крагујевцу се налазе и студентски домови (244 собе у три павиљона). Домови здравља функционишу и постоје у свим градским и општинским центрима, у саставу сваког од њих (осим Лапова) се налази више здравствених амбуланата и станица које се налазе у субцентрима и центрима нижег реда општина. Болнице се налазе у Крагујевцу (ту је Клинички центар) и Аранђеловцу. У свим градским и општинским центрима функционише по један центар за социјални рад, док се геронтолошки

центар, боравци за одрасла и стара лица, прихватилиште за небринуту децу, дневни боравци за особе са посебним потребама специфичне социјалне установе углавном налазе само у Крагујевцу. Мреже објеката установа за културу су само у урбаним и општинским центрима, у чему убедљиво предњачи градско насеље Крагујевац.

Најзначајнији индустријски објекти су фабрика наоружања и аутомобилска индустрија „Застава“, чији је аутомобилски депарتمان у саставу „Фиата“. Значајни индустријски погони су текстилна индустрија „22. децембар“, метална индустрија „Филип Кљајић“, и др. У Аранђеловцу постоје погони за прераду разних неметала, фабрика за паковање минералне воде „Књаз Милош“ и др. У осталим градским и општинским центрима се налазе мањи индустријски погони разних намена и типова. Значајан допринос развоју целокупне привредне структуре и њене ефикасности даће делом изграђени индустријски парк – MIND Park у градском насељу Крагујевац и локалитету Лужнице, као интегрисано производно, технолошко и логистичко средиште посвећено железничкој индустрији. Он је повезан са свим међународним и државним саобраћајницама и перспективно ће бити изразито добро мултимодално чвориште. Планирано је повезивање са железничким коридором X до краја 2023, који ће бити база за развој највећег железничког логистичког терминала у региону. Парк ће се простирати на 160ха, од којих је до сада изграђено 54.550m², у изградњи је још 5,5ха. До краја 2024. године биће завршена изградња ваздушне зоне у МИНД парку (37ха). Туризам и њему комплементарне делатности у овом урбаном подручју имају значајан потенцијал за развој због повољног географског и саобраћајног положаја (близина аутопута и добра мрежа државних путева), туристичких садржаја, природних и културних вредности. Природни потенцијали су углавном искоришћени за организацију излетничког, спортско – рекреативног туризма, у мањој мери наутичког, авантуристичког и планинског туризма. Урбано подручје Града Крагујевца је 2018. посетило 92.538 туриста који су остварили 209.338 ноћења. Највише туриста и ноћења је остварено у Крагујевцу, углавном у градском насељу Крагујевац и у Аранђеловцу.

5 КОНТЕКСТУАЛНА АНАЛИЗА

5.1 ДРУШТВО

5.1.1 Демографија

Према првим резултатима Пописа становништва из 2022. године, на територији Града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола живи 271.031 становник (Табела 1), што значи да је у периоду између два Пописа (2011-2022.) број становника смањен за 22.277 (7,6%). Према Попису становништва из 2011. године у Шумадијском округу живело је укупно 293.308 становника (Табела 2).

Табела 1. Број становника

	Попис становништва из 2022. године		
	Број становника	Број пописаних домаћинстава	Број пописаних станова
Крагујевац	171.628	62.738	88.518
Баточина	10.273	3.478	5.571
Лапово	6.618	2.361	3.519
Рача	9.760	3.233	5.823
Кнић	11.838	4.162	9.236
Топола	19.221	6.375	10.609
Аранђеловац	41.693	14.857	23.541

Табела 2. Број становника у Шумадијском округу према Пописима од 1948 – 2011.

	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	2011
Шумадијски округ	216.533	227.929	241.047	264.344	301.354	312.160	298.778	293.308
Градска насеља	53.957	66.524	85.205	121.597	164.831	187.118	186.866	190.351
Остала	162.576	161.405	155.842	142.747	136.523	125.042	111.912	102.957

Највећи број становника изгубиле су мање општине – Кнић 16,8%, Рача и Лапово преко 15%, Топола 14%, Баточина 12,6%, док су најмање изгубили Аранђеловац (9,8%) и Крагујевац (4,5%). Најмање становника, очекивано, изгубио је Град Крагујевац као највећи урбани центар Шумадијског округа, али и шире територије, који је свакако преузео део миграција из мањих околних општина.

У малим општинама је уочљива миграција становништва ка већим привредним центрима, пре свега оним у окружењу. На овакав демографски баланс утицала је и природна депопулација као друга, битна компонента. Стопа природног прираштаја негативна је у свим ЈЛС Шумадијског округа. Негативним природним прираштајем највише су погођене општина Топола и Рача. Просечна старост становништва у Шумадијском округу виша је од републичког просека, са тенденцијом пораста. Највећу просечну старост становништва има општина Кнић, а најмању Град Крагујевац. Очекивано трајање живота има тренд смањења у последње три године, с тим што је смањење више изражено код мушког него женског становништва. У Шумадијском округу до 70-тих година прошлог века преовладало је рурално становништво, док од пописа 1981. до данас број градског становништва расте, а број сеоског становништва опада. Подручје града Крагујевца одликује се високом стопом урбанизације, где чак 85% становништва живи у градском насељу, што је екстреман податак и који је далеко од републичких вредности и просека. Просечна процењена густина становништва за 2021. годину у Крагујевцу износи 209 становника/km². Поред Града Крагујевца, високу стопу урбанизације има и Лапово, где, према Попису из 2011. године, од укупног становништва 90% или 7.143 становника живи у градском насељу, а преосталих 694 у руралном подручју општине. Просечна густина насељености износи 129 становника/km² - после града Крагујевца највећа је у Шумадијском округу. Сеоску средину прати депопулација услед старости становништва и немогућности биолошког обнављања, али и миграција према урбаним подручјима атрактивнијим за живот и рад. Просечна густина насељености у општини Аранђеловац је 112 ст/km². Остале општине имају просечну густину насељености нижу од републичког просека, који износи 93 ст./km² и то у Баточини 78 ст/km², у општини Рача износи 47 ст/km², у општини Кнић износи 30 ст/km², у општини Топола 63 ст/km². Према етничкој структури, велика већина становника Шумадијског округа су Срби, са уделом од 95,89% у Крагујевцу и преко 97% у осталим општинама. Од етничких и националних мањина, најбројнији су Роми, док су остале мањине заступљене у занемарљивим процентима. У просеку, Роми чине око 10% становништва, и једина су национална мањина код су присутни социјална искљученост, сиромаштво и незапосленост. Ромска мањина често је и просторно диференцирана - насељена у формалним и неформалним насељима која нису легализована.

5.1.2 Социјално укључивање и социјална заштита

Просечна зарада становника

Просечне зараде у Крагујевцу и свим општинама Шумадијског округа су испод републичког просека. На свим територијама забележен је благи пораст просечних зарада у претходних неколико година. У Граду Крагујевцу просечна зарада је највиша код запослених у правним лицима за месец август 2022. године износила је 80.258 РСД, потом следи зарада у јавном сектору која је истом месецу просечно износила 78.288 РСД. Просечна зарада у привреди за месец август 2022. године износила је 74.034 РСД, а код приватних предузетника 38.983 РСД.

Услуге социјалне помоћи

Процент економски издржаваног становништва у Граду Крагујевцу износи 27,8%. Током 2021. је евидентирао 16.016 корисника из социјално правне заштите што представља 9% укупног броја становника града Крагујевца. Укупан број корисника Центра за социјални рад показује тенденцију опадања у односу на претходне године. Социјална услуга Помоћ у кући за подручје града Крагујевца нема довољне капацитете лиценцираних пружаоца услуга како би у потпуности подмириле потребе корисника, а у потпуности недостаје у руралном подручју. Приватни пружаоци услуга задовољавају само мали део потреба на подручју Страгара и Лужница. Капацитети везани за потребе деце и старих су такође недовољни како у граду, тако и на руралном подручју. Потребе за проширењем постојећих и увођењем нових услуга социјалне заштите планиране су Стратегијом социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025 године. Праћењем потреба деце, младих, одраслих и старих особа у стању социјалне потребе, стручне службе настоје да одговоре на потребе корисника. У активnoj евиденцији Центра за социјални рад општине Баточина у 2020. години било је укупно 1.260 корисника, од чега 296 младих (23,49%) и 317 старији преко 65 година (25,15%). Уочава се пораст броја корисника социјалне заштите. Недостатак понуде услуга социјалне заштите огледа се у недостатку појединих услуга (дневни боравак, сигурна кућа, прихватилиште, објекти за смештај угрожених породица...) У општини Лапово економска структура становништва показује да издржавано становништво чини 42,7% укупног броја, радно активно становништво чини 26,3%, а пензионери 24,1%. Постоји значајан проценат становништва који потражује социјалну помоћ. И у општини Рача постоји потражња за социјалним услугама и то највише за услугу помоћи у кући за старе, нарочито у руралним крајевима где је велики број старачких и самачких домаћинстава. У општини Кнић број корисника новчане социјалне помоћи (лица) износи 290, односно 2,3% укупног становништва, а проценат корисника дечијег додатка (0–17 година) је 12,3%, тј 204. На територији општине Топола корисницима социјалних услуге доступне су услуге помоћ у кући за старе – број постојећих корисника 45 лица, помоћ у кући за децу са посебним потребама - број постојећих корисника 8 лица, лични пратилац детета - број постојећих корисника 8 лица. Недостаје помоћ у кући за старе и за децу са посебним потребама. У општини Аранђеловац број корисника новчане помоћи износи 1.056 становника (2,5%), док је укупан број корисника социјалне заштите на евиденцији Центра за социјални рад „Сава Илић“ у Аранђеловцу процењен на 3.025 становника (7,2%).

Угрожене зоне

На територији Града Крагујевца као зоне са израженим социјалним проблемима идентификована су ромска насеља и рурално подручје где су старија старачка домаћинства, која се искључиво баве пољопривредом. Ромска национална мањина је највише насељена у МЗ Палилуле, МЗ Лепеница, МЗ Стара радничка колонија и МЗ Грошница. На територији општине Аранђеловац постоји неколико подстандардних ромских насеља, углавном на ободима урбаног насеља. Остале општине у обухвату урбаног подручја навеле су да на њиховим територијама нема посебно издвојених зона који се истичу по зарадама запослених и зона са израженим социјалним проблемима – сиромаштво, социјална искљученост, што је очекивано обзиром на величину предметних насеља.

Безбедност

На територији Града Крагујевца криминалитет је од 2020. године у значајном опадању, под утицајем COVID-а и смањених друштвених контаката. Најризичнија насеља су Багремар, Палилуле, 21. октобар, Стара радничка колонија и Ердоглија, а њима се придружују и насеља Аеродром и Бресница. Ово су насеља у којима је у већој мери евидентирана појава крађе, туче са озбиљним последицама и смртним исходима и продаја дроге. Већи јавни простори у Крагујевцу који се доживљавају као небезбедни, посебно ноћу, су: Спомен парк 21. октобар и простор ВТЗ (који се сада користи као паркинг). Такође постоје небезбедне улице у погледу саобраћајне безбедности, пре свега улазно-излазни магистрални правци. Слично се доживљава и простор око аутобуске и железничке станице и хале Језеро - посебно ноћу. У осталим ЈЛС нема већих проблема са криминалитетом нити се поједине зоне урбаних насеља издвајају као небезбедне.

5.1.3 Становање

Стамбена понуда

Потражња за становима у Граду Крагујевцу је више изражена од потражње за кућама, а нарочито је изражена у урбаним насељима са вишеспратницама и у близини факултета. Недостатак стамбеног простора евидентан је у зонама које су у непосредној близини факултета, док се у насељима где преовлађују породичне стамбене куће примећује евидентан вишак стамбеног простора. Подстандардно становање је најизраженије у приградским и руралним насељима. Од 2020. године порастао је број новоизграђених станова и њихова цена. Постоји значајан недостатак новоизграђених станова који се огледа кроз повећање просечне цене станова (2021. год – 1.047eur/m², 2017. год – 854eur/m²), уз истовремено повећање броја завршених станова (2021. год – 851 стан, 2017. год – 471 станова). Просечна величина стамбеног простора по становнику за целу територију Града Крагујевца износи 22,3m²/ст. Однос између број домаћинстава и настањених станова показује да око 7% домаћинстава нема решено стамбено питање. У Општини Баточина је приметна већа потражња за кућама и становима од понуде у урбаном подручју. У сеоском подручју општине је приметан супротан тренд, односно већа је понуда од потражње. Просечна величина стамбеног простора по становнику у Баточини је 25m²/ст., што је на нивоу републичког просека. У Лапову услед доласка великих фирми и нових радних места, превасходно отварањем Логистичког центра „Лидл КД“, повећала се потражња за куповином кућа и станова, због прилива људи из других места. У општини Топола приметна је повећана потражња за парцелама и кућама, посебно викендицама. Доминантна је индивидуална градња. У последњој деценији у Аранђеловцу је уочљив тренд изградње вишепородичних стамбених објеката у централним градским зонама. Од 2018. године веома је повећан тренд изградње вишепородичних стамбених објеката, као и раст цене квадрата стана сходно приликама у земљи. Годишње се исходују по две дозволе за вишепородичне стамбене објекте са по 30/40 станова. У последње три године цена квадрата стамбеног простора је порасла за 30% - 50%, у зависности од зоне у којој се налази. Просечна величина стамбеног простора по становнику у Аранђеловцу је 62m²/ст.

Цена стамбеног простора

У урбаном подручју групе које имају потребе за стамбеним простором, а тешко их решавају на слободном тржишту су: породице које први пут купују стан (младе породице), породице које мењају стан (због спајања или раздвајања породице), студенти, избегла и расељена лица, војна лица, особе са посебним потребама (инвалиди и особе са хендикепом), вишечлане ромске породице и бескућници. У надлежности локалне самоуправе Града Крагујевца постоје станове за социјално становање, који у односу на укупан број станова износе око 11,1% (106 од 948) станова. Услугом социјално становање у заштићеним условима обухваћено је 271 лице на три локације у граду. У јавној својини града Крагујевца укупно се налази 947 стамбених јединица. Од овог броја је око 50% укњижено док је остало ванкњижна својина града. За становање у заштићеним условима опредељено је 105 станова – без закупнине, 78 станова за програм СИРП – прогнана и расељена лица, 16 станова за избеглице у Илинденској улици, 112 станова за програм расељавања Старе радничке колоније, 29 је празних станова за расељавање и остало је у закупу ЈСП.

Подстандардна насеља

Подстандардно становање у Крагујевцу карактеристично је за сва ромска насеља (посебно за део насеља „Палилула“), као и за делове насеља „Мали Багремар“ и „Стара радничка колонија“, који још увек нису били предмет урбане реконструкције. Насеље „Стара радничка колонија“ грађено је 1925-1928. год. за потребе Војнотехничког завода и састојало се од око 90 типских дрвених зграда, са око 330 станова оформљених око центра са школом и соколским домом. У протеклим годинама, зграде су вишеструко прешле свој експлоатациони период, без одговарајуће опреме и савремених услова за становање, па је започет процес урбане реконструкције читавог насеља, који се одвија етапно и још увек траје. Насеље „Мали Багремар“ обухвата постојеће зидане бараке са 2-4 стана по објекту (укупно око 150 станова). За овај простор је планирано погушћавање, уз нову изградњу, замену стамбеног фонда, реконструкцију, доградњу и/или надзиђивање до максималне спратности П+3.

Нелегална градња

Број нелегалних објеката у Шумадијском округу је значајан. У неким општинама, попут Баточине, нелегалних објеката има готово колико и легалних. На територији општине Аранђеловац нелегални објекти чине између половине и трећине укупног броја објеката, али подаци из те општине говоре да је тренд нелегалне изградње у опадању. На територији општине Топола, однос нелегалних објеката у односу на број домаћинстава је 0,32, што је ниже од републичког просека (0,82). Према попису нелегалних објеката у граду Крагујевцу је евидентирано 88.208 нелегалних објеката (41% стамбених, 45% помоћних, 12% економских у руралном подручју). Од 2003. године поднето је укупно 32.190 захтева за легализацију, али обзиром да се захтеви подносе за катастарске парцеле, а често на једној парцели има више објеката, процењено је да у процедуру озакоњења ушло око 65.000 нелегалних објеката. Укупно је до сада решено 8.307 захтева (5.500 озакоњених објеката), што је мали проценат од броја објеката коју су обухваћени поднетим захтевима. Према подацима Одељења за озакоњење, грађани и даље упућују нове захтеве за легализацију тако да се претпоставља да је тренд нелегалне градње у порасту. Нелегална градња у Крагујевцу је нарочито изражена у појединим деловима насеља Петровац, Станово, Мале Пчелице, Корићани, Грошница, Ердеч, Белошевац, Илићево, Маршић.

5.1.4 Објекти друштвеног стандарда

Социјална инфраструктура

На територији Града Крагујевца постоји потреба за објектима социјалне инфраструктуре и у градским и у приградским насељима, нарочито за вртићима. Капацитети домова за старе су у ингеренцији надлежног министарства, а приватни сектор задовољава те потребе око 85%. Предшколско васпитање и образовање обављају две предшколске установе чији је оснивач град Крагујевац – „Нада Наумовић“ и „Ђурђевдан“ са 16 наменских објеката са капацитетом од 3.000 корисника у целодневном боравку. У граду 2022. године услуге предшколског васпитања пружа и 20 приватних предшколских установа са којима Градска управа за друштвене делатности има уговоре о накнади дела трошкова боравка деце за 2.700 корисника. Просторна доступност предшколских садржаја није задовољавајућа. Осим у центру града и насељима Денино брдо, Аеродром, Багрмар, Ердоглија и Бресница, у осталим градским насељима не постоје објекти предшколског образовања и васпитања. Социјална заштита за старе у Крагујевцу се одвија само у државној установи “Геронтолошки центар Крагујевац”. Установа располаже са 330 места за пружање услуга домског смештаја у 5.700m² корисног простора, на површини комплекса од 1,06ha. Број особа које имају потребу за домским смештајем у Крагујевцу је 2019. године био 905, од тога 7 бескућника. За постојеће и очекиване капацитете, укупна потребна површина износи 27.900m², а површина земљишта око 5,50ha. Планиране локације за изградњу домова за старе су у окружењу Централног градског парка "Крагујевачки октобар". Дневни центри за старе у Крагујевцу нису развијени, али су планирани на 4 локације, као самостални објекти или у оквиру адаптираних објеката месних канцеларија, здравства, културе и сл. као интегрални вид услуга.

Објектима и услугама социјалне заштите на територијама општина Баточина, Лапово и Рача управља Међуопштински центар за социјални рад „Шумадија“ са седиштем у Баточини и одељењима у Лапову и Рачи. Приватни сектор не учествује у задовољавању наведених потреба. У Лапову недостају капацитети за дневни боравак за децу и одрасле са посебним потребама, за рад са осталим корисницима социјалне заштите, за смештај ученика средњих школа из других средина, за смештај старих лица и слично. У Лапову постоји један вртић, предшколска установа „Наша младост“, која по потреби (на основу пријављене деце) има и истурене одељке. Нема развијене социјалне инфраструктуре намењене старима. Седиште међуопштинског центра у Рачи има потребе за адекватним простором. Приватни сектор не задовољава део потреба везаних за социјалну заштиту. На територији општине Рача функционише једна установа предшколског образовања, „Наша Радост“, а остали објекти ове установе налазе се при сеоским школама, у местима: Борци, Вучић, Велико Крчмаре, Доња Рача, Ђурђево, Мирошевац, Мало Крчмаре, Сипић, Сараново, Сепци и Трска. У општини Кнић постоји Предшколска установа „Цветић“, са седиштем у Книћу, као и истурена одељења исте у руралним насељима општине. Недостаје предшколска установа у селу Топоница и Гружа. У насељу Топола постоје три објекта дечје заштите у оквиру дечје установе „Софија Ристић“ дечји вртић и јаслице, на комплексу површине 0,70ha, садржи

два објекта: један је за децу узраста до 3 година, за децу узраста од 3-5 година. Укупна површина ових објеката је 1.635m², дечји вртић, површине 460m², на комплексу површине 0,35ha, намењен је деци узраста од 6 година. У склопу њега функционише 14 дечјих установа за предшколски узраст. Укупна површина објеката дечје заштите на подручју општине, износи 3.335m², а површина земљишта 1,05ha. Објекти дечје заштите лоцирани су у општинском центру. У сеоским насељима објекти дечје заштите (предшколски узраст) налазе се при основним школама. На територији општине Аранђеловац постоји укупно 15 објеката предшколских установа, од којих 6 објеката у граду и 9 у селима. У вртићима укупно има 1.370 попуњених места. У централном насељу функционише један приватни вртић са 130 места, али и даље постоји недостатак простора за децу предшколског узраста како би се у потпуности укинуле листе чекања. Центар за социјални рад „Сава Илић“, тренутно користи само један објекат спратности П+1, површине у габариту 260m². У току 2020. године издата је дозвола за изградњу објекта за потребе деце са сметњама у развоју, укупне површине 536,80m². Објекат још увек није изграђен. На територији Аранђеловца постоје два дома за старе који не поседују лиценце за обављање делатности. Опремање и капацитети морају да задовоље све критеријуме за изградњу установа за смештај старих лица. Такође, могуће је предвидети и друге установе социјалне заштите: „сигурна кућа“, дом или прихватилиште за децу без родитељског старања, дом за лица са посебним потребама, социјално становање.

Здравствена инфраструктура

Дом здравља Крагујевац, као установа примарне здравствене заштите има укупно 29 објеката, од тога 15 сеоских амбуланти. Ради боље доступности систему здравствене заштите, организују се мобилни тимови за сеоске средине где нема здравствених амбуланти и боља путна повезаност. Систему здравствене заштите недостаје објекат за палијативну негу и Центар за ментално здравље. Дом здравља има 4 огранка (Станово, Аеродром, Бресница и Ердоглија), 1 здравствену станицу, 20 здравствених амбуланти (од којих је 17 сеоских) и 3 издвојена централна објекта Служби – укупно 28 објеката. Не постоје објекти и установе које пружају секундарни ниво здравствене заштите у Крагујевцу, већ се она обавља у дому здравља, Клиничком центру и Институту за јавно здравље Крагујевац. Изражен је недостатак Градске (опште) болнице и Градског центра за трансфузију крви, дечијег диспанзера и студентске поликлинике.

У општини Баточина не постоји недостатак објеката примарне здравствене заштите. Приватни сектор не учествује у задовољавању потреба примарне здравствене заштите. Не постоји организовани специјализовани превоз до суседног места за потребе здравствене заштите. Примарна здравствена заштита се обавља у Дому здравља Лапово. Он по свом капацитету и функционалној структури одговара стандардима здравствене заштите за градско насеље Лапово и гравитациону зону, односно подручје општине. Не постоји организовани специјализовани превоз до суседног места за потребе здравствене заштите. Општина Рача располаже довољним бројем објеката здравствене инфраструктуре. Слично је и у општини Кнић. Здравствена делатност на подручју општине Топола обавља се на нивоу примарне здравствене заштите, преко Дома здравља „Свети Ђорђе“ у Тополи и мреже здравствених станица и амбуланти у сеоским насељима. Иако постојећи капацитети објеката примарне здравствене заштите задовољавају потребе становника општине Топола, неопходно је улагање у објекте. Сем главног објекта Дома здравља у Тополи постоје 4 теренске амбуланте и 2 привремене амбуланте где лекар долази једном недељно. Приватни сектор је мало заступљен, свега 5%. Од укупног броја насеља (31), шест насеља имају изграђене објекте здравствене заштите: Дом здравља са диспанзерима и специјалистичким службама у општинском центру, четири здравствене станице и две амбуланте у сеоским насељима. Укупна површина комплекса Дома здравља у Тополи износи 2,30ha, а бруто изграђена површина објеката је 2.380 m². У овом комплексу, у току је изградња још једног објекта за потребе Дома здравља, површине око 2.000m². Здравствене амбуланте постоје у следећим сеоским насељима: Наталинци, Белосавци, Горња Трнава, Доња Шаторња и Јарменовци. За виши ниво здравствених услуга (секундарну и терцијалну здравствену заштиту), становници општине Топола упућени су на општу Болницу у Аранђеловцу и Клинички центар у Крагујевцу. Не постоји организовани специјализовани превоз до суседног места за потребе здравствене заштите. Градска болница са 142 кревета је у завршној фази реконструкције, а специјална болница за рехабилитацију Буковичка бања са 90 кревета, је комплетно

реновирана у последњих 5 година и већ је у фази израде пројектне документације за изградњом новог депанданса. Од укупно 18 села на територији општине Аранђеловац, 10 села имају сеоске амбуланте. Превоз пацијената између објеката здравствене заштите се обавља возилима медицинског центра.

Образовна инфраструктура

На подручју Града Крагујевца функционишу 24 основне школе, површине објеката око 60 000m² и земљиштем укупне површине око 21ha које похађа 14.220 ученика. Школе раде у две смене. Постоји знатно оптерећење (већи број ученика од просторних могућности) школа у појединим насељима у којима изградња нових школа није пратила пораст броја деце. На подручју града Крагујевца функционише 8 школа средњег образовања, као и 2 специјалне и 1 средња музичка школа. Постојећи објекти ученичког стандарда не задовољавају потребе очекиване средњошколске популације која долази ван градског подручја, а која аплицира за смештај у овим објектима. Од укупног броја ученика средњих школа (9.000), око 78% је са простора градског насеља, док око 22% (2.000) долази из других средина. Град Крагујевац је универзитетски центар и у свом саставу има 12 факултета (са око 60 програма основних студија) и 5 научних центара, док на Универзитету студира око 20.000 студената и ради преко 800 наставника и сарадника. Факултети у саставу Универзитета, по концепту разуђеног универзитета, налазе се у још пет градова централне Србије (Чачак, Краљево, Јагодина, Ужице, Врњачка Бања) са гравитационим подручјем од око 2,5 милиона становника. У саставу Универзитета је и библиотека као објекат опште научног карактера, чија је делатност у функцији наставно-научних и истраживачких процеса на Универзитету.

На територији општине Баточина постоји објекат матичне основне школе у којој недостаје простор ради организовања једносменског рада и просторије дневног боравка. Приватни сектор не учествује у задовољавању потреба у области образовања. На територији општине Лапово постоје три одељка Основне школе „Светозар Марковић“. Централна школа, која је уједно и највећа, и коју користе ученици од петог до осмог разреда, недавно је реновирана и опремљена по најсавременијим стандардима. Средња школа Лапово школује кадрове: економија, право, администрација, затим остала делатност личних услуга, туризам, трговина, угоститељство и саобраћај. Основно образовање на територији Општине Рача стиче се у основној школи „Карађорђе“ која се налази у самој Рачи, као и у издвојеним одељењима у местима: Мало Крчмаре, Сараново, Ђурђево, Миращевац, Вучић, Трска, Вишевац, Доња Рача, Сипић, Велико Крчмаре, Сепци Поље, Сепци Брдо и Борци. У општини Рача је објекат основне школе на 3.320m², поседује 16 учионица (886m²), од којих и два кабинета, за физику и хемију, као и информатичку салу опремљену рачунарима са 769 ученика. Спортске терене поред школе поседују и издвојена одељења у Ђурђеву, Сипицу, Сепцима, Саранову и Вишевцу. Средње образовање у општини Рача обавља се у средњој школи „Ђура Јакшић“ која има следеће профиле: општа гимназија (4. степен), електротехничар информационих технологија (4. степен) и оператер у прехранбеној индустрији (3. степен). Школа укупно располаже простором од 2,136m², има 41 наставника и похађа је око 300 ученика. Постојеће капацитете образовне инфраструктуре у општини Кнић чине: ОШ „Вук Караџић“ у Книћу, ОШ „Рада Шубакић“ у Гружи, „ОШ Свети Сава“ у Топоници, Средња школа „Добрица Ерић“ у Книћу. Стручни програми доступни у средњој школи су усклађени са захтевима локалног тржишта рада. На територији општине Топола постоје основне школе и једна средња школа. На површини од 20,00ha школских комплекса, укупна изграђена површина објеката намењених основном образовању, на подручју општине Топола, износи сса 5.400m². Средњошколско образовање обухвата рад једне средње школе („Краљ Петар I“) у Тополи, са образовним профилима: гимназија, производња и прерада хране и машинство и обрада метала. Бруто површина школског објекта износи 3.600m², на комплексу површине 0,64ha. Капацитети постојећих објеката образовне инфраструктуре задовољавају потребе становника општине Топола, како основно, тако и средње образовање. На територији општине Аранђеловац постоји довољан број основних (11) и средњих школа (3), као и основна музичка школа, али постоји недостатак физкултурних сала у наведеним објектима. Основна музичка школа „Петар Илић“ из Аранђеловца користи зграду Дома омладине. Запослено је 43 особе и укупно је уписано 376 ученика, од чега 307 у матичној школи у Аранђеловцу и 69 у издвојеном одељењу у Тополи. Капацитет објекта Дома Омладине у Аранђеловцу испуњава услове за рад ове установе. Постоји и Академија струковних студија Шумадија, Одсек Аранђеловац.

Културна и научна инфраструктура

У Крагујевцу делује низ културних институција надрегионалног значаја (Књажевско-српски театар, Народни музеј, Историјски архив, Завод за заштиту споменика културе, Библиотека, Музеј Спомен парк...), као и мноштво објеката локалног значаја - Градски дом, Дом синдиката, Дом омладине и др. Са укупном површином око 16.000m² изграђеног простора ни у једној од наведених области културе, нису задовољени урбанистички нормативи, ни за постојећи број становника. Историјски архив Шумадије има потребу за простором депоа према одговарајућим стандардима за ову делатност. Генералним планом задржава се на постојећој локацији уз могућу реконструкцију, доградњу и надградњу. Књажевско-српски театар је основан 1835. године и најстарије је позориште у Србији. Постојећи објекат је изграђен 1929. године, а његова површина је око 2.000 m², површина земљишта 0,23ha, капацитет 263 места. Постојећи објекат не задовољава потребе града и региона. Објекти културе који недостају у Крагујевцу су: Народна библиотека „Вук Караџић“, Градска дворана „Шумадија“, Позориште за децу и младе, Установа културе „Кораци“. Научноистраживачка делатност у Крагујевцу обавља се у оквиру Универзитета који у свом саставу има 12 факултета (са око 60 програма основних студија) и 5 научних центара. Носиоци програма научних истраживања из делокруга Универзитета су Центар за интердисциплинарне и мултидисциплинарне студије и истраживања, Центар за научна истраживања САНУ и Универзитета, као и факултети у саставу Универзитета. Центар изузетних вредности (Центар за матичне ћелије) као научна установа ради при Медицинском факултету Универзитета. Објекат је у изградњи, површине 11.500 m² на комплексу површине 1,7ha, између Клиничког центра и објеката Универзитета. Од 2016. године град Крагујевац је преузео од РС оснивачка права Центра за стрна жита који је власник 98 лиценцираних сорти стрних жита и функционише у објекту некадашње Ниже пољопривредне школе. Центар више не располаже земљиштем односно огледним пољима, које је трансформисано у грађевинско земљиште у оквиру радне зоне Феникс. Институт за информационе технологије налази се у саставу Универзитета у Крагујевцу и не поседује адекватан сопствени простор неопходан за обављање научно-истраживачких делатности.

У општини Лапово постоји зграда Дома културе, у склопу које је биоскопска сала, такође постоји и зграда библиотеке. У општини Рача постоји недостатак објеката културе јер су постојећи у лошем стању. Градско насеље Рача има Дом Културе, у који су смештени Културни центар и Народна библиотека „Радоје Домановић“. У свим селима на територији општине Рача постоје домови културе, као објекти културе, којима је такође потребна реконструкција. Постојећи културни објекти у општини Кнић су Дом Културе у Книћу, Дом Културе у Топоници и Дом Културе у Гружи. Делатност културе на подручју општине Топола одвија се преко институција општинског (локалног значаја) и републичког надрегионалног значаја. На подручју градског насеља Топола налазе се: Дом културе са биоскопом и библиотеком (1.235m²), музеј – „Карађорђев град“ (730m²), музеј и галерија „Карађорђева Топола“ – Опленец (8.000m²). Објекти који су везани за просторну и културно-историјску целину „Карађорђева Топола“, задужбину краља Петра I Карађорђевића (у центру Тополе и на Опленцу), имају шири, републички значај. Већи број објеката у оквиру ових целина, обављају делатност културе: Библиотека, Карађорђев конак који је у функцији музеја са сталном меморијалном поставком „Вожд Карађорђе“, затим Музеј и галерија. У Тополи се налази и Карађорђева касарна – објекат посебних вредности, спратности П+1, површине комплекса од 0,28ha. На сеоском подручју делатност културе обављају домови културе различитог карактера и капацитета. У 17 насеља постоји објекат ове намене, а 9 објеката је грађено наменски – у насељима укупне површине око 3.500m². Остали домови културе (насеља: Блазнава, Горња Трнава, Жабаре, Клока, Крћевац, Светлић, Божурња, Маскар и Рајковац), налазе се у оквиру објеката других намена (задружни домови, месне канцеларије, школе и др.), са површином од око 1.620m². Сеоске библиотеке постоје у појединим сеоским насељима у оквиру објеката других намена: у насељима: Загорица, Овсиште, Јарменовци и Шуме - у оквиру школских објеката; Доњој Трнави и Јунковцу – у оквиру домова културе; у Наталинцима и Рајковцу – у оквиру спомен-кућа. Укупна површина објеката намењених делатности културе, на градском и на сеоском подручју, износи око 16.700m². Просторни капацитети по критеријуму расположивог простора су у већини насеља одговарајући уз потребну грађевинску реконструкцију и програмску ревитализацију. Урађен је пројекат Визиторског центра са галеријом Краљице Марије и просторима на отвореном (амфитеатри, летња позорница, пешачке зоне, трг). Дом културе са биоскопом је неопходно реновирати, као и све домове

култура у сеоским подручјима који су ван функције. У Аранђеловцу се налази Народни музеј који је, поред бављења основном делатношћу, заштитом покретних културних добара, старалац над пећином Рисовача, културним добром од великог и природним добром од изузетног значаја, као и над Окућницом Илије Милошевића, културним добром, познатијим као Етно домаћинство, и Знаменитог места „Орашац” у Орашцу – утврђеног за знаменито место и категорисано као културно добро од изузетног значаја. Објекат музеја се налази на површини од 2,5ha. Површина објекта је 544m²; пећина Рисовача као природно и културно добро на површини од 1,32ha. Површина објекта је 160m². Пећина Рисовача је такође под управом Народног музеја Аранђеловац. Тренутно је у фази израда техничке документације за изградњу визиторског центра поред пећине; Центар за културу и образовање своје активности обавља у објекту „Дворана Парк“ који је истовремено и биоскоп и која располаже са 701 седиштем и у њој се свакодневно одвијају програми. Објекат је довољан за реализацију програма Центра за културу Аранђеловац; Народна библиотека „Свети Сава“, као наследник Читаонице основане у Аранђеловцу у 19. веку. Библиотека се налази у центру насеља у простору од 400m², у приземљу вишепородичног стамбено-пословног објекта; Дом омладине у који је смештена основна музичка школа „Петар Илић“, на комплексу од 0,14ha. Површина објекта 1.161m², спратност По+П+1. Поседује салу, која се користи за концерте, али којој је неопходна реконструкција како би испуњавала адекватне услове за одржавање концерата уметничке музике.

Спортска инфраструктура

У Крагујевцу постоји хала Језеро која није опремљена за одржавање великих спортских манифестација и има проблем са осветљењем, старим прилазима за хитну помоћ, бројем седећих места итд. Такође, постојећи фудбалски стадион је стар и неадекватан за играње већих утакмица, јер нема рефлекторе за играње у каснијим / вечерњим сатима а трибина није покривена. Недостаје већи број физкултурних сала у школама. Приватни сектор задовољава потребе у минималном проценту, већи број спортских објеката је под управом ЈЛС или Министарства спорта.

Основни објекат спортске инфраструктуре у Лапову је спортска сала површине 2.40 m², намењена ученицима основних и средњих школа за извођење наставе физичког, а користе је спортска друштва. У плану је и комерцијална намена, као сајамски простор. Отварањем школско – спортске сале у Лапову смањен је у великој мери проблем бављења спортом грађана у зимском периоду. Поред спортске сале, постоји и фудбалски стадион ФК Локомотива са трибином капацитета око 1.500 места, као и терени за мали фудбал и кошарку (код стадиона и код школе). Код фудбалског стадиона налази се и теретана на отвореном. У општини Баточина постоји стадион Ф.К. „Слоге“, терени у школама, али недостаје спортско – рекреациони центар мултифункционалног садржаја (балон хала, базен, тениски терен, и сл.). У оквиру централне школе у Рачи постоје спортски терени за кошарку, фудбал и одбојку, спортско-школска сала, два терена за тенис као и сала за стони тенис. Спортске терене поред школе поседују и издвојена одељења у Ђурђеву, Сипићу, Сепцима, Саранову и Вишевцу. Насеље Рача располаже отвореним пливачким базенима, тереном за тенис, кошаркашким игралиштем, тереном за мали фудбал и фудбалским игралиштем. У селима Миращевац, Доње Јарушице и Велико Крчмаре недавно су изграђени мултифункционални терени (рукомет, мали фудбал, кошарка и одбојка). Фудбалска игралишта имају села: Поповић, Миращевац, Сараново, Сепци, Вучић, Сипић, Доња Рача, Бошњане, Велико Крчмаре, Мало Крчмаре, Војиновац, Трска, Вишевац, Борци и Ђурђево. У склопу ОШ „Вук Караџић“ у Книћу налазе се кошаркашки, одбојкашки и фудбалски терен, у склопу ОШ „Рада Шубакић“ у Грузи кошаркашки терен, у склопу „ОШ Свети Сава“ у Топоници фудбалски терен. У склопу мотела „Равни Гај“ у приватном власништву налазе се тениски терен, у спортској сали кошаркашки терен и затворени базен. На подручју општине Топола, постоје: фудбалски терен ФК „Карађорђе“ и мини пич терен, на површини од око 1,50ha; терени и објекти у оквиру Карађорђево Тополе на Опленцу (базен, тениски терен, стрелиште, куглана). У школским комплексима постоје терени за мале спортове затвореног и отвореног типа. Спортска сала уз основну школу „Карађорђе“, површине око 1.000m², користи се као физкултурна сала, али и као спортска хала за потребе општине, за јавне спортске приредбе и рекреацију. Основне спортске објекте на сеоском подручју представљају фудбалска игралишта и терени за мале спортове којих има у готово свим насељима општине (21), али нису сва игралишта прописаних димензија. Десет насеља немају спортске терене. Терене за мале спортове имају у оквиру школских дворишта и насеља: Топола, Белосавци, Блазнава, Винча, Горња Шаторња, Горња и Доња Трнава и Наталинци. У Аранђеловцу постоји Спортски савез као спортска асоцијација удружених клубова, спортских друштава и гранских савеза. Најважније површине и објекти спорта и рекреације у

градском подручју су: Спортско рекреативни центар Шумадија; терени фудбалског клуба Шумадија; терен фудбалског клуба Шамот; терен омладинског фудбалског клуба Аранђеловац. Поред ових спортских површина и објеката, који су површине јавне намене, постоје и они у приватном власништву: спортски садржаји хотела Извор, спортски центар Иванчевић, базени који се користе у комерцијалне сврхе: у хотелу Рујна Зора, Вили „Александар“ у Орашцу, имању „Дедина трешња“ у Орашцу, и базени „Тахити“ у Орашцу. Спортске терене и сале у основним и средњим школама, такође користе и спортисти и рекреативци.

5.2 ЕКОНОМИЈА

5.2.1 Општа економска кретања и тржиште рада

Запосленост

У Шумадијском округу у последње 4 године приметан је пад броја незапослених, као и раст просечне нето зараде (табела 3).

Табела 3: Број запослених, незапослених, просечна нето зарада

Шумадијски округ	2018	2019	2020	2021
Број запослених	83.779	85.489	87.589	90.180
Број незапослених	28.635	27.172	25.143	24.284
Просечна нето зарада у РСД	46.279	50.425	55.042	60.514
Бруто додата вредност у мил. РСД	131.459	141.368	140.565	
БДВ по глави становника (у хиљ. РСД)	464	503	504	

Стопа незапослености у Граду Крагујевцу је 11,9 %. Укупан број запослених у Крагујевцу за 2020. годину је био 54.144 и расте укупно и по полу. Највише запослених има у прерађивачкој индустрији (30%), потом трговини на велико и мало (15%), и здравственој и социјалној заштити (9%). Број запослених је од 2015. до данас у порасту у секторима прерађивачке индустрије, грађевинарства, трговине на велико и мало, услуге смештаја и исхране и у сектору стручне, научне, иновационе и техничке делатности. Највећи проценат незапослених су лица са III и IV степеном образовања – 8.207 (4.757 жене), а значајан број је и без или са минималним степеном образовања – 3.847 (2.163 су жене). За одређена занимања нема довољно квалификоване радне снаге, нпр. кувари, вариоци, металурзи, керамичари, тесари и сл.

Укупан број запослених у општини Баточина у 2021. години је био 2.671. Највећи број запослених је у прерађивачком сектору, чак 42%, док је у сектору трговине на велико и мало запослено 16%. Остали сектори су мање присутни. Исте године је евидентирано 1.610 незапослених лица. У односу на 2016. годину дошло је до смањења броја незапослених лица за 22%. Најбројнија групација незапослених је са средњом стручном спремом, односно 60% од укупног броја незапослених лица. Високо учешће у посматраној структури остварује групација незапослених лица без квалификације, односно 31% којима је потребно унапређење радних способности. Од укупног броја незапослених 55% чине незапослене жене. Постоји дугорочна незапосленост код становништва са средњом стручном спремом, као и код категорије лица старијих од 55 година. У општини Лапово од 2015. до 2019. године подаци показују благо повећање броја запослених лица. На крају посматраног периода 2019. године, општина Лапово је имала 2.080 регистрованих запослених особа, што је, у односу на 2015. годину, представљало увећање за

24,4%. Највише запослених има у прерађивачкој индустрији (33%), потом у сектору саобраћаја и складиштења (23%) и трговини на велико и мало (13%). Тренутно се на територији општине Лапово отварају компаније које углавном потражују раднике са средњом стручном спремом, тако да постоји квалификована радна снага. Запосленост у општини Рача расте у последње три године, од 2.903 запослених колико је било 2019, до 3025 у 2021. години. Са растом броја запослених више се повећао проценат запослених жена, па су тако жене у 2019. чиниле 38,65% запослених, док у 2021. години чине 40,07% запослених. У сектору привреде, највише запослених има у сектору прерађивачке индустрије (44,33%) и у сектору трговине на велико и мало (10,97%). Регистровани индивидуални пољопривредници чине око 15% укупно запослених. Око 70% укупне запослености генеришу мала и средња предузећа (МСП). Укупан број дугорочно незапослених је 522, што чини 67,18% укупно незапослених. Најзаступљенија група је од 30-54 године са 51%. Квалификована радна снага која одговара потребама привредних кретања постоји делимично. Стопа запослености у општини Кнић је 27%, а стопа незапослености је 30%. Од укупног броја запослених у 2021. години, 64% чине мушкарци, а 36% жене. Процент жена у укупном броју запослених незнатно се повећао се у односу на 2019. годину, када је износио 33%. У Книћу највише запослених има у прерађивачкој индустрији (22%), сектору трговине на велико и мало (13%) и у сектору здравствене и социјалне заштите (5%). Регистровани индивидуални пољопривредници чине 18% укупно запослених. Као главни узрок незапослености издваја се неодговарајућа стручна спрема, обзиром да је висок проценат незапослених лица без квалификације - са основном школом. Процент младих на евиденцији се смањује у последње 4 године, док највише незапослених има у старосним добима од 40-49 година и од 50-59 година. У већој мери задовољене су потребе тржишта, поједина занимања су дефицитарна као што су грађевински радници, заваривачи, возачи. Стопа запослености према општини пребивалишта Топола износи 29,49%, док је стопа незапослености 7,04%. Процент запослених се значајно повећао са 13,17% у 2013. на 24,16% у 2019. године због пораста укупног броја запослених са једне и смањења процењеног броја становника са друге стране. Највише запослених има у прерађивачкој индустрији (18%), сектору трговине на велико и мало (15%) и у сектору образовања (7%). Регистровани индивидуални пољопривредници чине 27,1% укупног броја запослених, а број запослених у пољопривреди, шумарству и рибарству чини 2,3% укупног броја запослених. Од 2010. до 2019. приметан је пораст броја запослених у секторима пољопривреде, шумарства и рибарства, прерађивачке индустрије, грађевинарства, трговине на велико и мало, хотела и ресторана, саобраћаја и складиштења, финансијског пословања, државне управе и других комуналних, друштвених и личних услуга. Предузетници и запослени чине 21,6% од укупног броја запослених у општини Топола. Број незапослених је у благом опадању од 2018. године. Од укупног броја незапослених 59,1% чине жене, 43% су они који први пут траже запослење а 30,7% су особе без квалификација. По старосним групама, највише је незапослених старости од 30-39 година и од 40-49 година. Највећи број незапослених лица је без квалификација, те са четвртим и трећим степеном стручне спреме. Број лица са вишим нивоима стручне спреме је значајно мањи. Укупан број регистрованих запослених лица према општини пребивалишта Аранђеловац за 2020. годину је 13.440. Стопа запослености мушког становништва расте брже од стопе запослености женског становништва, обзиром на структуру привреде. Стопа раста запослености је уочена пре свега у сектору Ц - прерађивачке индустрије и у сектору Г - трговина на велико и мало, док је пад стопе запослености примећен у сектору К - финансијске делатности и делатност осигурања. На евиденцији НЗС је 2022. било укупно 3.264 незапослена, односно 12,2%. Од укупног броја запослених који живе у Аранђеловцу 17,4% ради у великим привредним друштвима. Образовна структура није довољно усклађена са потребама привреде.

Мобилност запослених

На територији Града Крагујевца постоји организовани градски и приградски превоз који у великој мери одговара потребама запослених.

На територији општина Кнић, Лапово и Баточина не обавља се комунална делатност градски и приградски превоз путника. У Рачи је организован међуградски превоз, али нема јавног градског. У општини Топола постоји Уговор између Општине и јавног превозника, где се обезбеђују ђачке и радне линије превоза. Међутим, превоз не одговара свим потребама запослених, због радног времена. Постоји организовани градски превоз у Аранђеловцу који одговара потреби свакодневних путовања.

5.2.2 Привреда и пословно окружење

Привредни субјекти

Број привредних друштава на Урбаном подручју је у благом паду у последњих пет година, али са стабилним бројем око 3.000, насупротив броју предузетника који је порастао за 15%.

Број привредних друштава на Урбаном подручју

	2018.	2019.	2020.	2021.
Активних	3.358	3.042	3.060	3.087
Новооснованих	221	220	174	197
Брисаних / угашених	89	531	156	151

Број предузетника на Урбаном подручју

	2018.	2019.	2020.	2021.
Активних	10.614	11.345	11.709	12.239
Новооснованих	1.632	1.751	1.441	1.610
Брисаних / угашених	923	1.018	1.085	1.080

Укупан број активних привредних друштава на територији града Крагујевца је 2.035 што чини 66% укупно активних привредних субјеката у Шумадијској области. Број предузетника у истом периоду је 7.843, односно 66,8%. Посматрано по делатностима, највећи број предузећа послује у секторима прерађивачке индустрије и трговине. У структури локалне привреде према величини доминирају микро и мала предузећа (96%). Укупни пословни приходи привредних друштава која послују у Крагујевцу у 2020. години су износили 207.227.938 хиљада РСД што чини 68,5% укупних прихода привредних друштава остварених на територији Шумадијске области. У периоду 2018-2020. година пословни приходи су смањени за 11,7%, односно 27.516.975 хиљада РСД. Број привредних предузећа у Крагујевцу на 10.000 становника је 120. Број предузетника на 10.000 становника је 450. Мала (97,7% од укупног броја) и средња предузећа (1,8%) су најбројнија и упошљавају 58% свих запослених, са растућим трендом који је последица константног пораста броја предузетника, као и расположивих националних и локалних програма за подршку МСП. Ово је уједно највиталнији и најиновативнији део привреде. Број активних предузећа на територији општине Баточина био је у 2021. години 69, од чега микро предузећа 78%, мала предузећа 12%, а средња предузећа чине 10%. Највећа предузећа на територији општине припадају прерађивачком сектору (Граx Automotive, Serboteknika, Алуролл, Полипак д.о.о., Брзан-пласт, Минела Д.О.О.), па се то може сматрати најдоминантнијим привредним сектором у Баточини. Активних предузећа на територији општине Лапово је 56, од чега микро величине 76%, мала предузећа 21%, а велика предузећа чине 3%. Активних предузетника је 236. Активних привредних друштава на територији општине Рача било 72, а регистрованих предузетника 336. Општина Кнић има активних привредних друштава 121, регистрованих предузетника 431, а пољопривредних газдинстава 3941. На територији општине Топола било је активних привредних друштава 234, регистрованих предузетника 778, број привредних друштава на 1000 становника је 12, а предузетника 39. Укупан број активних привредних друштава на територији општине Аранђеловац је 443, од којих 4 велика, 11 средњих и 428 мала/микро предузећа, док је број активних предузетничких радњи је 1913 (2 средња +1913 мали/микро).

Инвестиције

Град Крагујевац је од 2019. до 2022. године имао већи број страних компанија које директним улагањима учествују у привреди града. Издвајају се фирме из аутомобилске индустрије: Yanfeng International Automotive Technology Serbia д.о.о. из Кине, Yanfeng Seating д.о.о. из Кине, Teknia KG д.о.о. из Шпаније, СТ Park д.о.о. из Чешке и Vecchis Osiride д.о.о. из Италије. Укупна вредност свих инвестиција у аутомобилску индустрију је 55,8 милиона евра, од чега је највише инвестиција од кинеских и чешких компанија. Друга грана привреде у којој је у последње три године било великих страних инвестиција је индустрија шинских возила, у којој послују компаније Siemens Mobility д.о.о. из

Немачке, IME-AUTOLIFT д.о.о. из Аустрије и САФ д.о.о. из Шпаније. Укупна вредност свих инвестиција у аутомобилску индустрију је 20,7 милиона евра. У области грађевинских машина фирма WACKER NEUSON д.о.о. из Немачке уложила је 2022. године 1,6 милиона евра. Улогу и значај директних страних улагања у привреди општине Баточина најбоље илуструју три производна погона и то: Грах automative, Serboteknika, Moretto. Привредну структуру општине Аранђеловац чине предузећа чије је доминантно седиште на територији општине Аранђеловац, осим компанија Баумит, Омиа Венчац и Књаз Милош које тренутно значајно проширују своје капацитете.

Привредне зоне

На територији Града Крагујевца постоји већи број радних и пословних зона: Радна зона Застава – матична локација; Радна зона Грошница; Радна зона Илићево; Радна зона Складишта; Радна зона Сервис; Радна зона Петровац; Индустријска зона Феникс; Слободна зона Шумадија; Радна зона Собовица – Лужнице.

На територији општине Баточина постоји више простора и целина урбанистичким плановима предвиђених за привредне зоне (индустријска зона „Брзан“ у Брзану и индустријска зона „Жировничко поље“ на територији катастарских општина Бадњевац и Жировница), али које нису довољно комунално и инфраструктурно уређене, док је централна привредна зона у самом насељу Баточина већим делом попуњених капацитета, што се простора тиче. У Лапову постоје четири радне зоне у којима су стационирана углавном већа предузећа. У насељу Рача налази се радна зона „Запад“ површине око 62ha и обухвата изграђене пословно-производне објекте на излазном правцу ка Тополи, као и планиране површине за ширење ове зоне у долини реке Рача. У овој зони је предвиђена реконструкција и модернизација постојећих технолошких процеса, као и изградња нових, уз обавезу увођења „чистих“ технологија, у циљу заштите квалитета животне средине. Развој пословно-производних делатности је организован у две зоне. Концепт организације ових делатности условљен је постојећим стањем и формираном радном зоном на излазном правцу ка Тополи, која чини вредну brownfield локацију, али и потребом да се обезбеде нове површине за развој пословно-производних делатности, у циљу стварања просторних предуслова за бржи развој и привлачење потенцијалних инвеститора. Постоје индустријска зона Кнић, величине 49ha у јавном власништву и радна зона Равни гај, намењена пословању на површини од 33,6ha у приватној својини. У општини Топола не постоје радне зоне, док на простору општине Аранђеловац постоје две индустријске зоне у којима је сконцентрисан највећи број привредних субјеката и то у насељима Бања, Буковик, Врбица и Стојник.

5.2.3 Туризам и култура

Туристичка инфраструктура

На територији града Крагујевца према броју угоститељских објеката за смештај највише је регистрованих апартмана (73) са укупно 156 индивидуалних лежаја, затим собе (51) са укупно 108 индивидуалних лежаја; 11 гарни хотела са 276 индивидуалних лежајева; 11 преноћишта са укупно 296 индивидуалних лежајева; 7 сеоских туристичких домаћинстава са укупно 24 индивидуалних лежаја; 6 хотела са укупно 446 индивидуалних лежајева и 1 кућа са укупно 7 индивидуалних лежаја. У надлежности ЈЛС постоје 4 некатегорисана објекта са укупно 846 индивидуалних лежајева.

Туристички промет града Крагујевца за 2021. годину

БРОЈ ДОЛАЗАКА				БРОЈ НОЋЕЊА		
Година	Укупно	Домаћи	Страни	Укупно	Домаћи	Страни
2021.	37.526	28.102	9.424	134.911	82.536	52.375

Крагујевац располаже релевантним туристичким ресурсима и потенцијалима и има 7 од укупно 9 основних туристичких производа, колико их је дефинисано националном Стратегијом развоја туризма. Крагујевац је град изузетног културно – историјског и индустријског наслеђа. Издваја Милошев венац

као културно – историјска целина повезана са периодом од 1818. до 1841. године када је Крагујевац био престоница Кнежевине Србије. На овом простору се налазио комплекс двора кнеза Милоша Обреновића, а упркос страдањима овог комплекса у више наврата, данас се на овом простору налазе значајни историјски објекти престоног периода, али и из друге половине 19. и прве половине 20. века. Посебно значајан ресурс за развој гастро туризма у Крагујевцу јесу дестилерије и винарије на територији града и у непосредној околини које поседују дегустационе сале и организују специфичне програме посете и дегустације. На простору града Крагујевца налазе се и зоне погодне за рекреацију и спортске активности, а које имају туристички потенцијал: Велики парк и Шумарице; бицикличка рута 105; Шумаричко језеро; Авантура парк који се налази на језеру у Шумарицама; Ботаничка башта; комплекс базена на отвореном; Бубањ језеро; Планина Бешњаја и др.

Туризам се као привредна грана у општини Баточина налази у почетној фази развоја. Установљене су локалне манифестације и амбиција да прерасту са локалног у виши, национални ниво (Обредни хлебови, Сабор Свети Пророк Илија, Госпојински сабор). Смештајни капацитети општине сведени су на објекат „Cider&Squash“, који као сеоско туристичко домаћинство прима госте из земље и иностранства. У 2022. години изражен је тренд раста броја ноћења, тако да је 8 апартмана у објекту са до 20 кревета, попуњено викендом. Недостају нови угоститељски објекти, посебно ресторани са понудом домаће хране и пића који би радили свакодневно. Главни објекти и садржаји општине Баточина који привлаче туристе су: „Бора лавиринт“, забавни парк за децу и одрасле са највећим лавиринтом у Европи и највећим трамболина парком на Балкану. Комплекс нуди и замкове за игру, јединствену играоницу, мини голф терене, башту за одмор и ресторан са брзом храном. Комплекс има капацитет од 2.000 посетилаца у дану. Осим индивидуалних и породичних, организује и колективне посете, екскурзије, и сл. Подрум „Стари храст“, породична винарија породице Стевановић из Жировнице из године у годину производи све веће количине врхунских вина и ракија. За туристе организује и посете својим виноградима и чувеном храсту старом преко 200 година. У дегустационој сали капацитета 70 места организују се појединачне и групне посете и већ неколико година су део Шумадијске винске туре. Број посетилаца је у 2022. већи у односу на претходне године, а највиши пораст бележи број туриста из земаља региона. Манифестација „Обредни хлебови“, у организацији удружења „Златне руке Баточине“ покренута је пре 15 година. Јединствена је по томе што се на њој приказују хлебови који кроз историју прате обичаје Срба (младина погача, саборник, славски, божићни, ускршњи колач...). Окупља удружења ручне радиности из читаве земље, а и све већи број посетилаца. Организује се сваке прве суботе у октобру месецу. Природних потенцијала за развој рекреационих зона општина Баточина има најпре у природном резервату „Рогот“ (340ha шуме), којим газдују „Србијашуме“. Постојећи терени за спорт и забаву, као што су комплекс у насељу Нова Лозница, теретана на отвореном у близини Баточинске цркве и мобилијар на Карађорђевој тргу у центру Баточине, пружају мноштво могућности за бављење спортом и рекреацијом и деце и младих. Удружења „Златне руке Баточине“ производи плетене, ткане и везене сувенире, одевне и употребне предмете. На условима за унапређење туристичке понуде општине Лапово ангажован је Културно-туристички центар „Стефан Немања“ Лапово. Примарна понуда смештаја у општини Лапово је у постојећим капацитетима: ресторан „Капија Шумадије“ (24 лежаја) и ресторан „Стражевица“ (8 лежаја). На територији општине Лапово туристима је доступна богата гастрономска понуда, а развио се етно туризам кроз деловање УЖ „Моравске шаренице“ и УЛУ „Светлост“ и стварање сувенира и ручних радова, уметничких дела и њихово пласирање на сајмовима, етно фестивалима и сличним манифестацијама. Врло значајан је културни туризам, али и спортско-рекреативни, ловно-риболовни, културно-манифестациони, дечији, сеоски, излетнички, омладински и други видови. Допринос развоју туризма дају удружења: Ловачко, Риболовачко, Бициклисти, Азил за коње „Старо брдо“, КУД Лапово, УЖ „Моравске шаренице“, УЛУ „Светлост“, Удружење воћара и виноградара „Црвени брег“, Бицикличко удружење, Бајкери, Плесачи „Адвенце клуб“, УГ „Зора“, Коло Српских Сестара, Кинолошко удружење „Пирамида“. Од 2006. године створене на територији општине Лапово одржава се низ туристичких манифестација: Вину у част; Дани отворених дворишта – избор најлепших дворишта у три категорије: етно, парк и најлепше двориште; међународна изложба уметника „Град музеј железнице Лапово“; етно фестивал „Дани Моравских шареница“ - изложба експоната и етно-производа ручне израде. У туристичку понуду општине Рача, као најзначајније културно историјске локације убрајају се Етно комплекс „Петрови двори“ у Вишевцу који представља

реконструкцију домаћинства Карађорђевог оца Петра и садржи сталне изложбене поставке, споменик у част Војску подигнут 2004. године, као и чесму коју је подигао Краљ Александар Карађорђевић, Карађорђевог дом у Рачи, велелепни дворца са почетка 20. века чија се обнова планира у наредном периоду, Црква брвнара у Рачи. Само Етно комплекс ради. Не постоји развијена туристичке инфра и супраструктура. Ловачки дом у Рачи, који има смештајних капацитета, је у завршној фази припрема за рад. Олимпијски базен у Рачи у току летње сезоне посети свакодневно више стотина људи, хала и терени за мале спортове од којих су најинтересантнији терени за мали фудбал, кошарку и тенис, као и пешачке стазе на брду Градишту које су још увек неформалне али се планира њихово уређење. Основну смештајну инфраструктуру у општини Кнић чини Хотел Равни Гај, четири специфична комплекса са базеном и шест сеоских домаћинстава. Просечни број ноћења у сеоским домаћинствима на месечном нивоу је 7, док је у хотелу нешто већи број 13. На територији општине Кнић туристима су доступни и пратећи садржаји: бицикличка рута, пешачке стазе, планинарске стазе - Гледишке планине, Котленик, Борачки крш, спортска сала у оквиру комплекса Равни гај. У општини Топола је број долазака туриста у 2020. години био је значајно мањи у односу на претходне две године, посебно у броју страних туриста. У 2018. години забележено је 2.504 долазака домаћих туриста и 1.314 страних туриста, а у 2019. години тај број био је 1.921, односно 1.041. Основне смештајне и угоститељске капацитете на територији општине Топола чине хотел „Стари Опленец“ са 80 места, апартмани, коначишта и ресторани са смештајем. Постоји 29 категоризованих сеоских туристичких домаћинстава, од чега су 20 сеоских, а 9 су регистровани као предузетници. Најизразитији видови туризма су: културни, рурални туризам, вински, манифестациони, ловни и викенд туризам. Локалитети споменичког наслеђа су највећим делом груписани у комплексу Задужбине краља Петра I на Опленцу и у Тополи – црква светог Ђорђа на Опленцу, Карађорђевог град, Кућа краља Петра, Виноградарева кућа, Краљевска винарија. Рурални туризам располаже са преко 3.500 газдинстава. Базу за развој винског туризма представља осам регистрованих винарија са заштићеним географским пореклом, које се налазе на дефинисаном винском путу Шумадије и представљају изузетан потенцијал за стварање додатног прихода од туризма. Манифестациони туризам је туристички производ који доводи највећи број гостију у Тополу, док је ловни туризам најзаступљенији на подручју планине Рудник али и у свим осталим селима. Топола представља једно од најпопуларнијих викенд излетишта на подручју Шумадије. На подручју општине Аранђеловац највише афирмисани је бањски (здравствени, рехабилитациони и рекреативни) у Буковичкој Бањи и нешто мање спортско-рекреативни, излетнички и манифестациони туризам. Нису довољно искоришћени мотиви за пословни, рурални, еколошки, ловни, етнолошки и транзитни туризам. Туристички смештај концентрисан је на подручју Буковичке Бање у оквиру хотела „Извор“ и више приватних пансиона. Бањски туризам је главни мотив за долазак туриста, уз захтеве за подизањем стандарда и разноврсности понуде. Главни ресурс овог вида туризма су лековита минерална вода, глина и клима од чијих вредности, односно индикационог подручја лековитих фактора, зависи квалитет бањске понуде. У Буковичкој Бањи се налази уређен парк који захвата површину од око 20ха и истовремено је и отворена изложба савремених скулптура приказаних за време смотре „Мермер и звуци“ која се традиционално одржава од 1966. године. У парку се налази и трим стаза. Непосредно поред парка на падини Букуље налази се дечије летовалиште „Букуља“, где постоји и неколико одмаралишта, туристичко насеље „Партизанска чесма“ (са више бунгалова) и више групација вила, викендица и камп-кућа. На Венчацу у Забрежју постоји тзв. викенд насеље „Београдско село“. Популарне су и пешачко-излетничке стазе на правцу бањски парк-Букуља-Венчац-Аранђеловац, као и Орашац-Аранђеловац о којима се стара Планинарско друштво „Букуља“. На подручју општине постоје ловишта богата ситном дивљачи, као и водоакумулација „Гарши“ погодна за риболов и рекреацију на води. Спортско-рекреативни туризам, с обзиром на потенцијале није довољно заступљен. Објекти спортских клубова нису довољно интегрисани у туристичку понуду, посебно за потребе припреме спортиста иако постоји спортско-рекреативни центар „Шумадија“ у чијем саставу су: велика спортска хала капацитета 2000 гледалаца (за рукомет, одбојку, кошарку) мала сала капацитета 300 гледалаца (за кошарку, одбојку, борилачке спортове и др.), отворени терени за кошарку, одбојку, фудбал, као и др.; спортски комплекс „Иванчевић sport & tourist resort (у чијем саставу су тениски терени, спортска хала за мале спортове и др.); травнатим терен фудбалског клуба „Шумадија“ и др. Значајна туристичка атракција је и Брдско-планински комплекс Букуља-Венчац.

Културна баштина

Културна баштина Крагујевца је у највећој мери везана за културно – историјски комплекс Милошевог венца, односно старо градско језгро у којем се налазе објекти и институције настале у 19. и првој половини 20. века. Период стварања модерне српске државности и успостављања темеља друштвеног, политичког и културног живота Србије несумњиво је везан за Крагујевац. Просторна културно – историјска целина „Војно – технички завод“ је настала подизањем Тополивнице у Крагујевцу, а представља значајно индустријско наслеђе Балкана. Она представља место рођења српске индустрије. Место је где су 1853. године изливени први топови, пуштена у рад прва електрична централа и где је настала прва Војно занатлијска школа. У граду се налазе три музеја: Народни музеј, музеј „Стара ливница“ и музеј „21. октобар“. На територији Града Крагујевца, у сеоском подручју, налази се велики број непокретних културних добара и то: Црква Св. Петра и Павла и Петрова воденица у селу Грошници; праисторијско насеље и спомен чесма у селу Дивостин; црква Светог Илије у Доњим Грбцима; манастир Драча, етно двориште у селу Драча и др. У селима такође постоји велики број (61) археолошких локалитета из периода средњег века, антике и праисторије. Културну и градитељску баштину у урбаном подручју града Крагујевца чине непокретна културна добра: Амицин конак саграђен 1818. године и репрезент је балканско – оријенталног стила; стара (Придворна) црква подигнута је 1818. године и у њој је одржана Сретењска скупштина 1835. године, Зграда Старе скупштине се налази крај Старе цркве; подигнута је 1859. године, конак кнеза Михаила саграђен је 1860. године у којој су данас управа Народног музеја и музејска библиотека; Прва крагујевачка гимназија је једна од најмонументалнијих школских зграда подигнутих у Србији у XIX веку. Саграђена је 1887. године и тада је прва Гимназија у Србији, основана 1833. године, добила своју зграду; зграда Књажевско – српског театра изграђена 1928. године за потребе првог позоришта у Србији; зграда градске тржнице саграђена је 1828/29. године као најлепша пијачна хала у Србији; Кнежев арсенал као јединствени војно индустријски и архитектонски комплекс у Србији и Европи са музејом „Стара ливница“; Спомен – парк „Крагујевачки октобар“ на 352 хектара у спомен стрељаним ђацима и професорима кога посети око 30.000 туриста.

Најзначајнији културни локалитети у општини Баточина су археолошко налазиште Јеринино брдо и 19 археолошких локалитета из периода средњег века, римског периода, неолита и бронзаног доба. Најстарији верски објекат у општини је манастир „Грнчарица“ у Прњавору, са почетка 14. века. Црква брвнара у Брзану је најстарија црква у општини. Представља непокретно културно добро и под заштитом је државе још од 1948. године. Културно-историјску баштину општине Лапово углавном чине споменици посвећени историјским дешавањима на простору општине и њене околине. На подручју општине Лапово постоји и неколико археолошких локалитета (6). Културну баштину општине Рача чине Кућа народног хероја Павла Цукича у селу Велико Крчмаре и Капела-брвнара у селу Сепци. Поред ових споменика, на територији општине постоји и 51 археолошки локалитет. Значајни споменици културе на територији општине Кнић налазе се у местима Топоница (Зграда старе школе, Спомен кућа и Стара кућа Радомира Лазовића), Честин (Кућа Петра Туцаковића, Средњевековни град и Црква манастира Каменац), Лесковац (Кућа Марка Станојевића), Врбета (Кућа полубрвнара), Борач (средњевековни град) и Бечевица (Мрњина црква). Поред ових, на територији општине Кнић постоји и 31 археолошки локалитет из периода неолита, антике, средњег века и XIX века. По свом културно-историјском наслеђу општина Топола спада међу најбогатије општине у Србији. Ова тврдња је оправдана улогом коју је Топола имала у току Првог српског устанка и касније за време владавине династије Карађорђевић. Од историјског наслеђа посебно се издваја комплекс Задужбине краља Петра I Карађорђевића Комплекс „Карађорђева Топола са Опленцем“ који има Републички значај и у свом саставу обухвата како историјске знаменитости из времена Карађорђа (Карађорђев град, Карађорђеву касарну и цркву Рођења Пресвете Богородице), тако и заоставштину краља Петра I и краља Александра I Карађорђевића на Опленцу (цркву Светог Ђорђа са пратећим објектима). Поред овог комплекса у Тополи, на територији општине постоје и други споменици културе у селима Винча (Старо гробље), Горња Трнава (Собрашице), Горович (Конак Милутина Георгијевића и Стара црква), Доња Шаторња (Црква Св. Николе), Жабаре (Црква Св. Преображења), Јарменовци (Црква брвнара), Манојловци (Кућа брвнара народног хероја Софије Ристић), Масдар (Кућа Величковића), Наталинци (Кућа народног хероја Милана Благојевића), Овсиште (Стара школа), Павловац (Црква брвнара), Рајковац (Кућа народног

хероја Даринке Радовић) и Топола село (Кућа Лакића). Такође, на територији општине Топола присутна су 43 археолошка локалитета. Културно-историјска баштина општине Аранђеловац представља значајан потенцијал туристичке понуде. Подручје општине Аранђеловац је богато бројним културно-историјским споменицима - око 10 манастира, црква и музеја, са бројним експонатима, као и преко 90 спомен-објеката и локалитета. Музеј у Аранђеловцу представља музеј комплексног типа кога чине конзерваторска радионица и више збирки: палеонтолошка, археолошка, историјска, етнографска, уметничка, нумизматичка. Од 1955. године саставни део Музеја је и споменик природе I категорије, пећина Рисовача, археолошко налазиште из старијег каменог доба, као једно од најстаријих сведочанстава људског постојања на Балканском полуострву. Рисовача је уређена за посете туриста као својеврстан Музеј палеолита. На територији општине Аранђеловац три добра су заштићена по два основа, као природна и непокретна културна добра од изузетног или великог значаја, и то: Део села Орашац, проглашен за просторни меморијални природни споменик и непокретно културно добро од изузетног значаја. Обухваћен је простор површине 69ha у катастарској општини Орашац. Извршено је диференцирање простора на ужу и ширу зону заштите природног споменика. Ужа зона заштите обухвата простор на коме су се одиграли значајни историјски догађаји са спомен чесмом у Марићевића јарузи, црквом, спомен-школом, гробом Теодосија Марићевића и спомеником НОР; пећина „Рисовача” са археолошким налазиштем стављена је под заштиту и као археолошко налазиште и непокретно културно добро од великог значаја. Обухвата простор површине 13ha на катастарским општинама Врбица и Аранђеловац; парк Буковичке Бање је као просторна културно-историјска целина проглашен за културно добро. Такође утврђено је 15 непокретних културних добара, од којих по једно од изузетног и великог значаја и тринаест културних добара. На територији општине постоји и 39 археолошких локалитета.

5.3 УРБАНО ОКРУЖЕЊЕ

5.3.1 Историјски приказ просторног и урбаног развоја града

Од XVIII века до данас могу се одредити осам периода у развоју Крагујевца. Први започиње оснивањем града, односно формирањем престонице кнеза Милоша 1818. године на остацима паланке и утврђења из оријенталног периода, и траје до израде првог регулационог плана Крагујевца 1891. године. У овом периоду формирају се Милошев венац грађен у балканском оријенталном стилу, први јавни простори и зграде, и настаје прва индустријска зона Србије – Тополивница. У другом периоду, који траје од 1891. до регулационог плана Михаила Радовановића 1931. године, Крагујевац се развија као важно место у кнежевини Србији и краљевини Југославији, гради се пруга, стара радничка колонија, значајни јавни објекти (Палата Окружног начелства, Театар, Тржница, Соколана, Окружна банка, Војно-занатлијска, Учитељска и Пољопривредна школа, Велики парк, Хиподром). Тада је успостављена основна урбана матрица градског центра и новог стамбеног дела - Старе вароши – Alte Stadt, граде се зграде у центру града у стилу сецесије. Трећи период, је трајао од 1931. до 1949. године и карактерише га значајно ширење грађевинског реона, урбаног развоја на принципима европског урбанизма – јавља се модерна, поштује се и чува заснована урбана матрица из претходног периода. Долази и до развоја индустрије (фабрике конзерви, коже, циглана, текстилна индустрија, свилара, кланица, и др). Гради се насеље Нова колонија на принципима Вртних градова, Аеродром, Народни парк Шумарице, Грошнички водовод. Градско подручје 1948. године има 31.500 становника. Четврта фаза је време „озареног“ модерног града, од 1949. до 1961. године. Он из рата излази са разореном и расељеном индустријом и са смањеном популацијом, напушта се традиционални градски центар и гради се нови на марвеној пијаци - Зграда обласног одбора, односно зграда градске управе у стилу соцреализма, стамбено насеље Вашариште, команда гарнизона на месту срушеног Милошевог конака. Почетак послератне урбане обнове започиње реализацијом пројекта Продор – монументалног трга око ког се граде вишепородичне стамбене зграде на принципима прогресистичке и социјалистичке урбане реконструкције. Град се планира у четири реона максималне спратности П+3 и П+4 са две индустријске зоне Пети период развоја града Крагујевца, од 1961. – 1972. године, одликују прелаз од социјализма ка модернизму по принципу урбанистичког пројектовања, убрзани урбани развој и нагли прилив становништва. Граде се: нова фабрика аутомобила у Абисинијском пољу, хотел Крагујевац, Градски дом и др. Измештањем аутобуске станице из центра града и почетком изградње саобраћајне везе ка Аутопуту Братство Јединство,

започиње развој приградских зона. Градско подручје је 1971. године имало 71.000 становника. Шеста фаза (1972-1989) је везана за развој терцијарног сектора када се граде трговинске куће у центру. Седми период је време транзиције, од 1989. – 2005. године. Град је имао 1991. године 145 000 становника, Ово је такође период обнове ратом уништене привредне и комуналне инфраструктуре, после 1999. Приватизација стамбеног фонда, појава првих приватних иницијатива у области трговине, индустрије и станоградње почиње да мења слику града. Уређена је пешачка зона и направљена мини обилазница од уласка у град до петље Звезда. Осми период траје од 2005. године до данас. Савремени Крагујевац карактерише претежно приватна иницијатива и изградња у области станоградње. Долази до трансформације управљања градским грађевинским земљиштем и стамбеном и комуналном изградњом услед укидања фондова и дирекција и оснивања јавних предузећа. На градске и приградске структуре утиче и појава глобалног тржишта и формирање тржних центара и великих ланаца маркета Рода, Лидл, Темпо, Метро, Плаза. У овом периоду враћа се велика индустрија у Крагујевац: FIAT - Stelantis, Сименс – MIND парк и др.

Насељено место Баточина, још од 15. века има карактер мањег градског места које је добило на значају проласком кроз место путне инфраструктуре и железнице крајем 19. века. Баточина је настајала као мањи индустријски центар нарочито 70-тих и 80-тих година прошлог века када је на територији општине пословало пет великих друштвених предузећа. Изградњом прве српске железнице крајем 19. века, која је пролазила кроз Лапово, подстакнут је његов развој, тако да је место постало један од најзначајнијих железничких чворова. Лапово је проглашено варошицом 1896. године и тада је одређена и површина територије варошице, која је износила око 17,5ha. У новије време, мења се физиономија насеља. У периоду II светског рата, за потребе железничког особља, у Доњем крају, чаршији, изграђено је више двоспратних зграда, за потребе железничког особља. Такође, одвијала се трансформација на простору уже територије градског насеља, тако што су се, уместо приземних кућа, градиле вишеспратнице. Данашње Лапово развило се углавном између коридора аутопута Е-75 и државног пута ПА реда број 158. (Р-214), где су, у највећој мери, сконцентрисани стамбени, комерцијални, јавни и привредни објекти, са јасно диференцираном производном, радном зоном, поред аутопута Е-75. Насеље Рача је има линеарну форму, са централним пословним и индустријским садржајима, смештеним дуж коридора државног пута и Карађорђевог улице. У каснијим фазама, развој насеља је померен ка северу и истоку, пратећи трасе постојећих путева, који воде ка околним насељима. Према северу, насеље се развило дуж улица ул. Деспота Стефана Високог и Немањине, које воде ка насељу Бошњане, а према југу дуж улице Солунских ратника, које воде ка Вучићу, Сипићу и Крагујевцу. Према западу, односно дуж коридора државног пута ка Марковцу, насеље Рача се спојило са Доњом Рачом. Просторни развој се одвијао у складу са планском документацијом – ГУП Раче до 2010. године (донет 1994. године) и плановима нижег реда рађеним на основу овог плана. Развој насеља није пратила одговарајућа комунална опремљеност, тако да је већи број градских улица без адекватног застора, нерешено је питање одвођења отпадних вода са пречишћавањем, а постоје и озбиљни проблеми у области водоснабдевања. Постојећа мрежа насеља на територији општине Топола формирана је у 18. веку. Основни облик насеља био је разбијени тип који је касније делимично модификован формирањем градског и сеоских центара, као последица урбанизације и индустријализације. Данашњу варошицу Тополу основао је Карађорђе Петровић око 1780. године. Градњом утврђеног града 1805-1813. године Топола је постала значајно стратешко насеље и Карађорђевог престоница.

Највећи успон у развоју варошице Тополе осетио се доласком на власт кнеза Александра Карађорђевића, који је обновио град, конаке и задужбину свога оца, подигао гостионицу, касарну за кавалеристе. Настојањем кнеза подигнуте су свештеничка кућа, школа, среска и општинска кућа, установљена су два годишња вашара, који су узроковали јачање Тополе као трговачког центра. Основна одлика изградње у насељу Аранђеловац јесте да преовлађује делимично непланско коришћење, уређење и изградња простора. Један од разлога јесте што је за подручје Општине до доношења ГУП 1999. није постојао ниједан стратешки развојни документ. Због тога нису установљени заштитни појасеви дуж свих путева, нити правила и режими уређења и изградње тих појасева. Општински центар има испољену тенденцију ширења дуж свих јавних путева у рубној зони града, првенствено дуж пута државног пута првог реда (стари М-4). Испољене тенденције ширења Аранђеловца и непланске изградње на улазно-излазним правцима у град имају за последицу недостатак урбаног идентитета и начина уређења простора, као и

трајан губитак квалитетног пољопривредног земљишта, његовим претварањем у скупље грађевинско земљиште, нарочито у долини Кубршнице. Ово доприноси смањењу атрактивности Буковичке Бање и Аранђеловца за позиционирање у мрежи бањских и урбаних центара Србије.

5.3.2 Урбано подручје

Мрежа насеља

Функционално урбано подручје Крагујевца, према Просторном плану Републике Србије (201) је државног значаја – са популацијом између 100.000 и 250.000 становника. Крагујевац је уједно и центар Шумадијске области, и као у већина обласних центара карактерише га висок степен урбанизације. Позитивна социо-економска трансформација изражена ширењем урбаности из градског насеља, центра области, најизразитија је у граничним општинама града – урбанизоване општине, где се одвија интензивна дневна миграција. На нивоу просторног развоја Србије, Урбано подручје града Крагујевац спада у значајна урбана подручја ван примарних осовина развоја. Главна одлика мреже насеља Града Крагујевца је то јако велики централитет становништва и активности који је последица функцијског утицаја градског насеља, где чак 85% становништва живи у градском насељу. У мрежи урбаних насеља Шумадијске области, у оквиру региона Шумадија и западна Србија, Топола, Лапово, Баточина, Кнић и Рача представљају мање урбане центре у оквиру Урбаног подручја са центром у Крагујевцу. Аранђеловац спада у мање урбане центре у мрежи центара Србије.

Постојећу мрежу насеља Града Крагујевца одликује велика разноврсност у погледу величине, генезе, морфологије и функције насеља. На територији Града налази се градско насеље – Крагујевац - центар града и 56 насеља, углавном руралног карактера. Насеља на територији града Крагујевца се могу поделити на неколико категорија: (1) Центар града - обухвата подручје под ГУП, око 8.410 ха, са укупно 151.515 становника; (2) Субцентар Страгари - насеље градског карактера које подухвата за 11 насеља из окружења, а поред локалног, има и шири функционални и развојни утицај у укупном подручју градске територије; (3) Центри заједнице села - Јовановац, Лужнице, Драгобраћа и Горња Сабанта која својим положајем на саобраћајним и развојним правцима имају шири значај на свом подручју и укупном подручју градске територије; (4) сеоски центри - насеља која имају локални значај и гравитационо покривају села са најнижим нивоом опремљености; (5) сеоска насеља (39) - са основним садржајима неопходним за функционисање самог насеља.

Мрежу насеља општине Баточина чине 11 насеља (12 катастарских општина). Насељено место Баточина је општински центар - седиште јединице локалне самоуправе и 10 села. Сва насељена места односно околна села у локалној самоуправи Баточина гравитирају ка општинском центру који је и административни центар општине и чији се гравитациони утицај делимично испољава и ван граница општине (првенствено ка општинама Лапово и Крагујевац). Међу сеоским насељима перспективна су популационо већа насеља дуж магистралног пута Баточина-Крагујевац (Бадњевац, Жировница, Милатовац) и Брзан који је може развити у субопштински центар. Мрежа насеља не постоји, обзиром да је општина Лапово територијално самостална целина. Мрежу насеља општине Рача чини 18 насеља, од којих је 17 сеоских и једно градског типа – Рача, које је центар општине. Главна развојна осовина општине, са највећом концентрацијом становништва, функција и активности формирала се дуж коридора државног пута I реда М4. Центри заједнице насеља су Ђурђево, у западном делу општине, коме гравитирају четири примарна сеоска насеља и Мало Крчмарје, у јужном делу територије општине на државном путу II реда са три функционално припадајућа насеља Сва остала насеља су рурална. Мрежу насеља општине Кнић чини 36 насеља. Основне карактеристике мреже насеља општине Кнић су ниска густина становања, са малим бројем становника који живе на великој територији у великом броју насеља. Ниједно насеље нема статус градског у физиономском смислу, а границе грађевинских подручја насеља су недовољно дефинисане. Насеља су углавном полуразбијеног типа, широко су расута по атару са више засека које чине домаћинства са одликама разбијеног типа насеља. Највеће насеље је Кнић који је уједно и општински центар. На просторну и социоекономску покретљивост руралног становништва више је утицао развој суседних урбаних центара. Поред општинског центра, издваја се и неколико насеља са вишим нивоом опремљености услугама и јавним службама са одговарајућим пољем утицаја на сеоска насеља окружења и традиционалним везама, што представља основ формирања руралних

центра и заједнице насеља. Постојећу мрежу насеља општине Топола чини 31 насеље. Насеље Топола се издваја као градско насеље и представља општински центар. Поред Тополе, у мрежи насеља општине, издвајају се и насеља: Наталинци, Доња Шаторња и Јарменовци, као сеоски центри са вишим нивоом опремљености услугама и јавним службама, што представља основ формирања руралних центара са одговарајућим гравитационим подручјима. Мрежа насеља општине Аранђеловац представља сложен, динамичан и недовољно кохерентан систем, који чини општински центар Аранђеловац са статусом градског насеља и 18 села. Одликују је велика разноврсност и диференцираност у погледу настанка и развоја, демографске и просторне величине, морфологије, функција, јавно-социјалне и комуналне инфраструктурне опремљености. У мрежи насеља приградско насеље Бања, те Даросава и Стојник, имају развијене нуклеусе индустријског сектора. У погледу специфичних функција заснованих на културно-историјском наслеђу, сектору услуга и јавносоцијалне инфраструктуре издваја се насеље Орашац. Највећи број осталих насеља има развијене поједине функције – Раниловић, Венчане, Тулеж, Стојник, Копљаре и Мисача, или специфичне функције – Гараши.

Урбане целине

Територију градског центра Крагујевца чини пет просторних целина: центар, север, запад, исток и југ. Просторне целине града састављене су од више урбанистичких целина (27 које имају своје Планове генералне регулације), са посебним структурним и морфолошким карактеристикама. Градски центар је носилац специфичних централних функција градског и регионалног/надрегионалног значаја. Његова основна карактеристика је концентрација и коегзистенција различитих (али компатибилних) централних и комерцијалних садржаја: различитих административних, пословних, услужних, културних, образовних, управних и других делатности.

Грађевинско подручје насељеног места Баточина планском документацијом подељено је на осам карактеристичних зона које су дефинисане на основу положаја, претежних намена, садржаја и типологије изградње. У оквиру градског насеља Лапово препознају се две просторне целине: просторна целина „Лапово насеље” која обухвата простор градског насеља и просторна целина „Привређивање” обухвата преостали део градског насеља, на простору источно од аутопута Е-75 са радном зоном и зоном изворишта „Гаревина” са санитарном заштитом. Насеље Рача, подељено је на шест просторних целина, док је Кнић дефинисао три урбанистичке целине. Урбано подручје Тополе подељено је на укупно 11 целина, према положају, доминантној намени и другим специфичностима простора. Простор насељеног места Аранђеловац је подељен на седам просторних целина према начину коришћења, претежним наменама, правцима развоја и степену урбанизације.

5.3.3 Природно окружење

Заштићена природна добра

Природне целине

Шумадијски округ се налази у централном делу Србије, у шумадијском географском региону, оивичен планином Рудник са јужне, Гледићким планинама и Великом Моравом са источне, смедеревским и београдским атаром са северне, и колубарским басеном са западне стране. Диверзитету типова предела доприноси рељеф и богата хидрографска мрежа. Пределе карактеришу плитке речне долине и котлине, простране заталасане површине и острвске планине. Захваљујући повољним природним условима, доминантно је коришћење земљишта за земљорадњу, воћарство и виноградарство. Од некадашњег богатства шума које су одређивале изворни карактер предела Шумадије, данас су заступљени само остаци. Хидрографску мрежу подручја чини река Велика Морава, са сливом својих притока (Лепеница, Јасеница, Рача) и разграната мрежа подземних и површинских вода. Велика Морава је гранична река источног дела општина Лапово и Баточина. Једна од највећих река у Србији, припада црноморском сливу и пример је реке која меандрира, са односом меандрирања у самом врху река у Европи. Утицај човека на промене физичко-географског процеса у долини и сливу Велике Мораве довео је до екстерног режима који се огледа у максималном протицају од 2.600m³/s и минималном од 26m³/s. Велика Морава и њене притоке још увек плаве често, а речно дно се издиже упркос ископавању песка и шљунка. Зарад спречавања плављења предузети су радови на регулацији тока Велике Мораве, између осталог и

пресецањем њених меандара. Ток реке скраћен је и у делу где она пролази кроз општину Лапово, а део старог корита налази се на територији општине. Дуж новоформираног, нерегулисаног тока кроз општину Лапово подигнут је насип који штити насеља од поплава. Река Јасеница је најдужа притока Велике Мораве, са дужином тока од 84,7km и сливом који захвата 1.356km² централне Шумадије. Са просечним протицајем од око 4,7m³/s, Јасеница је водом најбогатија река у Шумадији. Протиче кроз територије општине Топола, града Крагујевца и општине Рача. Река Лепеница је највећа и најзначајнија река града Крагујевца и околине. Дужина тока Лепенице је 48km, а њен слив захвата 638,9km², и протиче кроз територију града Крагујевца и општине Баточина и Лапово. Лепеница је склона плављењу услед великог броја падавина, али и у време топљења снега. Река Рача извире испод брда Светиња у селу Чумић (општина Рача), а улива се у Велику Мораву источно од Марковца. Део водотока кроз градско насеље Рача је регулисан, а планирано је облагање минор корита. Рача је у току од села Вишевца често равничарска водоплавна река. Рача пролази и кроз општину Лапово дужином од 7km. Ова река има екстремни режим и припада повременим водотоцима јер за време сушних година, током лета, пресушује. Река Кубршница је притока Јасенице. Извире код Аранђеловца, а протиче и кроз општину Топола. Делом је кроз градско подручје Аранђеловца зацељена, а низводно од Рисоваче планирана је њена регулација. Постоји већи број потока, који могу имати бујични карактер у периодима великих и наглих падавина. И поред тога, за време сушних година, током лета, пресушује. Територија општине Аранђеловац делом припада и сливу реке Саве преко реке Пештан. Река Пештан је притока Колубаре и извире на северној страни Букуље. У периодима малих вода може да остане и без воде.

Акумулација Гружа настала је изградњом бране код места Пајсијевићи у општини Кнић, када је преграђена река Гружа. Примарна намена акумулације је водоснабдевање Крагујевца, Краљева и околних села. Данас се водом са ове акумулације снабдева више од 300.000 грађана. Обим језера је око 42km, а ширина је од 300 до 2.800m. Дужине је око 10km, површине око 900ha. Потапањем је формирано више ртова и увала чиме је створена добро разуђена обала. Језеро нема велики број притока, једина притока са сталним током је река Гружа. Акумулација Гружа значајно је угрожена прекомерном пољопривредном, прекомерном експлоатацијом воде за наводњавање, и нелегалном градњом. На самој обали језера, чак и у водном подручју, налази се преко 150 изграђених објеката.

Шумадијски округ има значајне ресурсе пијаћих и геотермалних вода. Најзначајнији такав ресурс представља Буковичка бања, која се налази у урбаном језгру Аранђеловца. Осим Аранђеловца, на територији општине Баточина се јављају квалитетна изворишта питке воде у Доброводици и минералне воде у селу Кијеву. У селу Градац, општина Баточина се налази извор сумпорне воде Смрдан, којим почиње Смрдански поток. На територији општине Рача постоји бањски комплекс у Мирашевцу са изворима минералне воде. На територији општине Лапово постоје довољне количине подземних термоминералних вода за потребе бањског туризма, спортско-рекреативног центра, као и хидрогеотермалне енергије за загревање привредних и стамбених субјеката. Поред тога, потврђена је могућност експлоатисања термоминералне и минералне воде ради флаширања исте. У општини Баточина се експлоатише камен, доломитски мермери, кварц, тремолит, биотитско-мусковитски шкриљци и кварцити на налазиштима „Градац“ и „Бела Стражевица“, као и шљунак и песак из налазишта поред реке Велике Мораве (Топољак, К.О. Брзан). Лежиште доломитског мермера се налази у насељу Брзан, али још није у експлоатацији.

Шуме Урбаног подручја су данас добрим делом претворене у пољопривредно земљиште. Шумске површине и даље захватају близу 400ha укупне површине општине Лапово (багрем, брест, клен и цер). У општини Рача укупна површина шума износи 15% површине што је изузетно неповољно. Шумска вегетација је разноврсна (храст, буква, липа, цер, јела, граб). Шумски покривач је, у великој мери деградиран, са дрвном масом лошијег квалитета. На територији општине Рача установљено је ловиште „Буковац“ које је претежно равничарско, са благо заталасаним брежуљцима. У ловишту живе: срна, зец, фазан и пољска јаребица а континуално се ради на узгоју, заштити, изловљавању дивљачи и на изградњи ловно-техничких објеката. Територија општине такође Кнић располаже значајним шумским ресурсима, 13.463ha, од чега 4.848ha државних и 8.615ha приватних шума.

Природна добра

Шумадијски округ има већи број заштићених природних добара:

- Споменик природе „Рогог“ површине 340 ha, налази се на територији општине Баточина,
- Специјални резерват природе „Брзанско моравиште“ на територији општине Баточина налази се у поступку заштите,
- Меморијални – природни споменик „Градиште“ у насељу Вишевац, општина Рача (површине 39,82.20ha, са заштитним појасом ширине 30m), под мешовитом састојином липе, граба, појединачних стабала хрста китњака и спомеником вођи Првог српског устанка Ђорђу Петровићу – Карађорђу.
- Локалитет „Алија“ на територији општине Рача, је просторно–меморијални комплекс шума, заштићен Општинском одлуком из 1980. године.
- На територији општине Кнић налази се природно добро од изузетног значаја, односно I категорије као споменик природе „Борачки крш“. На основу установљених вредности подручје Борачког крша заједно са Гружанском акумулацијом, издвојено је као национално ИВА (ImportantBirdArea) подручје. На подручју Борачког крша евидентирано је осам врста херпетофауне које су заштићене прописима. Од тога је шумска корњача *Testudohermanni* – према Црвеној књизи гмизаваца Србије са статусом рањива врста, а врста кратконоги гуштер *Ablepharus kitaibelii* са статусом угрожена врста.
- Акумулација Гружа предвиђена је за стицање међународног статуса заштите за упис у Рамсарску листу. Према Уредби о еколошкој мрежи подручје акумулације Гружа припада међународном и националном значајном подручју за птице (ИВА подручје) са класификационим кодом.
- У Тополи се налази меморијални природни споменик и културно-историјска целина од изузетног значаја за Републику Парк Оплепац које карактеришу три типа култура - врх брда и северна падина су парковска површина у којој су смештени споменици културе, западна падина, према реци Каменици је обрасла аутохтоном храстовом са енклавом која је затрављена и формираним расадником, на источној и јужној страни, према Јасеници, је опленачко виногорје, чија је обнова и ревитализација започета. Парковска површина се простире на око 20ha, док је површина шуме са необраслим енклавама око 63ha.
- Пећина „Рисовача“ са археолошким налазиштем на територији општине Аранђеловац. Пећина је заштићена је као споменик природе – објекат геонаслеђа. Стављена је под заштиту као природно добро од изузетног значаја. Археолошко налазиште је стављено под заштиту као непокретно културно добро од великог значаја. Обухвата простор површине 13ha на катастарским општинама Врбица и Аранђеловац. Старалац је Народни музеј у Аранђеловцу.
- Просторни меморијални природни споменик Орашац
- Парк Буковичке Бање у Аранђеловцу као простор са посебним карактеристикама евидентиран је за заштиту као споменик природе (природно добро од регионалног значаја) укупне површине 21ha и 47 ари.

Зелена инфраструктура

Зелена инфраструктура у урбаном ткиву града Крагујевца формално прелази европски норматив од 25m²/st, заједно са површинама јавног зеленила (око 500 ha). У централној градској зони Крагујевца недостају сви типови зеленила, а посебно дрвореди и мале парковске површине типа сквера или парка суседства. Такође густо насељени делови града у зонама вишепородичног становања изразито су у дефициту са блоковским зеленилом. Основна карактеристика је њихова слаба повезаност и непостојаност дуж важних прилазних градских праваца што чини главну окосницу поставке зеленила града. Главни недостатак је недостатак уређених зелених површина типа парка око 25ha (без Централног

градског парка), а посебно мањих површина у густо насељеним блоковима. Такође уочава се велики недостатак дрвореда (посебно дуж булевара) због ограничених могућности регулација саобраћајница као и непланског развоја града. Такође многе планиране зелене површине нису реализоване па се не може рећи да имају функцију парка. Општински центри Баточина, Лапово, Рача и Кнић, одликују се изузетно малим процентом јавних зелених површина, које се углавном своди на мање парковске површине или скверове у урбаном подручју и заштитно зеленило. Већина зелених површина је неуређена, а недостају и повезујући елементи попут дрвореда и зелених коридора, као и веће уређене јавне зелене површине попут паркова. Баточина има уређено шеталиште поред Лепенице, као и парк-шуму у оквиру своје територије. Топола има велики проценат територије под зеленилом и два парка на својој територији – „Парк шума Оплепац“ и „Градски парк“, али они нису у потпуности уређени. Важећом планском документацијом укупна површина зеленила у Тополи (односно постојећег и планираног стања) је повећана за око 35ha, али је укупни удео зелених површина у односу на територију обухвата смањен за око 4%. Јавне зелене површине у Аранђеловцу су разврстане на: градске паркове (Постојећи парк Буковичке бање и парк „Милан Илић Чича“), скверове, блоквско зеленило, зеленило специфичног карактера (заштитни појасеви инфраструктуре, школских комплекса, здравствених установа, гробља и сл.) Јавне зелене површине заузимају 68,23ha укупне површине градског подручја Аранђеловца, односно 2.75%, што износи 28,4m²/st

Браунфилд локације

Као историјски индустријски центар, Град Крагујевац има већи број постојећих браунфилд локација: (а) Комплекс Војнотехничког завода представља просторну културно – историјску целину од изузетног значаја. Простор је омеђен са два речна тока – Лепенице и реке Ждраљице. Зеленило је прилично заступљено у оквиру комплекса. Данашњи простор обухвата велики број објеката од којих је један део променио своју некадашњу намену. У оквиру целине се налази музеј „Стара ливница“. Простор је кроз историју трпео разна оптерећења, од индустријског загађења до НАТО бомбардовања, што је допринело константним еколошким притисцима, који трају и данас; (б) Комплекс у старој индустријској зони, поред градске саобраћајнице, на путу ка Илиној води. Земљиште је равно и потпуно инфраструктурно опремљено. Кроз локалитете пролази железнички колосек „21. Октобар“ – „Застава“; (в) Страгарит је локалитет смештен у селу Страгари на око 30km од центра градског насеља Крагујевца. Представља објекте предузећа Страгарит које се бави производњом и прометом изолационих амбалажних материјала. Локалитет је, изузев гасних инсталација, комплетно инфраструктурно опремљен; (г) Елвод је дефинисан као градско грађевинско земљиште са правом коришћења, укупне површине веће од 4ha. Локалитет је смештен у насељу Аеродром, поред магистралног пута М23. Земљиште је равно и потпуно инфраструктурно опремљено. На локалитету постоји укупно 8 објеката; (д) ФКК је комплекс површине 2ha се налази на граници индустријске зоне, у непосредној близини градског центра, железничке и аутобуске станице, на удаљености од 30km од локације је укључење на аутопут (Е-75). Микролокацијски, локација је изузетна, поред главног улаза у град и уз једну од главних улица у Крагујевцу. На локацији се налазе 4 објекта, и потпуно је инфраструктурно опремљено; (ђ) Радни комплекс „Црвена Звезда“ налази се на удаљености од 1km од центра града. Преко пута локације се налази одељење царине и Metro Cash & Carry. Локација има директан излаз на аутопут у дужини од 250m и на друга два пута која су погодни за превоз свих врста робе. Земљиште са припадајућом инфраструктуром је у приватном власништву. Укупна површина земљишта је више од 7,5ha, има 7 објеката. Комплетно је инфраструктурно опремљено; (е) Радна зона Стара Звезда је у власништву ТП КВИН једина је тренутно расположива парцела поред било ког магистралног пута на прилазу Крагујевцу већа од 0,7ha. Комплекс се налази 1,5km од центра града, у градском језгру и 0,5km од фабрике ФИАТ СРБИЈА. Налази на излазној страни из града, усмерена ка градским, приградским и сеоским насељима где живи око 40.000 људи. Испред саме локације налази се аутобуска станица.

Мање браунфилд локације налазе се и у општинама Баточина и Топола: (а) Комплекс фабрике текстилне индустрије „Трикотажа“ која је са правом коришћења приватног привредног субјекта, површине 0.95,24ha. Комплекс целе фабрике налази се у самом центру насеља Баточина са свим пратећим садржајима, објектима и помоћним објектима који су потребни за нормално функционисање једног

производног или привредног процеса лаке индустријске производње, који не би угрожавао животну средину; (б) Објекат ливнице у Тополи је индустријски објекат који није више у функцији.

5.3.4 Квалитет чинилаца животне средине, изложеност еколошким ризицима и ризицима климатских промена

Град Крагујевац на својој територији има успостављене системе за мониторинг квалитета ваздуха и квалитета водних тела река Лепенице, Груже и Угљешнице. Доступни су и подаци о анализама земљишта, као и мерења буке у урбаном подручју. Општине Топола, Баточина, Лапово, Рача и Кнић немају успостављен стални мониторинг животне средине, па се процена стања животне средине може дати једино на основу увида на терену. Главни узроци и извори загађења животне средине, на основу процене стања, су комуналне и технолошке отпадне воде, инфилтрационе воде са пољопривредних површина, неконтролисаних депонија и сметлишта, индивидуална ложишта и котларнице, саобраћај и утицаји из зона експлоатације ресурса. Аранђеловац је Просторним планом Републике Србије високо категорисан у погледу квалитета животне средине, али и ту постоје извесни проблеми на урбаном подручју општинског центра.

Ваздух

Доступни подаци о квалитету ваздуха показују да је на територији града Крагујевца ваздух у току 2015, 2016, 2017, 2018. и 2020. године припадао III категорији квалитета, односно био је прекомерно загађен, док је у 2019. години био I категорије. Анализом резултата праћења квалитета ваздуха у 2019. и 2020. години на мерним местима у урбаном подручју може се закључити да у загађењу ваздуха Крагујевца најзначајније учешће имају честице (чађ, PM10 и PM2,5). Нису постојали ванредни случајеви високог загађења ваздуха (епизодна загађења ваздуха). У периоду грејне сезоне када индивидуална ложишта, врста и квалитет горива и системи за грејање имају утицај, високим концентрацијама загађујућих материја доприноси и интензиван саобраћај и неповољни метеоролошки услови. Најкритичније подручје је насеље Пивара у којем се налази градска топлана, али и ужи центар града, чему доприноси и велика густина градње. Највећа градска топлана користила је угља као енергент до 2022. године, када је урађена реконструкција котлова топлане, тако да ће уместо угља користити гас.

У неким од мањих општина Шумадијског округа (Баточина, Лапово, Рача) приметно је присуство аерозагађења из домаћинства и саобраћаја, као последица сагоревања чврстих и течних енергената и погонских фосилних горива – нафтних деривата, угља и сл. На квалитете ваздуха у насељу Лапово посебно утиче наглашено саобраћајно оптерећење инфраструктурних система, попут деонице ауто-пута Београд - Ниш (Е-75), магистралне, двоколосечне пруге међународног карактера Београд - Ниш, железничке пруга Лапово - Крагујевац, као и железничког чвора Лапово. Позитивна активност тумачена и као једна од мера предузетих зарад побољшања квалитета ваздуха је гасификација општине Лапово, чије спровођење је у току.

Вода

На територији Града Крагујевца врши се поврмени мониторинг једино река Лепенице, Груже и Угљешнице. Анализе квалитета воде све три реке показале су присутно загађење и лош еколошки потенцијал, од којих је најзагађенија Угљешница (V класа), потом Лепеница (IV-V класа) и Гружа (I-III класа). Обзиром да река Лепеница протиче и кроз општине Баточину и Лапово, загађење које настаје на урбаном подручју Крагујевца угрожава и ове општине. Главни узроци оваквог стања су непостојање канализационе мреже у периферним деловима града и неодговарајући предтретмани у привредним погонима. Забележени су и случајеви акцидентних изливања из предузећа која се налазе у близини текућих вода. Осим текућих вода угрожене су и акумулације Гружа и акумулација Шумарице. На основу података добијених узорковањем воде из акумулације Гружа на три дубине, утврђено је да вода у површинском слоју одговара III/IV класи квалитета вода. У општинама Баточина и Лапово, поред загађења река које настаје узводно, постоје загађивачи који нарушавају квалитет површинских и подземних вода, попут ауто-пута, железнице, обрадивих пољопривредних површина и неадекватно депонованог отпада. И у општини Топола препознат је проблем загађивање река Јасенице, Кубршнице, Каменице, Раче и њихових притока комуналним, технолошким и осталим отпадним водама.

Главни узроци загађења су недовољна развијеност канализационе мреже на урбаном и сеоском подручју, неразвијена атмосферска канализација, недостатак уређаја и постројења за предtretман технолошких и третман комуналних вода, појаве директног и индиректног упуштања отпадних вода у водотокове и приобаља као и на земљишта унутар и изван појединачних радних и осталих изграђених комплекса и непрописно изграђене септичке јаме (расути тачкасти извори загађивања). На територији општине Аранђеловац угрожен је квалитет воде у рекама Кубршници и Пештану, које су услед људског немара загађене преко дозвољених граница. Неповољном стању квалитета воде у рекама аранђеловачке општине највише доприносе неадекватно одржавање главних колектора и канализационе мреже и нерешено пречишћавање отпадних вода.

Земљиште

У граду Крагујевцу за све испитиване параметре у узорцима прелазе граничне, али не и ремедијационе вредности. У оквиру градске територије контаминацији земљишта су посебно изложене браунфилд локације, попут комплекса ПКИЦ Војнотехничког завода. Услед излагања константним индустријским и другим загађивачима, земљиште на овом простору је оцењено као потенцијално контаминирано. Са проблемима загађења земљишта сусреће се и општина Лапово услед индустријског развоја (који се у великој мери заснива на Greenfield локацијама), али и присуства саобраћајно оптерећених инфраструктурних путних и железничких система. На територији општине Топола деградација земљишта и загађење ваздуха присутни су у зони експлоатације неметала „Липовац“.

Бука

Загађење буком присутно је пре свега у урбаном подручју Крагујевца, где су најугроженије зоне градског центра и зона дуж магистралних и градских саобраћајница. Главни узроци загађења буком су саобраћај и угоститељски објекти, поред њих индустрија и грађевински радови. Ниво буке у Крагујевцу мери се на 6 локација, и последњи званични подаци показују да ниво буке није прелазео граничне вредности на овим локацијама. У осталим општинама Шумадијског округа није успостављен систем мониторинга буке, али се као зоне најзагађеније буком могу сматрати зоне производних погона и зоне уз оптерећене саобраћајнице.

Топлотна острва

У Граду Крагујевцу изражен је ефекат топлотног острва у зони градског центра, а главни узроци су недостатак зелених површина, асфалтиране, бетонирани површине и високе зграде које онемогућавају природно проветравање. Остале општине Шумадијског округа могу осетити нешто блаже ефекте топлотног острва, пре свега услед малог процента озелењених површина у центрима насеља. Поред централних зона, као топлотна острва релативно великих емисија се могу понашати и несанитарне депоније (Топола), као и сметлишта и нелегалне депоније у сеоским подручјима.

Угроженост од поплава, клизишта, земљотреса, ерозије и климатских ризика

Подручје Шумадијског округа изложено је готово свим елементарним непогодама различитог интензитета. Најчешће елементарне непогоде јесу клизишта, ерозије, поплаве, електрична пражњења и земљотреси. Од свих појава, земљотреси и поплаве изазивају највеће материјалне и еколошке последице. Ризик од земљотреса процењен је као неприхватљив на територији града Крагујевца, док су ризици од осталих природних непогода прихватљиви. Ризици од бујичних поплава и последичне ерозије присутни су у готово свим општинама, услед лошег стања и неуређености речних корита. Поплавама су посебно угрожене општине Аранђеловац, Топола и Лапово. На територији Аранђеловца присутни су и ризици од клизишта у зонама насеља Венчане, Орашац и Аранђеловац, у ширем окружењу насеља Врбица. На подручју Даросаве, Гараша и терена Букуље, увек су потенцијална клизишта падине стрмије од 30°, што отежава изградњу саобраћајница преко ових терена. Концепт одбране од града брани територију општина Аранђеловац, Рача и Топола. У свим општинама Шумадијског округа присутан је и ризик од појаве хазарда услед изливања опасних материја које се превозе градским саобраћајницама, аутопутем, државним путевима првог реда и регионалним путевима, ако и железничком пругом.

Управљање отпадом

На територији Града Крагујевца, делатност сакупљања комуналног отпада, његово одвожење, третман и безбедно одлагање из градског и сеоских подручја, као и сакупљање и транспорт секундарних сировина, односно амбалажног отпада, отпадних гума, електричног и електронског отпада и истрошених акумулатора, врши ЈКП Шумадија Крагујевац. Грађанима је омогућена примарна селекција отпада. Депонија/сметлиште Јовановац, није санитарна депонија и пред затварањем је. Предузеће ЈКП Шумадија има дозволу за сакупљање опасног отпада, као и око 20 предузећа и предузетника. Компанија А.С.А. Врбак д.о.о. врши делатност сакупљања комуналног отпада са територија општина Лапова, Баточина, Деспотовац и Рача. Депоновање сакупљеног отпада врши се на регионалној санитарној депонији која заузима површину од 21ha 93ag, и налази се на територији општине Лапово. Регионална депонија „Врбак” је опремљена системом за сакупљање депонијског гаса и системом за прикупљање и третман процедурних вода. У склопу депоније функционишу постројење за компостирање и постројење за сепарацију рециклабилног отпада. Услугу организованог скупљања комуналног отпада на територији општине Кнић обавља ЈКП „Комуналац“, у градској и приградској области. Овом услугом обухваћено је око 80% становништва. Општина Кнић нема санитарну депонију, а планира затварање, санацију и рекултивацију локације санитарног сметлишта (место Рашковић) које се данас користи за одлагања отпада. У општини Топола послови сакупљања и одношења отпада на територији града су поверени Јавном комуналном стамбеном предузећу „Топола“, што подразумева комунални и амбалажни отпад. Са сеоских подручја, сакупљање и одношење отпада је поверено фирми А.С.А. Еко која депонује отпад на несанитарну депонију „Торови“. Стратегијом управљања отпадом општине Топола је предвиђено увођење принципа регионализације и прикључење регионалном центру за управљање отпадом (регионални центар за управљање отпадом „Витлиште“, Град Крагујевац или регионалном центру за одлагање комуналног неопасног отпада у Лапову). Систем интегралног управљања отпадом у општини Аранђеловац није успостављен, односно рурална подручја нису покривена комуналним услугама ЈКП „Букуља“. Одлагање отпада се врши на градској депонији „Цинцарска коса“ у селу Мисача која поседује све заштитне мере (одвођење метана и других отпадних гасова) и планирано је проширење њених капацитета, удаљеном око 6km од града. Све општине Шумадијског округа сусрећу се са проблемом настанка дивљих депонија, како у насељима тако и на руралним територијама које нису адекватно покривене комуналним услугама, као и са депонијама индустријског и опасног материјала које настају услед недостатка системског решења одлагања специфичних врста отпада, попут индустријског, грађевинског, опасног и медицинског отпада.

5.3.5 Примарна комунална инфраструктура

Водовод и канализација

Водопривреда

Садашњи изграђени водозахватни капацитети изворишта задовољавају потребе потрошача за снабдевање хигијенски исправном водом за пиће. Снабдевање се врши из три независна система снабдевања: (а) систем водоснабдевања „Гружа“, који чине акумулација и брана „Гружа“, постројење за прераду воде, припадајући резервоари, црпне станице и дистрибутивна мрежа за снабдевање Града Крагујевца и успутних насеља. Инсталисани капацитет постројења за пречишћавање је 1.200l/s; (б) систем водоснабдевања „Грошница“, који чине акумулација и брана „Грошница“, постројење за прераду воде, припадајући резервоари, црпне станице и дистрибутивна мрежа за снабдевање Града Крагујевца и успутних насеља. Инсталисани капацитет постројења за пречишћавање је 312l/s; (в) систем водоснабдевања „Морава“, који се састоји из изворишта подземних вода „Брзан“ изграђеног у приобаљу реке Мораве (у близини Баточине), са рени бунарима, транспортног ценовода сирове воде, релејне пумпне станице сирове воде „Жировница“, постројења за прераду воде „Кошутњак“ у Крагујевцу, припадајућих резервоара, црпне станице и дистрибутивне мреже за снабдевање Града Крагујевца и успутних насеља. Инсталисани капацитет постројења за пречишћавање је 480l/s. Одржавање свих система је на задовољавајућем нивоу.

Водоснабдевање у општини Баточина се врши из рени бунара којим газдује „Водовод и канализација“ Крагујевац, а који се налазе на територији села Брзан. Фабрика воде не постоји, вода се хлорише. Бунари

из водоизворишта општине Баточина нису у употреби и потребна је њихова реконструкција. Основно извориште које се данас користи у оквиру постојећег система водоснабдевања у Лапову је извориште подземних вода под називом „Гаревина”, лоцирано око 2km југоисточно од центра насеља. На изворишту је изграђено 13 бунара, од којих је данас у функцији 8, предрезервоар запремине 60m³ и црпна станица. Осим хлорисања нема додатног пречишћавања воде пре испоруке потрошачима. На основу резултата изведених истражних радова, просечан капацитет изворишта износи око 34l/s. Осим неодговарајућег квалитета, лаповачки систем одликује и недовољни резервоарски простор, недовољни пречници како главних магистралних цевовода тако и дистрибутивне мреже, дотрајалост постојећих објеката, као и значајни губици у дистрибутивној мрежи. У општини Рача изворишта су артеријски бунари, потисни вод, ПППВ, водоводна мрежа. Водоводна мрежа је дотрајала, изграђена 90% од азбестних цеви и потребна је потпуна замена постојеће. Пуцања и кварови су свакодневни па и губици воде на мрежи. Сви бунари су у близини реке Рача и прети им опасност од поплава услед изливања реке код елементарних непогода. Општина Кнић има квалитетно водоснабдевање са гужанског водоводног система. Локални водоводи се ослањају на оближња изворишта, која због раста потрошње воде постају недовољна. Водоизворишта су угрожена дивљом градњом. Посебно зона око Гужанског језера. Систем водоснабдевања општине Топола базира се на снабдевању из подруничког слива коришћењем површинске воде из планинских бујичних потока са планине Рудник и коришћењем изворишта у Тополи. Са планине Рудник тиролским захватима на Јарменовачкој реци, Милића потоку и Поточању, сирова вода је цевоводима доведена на постројење за питку воду у Јарменовцима. Максималан инсталирани капацитет постројења је 55l/s. Питка вода се од постројења транспортује магистралним цевоводом до резервоара на Опленцу (пројектованим за макс. 100 l/sek). Поред система „Јарменовци“, користе се и капраже Врело, Кречана и Божурња, знатно мањих капацитета. Укупни капацитет свих постројења заједно је 63l/sek. Производња пијаће воде у општини Аранђеловац се врши на постројењу за пречишћавање „Парлог“ (Филтер станица). Капацитет постројења је 300l/s, што задовољава потребе у дужем временском периоду.

Енергетика

Топловодни систем

У граду Крагујевцу постоји 21.062 корисника прикључених на систем даљинског грејања. Топловодном мрежом „Енергетике“ д.о.о. укупно се загрева 1.539.258m² стамбеног и пословног простора. Систем је изведен доминантно у подручјима са вишепородичним стамбеним зградама, мада је и одређен број породичних стамбених кућа прикључен на овај систем. У оквиру топловодног система постоји 7 котларница које раде на гас и мазут. Највећа је „Застава“ укупне инсталисане снаге 137,36 MW, која ради на угаљ, гас и мазут. У вишепородичним стамбеним зградама које су изграђене у ранијим периодима изградње и које нису прикључене ни на један од дистрибутивних термоенергетских система, станови се индивидуално греју, најчешће на електричну енергију, али и чврста и течна конвенционална горива. Од укупног броја становника насељеног места Баточина, 9,5% прикључено је на систем даљинског грејања. Недовољан је капацитет градске топлане. У општинама Рача, Лапово, Кнић, Топола и Аранђеловац не постоји топловодни систем. Доминантан алтернативни систем грејања су индивидуална ложишта. Енергенти који се алтернативно користе су пре свега дрво, али и угаљ, електрична енергија, лож уље, течни нафтни гас, биомаса и остало.

Гасоводни систем

У граду Крагујевцу постоје два дистрибутера природног гаса: ЈП „Србијагас“ (укупно 7.184 прикључених објеката) и „КГ УЗОР“ д.о.о. (360 прикључених објеката). У Баточини гасоводна мрежа постоји на готово целој територији општине. У Лапову постоји гасоводна мрежа, прикључена преко једне ГМРС и МРС у непосредној близини радне зоне на магистрални гасовод дуж ауто-пута, предвиђене да задовоље потребе широке потрошње снабдевања гасом. Изграђено је око 10km дистрибутивних гасовода за радни притисак до 4bar, а прикључено је око 100 домаћинстава. У Рачи постоји гасоводна мрежа. Од привредних објеката, само је „Yuga“ као највећи привредни субјект на територији општине прикључен на гасовод. У Книћу не постоје системи дистрибуције енергије високог стандарда – гасоводна и топловодна инфраструктура. На територији општине у експлоатацији је деоница

разводног гасовода „Цветојевац- Бресница“, радног притиска 50бар, која има искључиво транспортни карактер. У Тополи су насеља у значајној мери покривен гасоводом. У програму гасификације је планирана изградња око 250km гасовода, до сада су реализоване 3 фазе у укупној дужини око 160 km. У Аранђеловцу је гасоводна мрежа урађена у градском подручју и на њу је прикључено 5.000 домаћинства. Сви привредни објекти су привезани на гасоводну мрежу.

Електроенергетски систем

Огранак Електродистрибуција Крагујевац (ЕД Крагујевац) је део Електродистрибуције Србије доо и управља електричном дистрибутивном ЕЕ мрежом на територији града Крагујевца и четири општине Шумадијског округа у којима има пословнице – Баточина, Лапово, Рача и Кнић. Укупно ЕД Крагујевац има 108.000 корисника. Распоживи капацитети ЕЕ дистрибутивног система на територији коју покрива ЕД Крагујевац су у потпуности довољни за задовољене потреба за ЕЕ читавог конзума. На територији општине Топола постоје довољни капацитети ЕЕ дистрибутивног система. У појединим градским подручјима је неопходна изградња нових додатних трафо станица преносног односа 10/04 киловата. Домаћинства троше приближно 70%, док привреда троши приближно 30% укупне потрошње електричне енергије. У општини има укупно 11.700 потрошача, а на електроенергетску мрежу није прикључено око 50 домаћинства (искључена су због дуга). На територији Општине Аранђеловац постоје довољни капацитети ЕЕ дистрибутивног система који ће бити значајно већи пуштањем под напон ТС 110/20kV Аранђеловац 2. На територији домаћинства троше приближно 40%, док привреда троши приближно 60% укупне потрошње електричне енергије.

Обновљиви извори енергије

У граду Крагујевцу постоји велики потенцијал за обновљиве изворе енергије, а највећи је у коришћењу биомасе и соларне енергије. Коришћење соларне енергије је у зачетку, али је приметан брзи раст њеног удела у укупној структури извора енергије. У општини Баточина занемарљив проценат домаћинства користи алтернативне изворе енергије. Што се тиче привреде, само предузеће Grah-automotive користи алтернативну енергију и то за покривање око 30% потреба, што је по њиховој процени максимални проценат због компликованости изградње веће соларне електране и цене прикључења на дистрибутивни систем ЕПС-а. У општини Топола, сеоском подручју постоји један корисник (пословање и приватно). Две соларне електране су прикључене на дистрибутивни систем, а још пет је са издатим условима у процедури прикључења.

На територији општине Аранђеловац постоји занемарљив број домаћинства која поседују соларне панеле (испод 0,05 %). Код привреде је ситуација слична, с тим што постоје назнаке да би у наредној години могло доћи до прикључења више соларних електрана у оквиру постојећих привредних објеката (снаге приближно 10 MW). У општинама Лапово, Рача и Кнић обновљиви извори енергије се не користе, иако постоје велике могућности.

5.3.6 Примарна саобраћајна инфраструктура и саобраћај

Саобраћајна мрежа

У градском насељу Крагујевац уличну мрежу у основи чине саобраћајнице радијалног карактера које директно уводе државне путеве IV (24, 25 и 46) и IIА (177 и 183) реда у град. Мрежа секундарног и локалног значаја је углавном ортогоналног типа са оријентацијама по правцима северозапад-југоисток и североисток-југозапад. Изградњом тзв. „Мини обилазнице“ значајан део транзитног саобраћаја измештен је из централне градске зоне, али је и даље лоциран у градском подручју тако да је проблем транзитног саобраћаја и даље присутан. Такође, значајан правац чине и тзв. Лепенички коридор, који је део државног пута IV реда са ознаком 24 (Баточина-Крагујевац-Краљево). Главни пружни прелази нису денивелисани те није могуће елиминисање постојећих уских грла. Постојећа мрежа неће моћи да задовољи будући пораст саобраћаја. Најнебезбедније тј. најугроженије зоне по питању безбедности саобраћаја су зоне улазака државних путева у град.

У општини Баточина саобраћајна мрежа је солидно развијена, с тим што је неопходно извршити реконструкцију више путева и улица. Највећа потреба је за реконструкцијом главне улице у Баточини,

као и улица у градском центру, посебно део који води ка индустријској зони Баточина и комплексу „Бора лавиринт”. Небезбедан је ужи градски центар, због проблема са паркирањем, високог интензитета кретања пешака, као и близине школе, дома здравља, општинске управе, полицијске станице, банке, малопродајних објеката и слично. На територији Лапова налазе се деонице следећих државних путева: државни пут IA реда број 1 - аутопут Е-75; државни пут IB реда број 24 - Баточина–Крагујевац–Краљево; државни пут IIА реда број 158 - Мала Крсна–Велика Плана–Баточина–Јагодина–Врање–Бујановац- државна граница са Македонијом. Недостатак уличне мреже Лапова огледа се у неправилном положају секундарних саобраћајница и недовољној развијености уличних профила, што се неповољно одражава на безбедност свих учесника у саобраћају. У општини Рача саобраћајна мрежа је добро развијена имајући у виду да територијом општине пролазе следеће деонице државних путева: државни пут I Б реда број 27. државна граница са Босном и Херцеговином (гранични прелаз Трбушница) – Лозница – Осечина – Ваљево – Лајковац - Ћелије - Лазаревац – Аранђеловац – Крћевац – Топола – Рача – Свилајнац; државни пут II А број 157. Рача – Церовац; државни пут II Б број 370. веза са државним путем 147. - Бошњане – Адровац; државни пут II Б број 369. веза са државним путем 25 -Борци -Рача. Јавне путеве у општини Рача чине државни путеви I и II реда и општински путеви у укупној дужини од 231,47 км. Некатегорисане путеве чине сеоски, пољски и шумски путеви. Према подацима из 2022. године од 231,47km путева у општини Рача, 75,09% представљају општински путеви код којих је 38,28% са савременим коловозом. Државни путеви I реда чине 9,97%, док државни путеви II реда чине 14,94% од укупне дужине путева на територији општине Рача. Инфраструктурну мрежу друмског саобраћаја на подручју општине Кнић чине државни путеви I и II реда, општински путеви и улична мрежа у насељима. Највећи део државних путева I реда (магистралних путева) је реконструисан, док су државни путеви II реда (регионални путеви) у мањем обиму реконструисани. На мрежи општинских путева елементи попречног и подужног профила у значајној мери одступају од захтева савременог саобраћаја, што и поред малог саобраћајног оптерећења има негативне последице за безбедност саобраћаја. Територијом општине Топола пролазе следеће деонице државних путева: државни пут IB реда број 25 - Мали Пожаревац - Младеновац - Топола – Крагујевац; државни пут IB реда број 27 - државна граница са Босном и Херцеговином - Лозница - Осечина - Ваљево - Лајковац - Ћелије - Лазаревац – Аранђеловац - Крчевац - Топола - Рача – Свилајнац; државни пут IIА реда број 152 - Топола - Доња Шаторња - Рудник - Бућин Гроб; државни пут IIБ реда број 368 - Аранђеловац - Бања – Топола. На подручју општине Аранђеловац пружају се следећи путеви: државни пут I реда М-4, деоница Лазаревац–Аранђеловац–Крћевац укупне дужине 22,5km; државни пут II реда (регионални), пет деоница укупне дужине 88,2km и локалног значаја, двадесет две деонице укупне дужине око 146km. Стање мреже државних путева као и локалних (општинских) путева није задовољавајуће по следећим параметрима: коловозна површина је у великој мери нарушена (неравна, испуцала и са пуно ударних рупа); ширина коловоза је променљива и не одговара Правилнику о пројектовању јавних путева; као и осталим елементима који на појединим деоницама не омогућавају безбедно одвијање саобраћаја прописаним брзинама (примењени радијуси хоризонталних кривина, неповољни подужни нагиби нивелета, нефункционисање система одводњавања због лошег одржавања). У функционалном погледу мрежа путева делимично задовољава захтеве становништва. Постоји потреба за побољшањем мреже локалних путева што се посебно односи на реализацију нових веза са функцијом повезивања руралних центара и туристичких простора међусобом са државним путевима као и са центрима у мрежи насеља суседних општина.

Јавни градски и приградски превоз

У Крагујевцу управљање саобраћајем и транспортом институционално и не постоји. Основни недостаци оваквог начина организације и управљања системом у Крагујевцу је недовољна координација институција, јер се функционална подела истих и сличних послова врши код више актера (служби), што ствара одређене тешкоће у одређивању доприноса и компетенција појединих организационих целина, веома спору реакцију на потенцијалне проблеме и преклапање надлежности. Не постоји саобраћајна координација између различитих ЈЛС и због тога што законски оквир не омогућава међуопштинску сарадњу. У Крагујевцу аутобуска стајалишта на великом броју локација у граду представљају уска грла за остале учеснике у саобраћају, јер се површине за заустављање аутобуса налазе на саобраћајним

тракама. Све општине, у којима ЈГП постоји, истичу да не постоји универзална приступачност система јавног градског превоза.

Железница

Железнички саобраћај у Крагујевцу се одвија као путнички и теретни, пругом Лапово-Крагујевац-Краљево (дужина пруге 27,4km на подручју Крагујевца). Градска и приградска железница није интегрисана у систем јавног транспорта путника и недовољно развијена да би обављала ову функцију. На подручју града постоји преко 10 пружних прелаза који су регулисани стандардном сигнализацијом или рампама. Главни недостатак железнице у Баточини се огледа у малом обиму путничког саобраћаја и сатници полазака возова као и неколико недовољно безбедних пружних прелаза (без рампи и сигурносне сигнализације). У Лапову се налази следећа железничка инфраструктура: деоница магистралне двоколосечне електрифициране железничке пруге број 3: Београд – Младеновац – Ниш – Прешево – граница Македоније, у дужини од око 9km, која је део трансевропског коридора X; Деоница магистралне једноколосечне неелектрифициране железничке пруге број 20: Лапово – Краљево – Ђенерал Јанковић – граница Македоније, у дужини од око 1 km, на којој се налази путни прелаз у km 0+834 на месту укрштаја са државним путем ПА реда број 158. (P-214); деоница једноколосечне неелектрифициране железничке пруге број 69: Марковац – Ресавица, у дужини од око 920m. Железничку инфраструктуру у општини Кнић чини магистрална једноколосечна неелектрифицирана пруга Лапово-Крагујевац-Краљево-Ђенерал Јанковић-државна граница укупне дужине око 21km. Железничка пруга пролази изван грађевинског подручја Кнића и у непосредној близини централних зона Груже и Губереваца са тунелском деоницом у зони Вучковице дужине око 2,0km. Општине Рача, Топола и Аранђеловац немају железницу. У Аранђеловцу постоји коридор укинуге пруге узаног колосека Вреоци-Аранђеловац-Младеновац, познат и под називом „Шумадијска кривуља“.

Авио саобраћај

На територији Шумадијског округа не постоји аеродром, али је почела изградња приватног „Аеродрома МИНД Крагујевац“ у оквиру индустријске зоне MIND Парк чија ће писта бити дужине 1.400 метара.

Пешачке зоне

Крагујевац	Постојеће пешачке зоне, лоциране у централној градској зони, дефинисане су углавном у оквиру регулационих профила улица.
Баточина	Постоји градски трг и плато др Зорана Ђинђића у центру општине који задовољавају у потпуности потребе за пешачком зоном у урбаном подручју.
Лапово	Постоји пешачка зона у центру општине.
Рача	Не постоји пешачке зоне.
Кнић	Недостају повремене пешачке зоне.
Топола	Не постоје пешачке зоне.
Аранђеловац	Постоји пешачка зона у центру општине.

Бициклички саобраћај

Крагујевац	Мрежа бицикличких стаза је неразвијена. За сада постоји „Бицикличка стаза - Крагујевац - Рута 105” - кроз Велики парк и Шумарице до Малих Пчелица.
Баточина	Не постоји изграђена мрежа бицикличких стаза, а приметно је кретање бициклиста са других подручја.
Лапово	Не постоји изграђена мрежа бицикличких стаза.
Рача	Општина Рача нема мрежу бицикличких стаза.
Кнић	Нема бицикличких стаза.
Топола	Мрежа бицикличких стаза није уопште развијена.
Аранђеловац	Мрежа бицикличких стаза не постоји.

Паркирање

У свим централним насељима постоји проблем стационарног саобраћаја и задржавања возила. Не постоје посебне површине за паркирање теретних возила и чартер аутобуса.

Кретање путника (мобилност)

Дневне миграције путника су врло изражене из мањих општина према граду Крагујевцу због посла, здравствене заштите, образовања, спорта и др. Поред тога, приметне су и дневне миграције путника према околним општинама у мањем обиму и због посла. Путници најчешће користе сопствени превоз али се користи и аутобуски превоз и услуге приватних превозника.

Превоз железницом (из Лапова и Баточине према Крагујевцу) се слабије користи због неадекватног реда вожње. Пешачки саобраћај је најзаступљенији вид кретања, који у постојећој расподели на видове превоза учествује са око 48% од укупно оствареног дневног кретања. На подручју централне зоне града Крагујевца пешачки токови се одвијају при прихватљивим нивоима услуге и нивоима безбедности. У Аранђеловцу око 1.500 становника дневно путује у правцу Београда, Лазаревца и Младеновца због пословних обавеза. Мултимодална чворишта не постоје, а једино у Крагујевцу је у плану изградња мултимодалног терминала на површини од 20ha са авио и железничком линијом у оквиру MIND парка.

Интернет и дигитализација

У градском насељу Крагујевац су уведени паметни саобраћајни системи: систем електронске наплате паркирања; систем за управљање јавним градским превозом - праћење возила у реалном времену и савремени систем наплате (тикетинг); видео надзор у возилима јавног градског превоза и систем информисања корисника о наиласку возила преко мобилних телефона. Крагујевац је први град у Србији који је податке о линијама јавног транспорта поставио на систем Google Transit, чиме је целокупан градски и приградски саобраћај бесплатно доступан на Google мапама. Израдом пилот апликације (у приватној иницијативи) www.kgbus.info, омогућено је праћење кретања линија аутобуса и попуњеност путницима. Употреба отворених GTFS података о линијама укрштена је са динамичким подацима бројача путника из возила, тако да путници могу одлучити у које возило ће ући уколико им је попуњеност возила важна. Градски превоз у Крагујевцу имплементирао је еКГ систем у области јавног транспорта путника. Први градски Клауд Дата центар је имплементиран такође у Крагујевцу 2019. године и реч је о најсавременијем дата центру са заокруженим системским и софтверским решењима базираним на Huawei технологији. Намена дата центра је да обухвати и централизује целокупан ИКТ систем на нивоу јавног сектора у надлежности Града и успостави заједничке сервисе, омогући ефикасну размену података у заштићеном окружењу и постане платформа за сервисе паметног града. Од 2020. године у функцији је апликација КГ КОМ сервис за пријаву комуналних проблема, који је сада интегрисан у јединствену апликацију еКГрађанин. Завршен је нови ГИС портал www.gis.kragujevac.rs у оквиру пројекта ЕУПРО Европске уније који је у потпуности базиран на софтверу отвореног кода. Пројекат је обухватио и партнерске општине Кнић и Рековац. У оквиру пројекта извршено је и снимање 800 километара саобраћајница путем мобилног мапирања, а подаци се кроз облак тачака визуализују у 3Д формату. У Аранђеловцу је уведен паметни паркинг систем. У општинама Баточина, Лапово, Рача, Кнић и Топола нису уведени паметни системи. Не постоји покривеност општина јавним бесплатним интернетом.

5.4 УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ И ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ

5.4.1 Приступ управљању

Управљање на више нивоа и партнерства

У оквиру одрживог и интегралног урбаног развоја, управљање се односи на методе које користе управа и различити релевантни актери у планирању, финансирању и управљању израдом и спровођењем стратегије. Кључни аспекти управљања урбаним развојем су: 1) приступ управљања на више нивоа, који се односи на координацију и усклађивање активности између различитих нивоа управљања; 2) приступ са више заинтересованих страна, који се односи на укључивање свих релевантних актера током циклуса

развоја јавне политике; и 3) „одоздо - на горе“ и партиципативни приступ, који се односи на иницијативе вођене од стране локалне заједнице и подстицање укључивања локалних актера.

Приступ управљања на више нивоа

У досадашњој пракси, осим Града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац као носиоца активности, носиоци пројеката у које је био укључен Град Крагујевац и предметне општине биле су и следеће институције:

Регионалне институције

- Регионална развојна агенција Шумадије и Поморавља
- Канцеларија за управљање јавним улагањима Владе РС
- Град Крагујевац (за општине Кнић и Рековац)

Све јединице локалне самоуправе, у складу са прописима, спроводе усаглашавање са националним актима, приликом усвајања било ког планског документа воде рачуна о његовој усклађености са планом вишег реда и обављају поверене послове у складу са законом.

Приступ са више заинтересованих актера

У досадашњој пракси, у пројекте које је спроводио Град Крагујевац и општине Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац биле су укључене следеће институције и сектори:

а) Општина Кнић

- Јавни сектор/управа - општина Кнић; Канцеларија за ЛЕР и инвестиције
- Јавни сектор/предузећа - ЈКП „Комуналац“; Дом здравља Кнић
- Привреда/приватни и јавни сектор - „Донић доо“, Крагујевац; „ПВЦ монтажа“, Крагујевац; „Сунце Маринковић“ Крагујевац; „Примус аква“ Крагујевац
- Цивилни сектор - грађани са територије општине Кнић (25 домаћинстава)

б) Општина Рача

- Јавни сектор/управа - општина Рача; Министарство привреде; Министарство омладине и спорта
- Јавни сектор/предузећа - није познато
- Привреда/приватни и јавни сектор - предузећа која послују у пословној зони „Рача поље“
- „Интеркомерц“, „Алу-метал“, „Astrum Group“
- Цивилни сектор - Спортски клуб „Феникс“, Спортски клуб „Шумадинац“, Друштво пчелара „Карађорђево трмчиште“, Рача

в) Општина Баточина

- Јавни сектор/управа - општина Баточина
- Јавни сектор/предузећа - ЈП Лепеница, Баточина; школе, дом здравља, културни центар; Предшколска установа, Баточина; Институт за јавно здравље; Национална служба за запошљавање
- Привреда/приватни и јавни сектор - није познато
- Цивилни сектор - Црвени крст; Удружење „Улоб“, Баточина

У домену урбанистичког и просторног планирања, кроз процедуру раног јавног увида и јавног увида, укључују се стејхолдери – имаоци јавних овлашћења, представници републичких институција, представници цивилног сектора – удружења, као и грађани у процес доношења одлука. Не постоји системско укључивање цивилног и приватног сектора у креирање стратегија и планова или у друге видове урбаног управљања, али постоји њихово повремено укључивање.

Партнерства и мреже

Партнерства

У досадашњој пракси, пројекти у које је био укључен Града Крагујевац и општине Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац спроводили су се у заједничкој сарадњи са следећим институцијама и актерима:

- Страна партнерства: International Management Group (IMG); Helvetas Swiss Intercooperation SRB; WAPPtech Ltd, Budimpešta ; делегација ЕУ у Србији; Канцеларија Уједињених нација за пројектне услуге (UNOPS)
- Домаћа партнерства: Град Крагујевац; Општина Кнић; Општина Баточина; Општина Рача; Општина Баточина; Општина Лапово; Општина Деспотовац; Општина Рековац; Општина Топола; Општина Ћуприја; Министарства Владе Републике Србије; Комесаријат за избеглице и миграције РС; Национална служба за запошљавање; Стална конференција градова и општина Србије (СКГО); Дом Здравља Кнић; ЈКП „Комуналац“, Кнић; Дом здравља „Милоје Хацић-Шуле“, Рача; ПУ „Наша радост“, Рача; ОШ „Карађорђе“, Рача; ЈКП „Рача“, Културно-туристички центар „Стефан Немања“, Лапово; Центар за социјални рад „Шумадија“, Баточина; Удружење „Мостови Шумадије“, Баточина; Удружење „Викторија“, Баточина; Републичка изборна комисија; Пчеларска задруга „Plan BEE“, Баточина

Мреже

Сарадња са градовима и општинама у сливу Велике Мораве: Јагодина, Пожаревац, Рача, Баточина, Параћин, Свилајнац, Жабари, Велика Плана, Смедеревска Паланка и Петровац на Млави, у циљу смањивања заједничких ризика и брзог опоравка након елементарних непогода и других несрећа.

Основана је Дестинацијска менаџмент организација (ДМО) за повећање атрактивности региона Шумадије и Поморавља међу домаћим и страним туристима: Крагујевац, Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача, Топола, Деспотовац, Параћин, Рековац, Свилајнац, Ћуприја. Потписан је Споразум о партнерству ЈЛС на „Унапређењу инвестиционих локација дуж коридора 10“: општине Свилајнац, Баточина, Лапово, Ћуприја и Параћин. У општини Баточина је закључен Споразум о сарадњи са градом Сцитно (Szczytno), Република Пољска у областима: културе (упознавање културе и начина живота другог партнера), привреде (активности за успостављање економске и привредне сарадње), образовања (размена студената и ученика), туризма (промоција туристичких потенцијала), спорта (учешћа спортиста на спортским манифестацијама), размене и израде пројеката, као и у свим другим областима у којима препознају заједнички интерес.

Партиципативни приступ

Код израде урбанистичких и просторних планова, партиципација се организује у складу са Законом о планирању и изградњи и подзаконским актима (рани јавни увид, јавни увид, јавна расправа). Информисање је преко сајта ЈЛС и друштвених мреже. Поједине ЈЛС у току јавног увида у нацрте планских документа организују јавне презентације, радионице са децом предшколског узраста, средњошколског узраста, анкете и сл. Организују се јавне расправе о јавним политикама. У домену партиципативног буџетирања општина Рача је организовала јавну расправу, информисање преко сајта општине. У општини Аранђеловац постоји Комисија за партиципативно буџетирање која је организовала јавни позив грађанима за предлагање пројеката који ће бити укључени у одлуку о буџету за наредну годину у делу капиталних инвестиција.

Капацитети ЈЛС за управљањем

Локалне управе сусрећу се са недостатком квалификованих кадрова, финансија и малим бројем обучених службеника за техничку подршку овом процесу. У општини Кнић не постоје програми развијања капацитета за управљање развојем. Развој капацитета за управљање развојем општина Рача спроводи кроз укључивање кроз различите домаће и донаторске програме. Повремено се формирају стручни тимови углавном приликом израда планских докумената.

5.4.2 Извори финансирања

У досадашњој пракси, пројекти које је спроводио Града Крагујевац и општине Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац финансирали су се из следећих извора:

- Национални извори финансирања: Влада Републике Србије и надлежна министарства и канцеларије; Канцеларија за управљање јавним улагањима РС; Канцеларија за европске интеграције; Управа за аграрна плаћања; Развојна агенција Србије РАС; Буџети локалних самоуправа
- Фондови ЕУ: ЕУ, Program EXCHANGE 4; ЕУ, Program EXCHANGE 5; ЕУ, Program Swiss PRO; ЕУ, ЕУ PRO; ЕУ, ЕУ PRO Plus.
- Међународни финансијски инструменти: Европска банка за обнову и развој (EBRD)

Билатерална и мултилатерална сарадња и донаторски програми: The Swiss State Secretariat for Economic Affairs (SECO), RELOF 2; The Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC); Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ); The Swedish International Development Cooperation Agency (SIDA); Council of Europe; EU Delegation, Mysmart life; Danish Refugee Council; USAID; UNICEF, интересорна комисија; UN Women; UNDP; UNOPS; Влада региона Емилија-Ромања (Италија); Швајцарска Влада и Helvetas swiss Intercooperation SRB; Инголштат и Engagement global (Немачка); Амбасада Пољске; International Management Group (IMG).

5.4.3 Транспарентност и информисање

Индекс транспарентности локалне самоуправе (ЛТИ) 2022. године је:

	Ранг у РС	ЛТИ 2022	Ранг у РС	ЛТИ 2021
Крагујевац	14	65	11	68
Баточина	98	43	125	37
Лапово	103	42	110	39
Рача	76	47	104	40
Кнић	140	28	120	38
Топола	35	55	85	44
Аранђеловац	135	35	136	33

Информисаност грађана обезбеђена је путем званичне интернет презентације ЈЛС, електронске поште, друштвених мрежа и огласних табли. На сајту Града Крагујевца постоји платформа „Питајте Градоначелника“. Град Крагујевац учествује у реализацији пројекта Open data. Израђен је и објављен први локални портал отворених података у Србији 2009. године, на коме се налазе отворени подаци из области енергетике. Отворен је државни ДАТА центар и формирано је и предузеће еКГ Инфо Дата које служи за управљање градским подацима. Град Крагујевац и партнерске општине Кнић и Рековац имају заједнички ГИС систем <https://gis.krugujevac.rs/> – побољшана ефикасност пружање административних услуга, боље управљање земљиштем, као и коришћење електронских података, неки су од резултата реализованог пројекта. Такође, активна је и ГИС платформа www.ekobus.rs која је заснована на употреби и коришћењу отворених података употребом информационих технологија кроз визуелизацију и просторизацију тих података у циљу стратешког управљања јавним превозом путника и заштите животне средине у Крагујевцу. Седнице СО Баточина се снимају и јавно објављују на You Tube каналу. У општинама Топола и Аранђеловац систем комуникације са грађанством није довољно добро развијен. Општина Лапово има заједнички ГИС са општинама Рача и Баточина. Топола има ГИС са подацима који се користе у сврху управљања урбаног развоја - локације за инвестирање, путна инфраструктура, градска и сеоска гробља, јавна расвета, катастарски подаци, општинска имовина, подземна инфраструктура

(ВиК) и планска документација (ПП и ППР). Општине Баточина и Кнић не користе или недовољно користе ГИС. У општини Аранђеловац не постоји ГИС.

6 SWOT АНАЛИЗА И ПОТРЕБЕ

6.1. ИДЕНТИТЕТ УРБАНОГ ПОДРУЧЈА

Предности/снаге

- Повољан гео-стратешки положај и саобраћајно чвориште – добра приступачност и висок коефицијент комуникативности (централна позиција не само у односу на Србију, већ и Балкан, између Београда, подунавске, великоморавске, западноморавске развојне осовине, аутопута Е-75 и Јужног Јадрана, добра мрежа државних путева)
- Повољни климатски услови и добар квалитет ваздуха
- Богатство природним ресурсима (језера Груза, Гараши, Букуљско, Грошничко, Шумарице, Бубањ, реке Велика Морава, Лепеница, Јасеница, Рача, Груза, Пештан, планине Букуља, Венчац, Рудник, Јешевац, Борачки крш, Котленик, Гледићке планине, Бешњаја, природни резерват „Рогот“, „Градиште“, „Брзанско моравиште“, „Алија“, пећине Рисовача, Градац, Буковичка бања, парк Оплепац, Шумарице и др.). Заштићена природна добра, центри за заштиту биодиверзитета и еколошка мрежа Натура 2000 за цело урбано подручје.
- Богата културна баштина („Јеренин град“ Баточина, „Карађорђевог дома“ Рача, „Карађорђевог Топола са Опленцем“, „Карађорђевог града“ Топола, „Милошевог венаца“ Крагујевац, „Орашац“ Аранђеловац, манастири, споменици, музеји, археолошки локалитети) и велики број културних манифестација
- Заједничка историја - почетак XIX века (Карађорђе, Први српски устанак, престоница Кнеза Милоша, „Пијемонт Србије“ и др.)
- Урбана насеља са препознатљивим наслеђем као носиоцем идентитета (прво метрополитенско подручје Србије, индустријски центар, Шумарице, Лапово железница, Оплепац, Буковичка бања)
- Богато нематеријално наслеђе - знање о индустрији и индустријско наслеђе
- Дестинацијски менаџмент за развој туризма

Слабости/недостаји

- Неравномерна развијеност територије и депопулација руралних насеља које за последицу има неискоришћеност пољопривредног земљишта
- Недовољно искоришћени туристички потенцијали и слабо препознатљив туристички имиџ и бренд
- Недовољан број угоститељских објеката и смештајних капацитета
- Историјски, претежно, неплански развој насеља (уз саобраћајнице, са недовољно јавних простора, без јасне матрице, нејасних правила уређења и грађења) и савремено ширење и узурпација пољопривредног и шумског земљишта
- Исподпросечна пошумљеност Урбаног подручја
- Неразвијена зелена инфраструктура и непостојање пешачких зона у многим насељима
- Недовољна комунална и инфраструктурна опремљеност појединих делова Урбаног подручја
- Недовољна искоришћеност и спора трансформација браунфилда
- Нелегална изградња и неефикасан систем озаконења
- Неефикасно управљање грађевинским земљиштем – ненаменско коришћење средстава од доприноса, није обезбеђен механизам повраћаја и ефикасности коришћења средстава и др.
- Недостатак туристичке инфраструктуре (одмориште, видиковци и др.)

- Неефикасне јавне политике и координација између јавних служби

Потенцијали/могућности

- Примарна туристичка дестинација Шумадијске планине (са доминантно летњом понудом) са градским туристичким центром Крагујевац (са целогодишњом понудом)
- Развој културно-манifestационог и гастро туризма (археолошкии локалитет Градац, народно градитељство 19. века, винарије, сабори, манифестације, фестивали „Дани Моравских шареница“, „Опленачка берба“) и брендирање производа („Златне руке Баточине“, Карађорђе, сувенири, ручни радови и сл.)
- Развој спортско-рекреативног туризма (бициклическе руте - „Стазама деспота Стефана Лазаревића“, рута 105 и сл., језера, реке, уређење планинских шетних стаза) и
- Развој бањског, сеоског, агро, ловног, риболовног, гастро и одрживог туризма (етно комплекси, сеоска домаћинства, „Петрови двори“, Буковичка бања и неискоришћени термоминерални извори)
- Умрежавање приватних туристичких агенција и јавног сектора
- Регенерација браунфилда (Војнотехнички завод, 21 октобар, Страгарит, Елвод, ФКК, Стара звезда Крагујевац, Трикотажа Баточина, Ливница Топола)
- Изградња и развој производног, технолошког и логистичког средишта и мултимодалног чворишта - MIND Park
- Лапово као једно од најзначајнијих железничких чворова
- Постојећа развијена категоризација насеља (центар града/насеља, субцентрална насеља, центри заједнице села, сеоски центри, остала села) и јачање урбано-руралних веза
- Развијање „нуклеуса“ привредног сектора и специфичних функција насеља у градским насељима
- Формирање бициклических коридора на напуштеним железничким коридорима
- Ревитализација објеката у власништву војске у центру градских насеља

Претње/ризици

- Наставак тренда опадања броја становника, пражњење села и миграције у веће центре и иностранство
- Велики централитет утицај градског насеља Крагујевац на читаво Урбано подручја (85% становништва живи у центру)
- Наставак бесправне изградње и „инвеститорски урбанизам“
- Даље угрожавање природних и културних добара нелегалном и прекомерном градњом и експлоатацијом
- Губитак урбаног идентитета и урбанитета услед ширења грађевинског подручја нарочито дуж државних и локалних путева
- Несразмерно велика јавна улагања у опремање (саобраћајно, инфраструктурно, комунално) постојећих насеља како би се санирало неконтролисано и прекомерно ширења насеља
- Трајан губитак пољопривредног земљишта конверзијом у грађевинско
- Нерешено власништво над земљиштем и објектима и еколошко оптерећење напуштених војних и индустријских комплекса
- Неповољни природни услови - климатске промене, екстремне суше, екстремне поплаве и др.
- Непрепознавање истинских вредности културних добара
- Недостатак подршке са републичког нивоа (министарстава)

- Угрожавање природних добара изградњом брзе саобраћајнице Крагујевац-Мрчајевци

Потребе

- Контролисано ширење континуално изграђеног урбаног подручја и регенерација урбаних и руралних насељских структура и трајно спречавање дивље, непланске градње и угрожавање природне, културне баштине, идентитета, урбанитета и предела
- Адекватна трансформација и реактивирање браунфилд локација
- Прилагођавање јавних простора свим корисницима - инклузивни јавни простори
- Развој одрживог туризма и целогодишња понуда услуга (културно-манifestациони, спортско-рекреативни, градски, сеоски, бањски и др.)
- Развој нових туристичких производа заснованих на природним и антропогеним потенцијалима, као и традиционалним занатима, прехранбеним производима и сл., уз развој локалних етикета и брендирање, као и унапређење мреже угоститељске и туристичке инфраструктуре, посебно смештајних капацитета
- Брендирање Урбаног подручја и унапређење имиџа – места и производи
- Припрема за еколошку мрежу Натура 2000 за цело урбано подручје

6.2 ЗЕЛЕНА И ЕНЕРГЕТСКА ТРАНИЗИЦИЈА И МОБИЛНОСТ

Предности/снаге

- Велики парковски комплекси у урбаним и појединим руралним насељима (Шумарице, Парк Буковичка бања, Парк Оплепац) и заштићена природна добра (Рогот, Брзанско моравиште, Градиште, Алија, Борачки крш, Акумулација Гружа, Рисовача, Орашац)
- Примарна селекција отпада и рециклажа амбалажног, опасног, електричног и електронског отпада; (Крагујевац)
- Развијено и организовано коришћење обновљивих извора енергије (локална биомаса, соларни потенцијал, енергетски потенцијал отпада, јавне површине (јавне зграде, паркинзи) оспособљене за постављање ПВ панела и др.)
- Чиста и праведна енергија Урбаног подручја у складу са Интегрисаним националним енергетским и климатским планом Републике Србије
- Системи за пречишћавање отпадних вода у Крагујевцу, Рачи, Тополи (Каменица) и Аранђеловцу (у селима Бања и Даросава).
- Релативно добра покривеност гасоводном и електроенергетском мрежом и развијена енергетска инфраструктура.
- Развијена саобраћајна мрежа и близина међународног коридора X, те добра повезаност државним путевима I и II реда
- Реконструисана пруга Лапово-Баточина-Крагујевац
- Развијени поједини елементи паметних градова: open data, дигитализација услуга за грађане, постоји регионална ГИС платформа (Крагујевац, Кнић, Рековац), Паметан паркинг систем, возила на гас у ЈГП у Крагујевцу (више од 50%) и сл.
- Постојање Универзитета и Центра за енергетску ефикасност
- Приступ међународним фондовима

Слабости/недостаци

- Недоволна умреженост институција и хоризонтална координација сектора заштите животне средине, здравства, комуналне делатности и др.

- Угроженост водоизворишта прекомерном нелегалном градњом, пољопривредом (акумулације Гружа и Грошница), експлоатисањем шљунка и песка (Брзан), као и речних токова (Лепеница, Гружа и Угљешница) и акумулација, због недовољне покривености недостатка постројења за пречишћавање отпадних вода, инфилтрационе воде са пољопривредних површина, дивљих депонија и сметлишта.
- Недовољно зелених површина и загађен ваздух у урбаним насељима услед саобраћаја и грејања, прекомерне изградње, депоније (Крагујевац, Лапово, Баточина)
- Није организовано пражњење септичких јама у постројења за пречишћавање отпадних вода
- Недостатак воде за пиће и наводњавање и некавалитетна вода-слана вода (Топола)
- Недостатак атмосферске канализације
- Контаминирано земљиште у оквиру браунфилд локација
- Велики део Урбаног подручја још увек нема приступ санитарној депонији (Крагујевац, Топола, Кнић). Ради тога постоји велики број дивљих депонија у близини река, насеља, у подручјима посебне намене
- Непостојање (Рача, Лапово, Кнић, Топола и Аранђеловац) и мали капацитети система топловода (Баточина, Крагујевац)
- Интензиван транзитни саобраћај кроз урбана насеља и недовољна развијеност уличних профила, као и недовољна координација између различитих ЈЛС у организацији међумесног саобраћаја; неприлагођени поласци возова
- Недовољно паркинг простора и тротоара у насељима
- Не постоји изграђена мрежа бицикличких стаза
- Неефикасна индивидуална ложишта
- Мали потенцијал хидро и еолске енергије
- Минимално коришћење ОИЕ
- Недовољно ефикасна мрежа даљинског грејања и мала покривеност овим системом

Потенцијали/могућности

- Значајни ресурси геотермалних вода (Буковичка бања, бањски комплекс у Мирашевцу, Лапово)
- Рудни потенцијали (камен, доломитски мермери, кварц, тремолит, биотитско-мусковитски шкриљци и кварцити), обновљиви извори енергије (у Баточини планирана соларна електрана за општине Баточина и Лапово)
- Урбано зеленило (парк шуме у Крагујевцу и урбано зеленило)
- Регионална санитарна депонија за Лапово, Баточину и Рачу
- Реконструисани и модернизовани железнички коридори (планирано)
- Планирана изградња мултимодалног терминала са авио и железничком линијом у оквиру MIND парка
- Коришћење отпадне топлоте (пилот пројекат везан за Дата центар)
- Регионална депонија Витлиште за Крагујевац, Рековац, Тополу и остале општине и изградња регионалног центра за управљање отпадом за Крагујевац, Кнић и Тополу
- Одлагање опасног отпада (урађени пилот пројекти)
- Искоришћење отпадне енергије у предузећима
- Могућност унапређења енергетске ефикасности у свим секторима и повећано коришћење потенцијала територијално доступних ОИЕ
- Коришћење топлотних пумпи у сектору зградарства
- Електрификација индустрије и друмског саобраћаја, као и коришћење алтернативних горива

Претње/ризици

- Неискоришћеност потенцијала природних ресурса и обновљивих извора енергије
- Нестабилно тржиште/прекид снабдевања гасом
- Наставак и ширење угрожености водоизворишта нелегалном градњом, депонијама, отпадним водама, септичким и ђубришним јамама и одлагањем чврстог отпада
- Ерозија земљишта која доводи до угрожености од поплава, клизишта и хазарда услед изливања опасних материја
- Недостатак кадра и недовољна ефикасност инспекцијских служби и њихова надлежност
- Ширење експлоатације шљунка на Великој Морави
- Последице климатских промена и неприпремљеност за реакцију (непостојање националног и локалног плана)
- Сложене (и нејасне) бирократске процедуре при коришћењу енергената
- Нетржишна и ниска цена електричне енергије
- Несигурност тржишта енергије и немогућност одрживог планирања унапређења и одржавања система
- Неодговарајућа брзина развоја нових технологија за употребу алтернативних горива и недоступност опреме на тржишту
- Немогућност балансирања електроенергетске мреже
- Недостатак квалитетног и обученог кадра
- Недоступност екстерних фондова

Потребе

- Побољшање и осавремењивање система за водоснабдевање и изградња недостајуће инфраструктуре, као и дефинисање зона санитарне заштите око водоизворишта
- Унапређење система прикупљања, сепарације и депоновања отпада и прикључење регионалном центру за управљање отпадом
- Боља улагања у зелену инфраструктуру
- Унапређење саобраћајне и железничке мреже и формирање транзитних путних обилазница око већих насеља и повезивање са руралним залеђем локалним путевима
- Прихватање и поштовање Зелене агенде и артикулисана припрема за потенцијално негативне ефекте климатских промена
- Сталне и повремене пешачке зоне, бицикличке стаза, простор за паркирање (улично паркирање, јавни паркинг простори) у урбаним насељима и тротоарима у руралним насељима.

6.3 ИНОВАТИВНА И ПАМЕТНА ЕКОНОМИЈА***Предности/снаге***

- Смањење незапослености и пораст броја активних предузетника и организована подршка привредницима (кроз рад развојних бизнис центара, Регионалне привредне коморе, одељења за локални економски развој и др.)
- Пораст броја жена предузетница - тренутно 33% жена предузетника
- Развијени различити видови индустрије и МСПП где доминира прерађивачки сектор
- Висока приступачност Урбаног подручја - близина међународног коридора X, добра повезаност државним путевима I и II реда
- Увећана страна улагања у секторима аутомобилске индустрије и индустрије шинских возила

- Добра опремљеност инфраструктуром радних и пословних зона
- Универзитетски центар - Град Крагујевац

Слабости/недостаџи

- Дугорочна незапосленост где жене чине већину
- Недостатак локалних јавних политика у области запошљавања и недовољно добре могућности за запошљавање, просечне зараде су испод републичког просека
- Образовна структура није довољно усклађена са потребама привреде
- Непостојање научно истраживачког парка
- Мали број локација за даље инвестирање
- Недостатак информација (нпр. непостојање извештавања о емисији угљеника) и брзих реакција управе/КЛЕР-а у мањим општинама (недостатак кадрова)
- Недовољно добра сарадња Универзитета са мањим ЈЛС, као и са Регионалном привредном комором

Потенцијали/могућности

- Повећање броја запослених од самосталних делатности (растући тренд) или страних директних инвестиција (Крагујевац, Баточина)
- Сарадња привреде и научно-истраживачких капацитета Универзитета у Крагујевцу
- Добри потенцијали и вредности за развој туризма (културни, бањски, спортско-рекреативни, ловачки, манифестациони, итд.)
- Развој виноградарства (Топола, Крагујевац)
- Развој металског, грађевинског и ИКТ сектора у локалној привреди (очекивано нових 6.000 радних места)
- Програм промоције предузетништва и samozапосљавања младих и стандардизоване саветодавне услуге које пружа Регионална привредна комора, као и успостављање тренинг центра за обезбеђивање кадрова за потребе привреде
- „Inshoring“ у прерађивачкој индустрији
- Иновациони дистрикт у Крагујевцу (постоји плански основ)

Претње/ризици

- Смањење броја привредних друштава
- Наставак депопулационих трендова услед негативног природног прираштаја и миграција, као и старења становништва
- Смањење броја квалификоване радне снаге и сезонских радника
- Недовољно развијена путна инфраструктура за развој индустрије
- Одсуство спремности да се ради у складу са природом
- Неуређен систем јавног превоза у градским насељима (нелегални превозници -аутобуси, комбији, такси)

Потребе

- Иновациони дистрикт у Крагујевцу
- Развој паметне специјализације – металски и ИКТ сектор
- Постепени прелазак на циркуларну и нискоугљеничну економију

- Уређење и опремање планираних и постојећих радних и пословних зона
- Квалификована радна снага и усклађивање образовних профила, нарочито на нивоу средњег образовања и институционална и ванинституционална подршка старт-ап фирмама

6.4. ДРУШТВЕНО БЛАГОСТАЊЕ

Предности/снаге

- Постојање свести (традиционално) о вредности и значају друштвеног благостања
- Образовање, социјална и здравствена заштита у јавном сектору и изграђена мрежа објеката (центра за социјални рад, предшколских установа, школа, објеката примарне здравствене заштите...)
- Универзитет у Крагујевцу (15.000 студената) и релативно развијено дуално образовање које смањује број незапослених
- Клинички центар у Крагујевцу
- Институције културе локалног и регионалног значаја са постојећом инфраструктуром и садржајима
- Развијена мрежа спортских објеката
- Стављање у функцију објеката у јавној својини који се не користе
- Мрежа јавних установа (образовних, здравствених, културних) у руралном подручју (у релативно лошем стању)
- Планови јавног здравља на нивоу Урбаног подручја
- Антидискриминациони кодекс (Крагујевац)

Слабости/недостаци

- Велики проценат становништва потражује услуге социјалне помоћи, уз значајан удео издржаваног становништва (Лапово), бескућништва (Крагујевац)
- Недостатак установа социјалне заштите
- Лоша опремљеност и стање предшколских установа и школа
- Недостатак и функционисање амбуланти у руралним подручјима, као и непостојање специјализованог превоза за кориснике услуга здравствене заштите у свим општинама, уз недовољне капацитете за теренски рад социјалних и здравствених служби
- Запуштеност установа културе на руралном подручју (постоје само у урбаним насељима)
- Недостатак органа/тела који ће организовати локалне потребе становништва и постојеће иницијативе
- Непостојање евиденције о стамбеним потребама и броју лица без решеног стамбеног питања (процена у Крагујевцу 20.000), као и недостатак стамбених јединица у власништву ЈЛС за социјално становање (ликвидацијом ЈП Градска стамбена агенција Крагујевац је прекинута изградња социјалних станова)
- Недостатак спортско-рекреативних објеката у свим ЈЛС
- Угрожене зоне - подстандардна ромска насеља (Крагујевац, Аранђеловац) и старачка домаћинства у руралном подручју која се искључиво баве пољопривредом
- Небезбедни јавни простори и насеља (Крагујевац)
- Непостојање или лоше стање спортских терена/сала при основним школама посебно у сеоским срединама
- Дефицит вртића и њихово неадекватно радно време у руралним срединама

- Погрешно усмерена финансијска средства за спорт (углавном усмерена ка сениорским клубовима уместо ка деци и младима), уз лош и неорганизован превоз деце из руралних делова до спортских терена

Потенцијали/могућности

- Боље сарадња између институција и установа друштвеног благостања локалних самоуправа у Урбаном подручју ради размене искустава и знања
- Развој социјалног предузетништва и укључивање приватног сектора као пружаоца услуга из области социјалне, здравствене заштите, образовања
- Центар за матичне ћелије Крагујевац - мултидисциплинарни научноистраживачки рад
- Решавање проблема подстандардних насеља
- Укључивање у мере стручног оспособљавања нарочито млађих од 30 година
- Укључивање привреде у изградњу предшколских установа и спортске инфраструктуре
- Развој спорта и рекреације у природи за децу и младе
- Социјално предузетништво и лиценцирани пружаоци услуга у домену социјалне и цивилне заштите (јачање капацитета)

Претње/ризици

- Негативни природни прираштај и повећање удела старих у укупном становништву
- Немогућност коришћења социјалне и здравствене заштите и образовања у приватном сектору због високих цена
- Недостатак стручног кадра у области здравства и образовања (одлазак здравствених радника у иностранство и приватни сектор)
- Низак квалитет живота старог становништва на селу без социјалне помоћи и заштите
- Културна дешавања и улагања у културу само у урбаним насељима
- Непостојање система праћења ефеката и резултата пројеката у области социјалне политике и стихијска реализација пројеката

Непостојање подзаконских алата везаних за оснивање и рад социјалних предузећа

Потребе

- Објекти социјалне заштите - геронтолошки центар, боравци за одрасла и стара лица, прихватилиште за незбринуту децу и младе, дневни боравци и прихватилишта за особе са посебним потребама, сигурна кућа, геронто службе у селима и др.
- Објекти васпитања и образовања - предшколске установе (у Крагујевцу, Кнић, Топола, Аранђеловац), основне школе и домови за ученике средњих школа, студентски домови (Крагујевац), фискултурне сале (Аранђеловац, Крагујевац).
- Објекти здравствене заштите - Градска (опште) болнице и градски центар за трансфузију крви, дечији диспансер и студентска поликлиника, објекти за палијативну негу и центар за ментално здравље, домови здравља или њихова реконструкција, служба кућног лечења у свим општинама и специјализовани превоз за бољу доступност здравствене заштите у свим општинама, мобилне екипе и апотеке и др.
- Социјално/приуштиво становање – млади и младе породице, социјално угрожене породице, интерно расељена лица, ромске породице... (Крагујевац, Аранђеловац)

6.5 УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ И ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ

Предности/снаге

- Управљање на више нивоа – сарадња националних, регионалних и локалних актера на различитим програмима и пројектима
- Коришћењу различитих (међународних и домаћих) извора финансирања пројеката и умрежавање са домаћим и међународним партнерима
- Традиционална међуопштинска сарадња (Крагујевац, Кнић, Рековац)
- Употреба ИТ и ГИС у управљању урбаним развојем (Крагујевац, Кнић, Рача, Лапово, Баточина, Топола)
- Развијен систем комуникације између управе и грађана (Питајте градоначелника, Отворена врата – Крагујевац и др.)
- Велика транспарентност локалне самоуправе

Слабости/недостаји

- Велика централизација услуга и функција у градским насељима (утицај на запошљавање, мрежу јавних служби...)
- Неадекватна комуникација са грађанима (Топола и Аранђеловац);
- Недовољна сарадња са научно истраживачким институцијама (Кнић, Рача, Баточина)
- Недостатак стручних кадрова у ЈЛС за управљање урбаним развојем
- Мала искоришћеност финансијских средстава из расположивих и/или одобрених програма
- Неспровођење планских докумената због преамбиционалних решења и непоштовања одредби
- Неинформисаност и незаинтересованост руралног становништва за процесе партиципације и учешћа при доношењу стратешких и планских докумената
- Недовољно добра сарадња институција на нивоу Урбаног подручја

Потенцијали/могућности

- Реализацији пројеката „Отворени подаци“ (Open data) – државни дата центар у Крагујевцу
- Развој механизма мотивисања партиципације и транспарентности за потребе израде планских докумената (Рача, Аранђеловац)
- Међународни и национални програми и пројекти за изградњу и подизање капацитета управљања
- Умрежавање и партнерства са актерима на међународним пројектима
- Јавно-приватна партнерства у разним областима - инфраструктура, брендирање места, одржива мобилност и ЈПП, развој одрживог туризма (руралног туризма)
- Заједничка брига о стању животне средине на нивоу Урбаног подручја, реализација регионалне депоније и други пројекти
- Коришћење дигиталних сервиса које пружа електронска управа

Претње/ризици

- Недовољна институционална оспособљеност за решавање кључних развојних проблема
- Неадекватно и успорено реформисање управе за процесе управљања са више актера
- Низак ниво партиципације грађана у процесу урбаног развоја
- Висок притисак централног нивоа управе кроз увођење нових формалних обавеза за ЈЛС
- Одливање квалитетних кадрова из система управе и забрана запошљавања

Потребе

- Децентрализација функција и услуга и јачање урбано-руралних веза
- Јачање институционалних капацитета за међуопштинску сарадњу (РРА; коалиција КЛЕР-ова итд.) и заједничко аплицирање за међународне пројекте
- Суштинска партиципација грађана и заинтересованих страна у процесу планирању изван формалних облика за квалитетно урбано управљање
- Увођење савремених технологија и ГИС алата у управљање територијом на нивоу Урбаног подручја

6 ВИЗИЈА, ЦИЉЕВИ, ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ**7.1 ВИЗИЈА**

ТЕРИТОРИЈА ТЕХНОЛОШКИХ И ТЕХНИЧКИХ ИНОВАЦИЈА, ОДРЖИВЕ МОБИЛНОСТИ И РАЗВИЈЕНИХ КОМУНИКАЦИЈА

ПРЕПОЗНАТЉИВА ТУРИСТИЧКА ДЕСТИНАЦИЈА СА РАЗНОВРСНОМ ПОНУДОМ

ЦЕНТАР КРЕАТИВНЕ ИНДУСТРИЈЕ И УМЕТНИЧКОГ СТВАРАЛАШТВА

ЖИВО И ПОВЕЗАНО РУРАЛНО ПОДРУЧЈЕ КОЈЕ ПОВЕЗУЈЕ УРБАНЕ ЦЕНТРЕ

Урбано подручје Крагујевца са универзитетским центром, развијеном саобраћајном инфраструктуром и индустријском традицијом и знањем предводи технолошки развој Србије, интегришући дигиталне и техничке иновације. Центар иновативног и одрживог развоја и међусекторске сарадње, конкурентан у глобалној економији, али и центар креативног и уметничког стваралаштва високог квалитета. Као простор зачетка савремене Србије, Урбано подручје Крагујевца је територија препознатљиве туристичке понуде која интегрише различите видове туризма – културно-историјски, урбани, манифестациони, уметнички, еколошки, меморијални, спортски, здравствени и рехабилитациони. Дигитално и саобраћајно повезана, са регионалним одрживим јавним превозом, пружа и становницима и посетиоцима једноставне и брзе комуникације. Поддршка руралном подручју кроз заштиту и развој предела, подизање квалитета живота и услуга у селима, и развијање одрживих пољопривредних пракси интегрише цело Урбано подручје Крагујевца у економски просперитетан, динамичан простор за живот.

7.2 ТЕМАТСКИ ЦИЉЕВИ, ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Полазни оквир за формулисање циљева, посебних циљева и мера стратегије урбаног подручја (СУП) представља нова легислатива Европске комисије, која утврђује заједничке показатеље остварења и резултата за Европски фонд за регионална улагања (Улагања у радна места и раст и Interreg) и Европски кохезиони фонд⁵ (ЕК, 2021). Циљеви нове Кохезионе политике ЕУ за период 2021-2027 су: 1) Конкурентнија и паметнија Европа промовисањем иновативне и паметне економске трансформације и ИКТ регионалне интеграције; 2) Зеленија, отпорнија Европа са ниском емисијом угљеника, која прелази на економију са нултом нето емисијом угљеника промовишући прелазак на чисту и праведну енергију,

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:231:FULL&from=EN>

зелених и плавих инвестиција, циркуларне економије, прилагођавање и ублажавање климатских промена, управљања ризиком и његове превенције, те одрживе урбане мобилности; 3) Повезанија Европа јачањем мобилности; 4) Инклузивнија Европа са истакнутом социјалном компонентом применом ЕУ стуба социјалних права, и 5) Европа ближа грађанима подстицањем одрживог и интегралног развоја свих врста подручја и локалних иницијатива. Национални оквир за СУП чине јавне политике, које се припремају и усвајају у процесу интеграције Србије у ЕУ. Наведене су хронолошки полазећи од најновијих, и то: Нацрт Закона о успостављању и функционисању система за управљање кохезионом политиком, 2023⁶; Програм управљања муљем у Србији од 2023. до 2032.године (Влада РС, 2023); Стратегија нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. године са пројекцијама до 2050. године ; Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године („Сл. гласник РС“, бр. 9/2023); Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022–2026. године („Сл. гласник РС“, бр. 12/2022); Програм заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са акционим планом („Сл. гласник РС“, бр. 140/2022); Програм развоја циркуларне економије у Републици Србији за период 2022–2024. године („Сл. гласник РС“, бр.137/2022); Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031.године („Сл. гласник РС“, бр. 12/2022); Програм прилагођавања на измењене климатске услове са Акционим планом, Нацрт ; Просторни План Републике Србије од 2021. до 2035. године, Нацрт ; Стратешки приоритети развоја културе Републике Србије од 2021-2025.године (Министарство културе и информисања РС, 2021); Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период 2021 до 2030 са визијом до 2050. године; Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Сл. гласник РС“, бр. 86/2021); Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања” („Сл. гласник РС“, бр. 10/2021); Стратегија развоја стартап екосистема Републике Србије за период од 2021. до 2025. године ("Сл. гласник РС", број 125/2021); Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године („Сл. гласник РС“, бр. 35/2020); Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године ("Сл. гласник РС", бр. 18/2021, 36/2021); Стратегији развоја образовања и васпитања у Србији до 2030. године („Сл. гласник РС“, бр. 107/2021); Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период 2020-2027. године („Сл. гласник РС“, бр. 21/2020); Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године („Сл. гласник РС“, бр. 47/2019); Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020-2025. године („Сл. гласник РС“, бр. 96/2019); Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године („Сл. гласник РС“, бр. 61/2018.); Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године („Сл. гласник РС“, бр. 98/2016); Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године („Сл. гласник РС“, број 85/2014); Стратегија за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године („Сл. гласник РС”, број 35/15). Усклађивањем циљева и мера из ЕУ и националних политика формулисан је оквир за одрживи и интегрални територијални развој урбаних подручја, који чине следећи циљеви:

- 1) Јачање урбаног идентитета и обнова урбаног подручја подстицањем одрживог и интегралног развоја;
- 2) Промовисање преласка на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, прилагођавања и ублажавања климатских промена, превенције и управљања ризицима, и одрживе урбане мобилности;
- 3) Промовисање иновативне и паметне економске трансформације, циркуларне и нискоугљеничне економије и ИКТ интеграција;

⁶<https://www.mei.gov.rs/srp/vesti/2811/detaljnije/w/0/nacrt-zakona-o-uspostavljanju-i-funkcionisanju-sistema-za-upravljanje-koheziom-politikom-na-portalu-ekonsultacije/>

- 4) Унапређење друштвеног благостања, и
- 5) Унапређење управљања урбаним развојем.

„Локализовање“ циљева, посебних циљева и мера је за сваку територију проверавано и прилагођавано локалном контексту. Одвијало се кроз радионице са локалним актерима – члановима радних група и савета стратегија, као и на јавним форумима са грађанима. Након циклуса провере на појединачним стратегијама, спроведена је следећа итерација где су сублимирани предлози и сагледане специфичности локалних територија, проблема, потреба, предлога пројеката, и где је извршена финална корекција посебних циљева и мера. У наредном тексту је дат приказ циљева, посебних циљева и мера за урбано подручје.

Табела 4: Тематски циљеви, посебни циљеви и мере

Објашњење коришћених скраћеница: Ц – ЦИЉ, ПЦ – посебни циљ, М – мера

Ц 1. Јачање урбаног идентитета и обнова урбаног подручја подстицањем одрживог и интегралног развоја
ПЦ 1.1 Унапређен и уједначен квалитет уређености и приступачности урбаног подручја
М 1.1.1 Развој, обнова и регенерација недовољно искоришћених објеката, зона и целина укључујући и ревитализацију браунфилд локација
М 1.1.2 Урбана регенерација делова насеља који су изложени девастационим процесима, укључујући и последице климатских промена (плавање, топлотна острва и др)
М 1.1.3 Уређење, очување и повезивање јавних простора (површина и објеката) у складу са концептом приступачности
М 1.1.4 Успостављање мера за унапређење управљања, одржавања и подизања културе становања у стамбеним заједницама (вишестамбеним зградама) на нивоу ЈЛС
М 1.1.5 Унапређење безбедности и управљање ризицима у урбаном подручју Поа
ПЦ 1.2 Подстицање заштите културног и градитељског наслеђа
М 1.2.1 Активна заштита и подстицање (само)одрживости културног (посебно индустријског) наслеђа, уз давање препорука за карактер и интензитет прихватљивих активности у планирању урбаног развоја
М 1.2.2 Обнова и заштита објеката и целина градитељског и урбаног наслеђа које нису заштићена културна добра (традиционални типови, вернакуларна архитектура, индустријски објекти, архитектура и урбанизам пре и после II светског рата, итд)
М 1.2.3 Очување културног диверзитета, биодиверзитета и квалитетног предела
М 1.2.4 Промоција културног и природног наслеђа
ПЦ 1.3 Подстицање развоја одрживог туризма и обједињене туристичке понуде
М 1.3.1 Валоризација и планска диверзификација туристичке понуде и капацитета заснована на идентитету урбаног подручја уз одрживо коришћење природних и културних добара, њихову ефикаснију и свеобухватнију заштиту, и ублажавање негативних утицаја туризма
М 1.3.2 Развој и промоција интегрисаних туристичких производа кроз функционално повезивање територија
М 1.3.3 Развој и унапређење туристичке инфраструктуре и супраструктуре
ПЦ 1.4 Подстицање интегралног и одрживог приступа у санацији нелегалне изградње и њено спречавање
М 1.4.1 Спречавање неконтролисаног ширења грађевинског земљишта на рачун пољопривредног, шумског и водног земљишта
М 1.4.2 Санација и обнова постојећих подстандардних или неуређених стамбених насеља и целина кроз њихово инфраструктурно опремање, изградњу објеката јавне намене и унапређење квалитета јавних простора

М 1.4.3 Уклањање нелегалних објеката у зонама под режимима заштите (санитарна заштита изворишта воде за пиће, плавна подручја, водно земљиште, заштићена културна и природна добра и др.) и унапређење рада инспекцијске службе
ПЦ 1.5 Јачање и унапређење управљања урбано-руралним везама
М 1.5.1 Развој услуга јавних служби, саобраћајне и техничке инфраструктуре, приградског јавног превоза (аутобуског и железничког) и комуналних делатности на руралном подручју
М 1.5.2 Идентификација програма/пројеката развоја екосистемских услуга које рурална подручја пружају урбаним насељима
М 1.5.3 Обнова недовољно искоришћених објеката (у различитим облицима својине) у руралним подручјима и њихова пренамена

Ц 2. Промовисање преласка на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, прилагођавања и ублажавања климатских промена, превенције и управљања ризицима, и одрживе урбане мобилности
ПЦ 2.1 Унапређење енергетске ефикасности и смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште
М 2.1.1 Успостављање одрживе енергетике (применом мера енергетске ефикасности, коришћењем обновљивих извора енергије и применом норми и иновативних материјала за заштиту животне средине и смањење штетних утицаја на климу)
М 2.1.2 Интеграција обновљивих извора енергије (електричне и топлотне) у јединствен систем
ПЦ 2.2 Подстицање коришћења обновљивих извора енергије
М 2.2.1 Коришћење отпада као енергента (биоотпад)
М 2.2.2 Увођење система за примарну селекцију отпада и смањење количине депонованог отпада
ПЦ 2.3 Развој паметних енергетских система, мрежа и складиштења
М 2.3.1 Увођење паметне мреже, напредних система за складиштење и дистрибуцију енергије, праћење енергетске ефикасности, развој паметних градова, енергетски ефикасна расвета, одржива производња биомасе и др.
ПЦ 2.4 Прилагођавање климатским променама и спречавање ризика од катастрофа, јачање резилентности на климатске промене, узимајући у обзир приступ заснован на екосистемима
М 2.4.1 Установљавање нових или побољшаних система за праћење ризика, приправност, упозоравање и одговор на њих у случају природних катастрофа и ризика
М 2.4.2 Унапређење мера заштите од природних катастрофа повезаних са климатским променама (осим поплава и шумских пожара)
М 2.4.3 Заштита од поплава површинским водама
М 2.4.4 Новоизграђена или учвршћена и побољшана заштита од клизишта и одрона
М 2.4.5 Изграђена или побољшана зелена инфраструктура за прилагођавање климатским променама
М 2.4.6 Мере (технички системи) заштите од шумских пожара
ПЦ 2.5 Обезбеђење једнаког приступа санитацији и снабдевању водом и унапређење одрживог управљања водама
М 2.5.1 Смањење губитака воде реорганизацијом и техничким унапређењем система водоснабдевања
М 2.5.2 Нови или унапређени системи за побољшање квалитета воде за пиће која се испоручује потрошачима у јавним водоводним системима
М 2.5.3 Нови или побољшани јавни дистрибутивни водоводни системи
М 2.5.4 Нови или побољшани јавни канализациони системи за прикупљање отпадних вода
М 2.5.5 Нови или побољшани капацитети за пречишћавање отпадних вода и управљање отпадним муљем

М 2.5.6 Нови или побољшани системи за заштиту од бујичне воде (урбаних поплава), укључујући системе за коришћење кишнице
М 2.5.7 Интегративни мониторинг еколошког статуса/потенцијала водоизворишта
М 2.5.8 Интегративни мониторинг вода за спорт и рекреацију
М 2.5.9 Успостављање и унапређење надзора у зонама санитарне заштите водоизворишта
ПЦ 2.6. Унапређење управљања отпадом
М 2.6.1 Унапређење рада, рекултивације и мониторинга депонија отпада
М 2.6.2 Подстицање и увођење сепарације отпада
М 2.6.3 Увођење адекватног управљања опасним отпадом из домаћинства
М 2.6.4 Увођење адекватног управљања грађевинским отпадом
М 2.6.5 Развој и примена мера за коришћење енергије и материја из отпада
ПЦ 2.7. Јачање заштите и очувања природе, биодиверзитета и зелене инфраструктуре, и смањење свих облика загађења
М 2.7.1 Системска заштита зелене (биље) и плаве инфраструктуре (вода)
М 2.7.2 Идентификација подручја у оквиру припреме за НАТУРА 2000 мреже обухваћена мерама заштите и обнове
М 2.7.3 Обновљено земљиште за зелене површине, стамбену подршку, економске или друге сврхе
М 2.7.4 Унапређење контроле спровођења прописа у области шумарства, рибарства и лова
М 2.7.5 Унапређење мониторинга и информисања јавности о праћењу квалитета животне средине
М 2.7.6 Подручја обухваћена заштитом од великих хемијских удеса и ограничавањем последица тих удеса по здравље људи и животну средину кроз контролу Севесо постројења/комплекса
ПЦ 2.8 Подстицање одрживе мултимодалне урбане мобилности
М 2.8.1 Увођење нових или обнављање и модернизовање линија шинских система
М 2.8.2 Увођење еколошки прихватљивих возила за колективни јавни превоз
М 2.8.3 Обезбеђење инфраструктуре за кретање возила на електрични погон
М 2.8.4 Обезбеђивање инфраструктуре намењене бициклическом саобраћају
М 2.8.5 Интеграција бициклическог саобраћаја са јавним превозом
ПЦ 2.8 Развој паметне, сигурне, одрживе и мултимодалне саобраћајне мреже од међународног и националног значаја која је отпорна на климатске промене
М 2.9.1 Укључивање процене утицаја на становништво у техничку и планску документацију
М 2.9.2 Усклађивање докумената просторног и урбанистичког планирања на нивоу ЈЛС и ИТИ са развојем саобраћајне мреже међународног и националног значаја
ПЦ 2.10 Развој и јачање одрживе, паметне и мултимодалне националне, регионалне и локалне мобилности која је отпорна на климатске промене, укључујући бољи приступ Коридору X и прекограничној мобилности
М 2.10.1 Унапређење путне мреже и друмског саобраћаја
М 2.10.2 Унапређење система управљања друмским саобраћајем
М 2.10.3 Унапређење железничке мреже и железничког саобраћаја
М 2.10.4 Нове и модернизоване мултимодалне везе
Ц 3. Промовисање иновативне и паметне економске трансформације, циркуларне и нискоугљеничне економије и ИКТ интеграција
ПЦ 3.1 Развој и јачање истраживачких и иновационих капацитета и примена напредних технологија
М 3.1.1 Подршка предузећима и стварање радних места, јачању иновационих капацитета и примени напредних технологија у микро, малим, средњим и великим предузећима
М 3.1.2 Подршка истраживачима и научноистраживачким организацијама које учествују у

заједничким истраживачким пројектима и који имају примену у привреди и јавном сектору
М 3.1.3 Увећање броја и подршка предузећима која сарађују са научноистраживачким организацијама
М 3.1.4 Подстицање међурегионалних улагања за иновације
ПЦ 3.2 Коришћење предности дигитализације за грађане, предузећа, истраживачке институције и органе јавне управе
М 3.2.1 Континуирано унапређење дигиталних знања и вештина грађана, подизање знања запослених у јавном и приватном сектору за коришћење нових технологија и унапређење дигиталне инфраструктуре у образовним установама
М 3.2.2 Дигитализација услуга и пословања у јавном и приватном сектору
М 3.2.3 Континуирано унапређење информационе безбедности грађана, јавне управе и привреде
ПЦ 3.3 Јачање одрживог раста и конкурентности МСП-ова и отварање радних места
М 3.3.1 Унапређено пословање и развој МСП, унапређена пословна инфраструктура, јачање иновативности и стимулсање пословног удруживања и креирања ланаца вредности
М 3.3.2 Подршка предузећима за стварање радних места, јачање иновационих капацитета и примене напредних технологија у микро, малим, средњим и великим предузећима
ПЦ 3.4. Развој компетенција за паметну специјализацију 4С, индустријску транзицију и предузетништво, у оквиру четвороструке спирале иновација (привреда, наука, јавни и цивилни сектор - институционални учесници)
М 3.4.1 Развијање компетенција МСП и институционалних учесника оријентисано ка иновативности и предузетништву
М 3.4.2 Учешће МСП и институционалних учесника у компетитивним позивима
М 3.4.3 Повезивање на платформу за промоцију услуга, технологија и производа у областима дигиталне, иновативне и креативне делатности
М 3.4.4 Подстицај за спровођење пројеката који имају за циљ заштиту културног наслеђа и унапређење стања природе
ПЦ 3.5 Јачање дигиталне повезаности
М 3.5.1 Обезбеђење широкопојасног приступа високог капацитета преноса података
ПЦ 3.6 Подстицање и промовисање прелаза на циркуларну и ресурсно ефикасну економију
М 3.6.1 Едукација привредних субјеката и подстицање инвестиција у решења циркуларне економије као генераторе раста (нови капацитет за рециклирање отпада, улагања у постројења за сепаратно прикупљање отпада, отпад прерађен за поновну употребу и др.)
ПЦ 3.7 Подстицање и промовисање прелаза на економију са нултом нето стопом емисије угљеника
М 3.7.1 Подстицање инвестиција у решења нискоугљеничне економије као генераторе раста, ефикасније употребе материјалних ресурса и енергетске ефикасности
М 3.7.2 Подстицај зелених јавних набавки (мотивисање зелене транзиције)
М 3.7.3 Подстицај и комплеменација пројеката са циљем смањења карбонског отиска
ПЦ 3.8 Промовисање зеленог финансирања
М 3.8.1 Финансијски подстицај предузећима за инвестиције у складу са концептом циркуларне економије и одрживог развоја
Ц 4. Унапређење друштвеног благостања
ПЦ 4.1 Унапређење делотворности и инклузивности тржишта рада и приступа квалитетном запошљавању и достојанственом раду и подстицање социјалног предузетништва
М 4.1.1 Развој нових или модернизовање постојећих услуга запошљавања и подстицања социјалног предузетништва
М 4.1.2 Унапређење постојећих и креирање нових локалних јавних политика у области запошљавања

ПЦ 4.2 Развој социјалне инфраструктуре и услуга и подстицање социјалне инклузије и социјалних иновација
М 4.2.1 Развој нових или модернизовање постојећих објеката за приврени прихват и интервентно збрињавање (скитнице, деца у просјачењу, жртве насиља, мигранти и др.)
ПЦ 4.3 Промовисање социјално-економске инклузије маргинализованих заједница, домаћинстава са ниским приходима и друштвених група у неповољном положају, укључујући особе са посебним потребама, путем интегрисаног деловања које обухвата становање и социјалне услуге
М 4.3.1 Повећање обима, квалитета и разноврсности стамбених решења за кориснике стамбене подршке кроз изградњу и друге начине прибављања нових стамбених јединица у јавној својини намењених за издавање у повољан закуп, као и развојем алтернативних стамбених решења
ПЦ 4.4 Побољшање једнаког приступа инклузивним и квалитетним услугама образовања
М 4.4.1 Развој нових или модернизовање постојећих услуга бриге о деци предшколског, основног и средњошколског образовања, оспособљавања и образовања у току читавог живота (континуирана едукација)
ПЦ 4.5 Обезбеђивање једнаког приступа здравственој заштити и подстицање отпорности здравствених система, укључујући примарну заштиту
М 4.5.1 Развој нових или модернизовање постојећих услуга здравствене и социјалне заштите
ПЦ 4.6 Подстицање социјалне инклузије и социјалних иновација
М 4.6.1 Побољшан приступ и ширење мреже социјалних услуга и социјалних иновација у заједници
ПЦ 4.7 Обезбеђивање једнаког приступа услугама, програмима и објектима културе
М 4.7.1 Афирмација и развој аматерског бављења културом кроз различите програме
М 4.7.2 Стварање услова за рад и афирмацију нових уметника
М 4.7.3 Повезивање установа образовања и културе
М 4.7.4 Умрежавање установа културе на нивоу урбаног подручја и размена програма
ПЦ 4.8 Обезбеђивање једнаког приступа услугама, садржајима и објектима спорта и рекреације
М 4.8.1 Унапређење квалитета живота кроз бављење спортом као елементом од суштинског значаја за развој личности и здравог начина живота
М 4.8.2 Изградња спортских терена у урбаним и руралним насељима
ПЦ 4.9 Стварање подстицајног окружења за иницијативе и активности младих
М 4.9.1 Осмишљавање и организовање понуде програма и садржаја за квалитетно коришћење слободног времена младих
М 4.9.2 Развој модела „Клуб за младе“
М 4.9.3 Подстицање младих за волонтирање у различитим областима
Ц 5. Унапређење управљања урбаним/територијалним развојем
ПЦ 5.1 Подстицање управљања развојем на више нивоа - локални, национални, међунационални, ЕУ и др.
М 5.1.1 Јачање јавног дијалога, ефективнија примена мрежа, партнерстава, програма и пројеката управљања урбаним развојем на више нивоа ради унапређења квалитета рада и увођења иновација
М 5.1.2 Успостављање регионалних институција / партнерстава по моделу ДМО и јачање улоге регионалних развојних агенција (РРА)
М 5.1.3 Подизање капацитета за управљање развојем (развојна агенција, КЛЕР, урбанистичко предузеће и/или одељење за урбанизам)
ПЦ 5.2 Подстицање приступа са више актера - привреда, наука и образовање, јавни и цивилни сектор

M 5.2.1 Примена оквира четвороструке и петоструке спирале иновација у оквиру економије знања (Quadruple and quintuple Helix Model of innovation)
M 5.2.2 Оснивање мреже бизнис анђела и вентуре капитала
ПЦ 5.3 Подстицање партиципативног приступа и иницијатива вођених заједницом уз укључивање локалних актера
M 5.3.1 Подизање свести грађана и стејхолдера о њиховом праву укључивања у процес доношења одлука о урбаном развоју кроз квалитетно информисање, консултације и активно учешће
M 5.3.2 Усмјеравање учешћа ка јачању друштвене одговорности и уравнотежавању јавних и приватних интереса у процесима доношења одлука
M 5.3.3 Унапређење процедура учешћа грађана и укључивања стејхолдера у процесима доношења одлука у складу са Указом о проглашењу Закона о потврђивању Додатног протокола Европској повељи о локалној самоуправи о праву да се учествује у пословима локалних власти ⁸ и стандардима отворене управе
M 5.3.4 Јачање капацитета месних заједница
M 5.3.5 Подстицање учешћа младих у управљању развојем урбаног подручја
ПЦ 5.4 Подстицање мешања (<i>blending</i>) финансирања урбаног развоја из различитих видова финансирања (домаћих и међународних)
M 5.4.1 Подршка коришћењу различитих извора финансирања приоритетних подручја интервенције стратегије урбаног подручја
M 5.4.2 Примена инструмената Кохезионе политике ЕУ и др. - интегралних територијалних инвестиција (<i>ITI – Integrated Territorial Investment</i>), одрживог урбаног развоја (<i>SUD – Sustainable Urban Development</i>), локалног развоја којим управља ЈЛС (<i>CLLD – Community Led Local Development</i>)
ПЦ 5.5 Јачање транспарентности одлучивања на нивоу урбаног подручја
M 5.5.1 Развој регионалних информационих система (ГИС) за потребе управљања развојем територије (мониторинг и евалуација спровођења стратегије урбаног подручја)
M 5.5.2 Успостављање регистра /евиденција јавне својине и јавних добара, браунфилд локација, недовољно искоришћених локација и објеката, мапирање нелегалне изградње, мониторинг саобраћаја, водoprивредне инфраструктуре, управљања ризицима и др. и њихово редовно ажурирање

⁸ Службени гласник РС - Међународни уговори, број 8/2018-1

8 ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

8.1 СТРАТЕШКИ ПРИСТУП И ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА

Централне зоне градова и урбана подручја с различитим степеном урбанизације, у мрежи сеоских насеља и подручја екстензивне пољопривредне производње и природних предела, захтевају појачане капацитете за спровођење политика развоја. Свеобухватни контекст, који је оквир за овај услов, може се рашчланити на неколико кључних аспеката. Прво, различити локални контексти и услови изразито отежавају формулисање јединственог приступа за креирање политика у овим урбаним подручјима⁷. Ова подручја поседују јединствени територијални капитал, па то захтева различите стратегије за конципирање потенцијалних праваца одрживог и интегралног урбаног и територијалног развоја.

Друго, ова подручја су претежно под утицајем националних, па чак и наднационалних политика које су првенствено секторски организоване. И разумевање њихове социо-економске и просторне динамике и прилагођене политике често су ограничени на њихове главне предности или само секторска питања: субвенције за иницијативе индустријског реструктурисања, подстицање инвестиција, очување природних ресурса и културног наслеђа и др⁸. Дугорочно, овакав приступ може неговати постојеће стање и ометати флексибилност у спровођењу иновативних политика.

На крају, покрет који се залаже за већу осетљивост према овом разноликом спектру урбаних подручја појавио се у последњих неколико деценија и подстакао је истраживања усмерена на регионе који заостају у развоју и процесе просторне маргинализације. Резултат је неколико покушаја да се формулишу препоруке за алтернативне политике. Ова промена је довела до појачаног нагласка на просторној комплексности и примени приступа прилагођеног усмеравању националних и међународних (нпр. ЕУ) ресурса ка различитим карактеристикама сваког места.

Као одговор на критике занемаривања просторног аспекта унутар територијалних политика појавила се нова оријентација. Приступ заснован на месту (енг. *place-based approach*) подржава развој специфичних локација, прилагођавајући интервенције и инвестиције јединственим просторним контекстима с намером да се ослободи њихов недовољно искоришћени потенцијал. Овај приступ је убрзао значајну транзицију ка стратешки оријентисаном ставу, с додатним нагласком на партиципативним процесима и екстензивном ангажовању различитих актера. Приступ је заснован на јасном разумевању различитих контекста, њихових рањивости или њиховим јединственим сложеностима, и подразумева свеобухватнију стратешку оријентацију у обликовању политика развоја. У том смислу, важне су две димензије: значај географског контекста и кључна улога знања актера у креирању просторних иницијатива.

Прво, планирање урбаних подручја захтева темељно разумевање локалних карактеристика и прилагођавање стратегија локалним ресурсима и капацитетима. Ово подразумева сагледавање одговарајуће територије, са одговарајућим просторним обухватом, за стварање критичне масе и делотворну мобилизацију ресурса на кохерентан начин.

Друго, знање актера је кључно у обликовању структуре и спровођењу територијалних политика. С обзиром на то да ниједан ниво управљања не поседује сва неопходна знања за делотворно деловање, међудејство између различитих административних субјеката и актера постаје најважније. Знање се размењује у бројним дијалогским просторима локалних заједница, и то знање, укорењено у свакодневним активностима, представља непроцењив ресурс.

Ове димензије проналазе свој пут за делотворно изражавање кроз стратешки приступ, који служи као оперативни оквир за боље коришћење потенцијала урбаних подручја усвајањем начина размишљања „оријентисаног на изазове“. Овај приступ укључује формулисање трансформативних процеса у оквиру јавног деловања, заједно с дефинисањем релевантних социо-просторних циљева који се могу постићи у

⁷ Занимљиво је да велики градови имају тенденцију да прикупљају прилике и изазове који су блискији међусобно него са окружењем. То се огледа у сличностима између међународно пропагираних урбаних политика и ширења најбољих пракси кроз академске и политичке мреже. За разлику од тога, низ природних, географских, социо-културних и економских околности, уз функционалне односе и локалне административне компетенције, осликавају урбана подручја с ниским степеном урбанизације као калеидоскоп карактеристичних места и ситуација

⁸ Иако су ово неопходни стубови подршке, овај оперативни оквир не пружа доследне визије способне да се суоче са савременим изазовима и супротставе преовлађујућим трендовима неразвијености који су утицали на Европу током последњих деценија. Штавише, секторска расподела средстава обично се одвија кроз успостављене механизме субвенција, које могу подстаћи реципрочну динамику за изборну подршку актуелних локалних елита.

ограниченом временском оквиру, а све засновано на друштвеном договору и активностима које обједињују настојања и ресурсе заинтересованих страна.

Овај приступ мора бити сам по себи прагматичан. Стратегија не може решити сва развојна питања одједном, и иако је од кључне важности да се стратешки решавају одабрани проблеми, она такође треба да тежи стварању делотворног окружења за учење и полигона за дотеривање и процену визије и циљева. Прихватање стратегије подразумева надгледање процеса доношења одлука и оперативног процеса, у коме опипљиве акције и пројекти проистичу из заједничке просторне визије урбаног подручја. Овај процес настаје кроз интеракцију различитих актера.

Са ослоном на наведени приступ, у наставку су дати графички прикази:

- приоритетних подручја интервенције (генератори развоја, подручја интервенције, развојне руте и чворишта, зоне заштите и развоја, развојни пунктови и мреже) и
- стратешких пројеката (према тематским циљевима),

до којих се дошло кроз партиципативни процес израде територијалне стратегије.

8.2 ПРИОРИТЕТНА ПОДРУЧЈА ИНТЕРВЕНЦИЈЕ – ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ

8.3 СПИСАК СТРАТЕШКИХ ПРОЈЕКТА

8.3.1 Идентитет урбаног подручја

1. Промоција индустријског наслеђа - адекватна трансформација и реактивирање браунфилд локација (21. октобар, Стара звезда, Црвена звезда, Стара циглана, Војно технички завод, Стрна жита, Сервис 1)
2. Промоција културног наслеђа и урбаних структура (Крагујевац -уређење Старог језгра Војно техничког завода, тржница Милошев конак, улица Црвеног барјака, музеј, гимназија, Старо језгро-престоница, Аранђеловац, Топола)
3. Валоризација културно-историјског наслеђа Шумадије и формирање јединствене туристичке понуде
4. Тематске руте: путевима вожда Карађорђа; путевима династије Обреновић; винска рута
5. Заштита природних добара, и припрема за еколошку мрежу Натура 2000 за цело урбано подручје
6. Друга фаза пројекта примене Европске конвенције о пределу на територији Шумадије и јачање предеоних веза (умрежавање руралних, културних и мешовитих предела)
7. Санација суб-стандардних и неформалних насеља
8. Брендирање територије кроз промоцију манифестационог туризма – изградња туристичке инфраструктуре, маркетинг...
9. Укључивање у *ERIH* мрежу европског индустријског културног наслеђа

8.3.2 Зелена и енергетска транзиција и урбана мобилност

1. Мапирање потенцијала обновљивих извора енергије
2. Формирање регионалног центра за очување биодиверзитета
3. Формирање регионалног центра за потребе озелењавања
4. Ширења мреже зелених површина (зелени прстенови око градова - урбане шуме)
5. Интеграција свих видова превоза уз формирање приградске железнице уз реконструкцију постојећих железничких станица и увођење јединствене превозне карте
6. Формирање Регионалног центра за управљање отпадом
7. Успостављање регионалног центра за управљање отпадним муљем из постројења за ППОВ
8. Уређење ботаничке баште у Крагујевцу
9. Успостављање система за водоснабдевање и формирање зона санитарне заштите око водоизворишта
10. Увођење система за мониторинг загађивача (бука, ваздух, вода земљиште)

8.3.3 Иновативна и паметна економија

1. Адаптација БИЦ-а и конзервација „Чаурнице“ за потребе центра за циркуларну економију - ревитализација дела Војно-техничког завода
2. Успостављање развојног тренинг центра у оквиру Војно-техничког завода, Застава Терво
3. Мапирање предузећа са високим карбонским отиском и едукација привредних субјеката (са акцентом на извозно орјентисане фирме) о регулативи ЕУ, са циљем смањења карбонског отиска
4. Формирање центра за унапређење послова МСП у оквиру Војно-техничког завода
5. Профилисање и активирање зона паметне специјализације:

- креативне индустрије (стара занимања, центар циркуларне економије)
- ИКТ (Дата центар, иновациони системи, иновациони дистрикт, Центар изврности, Научно технолошки парк и дигитална инфраструктура)
- производни процеси (бизнис инкубатор, зелене индустријске зоне, логистички центри (*MIND park*))
- храна за будућност (винарије/винска рута, дестилерије, цвеће, органска производња природних сорта, мед, гастрономија, изградња дистрибутивних задруга и развој индустрије прераде воћа)

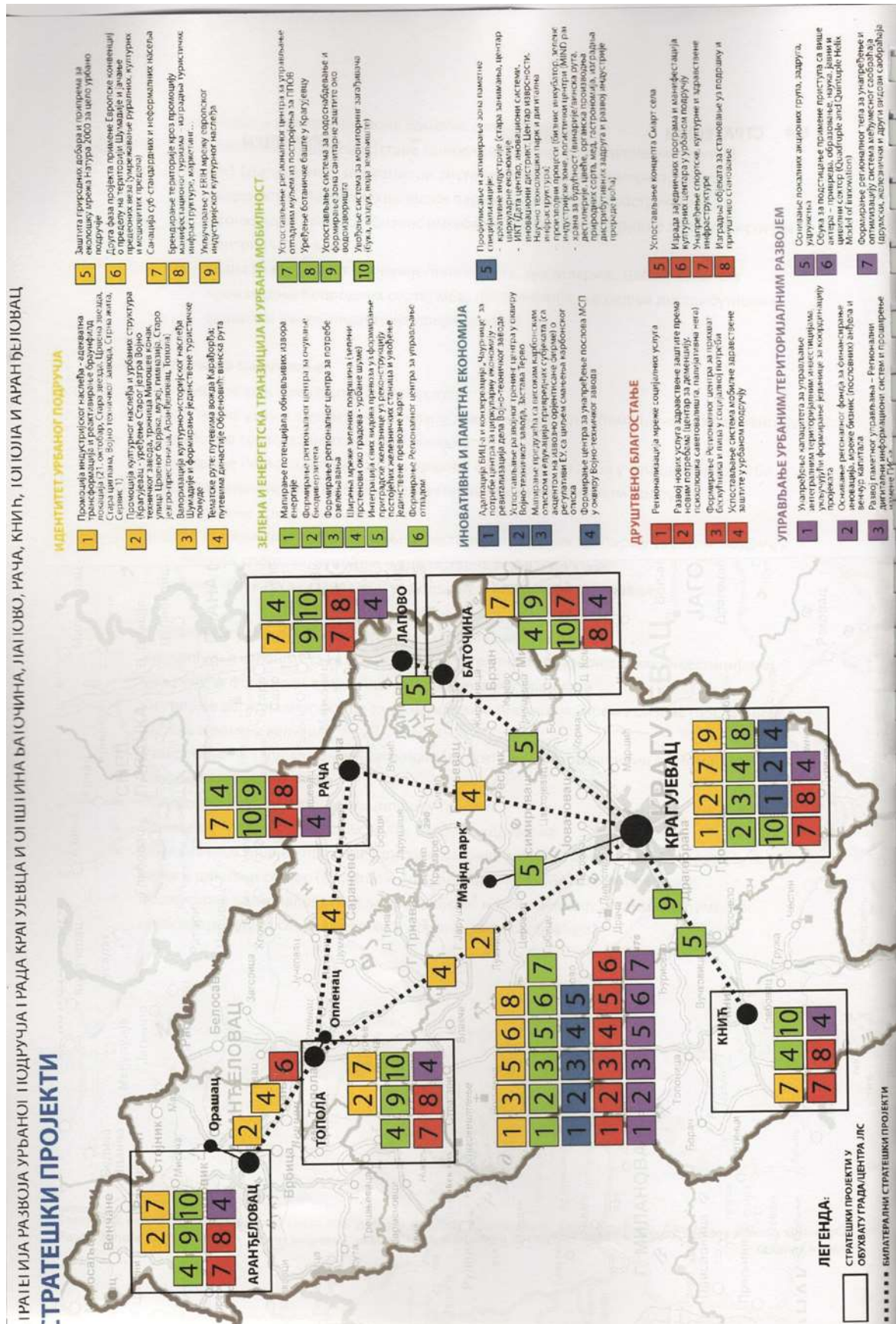
8.3.4 Друштвено благостање

1. Регионализација мреже социјалних услуга
2. Развој нових услуга здравствене заштите према новим потребама (центар за деменцију, психолошка саветовалишта, палијативна нега)
3. Формирање Регионалног центра за прихват бескућника и лица у социјалној потреби
4. Успостављање система мобилне здравствене заштите у урбаном подручју
5. Успостављање концепта Смарт села
6. Израда заједничких програма и манифестација културних центара у урбаном подручју
7. Унапређење спортске, културне и здравствене инфраструктуре
8. Изградња објеката за становање уз подршку и приуштиво становање

8.3.5 Управљање урбаним и територијалним развојем

1. Унапређење капацитета за управљање интегралним територијалним инвестицијама, укључујући формирање јединице за координацију пројеката
2. Оснивање регионалног фонда за финансирање иновација, мреже бизнис (пословних) анђела и венчур капитала
3. Развој паметног управљања – Регионални дигитални информациони систем и проширење намене ГИС-а
4. Платформа за дигиталну партиципацију грађана
5. Оснивање локалних акционих група, задруга, удружења
6. Обука за подстицање примене приступа са више актера – привреда, образовање, наука, јавни и цивилни сектор (*Quadruple and Quintuple Helix Model of innovation*)
7. Формирање регионалног тела за унапређење и оптимизацију система међумесног саобраћаја (друмски, железнички и други видови саобраћаја)

8.4 СТРАТЕШКИ ПРОЈЕКТИ – ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ

9 ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Урбани и територијални развој захтева значајне финансијске ресурсе за реализацију пројеката. Тренутно расположиви финансијски извори у ЈЛС у Републици Србији (РС) су довољни само за покривање мањих пројеката. Ситуација по питању могућности развијања дугорочних инвестиционих пројеката (Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године) се полако мења, о чему сведоче подаци у наредном тексту.

На основу закључених билатералних и мултилатералних међународних оквирних споразума о развојној сарадњи и споразума о спровођењу различитих инструмената и програма који се финансирају из средстава међународне развојне помоћи, ЈЛС у РС су на располагању средства из различитих националних и међународних фондова којима се финансира спровођење стратешких реформи у процесу приступања ЕУ и њихов друштвено-економски развој.

Домаћи извори финансирања су: фондови, агенције, пословне банке, пројекти, програми различитих министарстава, буџети ЈЛС, сопствена средства носилаца активности (компаније), средства заинтересованих домаћих инвеститора, и кредити инвестиционих и комерцијалних банака на подручју РС.

Посебно се указује на могућности коришћења средстава из следећих извора:

- Програми и подстицајна средства министарстава РС (Министарство финансија⁹; Министарство привреде¹⁰; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде¹¹, Министарство заштите животне средине¹²; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре¹³; Министарство рударства и енергетике¹⁴; Министарство унутрашње и спољне трговине¹⁵; Министарство правде¹⁶; Министарство државне управе и локалне самоуправе¹⁷; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог¹⁸; Министарство за европске интеграције¹⁹; Министарство просвете²⁰; Министарство здравља²¹; Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања²²; Министарство за бригу о породици и демографију²³; Министарство спорта²⁴;

⁹ <https://www.mfin.gov.rs/>

¹⁰ <https://privreda.gov.rs/>

¹¹ <http://www.minpolj.gov.rs/>

¹² <https://www.ekologija.gov.rs/>

¹³ <https://www.mgsi.gov.rs/cir/projekti>

¹⁴ <https://www.mre.gov.rs/>

¹⁵ <https://must.gov.rs/>

¹⁶ <https://www.mpravde.gov.rs/>

¹⁷ <https://mduls.gov.rs/category/projekti-i-programi/>

¹⁸ <https://www.minljmpdd.gov.rs/>

¹⁹ <https://www.mei.gov.rs/>

²⁰ <https://prosveta.gov.rs/>

²¹ <https://www.zdravlje.gov.rs/>

²² <https://www.minrzs.gov.rs/sr>

²³ <https://minbpd.gov.rs/>

²⁴ <https://www.mos.gov.rs/>

Министарство културе²⁷; Министарство за бригу о селу²⁸; Министарство науке, технолошког развоја и иновација²⁹; Министарство туризма и омладине³⁰; Министарство информисања и телекомуникација³¹; Министарство за јавна улагања³²; Кабинет министра без портфеља задуженог за унапређење развоја недовољно развијених општина³³; Кабинет министра без портфеља задуженог за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором³⁴; Кабинет министра без портфеља задуженог за равномерни регионални развој³⁵), њихових органа и агенција (Управа царина; Управа за слободне зоне; Републичка дирекција за воде; Управа за шуме; Управа за аграрна плаћања; Управа за пољопривредно земљиште; Национална академија за јавну управу; Развојна агенција Србије³⁶; Агенција за управљање лукама³⁷) и фондова (Фонд за развој Републике Србије³⁸; Фонд за иновациону делатност³⁹; Фонд за науку Републике Србије⁴⁰;

- Локални буџет, као и кредити пословних банака (Erste Bank A.D.⁴¹; UniCredit banka⁴²; Banca Intesa⁴³; NLB Komercijalna banka⁴⁴; Банка Поштанска штедионица⁴⁵; ProCredit banka⁴⁶) које делују на територији РС.

Страни извори финансирања су: фондови и програми ЕУ, кредитне линије (кредитне линије страних влада и кредитне линије међународних финансијских институција), развојни и други фондови земаља ван ЕУ, пројекти и средства заинтересованих страних инвеститора. Међународна развојна помоћ РС обухвата подршку билатералних и мултилатералних развојних партнера, укључујући и финансијску подршку међународних финансијских институција, а обезбеђује се или у виду бесповратних средстава или као концесионални зајмови, који се одобравају под значајно бољим условима од тржишних.

У наредном периоду посебно треба обратити пажњу на могућности мобилисања средстава из следећих међународних фондова и програма:

²⁷ <https://www.kultura.gov.rs/>

²⁸ <https://www.mbs.gov.rs/>

²⁹ <https://nitra.gov.rs/>

³⁰ <https://www.mto.gov.rs/>

³¹ <https://mit.gov.rs/>

³² <https://www.obnova.gov.rs/>

³³ <https://rnro.gov.rs/javni-konkursi/>

³⁴ <https://www.mbpdijaspora.gov.rs/>

³⁵ <https://rrrz.gov.rs/extfile/sr/472/%D0%88avni%20poziv.pdf>

³⁶ <https://ras.gov.rs/>

³⁷ <https://www.aui.gov.rs/>

³⁸ <https://fondzarazvoj.gov.rs/cir/>

³⁹ <http://www.inovacionifond.rs/cir/>

⁴⁰ <https://fondzanauku.gov.rs/>

⁴¹ <https://www.erstebank.rs/sr/Pravna-lica>

⁴² <https://www.unicreditbank.rs/rs/pi.html>

⁴³ <https://www.bancaintesa.rs/>

⁴⁴ <https://www.nibkb.rs/>

⁴⁵ <https://www.posted.co.rs/>

⁴⁶ <https://www.procreditbank.rs/>

- ИПА - Инструмент за претприступну помоћ⁴⁷ (2021-2027; 2014-2020; 2007-2013), Програми европске територијалне сарадње у Републици Србији 2021-2027⁴⁸, Инвестициони оквир за Западни Балкан⁴⁹ (Western Balkans Investment Framework - WBIF), ИПАРД III⁵⁰, Вишекорисничка ИПА⁵¹;
- Програми ЕУ⁵² (Дигитална Европа⁵³, ХОРИЗОНТ Европа, Програм за конкурентност МСП – COSME, Програм за запошљавање и социјалне иновације, ЕРАЗМУС, Креативна Европа, Европа за грађане и грађанке, Европски здравствени програм III, ФИСКАЛИС 2020, ЦАРИНА 2020, Механизам цивилне заштите ЕУ, Инструмент за повезивање Европе, Права, једнакост и грађанство, Европски инструмент за демократију и људска права);
- Кохезиона политика и остали фондови ЕУ⁵⁴ (Нова кохезиона политика 2021-2027, MADAD, Фонд солидарности ЕУ, Регионални стамбени програм) и Зелена агенда за Западни Балкан⁵⁵;
- Међународни финансијски инструменти-банке⁵⁶ (Банка за развој Савета Европе - СЕВ, Европска инвестициона банка - ЕИБ, Европска банка за обнову и развој - ЕБРД, Светска банка - WB⁵⁷, Немачка развојна банка - KfW);
- Билатерална и мултилатерална сарадња, донаторски програми (Тим Уједињених нација у Србији⁵⁸, Немачка агенција за техничку сарадњу - GIZ⁵⁹, Француска развојна агенција⁶⁰, Јапан, Данска, Норвешка, Холандија, Шведска, Кина, Аустрија, Француска, Грчка, Индија, Кореја, Пољска, Сингапур, Словенија, Турска, Немачка, Сједињене Америчке Државе, Словачка, Уједињено Краљевство, Швајцарска и др.).

Доступни подаци о изворима финансирања су прикупљани претраживањима више извора: буџета РС, средњорочних планова органа, података на интернет страницама органа РС, интернет страницама програма и пројеката и доступним подацима на интернет страницама банака. Подаци о износу средстава финансирања нису јавно доступни за све изворе.

⁴⁷ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/ipa-instrument-za-pretpristupnu-pomoc/instrument-za-pretpristupnu-pomoc-2021-2027/>

⁴⁸ <https://www.mei.gov.rs/upload/documents/publikacije/Brpsure%20nove/22/Programi-evropske-teritorijalne-saradnje-u-RS-2021-2027.pdf>

⁴⁹ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/ipa-instrument-za-pretpristupnu-pomoc/investicioni-okvir-za-zapadni-balkan-western-balkans-investment-framework-wbif/>

⁵⁰ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/ipa-instrument-za-pretpristupnu-pomoc/ipard-iii/>

⁵¹ <https://www.mei.gov.rs/src/fondovi/fondovi-evropske-unije/ipa-instrument-za-pretpristupnu-pomoc/visekorisnicka-ipa/>

⁵² <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/programi-unije/>

⁵³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme>

⁵⁴ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/fondovi-evropske-unije/koheziona-politika/>

⁵⁵ <https://balkangreenenergynews.com/rs/usvojeni-akcioni-plan-za-zelenu-agendu-za-zapadni-balkan-donosi-devet-miliardi-evra-grantova-rok-za-uskladjivanje-s-eu-ets-om-2024-godine/>

⁵⁶ <https://www.mei.gov.rs/srp/fondovi/bilateralni-i-multilateralni-partneri/po-medjunarodnim-organizacijama/>

⁵⁷ <https://www.worldbank.org/en/country/serbia/brief/green-livable-resilient-cities-in-serbia-program>

⁵⁸ <https://serbia.un.org/sr/about/about-the-un>

⁵⁹ <https://nemackasaradnja.rs/giz/>

⁶⁰ <https://rs.ambafrance.org/AFD-4148>

У наредној табели су приказани расположиви извори финансирања урбаног развоја чији је детаљан преглед дат у Анексу 4.

Табела 5: Извори финансирања (стање јул 2023. године)

НАЦИОНАЛНИ ИЗВОРИ	НАЦИОНАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ ИЗВОРИ		
	Министарство финансија; Министарство привреде; Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде; Министарство заштите животне средине; Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре; Министарство рударства и енергетике; Министарство унутрашње и спољне трговине; Министарство правде; Министарство државне управе и локалне самоуправе; Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог; Министарство за европске интеграције; Министарство просвете; Министарство здравља; Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања; Министарство за бригу о породици и демографију; Министарство спорта; Министарство културе; Министарство за бригу о селу; Министарство науке, технолошког развоја и иновација; Министарство туризма и омладине; Министарство информисања и телекомуникација; Министарство за јавна улагања; Кабинет министра без портфеља задуженог за унапређење развоја недовољно развијених општина; Кабинет министра без портфеља задуженог за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором; Кабинет министра без портфеља задуженог за равномерни регионални развој Управа царина; Управа за слободне зоне; Републичка дирекција за воде; Управа за шуме; Управа за аграрна плаћања; Управа за пољопривредно земљиште; Национална академија за јавну управу; Развојна агенција Србије; Агенција за управљање лукама) и фондова (Фонд за развој Републике Србије; Фонд за иновациону делатност; Фонд за науку Републике Србије		
	БАНКЕ		
	Erste Bank A.D.; UniCredit banka; Banca Intesa; NLB Komercijalna banka; Банка Поштанска штедионица; ProCredit banka		
МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ	ФОНДОВИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ		
	ИПА–Инструмент за претприступну помоћ	Програми ЕУ	Кохезиона политика и остали фондови ЕУ
	ИПА 2021-2027	Дигитална Европа	Нова кохезиона политика
	ИПА 2014-2020	ХОРИЗОНТ Европа	2021-2027
	ИПА 2007-2013)	Програм за конкурентност	MADAD
	Програми европске територијалне сарадње у Републици Србији 2021-2027	Програм за запошљавање и социјалне иновације	Фонд солидарности ЕУ
	Инвестициони оквир за Западни Балкан	ЕРАЗМУС	Регионални стамбени програм Зелена агенда за Западни Балкан
	ИПАРД III	Креативна Европа	
	Вишекорисничка ИПА	Европа за грађане и грађанке	
		Европски здравствени програм III	
	ФИСКАЛИС 2020		
	ЦАРИНА 2020		
	Механизам цивилне заштите ЕУ		
	Инструмент за повезивање Европе		
	Права, једнакост и грађанство		
	Европски инструмент за демократију и људска права		
МЕЂУНАРОДНИ ФИНАНСИЈСКИ ИНСТРУМЕНТИ-БАНКЕ			
Банка за развој Савета Европе - СЕВ, Европска инвестициона банка - ЕИВ, Европска банка за обнову и развој - EBRD, Светска банка - WB, Немачка развојна банка – KfW			
БИЛАТЕРАЛНА И МУЛТИЛАТЕРАЛНА САРАДЊА, ДОНАТОРСКИ ПРОГРАМИ			
Тим Уједињених нација у Србији, Немачка агенција за техничку сарадњу-GIZ, Француска развојна агенција, Јапан, Данска, Норвешка, Холандија, Шведска, Кина, Аустрија, Француска, Грчка, Индија, Кореја, Пољска, Сингапур, Словенија, Турска, Немачка, Сједињене Америчке државе, Словачка, Уједињено Краљевство, Швајцарска			

Области активности за успостављање и деловање механизма високог потенцијала за финансирање урбаног развоја на локалном нивоу управљања су:

- повећање расположивих финансија – подршком да прикупе средства за улагање у урбани развој билатералном сарадњом, привлачењем ЕУ и других донаторских фондова (*raising*);
- управљање – стварање услова који омогућавају приватне инвестиције у одрживи урбани развој – обликовањем тржишта, нпр. кроз пореске механизме, друге механизме за одређивање цена и/или подршку одрживим алтернативама (*steering*);
- мешање/комбиновање финансијских извора – привлачење приватног финансијског капитала користећи средства стимулација и подстицаја из јавних финансија за промену односа ризика – повраћаја улагања капитала, ЈПП и тзв. „инвестиционо возило” могу играти важну улогу у утврђивању доказа или услова за комерцијални повраћај (*blending*).

За област повећања средстава (*raising*) локални ниво управе може на више начина да подржи спровођење читаве скале финансијских инструмената високих потенцијала намењених за урбани развој и да употреби следеће:

- *Процена вредности непокретности* представља средство за финансирање великих развојних пројеката који подижу вредност непокретности. Ово повећање вредности може да се користи као извор прихода;
- *Цене, регулација и стандарди* – од посебног су значаја за секторе које карактеришу мање величине потребних инвестиционих средстава и где су избори потрошача кључни инвестициони покретачи, као што су дистрибуирана производња из обновљивих извора енергије, електро мобилност и зелена градња;
- *Међународно инвестиционо возило* – међународни финансијски инструменти такође имају значајан потенцијал за кретања у области одрживог урбаног развоја (*raising*), и имају потенцијал за мешање различитих извора у случају да домаћи извори имају ограничен капацитет;
- *Јавно-приватно партнерство* – посебно су важна јер ефективност ЈПП у великој мери зависи од одговарајуће идентификације ефеката, структурисаности и зрелости пројеката, уговорних аранжмана и управљачких капацитета.

Примери из досадашње праксе комбиновања извора финансирања дати су у следећој табели.

Табела 6: Примери из праксе комбиновања извора финансирања

Приоритетна подручја интервенције (Стратегија одрживог урбаног развоја РС до 2030)	Извори финансирања који се користе	
	Национални извори финансирања	Међународни извори финансирања
Привредне и комерцијалне зоне и браунфилд локације	Министарство привреде ИПА – конкурентност + Влада РС ЈПП Банке Дијаспора	Европска инвестициона банка Европска банка за обнову и развој KfW банка UN SDGs Швајцарска, Јапан ГИЗ ЕУ ПРО
Неконтролисано стихијско ширење урбаних насеља и деградација руралних подручја	МГСИ МДУЛСУ Министарство за јавна улагања	Европска инвестициона банка UN SDGs
Угрожене урбане структуре, урбане матрице и централне урбане зоне	Министарство културе МГСИ ЈПП	Креативна Европа Европска инвестициона банка Светска банка WB Green fund KfW UN SDGs

		ГИЗ/АМБЕРО ЕУ ПРО
Делови урбаних насеља са проблемом унапређења друштвеног стандарда или решавањем социјалних проблема	РС Програм станова за снаге безбедности Министарство за јавна улагања	ИПА Европска банка за обнову и развој Банка Савета Европе СЕВ Регионални стамбени програм UN SDGs SWISS PRO UNOPS
Насеља и делови насеља изложени проблемима заштите животне средине и климатским променама	Министарство рударства и енергетике Министарство за јавна улагања	ИПА Европска банка за обнову и развој GIZ + KfW UN SDGs билатерна сарадња
Целине са НКД и градитељским наслеђем, важним реперима културно-историјског развоја урбаних насеља, групације урбаних насеља	Министарство културе Министарство туризма	World heritage foundation Креативна Европа ИПА прекогранична сарадња Транснационална сарадња INTERREG ADRION DANUBE UN SDGs ЕУ ПРО

10 МОНИТОРИНГ И ЕВАЛУАЦИЈА

Циљ овог поглавља јесте да пружи општи оквир показатеља за праћење (мониторинг) и процену (евалуацију) напретка спровођења територијалних стратегија ЕУ ПРО Плус програма. Праћење и процена су важни елементи у процесу имплементације територијалних стратегија и испуњавају низ важних функција:

- **Ефикасност и делотворност стратегија:** праћење генерише податке и знање за праћење напретка и даје основу за ревизије, и помаже у процени резултата мера садржаних у стратегијама.
- **Транспарентност и одговорност:** праћење показује да активности и резултати прате договорене циљеве и чини податке транспарентним свим актерима, укључујући локалне заједнице.
- **Видљивост и капацитет:** показивање постигнутог јача локалну мобилизацију и власништво; ангажовање на праћењу од стране локалних актера утиче на развој капацитета и учење.

Успешно праћење зависи од квалитета и прикладности коришћених показатеља. Приликом одабира показатеља треба имати на уму неке основне принципе. У идеалном случају, показатељи би требало да буду:

- **релевантни** - блиско повезани с циљевима стратегија;
- **прихваћени** - од стране запослених и релевантних актера;
- **веродостојни** - за оне који нису стручњаци, недвосмислени и лаки за тумачење;
- **лаки** - праћење је могуће уз мале трошкове и уз прихватљиво административно оптерећење; и
- **необориви** – у односу на манипулацију.

Доле наведени списак показатеља је конципиран у складу с пет тематских циљева дефинисаних у територијалним стратегијама ЕУ ПРО Плус (табела 7). Његова сврха је да делује као „мени“ за „власнике“ стратегије да изабере одговарајуће показатеље у зависности од њиховог избора циљева.

Иако показатељи покривају широк спектар циљева, они не могу обухватити све локално специфичне контексте. Дакле, свако урбано подручје може да изабере додатне показатеље специфичне за стратегију који ће бити укључени у локалну стратегију.

Предложени показатељи засновани су на низу различитих међународних и домаћих извора. Колико је то могуће, показатељи се црпе из постојећих националних извора, као што су Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године (СОУРР), Стратегија паметне специјализације Републике Србије 2020. до 2027. (СПСР) и Стратегија нискоугљеничног развоја (СНУР). Међутим, највећи део показатеља узет је са списка такозваних заједничких показатеља учинка (енг. *RCO*) и резултата (енг. *RCR*) дефинисаних у контексту Кохезионе политике ЕУ 2021-27. Они су допуњени циљевима одрживог развоја УН (ЦОР).

Табела 7: Списак показатеља (индикатора) за праћење и процену напретка спровођења територијалних стратегија

Циљеви	Индикатори	Јединица мере	Извори
Тематски циљ 1			
ПЦ1.1 Унапређен и уједначен квалитет уређености и приступачности урбаног подручја	- Стратегије интегралног територијалног развоја за које је примљена подршка	Број стратегија	RCO 75 RCO 76 СОУРР
	- Интегрални пројекти територијалног развоја за које је примљена подршка	Број уговорених пројеката	RCO 114 RCR 52 СОУРР
	- Новостворени или обновљени отворени јавни простори у урбаним подручјима	m ²	
	- Обновљено земљиште које се употребљава за зелене површине, социјално (приуштиво) становање, економске или друге сврхе	m ²	
ПЦ 1.2 Подстицање заштите културног и градитељског наслеђа и промоција одрживе градње	- Укупна средства утрошена за заштиту, очување и конзервацију културног и градитељског наслеђа и вернакуларне архитектуре	Евро	СПРКС ЦОР 11 СРКР СОУРР
ПЦ 1.3 Подстицање развоја одрживог туризма и обједињене туристичке понуде	- Посетиоци културних и туристичких локација за које је примљена подршка	Број увећања посетилаца	RCR 77 СРТР ППР
ПЦ 1.4 Подстицање интегралног и одрживог приступа у санацији нелегалне изградње и њено спречавање	- Санирана, обновљена и поново коришћена подстандардна или неформална насеља и јединице	ha/m ²	СОУРР
ПЦ 1.5 Јачање и унапређење управљања урбано-руралним везама	- Интегрални пројекти територијалног развоја за екосистемске услуге које рурална подручја пружају урбаним насељима	Број пројеката	RCO 76 СОУРР СПРРР
Тематски циљ 2			
ПЦ 2.1 Унапређење енергетске ефикасности и смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште	- Годишња потрошња примарне енергије (од чега: стамбени објекти, јавне зграде, предузећа, друго)	Смањење (MJ)	RCR 26 RCR 29 СНУРР
	- Процењене емисије гасова са ефектом стаклене баште	Смањење t CO ₂	

ПЦ 2.2 Подстицање коришћења обновљивих извора енергије	- Укупно произведена обновљива енергија (од чега: електрична енергија, топлотна енергија)	MWh	RCR 31 CHURPC
ПЦ 2.3 Развој паметних енергетских система, мрежа и складиштења	-Корисници повезани на паметне енергетске системе	Број корисника	RCR 33 CHURPC
ПЦ 2.4 Прилагођавање климатским променама и спречавања ризика од катастрофа и отпорности, јачање резилијентности на климатске промене, узимајући у обзир приступ заснован на екосистемима	- Зелена инфраструктура изграђена или побољшана за прилагођавање климатским променама	ha/m ²	RCO 26 ППИКУАП CHURPC
	- Становништво које остварује користи од мера заштите од поплава	Број људи	
ПЦ 2.5 Обезбеђење једнаког приступа санитацији и снабдевању водом и унапређење одрживог управљања водама	- Становништво повезано на побољшану јавну мрежу водоснабдевања	Број домаћинстава	RCR 41 RCR 35 RCR 42 RCO 25 ППРС
	- Становништво повезано барем на секундарну јавну мрежу за пречишћавање отпадних вода	Број домаћинстава	
	- Новоизграђена или учвршћена заштита од поплава на обали река и језера	Дужина у km/m	
ПЦ 2.6 Унапређење управљања отпадом	- Сепаратно прикупљени отпад	t	RCR 103 RCR 47 ПУОРС CHURPC
	- Рециклирани отпад	t	
ПЦ 2.7. Јачање заштите и очувања природе, биодиверзитета и зелене инфраструктуре, и смањење свих облика загађења	- Зелена инфраструктура за коју је примљена подршка у циљу заштите биодиверзитета и очувања природних станишта	ha/m ²	RCO 36 RCO 37 RCO 38 RCO 39 RCR 50 RCR 95 ППИКУАП ППРС ПЗВРС
	- Површина подручја мреже Натура 2000 обухваћена мерама заштите и обнове	ha/m ²	
	- Површина обновљеног земљишта за које је примљена подршка	ha/m ²	
	- Подручје обухваћено постављеним системима за праћење загађења ваздуха	ha/m ²	
	- Становништво које остварује корист од мера за квалитет ваздуха	Број људи	
	- Становништво које има приступ новој или побољшаној зеленој инфраструктури	Број људи	
ПЦ 2.8 Подстицање одрживе мултимодалне урбане мобилности	- Годишњи број корисника новог или модерновог јавног превоза	Увећање броја корисника	RCR 62 RCR 63 RCR 64 ППРС
	- Годишњи број корисника нових или модернованих трамвајских линија и линија (подземне) железнице		
	- Годишњи број корисника инфраструктуре намењене вожњи бициклом		
ПЦ 2.9 Развој паметне, сигурне, одрживе и мултимодалне саобраћајне мреже од међународног и	- Годишњи број корисника новоизграђених, обновљених, побољшаних или модернованих путева	Увећање броја корисника	RCR 55 RCR 58 RCR 59 RCR 60

националног значаја која је отпорна на климатске промене	- Годишњи број корисника новоизграђених, побољшаних, обновљених или модернизованих железница	Увећање броја корисника	СНУРПС ППРС
ПЦ 2.10 Развој и јачање одрживе, паметне и мултимодалне националне, регионалне и локалне мобилности која је отпорна на климатске промене, укључујући бољи приступ саобраћајној мрежи од међународног и националног значаја и прекограничној мобилности	- Теретни железнички транспорт	t	
	- Теретни транспорт унутрашњим пловним путевима	t	
Тематски циљ 3			
ПЦ 3.1 Развој и јачање истраживачких и иновационих капацитета и примена напредних технологија	- Предузећа која су примила подршку (од чега: микро-, мала, средња, велика)	Број предузећа	RCR 01 RCR (3)01 RCR 102 СНТРПС СРВИРС СИПРС СРСЕРС
	- Створена радна места у ентитетима који су примили подршку	Број људи	
	- Створена радна места у подручју истраживања у ентитетима који су примили подршку	Број људи	
ПЦ 3.2 Коришћење предности дигитализације за грађане, предузећа, истраживачке институције и органе јавне управе	- Корисници нових и побољшаних јавних дигиталних услуга, производа и процеса	Број корисника	RCR 11 RCR 12 RCR 13 СРИДИБ СНТРПС СРВИРС
	- Корисници нових и побољшаних дигиталних услуга, производа и процеса које су развила предузећа	Број корисника	
	- Предузећа која су постигла висок дигитални интензитет	Број предузећа	
ПЦ 3.3 Јачање одрживог раста и конкурентности МСП-ова и отварање радних места	- Нова предузећа која преживљавају на тржишту	Број предузећа која преживљавају на тржишту 2 године након отварања	RCR 17 RCR 18 RCR 19 RCR 25 СПРМСППК СИПРС
	- МСП-ови који користе услуге инкубатора након стварања инкубатора	Број предузећа	
	- Предузећа са већим прометом	Број предузећа	
	- МСП-ови са вишом додатом вредности по запосленом	Број предузећа	
ПЦ 3.4. Развој компетенција за паметну специјализацију 4С, индустријску транзицију и предузетништво, у оквиру четвороструке спирале иновација (привреда, образовање, наука, јавни и цивилни сектор - институционални учесници)	- Приправништва омогућена потпорама у МСП- овима - Особље МСП-ова које завршава оспособљавање за вештине за паметну специјализацију, индустријску транзицију и предузетништво (према врсти вештине: техничка, управљачка, предузетничка, зелена, друга)	Број људи	RCR 97 RCR 98 СПСРС СОУРПС СНТРПС СРВИРС СИПРС СРСЕРС
ПЦ 3.5 Јачање дигиталне повезаности	- Стамбени објекти са претплатом на широкопојасни приступ мрежи врло високог капацитета	Број станова	RCR 53 RCR 54 СРИДИБ СНТРПС
	- Предузећа са претплатом на широкопојасни приступ мрежи	Број предузећа	

	врло високог капацитета		
ПЦ 3.6 Подстицање и промовисање прелаза на циркуларну и ресурсно ефикасну економију	- Отпад који се употребљава као сировина	Повећање (t)	RCR 48 CHUPPC ПРЦЕРС СИПРС ПУМС
ПЦ 3.7 Подстицање и промовисање прелаза на економију са нултом нето стопом емисије угљеника	- Процењене емисије гасова са ефектом стаклене баште	Смањење t CO ₂	RCR 29 RCR 105
	- Процењене емисије гасова са ефектом стаклене баште по котловима и системима грејања пренамењеним из чврстих фосилних горива у гас	Смањење t CO ₂	RCO 59 CHUPPC СИПРС
	- Инфраструктура за алтернативна горива (тачке за пуњење/напајање)	Број тачака	
	- Пошумљавање	ha/m ²	
Тематски циљ 4			
ПЦ 4.1 Унапређење делотворности и инклузивности тржишта рада и приступа квалитетном запошљавању и достојанственом раду и подстицање социјалног предузетништва	- Површина нових или модернизованих објеката за услуге запошљавања	m ²	RCO 61 RCR 65 СЗРС
	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката за услуге запошљавања	Број корисника	
ПЦ 4.2 Развој социјалне инфраструктуре и услуга и подстицање социјалне инклузије и социјалних иновација	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката социјалне заштите - Становништво обухваћено пројектима у оквиру интегрисаног деловања за социоекономску инклузију маргинализованих заједница, домаћинстава са ниским приходима и друштвених група у неповољном положају	Број корисника	RCR 74 RCO 113 СДРУС33
ПЦ 4.3 Промовисање социјално-економске инклузије маргинализованих заједница, домаћинстава са ниским приходима и друштвених група у неповољном положају, укључујући особе са посебним потребама, путем интегрисаног деловања које обухвата становање и социјалне услуге	- Годишњи број корисника нових или модернизованих социјалних станова	Број домаћинстава	RCR 67 СОУРРС СДРУС33
ПЦ 4.4 Побољшање једнаког приступа инклузивним и квалитетним услугама образовања	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката за бригу о деци - Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката образовања	Број корисника	RCR 70 RCR 71 СРОВРС
ПЦ 4.5 Обезбеђивање једнаког приступа здравственој заштити и подстицање отпорности здравственог система	- Годишњи број корисника нових или модернизованих услуга е-здравствене заштите - Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката	Број корисника	RCR 72 RCR 73 СЈЗРС

	здравствене заштите		
ПЦ 4.6 Обезбеђивање једнаког приступа услугама, програмима и објектима културе	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката културе	Број корисника	СРКРС
ПЦ 4.7 Обезбеђивање једнаког приступа услугама, садржајима и објектима спорта и рекреације	- Годишњи број корисника нових или модернизованих објеката спорта и рекреације	Број корисника	СМРС ППРС
ПЦ 4.8 Стварање подстицајног окружења за иницијативе и активности младих	- Годишњи број корисника нових или модернизованих иницијатива и активности младих	Број корисника	СМРС
Тематски циљ 5			
ПЦ 5.1 Подстицање управљања развојем на више нивоа - локални, национални, међунационални, ЕУ и др.	- Основана пројектна јединица за имплементацију Стратегије	Да/не	RCO 75 RCO 76
	- Интегрални пројекти територијалног развоја који укључују локални, национални, међународни и ЕУ ниво, и укључују примену различитих управљачких инструмената – колаборативних, командних, хибридних	Број уговорених пројеката	СОУПРС
ПЦ 5.2 Подстицање приступа са више актера – привреда, образовање, наука, јавни и цивилни сектор	- Примена модела четвороструке и петоструке спирале иновација	Број иницијатива	СПСРС СОУПРС СНТПРС
ПЦ 5.3 Унапређење међуопштинске сарадње кроз институционалну сарадњу	- Становништво обухваћено пројектима у оквиру стратегија интегралног територијалног развоја	Број људи	RCO 74
ПЦ 5.4 Подстицање партиципативног приступа и иницијатива вођених заједницом уз укључивање локалних актера	- Актери који су учествовали у припреми и спровођењу стратегија интегралног територијалног развоја	Број учесника	RCO 112 RCO 80 ЗРР СОУПРС
	- Стратегије за локални развој под вођством заједнице за које је примљена подршка	Број учесника	
	- Развијена иновативна решења, као отворена платформа за	Број иновативних	

	иновације, жива лабораторија, грађанска наука и др.	решења	
	- Примена родно одговорног приступа у припреми и спровођењу стратегија	Број учесника	
ПЦ 5.5 Подстицање мешања (<i>blending</i>) финансирања урбаног развоја из различитих видова финансирања (домаћих и међународних)	- Примена различитих извора финансирања приоритетних интервенција у урбаним подручјима територијалних стратегија	Евро	RCO 75 RCO 80 СОУРРС
	- Спровођење јавно-приватног партнерства	Број пројеката ЈПП	
	- Стратегије интегралног територијалног развоја за које је примљена подршка - Стратегије за локални развој под вођством заједнице за које је примљена подршка	Број стратегија	
ПЦ 5.6 Јачање транспарентности одлучивања на нивоу урбаног подручја	- Развој информационог система за потребе управљања територијалним развојем	Број развијених система	СОУРРС СРИДИБ

Извори индикатора:

REGULATION (EU) 2021/1058 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 24 June 2021 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund. Official Journal of the European Union L 231/60. Common output and result indicators for ERDF and the Cohesion Fund – Article 8(1)(1)	RCO – показатељи учинка; RCR – показатељи резултата
Циљеви одрживог развоја /SDGs (Sustainable Development Goals), UN	ЦОР
Закон о родној равноправности, 2021	ЗРП
Програм управљања муљем у Србији од 2023. до 2032.године	ПУМС
Стратегија нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. године са пројекцијама до 2050. године	ССНРРС
Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године	СМРС
Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022–2026. године	СДРУСЗЗ
Програм заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са акционим планом	ПЗВРС
Програм развоја циркуларне економије у Републици Србији за период 2022–2024. Године	ПРЦЕРС
Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031.године	ПУОРС
Програм прилагођавања на измењене климатске услове са Акционим планом, Нацрт.	ППИКУАП
Просторни План Републике Србије од 2021. до 2035. године, Нацрт	ППРС
Стратешки приоритети развоја културе Републике Србије од 2021-2025.године	СПРКРС
Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период 2021 до 2030 са визијом до 2050. Године	ИНЕКПРС

Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. Године	СРИДИБ
Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања”	СНТРРС
Стратегија развоја стартап екосистема Републике Србије за период од 2021. до 2025. Године	СРСЕРС
Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године	СИПРС
Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године	СЗРС
Стратегији развоја образовања и васпитања у Србији до 2030. Године	СРОВС
Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период 2020-2027. године	СПСРС
Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године	СОУРРС
Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020-2025. године	СРВИРС
Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године	СЈЗРС
Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године	СРТРС

Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године	СПРРРС
Стратегија за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године	СПРМСПК

11 ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Спровођење Стратегије почиње одмах након њеног усвајања. Имплементација садржи веома захтевне обавезе у смислу управљања, и то:

- припреме и одређивања приоритетних пројеката,
- припреме и објављивања позива за предлоге пројеката и одобравања операција,
- прибављања пројеката за изградњу / спровођење,
- реализације и затварања пројеката,
- вођења и управљања /одржавања пројеката.

Све ове функције ће сигурно довести до тога да постојеће структуре и институције Града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола (ЈЛС) буду под притиском (а имајући у виду постојеће капацитете), чак и више, и то тамо где је потребна координација и успостављање процедура за међуопштинску сарадњу између више ЈЛС. У овој фази ЈЛС немају одговарајуће капацитете, ресурсе и знање да би делотворно обављале све наведене функције. Из тог разлога ће бити успостављена Јединица за координацију пројеката (ЈКП), како би подржала ЈЛС у спровођењу ове Стратегије и успостављању системске промене у планирању и имплементацији.

Тренутна управљачка структура за процес израде Стратегије обухвата:

- Радну групу која делује и као одбор актера и социјалних партнерстава,
- Савет за развој, који делује и као политички координациони одбор.

Делокруг рада Савета за развој већ покрива политичке аспекте избора пројеката и реализације Стратегије. Стога, овом делокругу рада треба додати вођење процедура како би се омогућило спровођење Стратегије. Радна група има задатак да подржи Савет током израде Стратегије и биће распуштена након њеног усвајања. Стога, Јединица за координацију пројеката (односно Јединица за координацију пројеката и међуопштинску сарадњу у случају шире територије) следи кораке Радне групе ради:

- Подршке Савету за развој у процесу идентификације пројеката који се одвија између различитих заинтересованих страна (одељење за урбанизам при управи ЈЛС, управни орган/посредни орган, Европска инвестициона банка ЕИБ, Европска банка за обнову и развој ЕБРД, итд).
- Међусекторске координације свих потребних студија да би пројекат и процес пословног планирања „сазрели“, кроз укључивање и других одељења/јединица локалне самоуправе, према потреби. Поред тога, пружа подршку координацији између различитих локалних политика - плана интегрисаних територијалних инвестиција и општинског програма капиталних инвестиција, као и плана развоја ЈЛС, просторно-планске документације и осталих секторских стратегија, програма и акционих планова. Јединица за координацију пројеката неће бити директно одговорна за планирање и програмирање на нивоу ЈЛС, већ ће блиско сарађивати са надлежним секторима и свим другим надлежним органима. У координацији са службама за набавке (одељење за

буџет и финансије) ЈЛС, ЈКП ће бити подршка за ефикасно успостављање и одобравање уговора са добављачима и консултантима на сваком пројекту, укључујући студије/анкете потребне за подношење захтева, одобравање, дозволе (нпр. Процена утицаја на животну средину и стратешка процена утицаја, анкета о саобраћају, итд).

- Администрирања уговора, што представља дужност сваког сектора у оквиру којег се пројекат спроводи (нпр. одсек/предузеће за чишћење и рециклажу за уговоре о управљању отпадом, итд.). ЈКП је укључена у координацију и подршку администрирања уговора о услугама и уговора са различитим секторима (и консултантима).
- Повезивања са органима управе који издају дозволе и са консултантима током процеса израде и подношења захтева за одобрење/дозволу, да би се задовољиле потребе издавања дозвола/лиценци и добила неопходна одобрења/дозволе/лиценце.
- Подршке органу/одељењу за урбанизам и управном органу/посредном органу у управљању пројектним фондом да би припремили потребне финансијске и техничке документе/студије/експертизе за захтеве за исплату и финансијске системе. Ова функција треба да буде усклађена са финансијским управљањем читаве ЈЛС.
- Управљања пројектима, да би се обезбедило да пројекти испуњавају планиране циљеве. Јединица за координацију пројеката треба да спроводи минимално следеће задатке: обезбеђује да пројекти испуњавају опште циљеве програма (урбанистичко планирање као и пословно планирање) и конкретне кључне индикаторе учинка који се утврђују оквиром политика интегрисаних територијалних инвестиција; координацију редовних састанака за праћење напретка на локалном и регионалном нивоу, као и са финансијерима и консултантима; вођење рачуна о повезаним административним функцијама управљања пројектима (које финансира ЕУ), од идентификације и евалуације пројекта до финалних извештаја о завршетку пројеката.
- Обезбеђивање ефикасног и ефективног механизма за јачање и изградњу капацитета за остваривање постављених циљева. Ова изградња капацитета је за запослене у Јединици за координацију пројеката у неким конкретним областима, који се баве управљањем и координацијом задужења Јединице. У ширем контексту развијање капацитета је и за друге релевантне стране/актере који су укључени у инвестициони програм, и где је препозната потреба за развијањем капацитета.
- Осигуравања да су испуњене неопходне активности везане за ПР, публицитет и комуникацију, у координацији са и уз подршку службе за комуникације и рад са заједницом ЈЛС. Ове активности треба да обухватају одговарајућу комуникацију и повезивање са заједницом (приватним, јавним, цивилним, образовним и истраживачким сектором), имајући у виду пројектно планирање и спровођење, да би се обезбедило учешће и дугорочна одрживост пројеката.
- Управљања базом података за праћење и припремање свих неопходних извештаја за управни орган/посредно тело. Јединица за координацију пројеката ће бити одговорна за: праћење резултата пројеката, током њиховог спровођења и након завршетка. Завршетак пројекта је у складу са стандардима Републике Србије и ЕУ. Процене социо-економског утицаја у којима је детаљно приказано на који начин је програм инвестиција утицао на заједнице и општине у смислу развоја компетенција, укључивања заједнице, општинских партнерстава, локалног економског и

међуопштинског развоја, и начина на који је унапређен квалитет живота у заједницама. Препоручује се спровођење таквих студија. Омогућавање спровођења и подршка потребним студијама и експертиза (као што су процене утицаја пројеката на становништво и животну средину, односно студије за процену ризика, итд).

У том циљу, Град Крагујевац има једну од следеће три могућности за успостављање Јединице за координацију пројеката:

- a) Успостављање ЈКП као посебне радне групе која ће користити постојеће запослене, који ће бити пребачени у ЈКП. У том случају, ЈКП ће „позајмити“ људске и друге ресурсе од постојећих административних јединица ЈЛС.
- b) Успостављање ЈКП као нове административне јединице унутар структуре ЈЛС. У том случају запослили би се нови кадрови да попуне Јединицу, али би постојећи кадрови и ресурси могли бити пренети у нову јединицу. Треба истаћи да постоји велики ризик због одлива кадрова, недовољног броја запослених за свакодневне законске обавезе, као и добијања нових надлежности општина у процесу децентрализације и уласка у ЕУ.
- c) Засновати ЈКП у постојећој административној јединици чији би делокруг рада могао бити прилагођен на одговарајући начин, тако да такође покрије задатке и функције ЈКП. Као и у претходној варијанти, постоји велики ризик због одлива кадрова, недовољног броја запослених за свакодневне законске обавезе, као и добијања нових надлежности општина у процесу децентрализације и уласка у ЕУ.

У сваком случају, Јединица за координацију пројеката треба да има јасан мандат градоначелника и да директно одговара кабинету градоначелника. Потребни су минимално следећи кадрови унутар општине за функције Јединице за координацију пројеката:

- шеф Јединице за координацију пројеката;
- пројектни менаџер;
- инжењер/експерт за спровођење пројеката;
- службеник за набавке;
- финансијски менаџер или администратор;
- ИТ специјалиста за прикупљање података;
- службеник за заједницу и службеник за везу и комуникације;
- службеник за координацију политика и сектора.⁰¹

Након затварања пројекта, Град Крагујевац би требало да води и одржава креиране елементе. У случају „софт“ пројеката, локална самоуправа треба да размотри спровођење излазне стратегије пројекта. Уобичајено, то би значило да би постојећа служба ЈЛС преузела или би била направљена посебна јединица, или би одговорност била пренета цивилном друштву/НВО или РРА које су институционални механизам који су општине основале за међуопштинску сарадњу. Стога је императив да вођење и одржавање, као и излазне стратегије добију дужну пажњу када се спроводе студије изводљивости за било који пројекат, а да ЈЛС користи период спровођења пројекта да успостави системе и институције који би обезбедили дугорочно функционисање пројеката. Јединица за координацију пројеката би имала одговорност да

⁰¹ Ова особа ће омогућавати усклађивање између политика, стратегија, пројеката и извора финансирања. Подржавала би Савет за развој урбаног подручја кроз рад/идентификацију пројеката. Такође би омогућавала међусекторску координацију и координацију плана интегрисаних територијалних инвестиција и општинског плана капиталних инвестиција, у контексту циљева кохезионе политике ЕУ.

обезбеди да ЈЛС има ресурсе да испуни обавезе у односу на вођење и одржавање свих капиталних пројеката. Јединица за координацију пројеката ће помоћи директно или индиректно где год је могуће у односу на вођење и одржавање програма.

12 ИЗВОРИ

- Европска комисија (2021). Заједничке уредбе и прописи. Заједнички показатељи остварења и резултата за Европски фонд за регионална улагања (Улагања у радна места и раст и Interreg) и Европски кохезиони фонд (ЕК, 2021) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:231:FULL&from=EN>
- EC New Cohesion Policy 2021-2027. https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en
- Закон о успостављању и функционисању система за управљање кохезионом политиком, 2023, Нацрт. <https://www.mei.gov.rs/srp/vesti/2811/detaljnije/w/0/nacrt-zakona-o-uspostavljanju-i-funkcionisanju-sistema-za-upravljanje-kohezio-nom-politikom-na-portal-ekonsultacije/>
- Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије за период 2021 до 2030 са визијом до 2050. године. <https://www.mre.gov.rs/dokumenta/strateska-dokumenta/integrisani-nacionalni-energetski-i-klimatski-plan-republike-srbije-za-period-2021-do-2030-sa-vizijom-do-2050-godine>
- Карта државних путева, ЈП Путеви Србије, 2022, https://www.putevi-srbije.rs/images/pdf/referentni-sistem/Karta_drzavnih_puteva.pdf
- Pertoldi M, Fioretti C, Guzzo F, Testori G, De Bruijn M, Ferry M, Kah S, Servillo L A and Windisch S (2022). Handbook of Territorial and Local Development Strategies (Приручник о стратегијама одрживог урбаног развоја), <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC130788>
- План развоја града Крагујевца 2021-2031 <https://kragujevac.ls.gov.rs/tekst/2180/stratesko-planski-dokumenti.php>
- План развоја општине Кнић за период 2021-2027 <https://knic.rs/plan-razvoja-opstine-knic-za-period-2021-2027-godina/>
- План развоја општине Лапово за период 2022-2028 <https://lapovo.ls.gov.rs/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%BE%D1%98%D0%B0-%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5-%D0%BB%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BE-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BE%D0%B4/>
- План развоја општине Топола 2021-2031 <https://topola.rs/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%80%D1%82-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B2%D0%BE%D1%98%D0%B0-%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5-%D0%A2%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B0-2021-2031.pdf>

Програм прилагођавања на измењене климатске услове са Акционим планом, Нацрт. <https://www.ekologija.gov.rs/informacije-od-javnog-znacaja/javne-rasprave/javni-poziv-za-ucesce-javnosti-u-procesu-konsultacija-u-vezi-sa-izradom-programa-prilagodjavanja-na-izmenjene-klimatske-uslove-sa-akcionim-planom-0>

- Програм развоја циркуларне економије у Републици Србији за период 2022–2024. године ("Сл. гласник РС", бр.137/2022) <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2022/137/1>
- Програм управљања муљем у Србији од 2023. до 2032. године, Београд, 28. септембар 2023. <https://www.ekologija.gov.rs/lat/saopstenja/vesti/prvi-put-usvojen-vazan-planski-dokument-%E2%80%93-program-upravljanja-muljem-u-republici-srbiji>
- Програм управљања отпадом у Републици Србији за период 2022-2031. године ("Сл. гласник РС", бр. 12/2022) http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2022_02/SG_012_2022_010.htm
- Програм заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са акционим планом ("Сл. гласник РС", бр. 140/2022) <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/drugiakt/2022/140/1>
- Просторни план Републике Србије („Службени гласник РС”, број 88/2010).

- Просторни План Републике Србије од 2021. до 2035. године, Нацрт.
<https://www.mgsi.gov.rs/sites/default/files/PPRS%20Nacrt.pdf>
- Регионални просторни план за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа („Службени гласник РС”, број 09/2014).
- Република Србија, Преговарачка група за Поглавље 22 (2019). Акциони план за испуњавање захтева у области кохезионе политике ЕУ Поглавље 22 – Регионална политика и координација структурних инструмената
https://www.mei.gov.rs/upload/documents/pristupni_pregovori/akcioni_planovi/ap_pg_22.pdf
- Републички геодетски завод: графички искази
- Републички завод за статистику: основни статистички подаци
- Стаменковић С. (2005): Географска енциклопедија насеља Србије, Географски факултет Београд
- Стратегија интегралног урбаног развоја централне градске зоне Крагујевац 2030
<https://kragujevac.ls.gov.rs/tekst/2180/stratesko-planski-dokumenti.php>
- Стратегија деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период 2022–2026. године ("Сл. гласник РС", бр.12/2022). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2022/12/1>
- Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године ("Сл. гласник РС", бр. 9/2023)
- Стратегија за подршку развоја малих и средњих предузећа, предузетништва и конкурентности за период од 2015. до 2020. године („Сл. гласник РС”, број 35/15).
<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2015/35/1/reg>
- Стратегија запошљавања у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године ("Сл. гласник РС", бр. 18/2021, 36/2021).
<http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/ispravka/2021/36/1>
- Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године („Сл. гласник РС”, бр. 35/2020).
<https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2020/35/1/reg>
- Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018-2026. године („Сл. гласник РС”, бр. 61/2018). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2018/61/1/reg>
- Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије за период од 2021. до 2025. године „Моћ знања” („Сл. гласник РС”, бр. 10/2021). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/10/1/reg>
- Стратегија нискоугљеничног развоја Републике Србије за период од 2023. до 2030. године са пројекцијама до 2050. године. <https://www.ekologija.gov.rs/saopstenja/vesti/vlada-republike-srbije-usvojila-strategiju-niskougljenicnog-razvoja-do-2030-godine>
- Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године („Сл. гласник РС”, бр. 47/2019). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2019/47/1/reg>
- Стратегија паметне специјализације у Републици Србији за период 2020-2027. године („Сл. гласник РС”, бр. 21/2020). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/10/1/reg>
- Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије за период 2014–2024. године („Сл. гласник РС”, број 85/2014). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2014/85/1>
- Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Сл. гласник РС”, бр. 86/2021). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/86/1/reg>

- Стратегија развоја вештачке интелигенције у Републици Србији за период 2020-2025. године („Сл. гласник РС“, бр. 96/2019). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2019/96/1/reg>
- Стратегија развоја образовања и васпитања у Србији до 2030.године („Сл. гласник РС“, број 107/2021). <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2021/63/1/reg>
- Стратегија развоја стартап екосистема Републике Србије за период од 2021. до 2025. године ("Сл. гласник РС", број 125/2021) http://demo.paragraf.rs/demo/combined/Old/t/t2021_12/SG_125_2021_011.htm
- Стратегија развоја туризма Републике Србије за период од 2016. до 2025. године („Сл. гласник РС“, бр. 98/2016). <https://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SlGlasnikPortal/eli/rep/sgrs/vlada/strategija/2016/98/1>
- Стратешка процена утицаја Просторног плана Републике Србије до 2035. године, МГСИ, 2023
- Стратешки приоритети развоја културе Републике Србије од 2021-2025.године (Министарство културе и информисања РС, 2021) <https://www.kultura.gov.rs/extfile/sr/6132/Strate%C5%A1ki%20prioriteti%20razvoja%20kulture.pdf>
- Локалне интегралне и секторске стратегије и планови
- Fioretti C, Pertoldi M, Busti M and Van Heerden S (2020). Handbook of Sustainable Urban Development Strategies (Приручник о стратегијама одрживог урбаног развоја), Luxembourg: Publications Office of the European Union. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118841>

13 АНЕКСИ

- **АНЕКС 1 – ОДЛУКЕ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 12. став 2. тачка 2. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18), члана 13. став 6, члана 20. став 1. тачка 1, члана 32. став 1. тачка 6. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14 – други закон, 101/16 – други закон, 47/18, 111/21 – други закон), члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и Споразума с сарадњи током израде и спровођења стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац број 20-173-II-2022 од 13. јуна 2022. године, на седници одржаној 24.06.2022. године, доноси

ОДЛУКУ

о приступању изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац

Члан 1.

Одлуком о приступању изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Одлука) град Крагујевац (у даљем тексту: Град) приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија) ради дефинисања заједничких праваца развоја урбаног подручја, предлагања заједничких циљева и начина деловања при спровођењу заједничких пројеката урбаног развоја.

Члан 2.

Под Стратегијом у смислу одредаба ове одлуке, подразумева се плански документ урбаног развоја израђен у складу са правилима Европске Уније.

Циљ израде Стратегије је да допринесе:

- одрживом развоју територије заснованом на подстицању иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије;
- прелазу на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавању и прилагођавању климатским променама, спречавању и управљању ризицима, бољем снабдевању водом и управљању отпадом, одрживој и мултимодалној урбаној мобилности;
- јачању социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија;
- примени интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине и јачању урбано- руралних веза.

Стратегија ће поставити приоритете одрживог територијалног развоја и доприносити максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 3.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја Града и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 4.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација

укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања и партнерство међу институцијама.

Члан 5.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије образује се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 6.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, разматра нацрт Стратегије по фазама припреме предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт Стратегије, прибавља мишљења релевантних институција, координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник Града, председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац и представник Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља, док су заменици чланова Савета заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду Савета на првој седници која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана ступања на снагу ове одлуке.

Члан 7.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланови и координатори Радне групе су представници Града и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Радну групу решењем образује Градоначелник Града на предлог који достављају председници општина.

Члан 8.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља пружа стручну и техничку подршку Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом надлежном за просторно планирање, административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и друго.

Члан 9.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења, којима могу присуствовати заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Учешће јавности у припреми нацрта Стратегије биће обезбеђено кроз организовање јавне расправе.

Члан 10.

Рок за израду Стратегије је осам месеци од дана ступања на снагу ове одлуке. Стратегију доноси Скупштина града Крагујевца.

Члан 11.

Средства за реализацију ове одлуке обезбеђују се кроз програм ЕУ ПРО Плус.

Члан 12.

За реализацију ове Одлуке задужују се градске управе надлежне за просторно

планирање и урбанизам, односно организационе јединице општинских управа, надлежне за послове просторног планирања и урбанизма.

Члан 13.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца".

Образложење

Правни основ за доношење Одлуке о приступању изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Одлука) садржан је у одредбама члана 12. став 2. тачка 2. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18), којим је прописано да стратегија по просторном обухвату може бити субнационална ако покрива део територије Републике Србије, односно административно повезану целину на територији Републике Србије или подручја која нису географски односно административно повезана, али се у односу на њих усваја заједничка стратегија, због одређених истоветних својстава тих подручја члана 13. став 6, члана 20. став 1. тачка 1. члана 32 став 1. тачка 6. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14 – други закон, 101/16 – други закон, 47/18, 111/21 – други закон) којима је прописано да јединица локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности преко својих органа, прати процес европских интеграција Републике Србије и развија за то потребне административне капацитете у складу, са законом и утврђеном политиком Републике Србије, да Град, преко својих органа, у складу са Уставом и законом доноси свој статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и програм развоја града, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја, да Скупштина града, у складу са законом доноси прописе и друге опште акте и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца", број 8/19), којим је прописано да Скупштина у складу са законом доноси план развоја Града, планска документа јавних политика, средњорочне планове и друга планска документа.

Град Крагујевац је поднео пријаву за Јавни позив за израду територијалних стратегија број 020-353/21-II од 9. децембра 2021. године, за техничку помоћ за развој стратегија урбаног подручја, где су коподносиоци пријаве партнерске локалне самоуправе и то: општине Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола, Аранђеловац и Регионална агенција за развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац.

Град Крагујевац и општине – коподносиоци пријаве у поступку аплицирања за техничку подршку, поднели су, између осталог, у складу са правилима донатора, изјаву којом је дефинисано да ће главни саговорник Програма бити Град Крагујевац, односно да ће Град деловати у име било које друге општине – сукорисника Програма, такође су утврђене обавезе Града и општина сукорисника Програма да: донесу одлуке Скупштине о покретању процеса израде Стратегије; успоставе партнерства; формирају интердисциплинарне тимове; успоставе институционалне оквире за подршку имплементацији територијалне стратегије и донесу одлуку о усвајању стратегије.

Меморандумом о разумевању који је закључен између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге (УНОПС) заведен код града Крагујевца под бројем 020-173/22-II дана 7. јуна 2022. године, дефинисана је техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Споразумом о сарадњи током израде и спровођења стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, који је закључен између града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, заведен код града Крагујевца под бројем 020 – 173/22 –II дана 13. јуна 2022. године успостављена је партнерске сарадња на изради и спровођењу Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца, општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац и Регионалне агенције за развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац.

Разлог за доношење ове одлуке садржан је у потреби да се обезбеди правни оквир за унапређење способности Града да уведе интегрални одрживи приступ планирању развоја и изградњи капацитета за спровођење територијалних иницијатива у циљу израде Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац ради дефинисања заједничких праваца развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Аранђеловац, Баточина, Кнић, Лапово, Рача и Топола, предлагања заједничких циљева и начина деловања и спровођења заједничких пројеката урбаног развоја.

Ова одлука конципирана је кроз тринаест чланова.

Чланом 1. ове одлуке утврђено је да Град Крагујевац приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија) ради дефинисања заједничких праваца развоја урбаног подручја, предлагања заједничких циљева и начина деловања при спровођењу заједничких пројеката урбаног развоја.

Чланом 2. ове одлуке, утврђен је, између осталог, циљ израде Стратегије.

Чланом 3. ове одлуке утврђено је да полазну основу за формулисање стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Чланом 4. ове одлуке утврђено је да се кроз процес израде Стратегије промовише интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања и партнерство међу институцијама.

Чланом 5. ове одлуке утврђено је да се у циљу спровођења ове одлуке образује Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац и Радна група за израду Стратегије.

Чланом 6. ове одлуке утврђени су задаци и састав Савета.

Чланом 7. ове одлуке утврђени су задаци и састав Радне групе.

Чланом 8. ове одлуке прописано је да Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља - пружа стручну и техничку подршку као и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије

Чланом 9. ове одлуке дефинисано је да се током израде Стратегије организују тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења, којима могу присуствовати заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности, а да ће се учешће јавности у припреми нацрта Стратегије обезбедити кроз организовање јавне расправе.

Чланом 10. ове одлуке утврђен је рок од осам месеци за израду Стратегије од дана ступања на снагу ове одлуке, као и да Стратегију доноси Скупштина града Крагујевца.

Чланом 11. ове одлуке утврђено је да се средства за реализацију ове одлуке обезбеђује кроз програм ЕУ ПРО Плус.

Чланом 12. ове одлуке утврђено је да су за реализацију ове одлуке задужене градске управе надлежне за просторно планирање и урбанизам, односно организационе јединице општинских управа, надлежне за послове просторног планирања и урбанизма.

Чланом 13. ове одлуке у складу са чланом 196 став 3. и 4. Устава Републике Србије („Службени гласник Републике Србије”, број 98/06 и 115/21) уређено је питање објављивања и ступања на снагу ове одлуке, односно утврђено је да одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца”.

За реализацију ове одлуке нису потребна средства из буџета града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 350-1168/22-I

У Крагујевцу, 24.06.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић

У складу са чланом 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13. став 6, и чланом 21. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 20. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), чланом 33. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл.гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 85/2015 - др.закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 33. Статута општине Аранђеловац („Службени гласник општине Аранђеловац“, бр. 2/2019) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Скупштина општине Аранђеловац, на седници одржаној 04.07.2022. године, донела је

О Д Л У К У **О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА** **ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ,** **ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ**

Члан 1.

Општина Аранђеловац приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније¹.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом,

¹ Члан 29. Уједибе (EU) 2021/1136 Европског парламента и савета од 24 јуна 2021. о унапређењу вредности одредаба и Европског фонду за регионални развој, Европског социјалног фонду плус, Лажаконни фонду, Фонду за праведну транзицију и Европског фонду за поновноста, енергетика и инновацију те финансијске правде за земље у развоју, Фонд за развој, миграције и интеграције, Фонд за структуралну безбедност и инструмент за финансијску подршку на подручју управљања транзицијом и зеленог повратака.

одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета су заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу општине Аранђеловац".

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ АРАНЂЕЛОВАЦ
Бр. 06-300/2022-01-2 од 04.07.2022. година

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ
Никола Обрадовић

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ КНИЋ, на седници од 12.07.2022. године, у складу са чланом 11. и чланом 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 20. став 1. и чланом 32. став 1. тачка 6. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 20. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 37. став 1. тачка 4. Статута општине Кнић ("Службени гласник општине Кнић", број 1/19 и 14/21) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, донела је

ОДЛУКУ О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ, ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

Члан 1.

Општина Кнић приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета су заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се услађавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Кнић“.

Број: 401-916/2022-01
У Книћу: 12.07.2022. године

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ
Светлана Анђелић

	ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ		
	ОЗНАКА: С.07-02	ВЕРЗИЈА: 1	Страница 1 од 4

РЕПУБЛИКА СРБИЈА – ОПШТИНА РАЧА

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ

Број: 020-39/2022-I-01

Дана: 28.06.2022. године

У складу са чланом 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13. став 6. и чланом 21. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 20. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), члановима 33. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл.гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 85/2015 - др.закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 40. став 1. тачке 6) Статута општине Рача ("Сл. гласник општине Рача", број 3/2019) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, Скупштина општине Рача, на седници одржаној 28.06.2022. године, на предлог Општинског већа општине Рача, донела је:

О Д Л У К У
О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ,
ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

Члан 1.

Општина Рача приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

	ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ		
	ОЗНАКА: С.07-02	ВЕРЗИЈА: 1	Страница 2 од 4

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније¹.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприниси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић,

¹ Члан 29. Уредбе (ЕУ) 2021/1060 Европског парламента и већа од 24. јуна 2021. о утврђивању заједничких одредаба о Европском фонду за регионални развој, Европском социјалном фонду плус, Кохезионом фонду, Фонду за праведну транзицију и Европском фонду за пољорство, рибарство и аквакултуру те финансијских правила за њих и за Фонд за азил, миграције и интеграцију, Фонд за унутрашњу безбедност и инструмент за

	ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ		
	ОЗНАКА: С.07-02	ВЕРЗИЈА: 1	Страница 3 од 4

Топола и Аранђеловац(у даљем тексту Савет)и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца (*називи свих градова*) и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац(*називи свих општина*) које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници (*надлежне*) Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета су заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету. Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

	ОДЛУКА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ		
	ОЗНАКА: С.07-02	ВЕРЗИЈА: 1	Страница 4 од 4

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Члан 15.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику општине Рача".

ПРЕДСЕДНИК

Бранко Радосављевић

Одлуку доставити:

- Председнику општине Рача;
- Регионалној агенцији за економски развој Шумадије и Поморавља, ул. Краља Петра I бр.22, 34000 Крагујевац;
- Шефу одељења за изградњу, урбанизам, локални економски развој и инспекцијске послове;
- Архиви.

1010

У складу са чланом 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13, став 6; и чланом 21. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 20. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), чланом 33. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл.гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 85/2015 - др.закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 40, став 1, тачка 4 Статута општине Топола ("Службени гласник СО Топола" број 2/2019) и члановима 154, став 2, и 155, став 1. Пословника Скупштине општине Топола („Службени гласник СО Топола“ број 3/2019)

и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Скупштина Општине Топола на седници одржаној дана 27.6.2022. године, донела је

ОДЛУКУ

О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ, ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

Члан 1.

Општина Топола приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније¹.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Арапђеловац (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца (*називи свих градова*) и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Арапђеловац (*називи свих општина*) које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници (*надлежне*) Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су замсници чланова Савета су заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.
Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику СО Топола“.

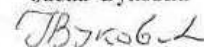
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ТОПОЛА

Број: 020-314/2022-05-1

Дана: 27.6.2022. године

ПРЕДСЕДНИК
СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Јасна Вуковић

У складу са чланом 11. и 12. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13. став 6. и чланом 20. ства 1. тачка 1. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др. закон, 47/2018, 111/2021 - др. закон), чланом 16. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), чланом 34. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл. гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 89/2015 - др. закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 40. тачка 4) Статута општине Баточина ("Службени гласник општине Баточина", број 9/19) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носиоца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, Скупштина општине Баточина на седници одржаној дана 05.09.2022. године, донела је:

ОДЛУКУ
О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ,
ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

Члан 1.

Општина Баточина приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља

приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета заменици градоначелника, односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Члан 15.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику општине Баточина“.

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ БАТОЧИНА

Број: 020-609/22-1 од 05.09.2022. године

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ОПШТИНА ЛАПОВО
СКУПШТИНА ОПШТИНЕ
Број: 020-82/22-1
Датум: 20. 6. 2022. године
ЛАПОВО

У складу са чланом 11. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/2018), чланом 13. став 6. и чланом 20. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/2007, 83/2014 - др.закон, 101/2016 - др.закон, 47/2018, 111/2021 - др.закон), чланом 16. Закона о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС", бр.129/2007, 18/2016, 47/2018 и 9/2020 - др. закон), чланом 34. и 39. Закона о регионалном развоју ("Сл.гласник РС", бр.51/2009, 30/2010 и 85/2015 - др.закон), Правилником о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката ("Службени гласник РС", број 51/2019), Стратегијом одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године ("Службени гласник Републике Србије", број 47/2019), чланом 37. Статута општине Лапово ("Службени гласник општине Лапово", број 2/19) и Меморандумом о разумевању, закљученог између носноца израде Стратегије, града Крагујевца, и Канцеларије Уједињених нација за пројектне услуге, дана 7.6.2022. године, којим се дефинише техничка подршка Програма Европске уније за локални развој ЕУ ПРО Плус у изради и спровођењу Стратегије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, Скупштина општине Лапово на седници одржаној дана 20. јуна 2022. године, доноси

ОДЛУКУ

О ПРИСТУПАЊУ ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА УРБАНОГ ПОДРУЧЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА И ОПШТИНА БАТОЧИНА, ЛАПОВО, РАЧА, КНИЋ, ТОПОЛА И АРАНЂЕЛОВАЦ

Члан 1.

Општина Лапово приступа изради Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац.

Члан 2.

Под Стратегијом развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту: Стратегија), у смислу ове Одлуке, подразумева се плански документ развоја, а у складу са правилима Европске Уније.

Члан 3.

Циљ израде Стратегије је да допринесе одрживом развоју територије заснованом на подстицању: иновативне, паметне, нискоугљеничне и циркуларне економије; прелаза на чисту и праведну енергију, зелених и плавих улагања, ублажавања и прилагођавања климатским променама, спречавања и управљања ризицима, бољег снабдевања водом и управљања отпадом, одрживе и мултимодалне урбане мобилности; јачања социјалне компоненте у домену запошљавања, образовања, социоекономске укључености и интеграције, становања, социјалне и здравствене заштите, јавног здравља, културе, одрживог туризма, социјалних иновација и иновација у области дигиталних технологија; примене интегралног и партиципативног приступа развоју друштва и привреде, развоју предела, културног и градитељског наслеђа, природне баштине, одрживог туризма, и јачању урбано-руралних веза. Стратегија поставља приоритете одрживог територијалног развоја, доприноси максимизирању вредности финансирања и развијању веза унутар и изван окружења.

Члан 4.

Полазну основу за формулисање Стратегије представљају дефинисани правци развоја Републике Србије и Европске уније и територије урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац, кроз сагледавање Европских, националних и локалних развојних докумената и докумената јавних политика, и програма и пројекта који се реализују на територији урбаног подручја.

Члан 5.

Кроз процесе израде Стратегије промовисаће се интегрални и партиципативни приступ планирању развоја, међусекторска сарадња и размена информација, укључивање и координација јавног, приватног, цивилног сектора и научно-истраживачког сектора у процесу одлучивања, и партнерство међу институцијама.

Члан 6.

У циљу спровођења ове одлуке и израде Стратегије, образоваће се Савет за развој урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац (у даљем тексту Савет) и Радна група за израду Стратегије (у даљем тексту: Радна група).

Члан 7.

Савет има задатак да координира и надзире процес израде Стратегије, да разматра Стратегију по фазама припреме, предложеној од стране Радне групе, даје мишљење на предложени нацрт, прибавља мишљења релевантних институција и упућује коначни нацрт Стратегије на усвајање. Затим, Савет координира процес спровођења Стратегије и даје предлог за реализацију одређених стратешких пројеката важних за развој урбаног подручја.

Чланови Савета су: градоначелник града Крагујевца и председници општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац које су у саставу урбаног подручја обухваћеног Стратегијом, као и представници Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац, док су заменици чланова Савета заменици градоначелника односно председника општина.

Радам Савета руководи председник Савета који се бира на првој седници Савета.

Савет доноси Пословник о раду на првој седници Савета, која ће се одржати најкасније у року од месец дана од дана усвајања ове Одлуке.

Члан 8.

Радна група има задатак да спроведе све фазе у процесу израде Стратегије, дефинише кључне циљеве и приоритете развоја и предложи стратешке пројекте Савету.

Чланове и координатора Радне групе именује градоначелник.

Члан 9.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља д.о.о. Крагујевац пружа стручну и техничку подршку и административно-техничку помоћ Радној групи током израде Стратегије, кроз обезбеђење простора за рад у сарадњи са градском управом, и административно-техничку помоћ током израде Стратегије, прикупљање и достављање свих званичних релевантних података и др.

Члан 10.

Током израде Стратегије биће организовани тематски округли столови, радионице, форуми за стручне и јавне расправе, на којима ће се усаглашавати предложена решења. У њихов рад могу бити укључени и сви остали заинтересовани учесници, како би се обезбедила партиципација и транспарентност процеса одлучивања и правовремено обавештавање јавности.

Члан 11.

Рок за израду Стратегије је 8 (осам) месеци од дана ступања на снагу ове Одлуке.

Члан 12.

Реализација ове Одлуке обезбеђује се кроз програм ЕУ ПРО Плус. За реализацију ове Одлуке задужене су организационе јединице градских управа и општина надлежне за послове урбанизма.

Члан 13.

О овој Одлуци информисаће се јавност у складу са одредбама Закона о планском систему, Закона о локалној самоуправи и Правилника о смерницама добре праксе за остваривање учешћа јавности у припреми нацрта закона и других прописа и аката, објавом на службеним страницама јединица локалне самоуправе.

Члан 14.

Сви појмови у овој Одлуци употребљени у граматичком мушком роду подразумевају мушки и женски природни род.

Члан 15.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику општине Лапово".

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ ЛАПОВО
Број: 020-82/22-1 од 20. јуна 2022. године

Образложење

Правни основ за доношење ове Одлуке садржан је у одредбама члана 13. став 6. Закона о локалној самоуправи којим је прописано да јединица локалне самоуправе, у оквиру својих надлежности преко својих органа, прати процес европских интеграција Републике Србије и развија за то потребне административне капацитете, у складу са законом и утврђеном политиком Републике Србије, док је чланом 20. истог Закона прописано да Општина, преко својих органа, у складу с Уставом и законом доноси свој статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и програм развоја општине, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја.

Чланом 11. Закона о планском систему је дефинисана стратегија као основни документ јавне политике, којим се на целовит начин утврђују стратешки правац деловања и јавне политике у конкретној области планирања и спровођења јавних политика утврђених прописом Владе.

Чланом 34. Закона о регионалном развоју је прописано да је регионална развојна агенција привредно друштво или удружење основано за обављање послова односно унапређење регионалног развоја, која је акредитована, у складу са овим законом, док је чланом 39. прописано које послове обавља Регионална развојна агенција.

На основу свега наведеног, доноси се одлука као у тексту.

○ АНЕКС 2 - СПИСАК ПРОЈЕКТНИХ ИДЕЈА

Ц 1. ИДЕНТИТЕТ УРБАНОГ ПОДРУЧЈА	
	Валоризација и стављање у функцију напуштених станова и кућа
	Регенерација браунфилд локација у Крагујевцу: 21. октобар; Стара звезда; Црвена звезда; Стара циглана; ВТЗ1
	Уређење Старог језгра Војно-техничког завода, тржница Милошев конак, улица Црвеног барјака, музеј, гимназија, Старо језгро-престоница у Крагујевцу
	Браунфилд локација „Стрна жита“ - иновациони дистрикт
	Браунфилд “Сервис 1”-потенцијал за комерцијалну намену
	Браунфилд локација Војно – технички завод „Brainport“ - центар иновација, креативних индустрија, индустријског наслеђа
	Програм подршке развоја туризма кроз валоризацију културног наслеђа у Шумадији: <ul style="list-style-type: none"> - Реконструкција трга Арсенал у оквиру Војно – техничког завода (Крагујевац) - Реконструкција и доградња зграде Старог суда у Аранђеловцу - Изградња објекта павиљона код визиторског центра у Тополи - Уређење Карађорђевог дома у Рачи - Израда Пројекта туристичке дестинације (ПТП) за уређење Борачке тврђаве и унапређење услова за развој туризма у Книћу - Уређење археолошког локалитета Јеринино брдо код Баточинае - Лапово – град музеј железнице – унапређење услова за развој туристичке понуде
	Туристичка сигнализација у Шумадији
	Заједнички резервацијски систем
	Програм подршке развоја зеленог, спорог и здравог туризма – мапирање и уређење стаза (бициклистичких, пешачких, коњичких, ...)
	Уређивање простора за пласирање локалних туристичких производа
	Изградња туристичке инфраструктуре - визиторски центри, одморишта, инфо пунктови, видиковци...
	Реконструкција постојећих железничких станица
	Путевима Војводе Карађорђа-туристичка рута Аранђеловац, Топола, Рача
	Уређење подвожњака и подземних пролаза испод железничке и магистралне друмске инфраструктуре
	Друга фаза пројекта примене Европске конвенције о пределу на територији Шумадије
Ц 2. ЗЕЛЕНА И ЕНЕРГЕТСКА ТРАНСИЦИЈА И МОБИЛНОСТ	
	Мапирање потенцијала обновљивих извора енергије са аспеката специфичности територије
	Изградња мини топлана на биомасу
	Надстрешнице на јавним паркинзима покривене соларним плочама- струја за јавне зграде и осветлу, инфо осветљење стајалишта, пуњача за ауто
	Соларне плоче на јавним зградама - електрична енергија за сопствене потребе

	Формирање нових јавних простора са регулисањем топлотних острва, решавање управљања водама, енергетска ефикасност јавне расвете
	Формирање Центра за очување биодиверзитета
	Повећање зелених “оаза” - концепт уређења зелених површина
	Увођење система за мониторинг смањења буке
	Изградња и реконструкција водних објеката заштите од поплава
	Изградња нове и модернизација постојеће атмосферске и канализационе мреже
	Израда Студије утицаја 5Г мреже на животну средину
	Формирање Регионалног центра за управљање отпадом
	Енергетска санација спортских објеката
	Успостављање Зелених прстенова око градова
	Пошумљавање радних зона уз северну обилазницу у Крагујевцу и површина поред јавних путева медоносним дрвећем
	Урбано озелењавање (кровни вртови, увођење еколошког индекса, обавезних пропусних површина) – ширење мреже зелених површина у Аранђеловцу и Тополи
	Успостављање Регионалног центра за управљање отпадним муљем из постројења за ППОВ
	Регионализација система међумесног саобраћаја
	Увођење електро-мобилности у јавни градски превоз путника
	Израда пројекта свеобухватног саобраћаја (главне улице, интерконеције и локалне улице) пешаци и бициклисти
	Ревитализација урбаних центара на бази урбане мобилности
	Израда стазе за ауто трке и бицикличке стазе
	Интеграција бицикличког и јавног превоза на нивоу региона
	Уређење највеће ботаничке баште на Балкану, Крагујевац
	Формирање значајних културно-историјских микро локација
	Развијање спортских, културних и рекреативних садржаја уз реку Лепеницу
	Оснивање школе глуме, школе цртања, школе традиционалних игара и певања у руралним срединама
	Успостављање концепта Смарт села
Ц 3. ИНОВАТИВНА И ПАМЕТНА ЕКОНОМИЈА	
	Оснаживање дуалног образовања кроз подстицај укључивања МСП у процес образовања
	Научно технолошки парк (ИТ сектор, техничке струке)
	Оснаживање женског предузетништва (обуке, финансијски подстицаји)
	Боља координација са министарствима надлежним за зелену транзицију

	Програми подршке за МСП за прелазак на зелене технологије
	Преквалификација и прелазак на радна места у складу са зеленом транзицијом
	Формирање тренинг центра за дуално образовање - Застава Терво као локација
	Формирање развојних бизнис инкубатора
	Формирање зелених индустријских зона
	Изградња и реконструкција објеката ради веће економске валоризације и заштите културног наслеђа
	Развој села кроз изградњу дистрибутивних задруга и развој индустрије прераде воћа
	Едукација привредних субјеката, са акцентом на извозно оријентисане фирме, о регулативи ЕУ, са циљем смањења карбонског отиска
	Прикупљање података из области управљања отпадом и рециклаже, са циљем развоја циркуларне економије
	Мапирање карбонског отиска привредних субјеката на нивоу урбаног подручја
	Подршка пројеката са циљем развоја „Зеленог града“
	Подршка пројеката са циљем развоја „Паметног града“
	Умрежавање винарија и сеоских туристичких газдинстава
	Мобилни тимови за рад на терену у области спровођења зелене транзиције
	Инвестирање у дигитализацију - развој дигиталне инфраструктуре (брзи интернет, паметне мреже...)
	Е - пијаца, онлајн продаја пољопривредних производа из региона Шумадије
	Јачање капацитета “Центра изврности”
	Формирање Развојног центра циркуларне економије
	Упознавање грађанства са процесом декарбонизације и прелазак на обновљиве изворе енергије
	Формирање квалитетног институционалног оквира у циљу промовисања зеленог финансирања
	Институционална подршка другим пројектима “Зелене агенде”
	Подстицајна средства за повећање смештајних капацитета у мањим срединама
	Субвенције и олакшице за покретање предузећа која би се бавила одрживом производњом и услугама рециклаже и поновне употребе материјала
	Формирање ланаца вредности типичних производа са високом додатом вредношћу
	Промовисање концепта кратких ланаца хране
Ц 4. ДРУШТВЕНО БЛАГОСТАЊЕ	
	Регионализација мреже социјалних услуга
	Оснивање руралних саветодавних центара
	Успостављање садржаја и објеката прилагођених особама са посебним потребама

	Формирање мобилних тимови за рад са грађанима у руралним срединама
	Проширење смештајних капацитета прихватилишта за одрасле особе
	Универзитет трећег доба
	Изградња центра за прихват бескућника
	Заједничко становање старе и младе популације
	Унапређење здравствене заштите у градској и сеоским срединама кроз улагање у недостајуће инфраструктурне објекте
	Развој нових услуга здравствене заштите према новим потребама -Центар за деменцију, психолошка саветовалишта, палијативна нега
	Формирање здравствених мобилних тимова у руралним срединама
	Штампање и издавање зборника радова неафирмисаних писаца
	Израда заједничких програма и манифестација културних центара из урбаног подручја
	Изградња дворане за борилачке спортове и атлетског стадиона
	Реконструкција спортске, културне и здравствене инфраструктуре
	Формирање Регионалног центра за подршку параолимпијца
	Дигитализација нематеријалног културног наслеђа
	Адаптирање објекта сеоских домова културе за пружање услуга из области здравствене заштите
Ц 5. УПРАВЉАЊЕ УРБАНИМ/ТЕРИТОРИЈАЛНИМ РАЗВОЈЕМ	
	Унапређење управљања урбаним развојем кроз принципе "доброг управљања"
	Јачање капацитета одељења/канцеларије за ЛЕР
	Развој паметног града – паметно управљање
	Укључивање Савета месних заједница у предлагање пројектних идеја
	Јачање капацитета ДМО, модел финансирања
	Израда међуопштинских програма и пројеката (гондола Аранђеловац – Топола)
	Формирање регионалних тела за управљање и праћење реализације стратегије
	Формирање мреже студената са ширег подручја, са других универзитета - Платформа студената
	Оснивање Регионалног фонда за финансирање иновација
	Израда каталога локација за инвестиције у урбаном подручју
	Јачање финансијско-кадровских и техничких капацитета за коришћење ГИС
	Регионални дигитални информациони центар - предузеће "ЕКГ инфо дата" може да прерасте у регионални информациони центар
	Промовисање и унапређење концепта партиципације

	Партиципативно мапирање дивљих депонија и постављање информација на сајт града
	Оснивање локалних акционих група, задруга и удружења
	Подршка и едукација пољопривредних произвођача и сеоских туристичких домаћинстава
	Израда локалних прописа за заштиту животне средине -бука кафића, непријатни мириси
	Едукација о значају и израда програма за добијање нових ресурса из отпада
	Јачање техничких и људских капацитета установа културе

○ АНЕКС 3 – УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ СТРАТЕГИЈЕ

Учесници у процесу израде Стратегије

Стефан Миливојевић, Владимир Николић, Никола Устић, Јасна Новаковић, Весна Радовановић, Катарина Перовић, Татјана Бајц, Валерија Чоловић, Катарина Маринковић, Саша Тања, Дарко Павловић, Милица Митровић, Милан Станисављевић, Снежана Ђорђевић, Бојана Ђорђевић, Марина Станић, Ивана Глушица Бајић, Ива Вуксановић, Предраг Тодоров, Зорана Ђорић, Милан Лончар, Патрик Аксентијевић, Марија Љубојевић, Драгица Илић, Петар Цветковић, Светлана Анђелић, Марија Костић, Ђорђе Ђоковић, Горан Милосављевић, Тијана Марковић, Јелена Бекоња Милошевић, Александра Маринковић Радловић, Биљана Шиповац, Зоран Ђоровић, Срђан Ђокић, Гордана Маринковић, Исидора Обрадовић, Саша Алемпијевић, Снежана Катић, Биљана Станојевић, Наташа Плешинац, Гордана Стојановић, Владимир Вукашиновић, Емина Драмлић, Саша Ђирић, Дејан Ружић, Радомир Ерић, Драган Маринковић, Сандра Радосављевић, Марија Ђоковић, Ивица Пантовић, Сања Туцаковић, Ненад Станишић, Снежана Бранковић, Милена Јакшић, Немања Лојаница, Дејан Јовановић, Кристина Луковић, Лела Радосављевић, Ксенија Холендер, Наталија Богдановић, Бојана Пашаљић, Ђорђе Миловановић, Снежана Симић, Невенка Богдановић, Ана Бракус, Агата Живојиновић, Јелена Николић, Горица Бачанин, Саша Ђурчић, Бранислав Александровић, Иван Богдановић, Јана Арсенијевић, Иван Вучковић, Борисав Малетић, Јелена Миливојевић, Иван Ковачевић, Мирослав Коцић, Ана Митровић, Александар Поповић, Филип Грбовић, Душан Гордић, Милица Чукарић, Дејан Јегдић, Горан Миљковић, Владимир Перић, Василије Антић, Дејан Коцић, Светлана Велисављевић, Марина Спасојевић, Владимир Михајловић, Марко Вељковић, Милица Станковић, Снежана Стаменковић, Марко Мишић, Милица Стојановић, Душан Ђоковић, Божидар Кандић, Давор Тимотијевић, Лела Савић, Милош Николић, Тања Мићић, Мирослав Јевтић, Бојана Радојевић, Јелена Машић, Марија Обрадовић, Александар Дрекаловић, Ема Стевановић, Катарина Брковић, Марко Пантић, Владимир Изљановић.

○ АНЕКС 4 - НАЦИОНАЛНИ И МЕЂУНАРОДНИ ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА УРБАНОГ И ТЕРИТОРИЈАЛНОГ РАЗВОЈА

Јул 2023.

Скупштина града Крагујевца, на основу чланова 67. став 1 тачка 9), 68. и 69. Закона о локалним изборима ("Службени гласник Републике Србије", број 14/22), на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

О Д Л У К У
о престанку мандата одборника Скупштине града Крагујевца

I Констатује се да је одборнику Скупштине града Крагујевца Гордани Дамњановић, са изборне листе АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – КРАГУЈЕВАЦ НЕ СМЕ ДА СТАНЕ, престао мандат одборника, са даном 16. априлом 2024. године, пре истека времена на који је изабрана, због поднете оставке.

II Ову Одлуку објавити на веб – презентацији Републичке изборне комисије и у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 013-167/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. тачка 17) Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 27. Одлуке о признањима града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 18/14 – пречишћен текст, 11/18 и 7/21), на седници одржаној 24. априла 2024. године донела је

О Д Л У К У
О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ ПРЕДРАГУ ИЛИЋУ И САЊИ ЖИВКОВИЋ

1. ГОДИШЊА НАГРАДА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКА НАГРАДА, у области уметности, додељује се Предрагу Илићу и Сањи Живковић, за монографију „Кнез Михаило кроз уметност и архив“.

2. Награду у облику дипломе, уручиће Градоначелник града Крагујевца, на свечаној седници Скупштине града, која ће се одржати поводом Празника Града - 6. маја.

3. Градоначелник ће посебним актом утврдити висину новчане награде, у оквиру средстава утврђених буџетом града за 2024. годину.

4. Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 17-15/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. тачка 17) Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 27. Одлуке о признањима града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 18/14 – пречишћен текст, 11/18 и 7/21), на седници одржаној 24. априла 2024. године донела је

О Д Л У К У
О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ ЗОРАНУ ИГЊАТОВИЋУ

1. ГОДИШЊА НАГРАДА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКА НАГРАДА, у области уметности, додељује се Зорану Игњатовићу, за реализацију три самосталне изложбе и шест колективних изложби у 2023. години.

2. Награду у облику дипломе, уручиће Градоначелник града Крагујевца, на свечаној седници Скупштине града, која ће се одржати поводом Празника Града - 6. маја.

3. Градоначелник ће посебним актом утврдити висину новчане награде, у оквиру средстава утврђених буџетом града за 2024. годину.

4. Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 17-16/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. тачка 17) Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 27. Одлуке о признањима града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 18/14 – пречишћен текст, 11/18 и 7/21), на седници одржаној 24. априла 2024. године донела је

О Д Л У К У
О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ
НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ ПРОФ. ДР
МИЛОВАНУ МАТОВИЋУ

1. ГОДИШЊА НАГРАДА ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКА
НАГРАДА, у области медицине, додељује се Проф. др Миловану Матовићу, за увођење и терапијску примену Lu-PSMA у лечењу метастатског кастрацијски резистентног карцинома простате (mCRPC).

2. Награду у облику дипломе, уручиће Градоначелник града Крагујевца, на свечаној седници Скупштине града, која ће се одржати поводом Празника Града - 6. маја.

3. Градоначелник ће посебним актом утврдити висину новчане награде, у оквиру средстава утврђених буџетом града за 2024. годину.

4. Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 17-17/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. тачка 17) Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 27. Одлуке о признањима града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 18/14 – пречишћен текст, 11/18 и 7/21), на седници одржаној 24. априла 2024. године донела је

О Д Л У К У
О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ
НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ МИОДРАГУ
СТОЈИЛОВИЋУ

1. ГОДИШЊА НАГРАДА ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКА
НАГРАДА, у области новинарства, додељује се Миодрагу Стојиловићу, за књигу „Крагујевац отворени град који се воли“.

2. Награду у облику дипломе, уручиће Градоначелник града Крагујевца, на свечаној седници Скупштине града, која ће се одржати поводом Празника Града - 6. маја.

3. Градоначелник ће посебним актом утврдити висину новчане награде, у оквиру средстава утврђених буџетом града за 2024. годину.

4. Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 17-18/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. тачка 17) Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 27. Одлуке о признањима града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 18/14 – пречишћен текст, 11/18 и 7/21), на седници одржаној 24. априла 2024. године донела је

О Д Л У К У
О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ
НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ МАРИНИ
ПЕТРОВИЋ ЈИЛИХ

1. ГОДИШЊА НАГРАДА ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКА

НАГРАДА, у области образовања, додељује се Марини Петровић Јилих, за допринос у побољшању квалитета институционализоване наставе на немачком језику и књижевности.

2. Награду у облику дипломе, уручиће Градоначелник града Крагујевца, на свечаној седници Скупштине града, која ће се одржати поводом Празника Града - 6. маја.

3. Градоначелник ће посебним актом утврдити висину новчане награде, у оквиру средстава утврђених буџетом града за 2024. годину.

4. Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 17-19/24-I

У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. тачка 17) Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 27. Одлуке о признањима града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 18/14 – пречишћен текст, 11/18 и 7/21), на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

О Д Л У К У

О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - БУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ LIONEIGHT DOO КРАГУЈЕВАЦ

1. ГОДИШЊА НАГРАДА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - БУРЂЕВДАНСКА НАГРАДА, у области привреде, додељује се LIONEIGHT доо Крагујевац, за допринос и подршку привредном и економском развоју града у 2023. години.

2. Награду у облику дипломе, уручиће Градоначелник града Крагујевца, на свечаној седници Скупштине града, која ће се одржати поводом Празника Града - 6. маја.

3. Градоначелник ће посебним актом утврдити висину новчане награде, у оквиру

средстава утврђених буџетом града за 2024. годину.

4. Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 17-20/24-I

У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. тачка 17) Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 27. Одлуке о признањима града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 18/14 – пречишћен текст, 11/18 и 7/21), на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

О Д Л У К У

О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - БУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ ИВАНУ ГЛИШОВИЋУ, ВЛАДИЦИ МОМЧИЛОВИЋУ, ГОРАНУ ЋИРАКОВИЋУ, МИЛОШУ ИЛИЋУ, ПРЕДРАГУ ЂОКИЋУ, АЛЕКСАНДРУ СИМОВИЋУ, МИЛОШУ ДРОБЊАКУ И САШИ БЕЧАНОВИЋУ

1. ГОДИШЊА НАГРАДА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - БУРЂЕВДАНСКА НАГРАДА, у области хуманитарног карактера, додељује се Ивану Глишовићу, Владици Момчиловићу, Горану Ћираковићу, Милошу Илићу, Предрагу Ђокићу, Александру Симићу, Милошу Дробњаку и Саше Бечановићу, за учешће у спасавању угрожених лица након разорног земљотреса у Републици Турској.

2. Награду у облику дипломе, уручиће Градоначелник града Крагујевца, на свечаној седници Скупштине града, која ће се одржати поводом Празника Града - 6. маја.

3. Градоначелник ће посебним актом утврдити висину новчане награде, у оквиру средстава утврђених буџетом града за 2024. годину.

4. Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 17-21/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 1. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за прописе

I Образује се Одбор за прописе (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Александар Лазовић** - одборник – представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - председник Одбора;
2. **Ђорђе Петровић** - одборник - представник Политичке странке: ЈАКА СРБИЈА – SILNE SRBSKO – заменик председника Одбора;
3. **Јелена Милановић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Катарина Милисављевић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Бојан Стојадиновић** – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац – члан Одбора
6. **Петар Милојевић** – представник Групе грађана: “ЗА КРАГУЈЕВАЦ – ЗНАМО СЕ! Др. Мирослав Стојановић Џига“ – члан Одбора

7. **Новица Петровић** – представник Групе грађана ”СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК“, члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да разматра нацрте и предлоге аката који се упућују Скупштини, разматра и одбацује поднете амандмане у складу са одредбама Пословника, утврђује предлог аутентичног тумачења одредаба аката које доноси Скупштина, утврђује и објављује пречишћене текстове аката које доноси Скупштина, на основу закључка Скупштине, уграђује у акт који је Скупштина усвојила, интервенције извршене на тексту предлога акта, пре његовог објављивања, разматра и утврђује предлоге аката везане за представке, предлоге жалбе које су упућене Скупштини, предлаже начин и мере за решавање проблематике садржане у њима, предлаже доношење и промену Статута, обавља и друге послове у овим областима у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Гордана Мишић - дипломирани правник, запослена у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-996/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 12. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за односе са верским
заједницама

I **Образује се Одбор за односе са верским заједницама** (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Предраг Делић** - одборник - представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац - председник Одбора;
2. **Проф. др Анђелка Стојковић Анђелковић** – одборник - представник Коалиције: Александар Вучић – Крагујевац не сме да стане - заменик председника Одбора;
3. **Луција Аврамовић** - представник Коалиције: Александар Вучић – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Марко Ракоњац** - представник Коалиције: Александар Вучић – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Миливоје Манојловић** - представник Групе грађана: 300 Крагујевчана - члан Одбора;
6. **Марко Ерић** – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац – члан Одбора;
7. **Славко Мацура** - представник Руске странке - члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да: обавља послове који се односе на остваривање односа и сарадње Града са верским заједницама, помаже им у решавању проблема у складу са законом, и стара се о остваривању и очувању добрих међуconfесионалних односа, међусобног уважања и верских и националних толеранција

и обавља друге послове у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Драган Куљанин - дипломирани правник, запослен у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-997/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за локалну самоуправу
и месну самоуправу

I **Образује се Одбор за локалну самоуправу и месну самоуправу** (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Миодраг Николић** - одборник - представник политичке странке

- Социјалистичка партија Србије - председник Одбора;
2. **Славица Раденковић** - одборник - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - заменик председника Одбора;
 3. **Снежана Јовановић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане – члан Одбора;
 4. **Др Предраг Ђурђевић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
 5. **Др Ана Сантрач** - представник Коалиције: ЗАЈЕДНО И СРБИЈА ЦЕНТАР- члан Одбора;
 6. **Славољуб Мићовић** – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац - члан Одбора
 7. **Данило Чалија** – представник Групе грађана СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК - члан одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да: разматра остваривање система локалне самоуправе у Граду, питања везана за организацију и рад органа Града, остваривање послова државне управе које Република повери Граду, начин образовања, организацију и начин обављања послова у месним заједницама и другим облицима месне самоуправе, разматра иницијативе за образовање, укидање или промену подручја месних заједница, предлаже доношење или промену Статута Града, разматра захтеве и утврђује предлоге решења о давању сагласности на употребу грба, заставе и назива Града, као и друга питања из области локалне самоуправе и управе.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Свешана Тодоровић - дипломирани економиста, запослена у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда

запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-998/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 4. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е о образовању Одбора за буџет и финансије

I **Образује се Одбор за буџет и финансије** (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Рајица Милосављевић** - одборник - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ - Крагујевац не сме да стане - председник Одбора;
2. **Далибор Јекић** – одборник – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац - заменик председник Одбора;
3. **Ранко Јанић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ - Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Драган Матић** - представник Групе грађана: 300 Крагујевчана - члан Одбора;

5. **Сузана Јевтић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
6. **Борис Ковачевић – Шума** - представник Политичке странке: Црногорска партија – Crnogorska partija – члан Одбора;
7. **Невена Бисић** - представник Коалиције: ЗАЈЕДНО И СРБИЈА ЦЕНТАР– члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да: разматра предлоге одлука о буџету и завршном рачуну, кредитима, зајмовима, таксама, накнадама, порезима и другим предлозима из области буџета и финансија, разматра предлоге програма и извештаја о пословању у делу финансијског пословања ЈП, ЈКП, установа и других субјеката чији је оснивач Град, обавља и друге послове у овој области у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Небојша Милић - дипломирани правник, запослен у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца

Број: 112-999/24-I

У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 5. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за друштвене
делатности

I **Образује се Одбор за друштвене делатности** (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Бојана Петровић** - одборник - представник Групе грађана 300 Крагујевчана - председник Одбора;
2. **Ана Милетић Вучковић** - одборник - представник Коалиције АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - заменик председника Одбора;
3. **Никола Јовић** - представник Политичке странке Боља Србија - члан Одбора;
4. **Лидија Штрбац** - представник Коалиције АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Петар Роган** – представник Групе грађана ЗА КРАГУЈЕВАЦ – ЗНАМО СЕ! Др Мирослав Стојановић – Цига - члан Одбора;
6. **Драгана Јовановић** – представник Политичке странке – Заједно за Шумадију – ПОКС - члан Одбора;
7. **Божа Ђујић** - представник Групе грађана "СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК" - члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да: разматра предлоге аката из области образовања, културе, информисања и спорта, разматра предлоге програма и извештаја о пословању привредних друштва, Установа и других субјеката у овој области, чији је оснивач Град, обавља и друге послове у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Свешана Тодоровић - дипломирани економиста, запослена у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца

Број: 112-1000/24-I

У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 6. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е

о образовању Одбора за просторно планирање, урбанизам и изградњу

I **Образује се Одбор за просторно планирање, урбанизам и изградњу** (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Иван Дубљанин** – одборник - представник Коалиције: Уједињени

против насиља – Нада за Крагујевац - председник Одбора;

2. **Марко Момиров** - одборник - представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац - заменик председника Одбора;
3. **Стефан Огњановић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Снежана Борисављевић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Петар Росић** – представник Групе грађана: 300 Крагујевчана - члан Одбора;
6. **Душан Соковић** – представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
7. **Андреја Сарафимовић** – представник Групе грађана "СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК" - члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да: разматра предлоге аката из области урбанизма, просторног планирања, стамбене области, грађевинског земљишта, пословног простора, разматра предлоге додељивања простора за рад политичких странака, обавља и друге послове у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Милица Дељанин - дипломирани правник, запослена у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број:112-1001/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 7. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за комуналне делатности, саобраћај и делатности од општег интереса

I Образује се Одбор за комуналне делатности, саобраћај и делатности од општег интереса (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Зоран Вучковић Цаце** - одборник - представник Коалиције АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - председник Одбора;
2. **ДЕЈАН ШАПИЋ** - одборник - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - заменик председника Одбора;
3. **Славољуб Брадоњић** – представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Никола Добрић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Вања Стефановић** – представник Коалиције: ЗАЈЕДНО И СРБИЈА ЦЕНТАР - члан Одбора;

6. **Драган Бранковић** – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевца - члан Одбора;
7. **Предраг Радивојевић** – представник Групе грађана: ЗА КРАГУЈЕВАЦ – ЗНАМО СЕ! Др Мирослав Стојановић – Цига; члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да: разматра предлоге аката из области комуналне привреде и делатности од општег интереса, изградње комуналне инфраструктуре, разматра предлоге програма и извештаја о пословању ЈП, ЈКП и других субјеката чији је оснивач Град, односно којима је поверено обављање комуналне делатности, разматра предлоге аката из области режима и техничког регулисања, организације саобраћаја, линијског, градског и приградског превоза путника у друмском саобраћају, јавних паркиралишта, организационе, материјалне и друге услове за њихово обављање, као и предлоге аката из области безбедности саобраћаја обавља и друге послове у овим областима у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Гордана Мишић - дипломирани правник, запослена у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-1002/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 8. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за привреду,
пољопривреду и развој села

I Образује се Одбор за привреду, пољопривреду и развој села (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Војислав Лазовић** - одборник - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - председник Одбора;
2. **Љубиша Нектаријевић** – одборник – представник Групе грађана СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК - заменик председника Одбора;
3. **Александар Марковић** - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Радослав Јанковић** - представник Коалиције: Александар Вучић – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Љиља Момчиловић** – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац - члан Одбора;
6. **Никола Јовановић** – представник Политичке странке Социјалистичка партија Србије - члан Одбора;
7. **Жељко Стевановић** - представник Групе грађана СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК - члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да: разматра предлоге аката из области привреде и пољопривреде, прати и разматра питања која се односе на занатство, туризам и угоститељство, трговину, робне резерве, приватно предузетништво и

уређење, пољопривреду уређења сеоских подручја и развоја села, шумарство и снабдевање града пољопривредно-прехрамбеним производима, као и друга питања од значаја за развој свих привредних грана, обавља и друге послове у овим областима у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Драган Куљанин - дипломирани правник, запослен у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-1003/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 9. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за заштиту и
унапређење животне средине

I Образује се Одбор за заштиту и унапређење животне средине (у даљем тексту: Одбор) као

стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Слађан Ракић** - одборник - представник Групе грађана СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК - председник Одбора;
2. **Дамјан Срејић** - одборник - представник Коалиције АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - заменик председник Одбора;
3. **Милош Срејовић** - представник Коалиције: Заједно и Србија Центар - члан Одбора;
4. **Косара Станковић** – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац - члан Одбора;
5. **Зоран Прокић** - представник Политичке стране Социјалистичка партије Србије - члан Одбора;
6. **Данијела Николић** – представник Коалиције АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане – члан Одбора;
7. **Јелена Војиновић** - представник Коалиције АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане – члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да: разматра питања и предлоге аката из области везаних за заштиту и унапређење животне средине, ваздуха, природе и природних добара, заштиту од буке и прати активности на спречавању и отклањању штетних последица које угрожавају животну средину обавља и друге послове у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Драган Куљанин - дипломирани правник, запослен у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-1004/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 11. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за утврђивање предлога назива улица, тргова, градских четврти, заселака и других делова насељених места на територији Града

I **Образује се Одбор за утврђивање предлога назива улица, тргова, градских четврти, заселака и других делова насељених места на територији Града** (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Владимир Милојевић** - одборник - представник Групе грађана "СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК" - председник Одбора;
2. **Јелена Илић** - одборник - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - заменик председника Одбора;

3. **Александар Ћурчић** – представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Дарко Зечевић** – представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Грујица Грбовић** - представник Политичке странке: Руска странка - члан Одбора;
6. **Лазар Ашанин** – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац – члан Одбора;
7. **Миодраг Мијајловић** - представник Групе грађана "СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ – ЕКО ПАРК" – члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да разматра иницијативе везане за одређивање назива улица, тргова, градских четврти, заселака и других делова насељених места на територији Града, разматра нацрте и предлоге аката о одређивању назива улица, тргова, градских четврти, заселака и других делова насељених места на територији Града и прибавља претходну сагласност министарства надлежног за послове локалне самоуправе ради упућивања Скупштини на одлучивање, обавља и друге послове у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Небојша Милић - дипломирани правник, запослен у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-1005/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 13. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за удруживање и сарадњу

I **Образује се Одбор за удруживање и сарадњу** (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Никола Нешић** - одборник - представник Коалиције: Заједно и Србија Центар - председник Одбора;
2. **Ђорђе Петровић** - одборник - представник Политичке странке: Јака Србија - SILNE SRBSKO - заменик председника Одбора;
3. **Драгана Чампар** - представник Коалиције: Александар Вучић – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Иван Раца** – представник Коалиције: Александар Вучић – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Марина Матић** – представник Групе грађана: 300 Крагујевчана - члан Одбора;
6. **Божидар Ђурђевић** – представник Политичке странке Социјалистичка партија Србије – члан Одбора;

7. **Љиљана Ћировић** - представник коалиције Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац - члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да разматра нацрте и предлоге аката из области сарадње и удруживања са јединицама локалне самоуправе друге државе уз сагласност Владе РС, као и сарадње и удруживања са домаћим градовима и општинама, оснивању асоцијација градова и општина у складу са законом, одређује састав делегација Скупштине и подноси Извештај Скупштини о оствареној сарадњи, обавља и друге послове у складу са одлукама Скупштине.

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Милица Деланин - дипломирани правник, запослена у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става I. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-1006/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1, члана 93. став 2. тачка 14. Пословника Скупштине града Крагујевца

("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној дана 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Одбора за здравство, социјалну и дечју заштиту

I **Образује се Одбор за здравство, социјалну и дечју заштиту** (у даљем тексту: Одбор) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Др Милена Стојановић** - одборник - представник Групе грађана: "ЗА КРАГУЈЕВАЦ – ЗНАМО СЕ! Др Мирослав Стојановић Џига" - председник Одбора;
2. **Василије Антић** - одборник - представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - заменик председника Одбора;
3. **Јелена Стојановић** – представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
4. **Радмила Обрадовић** – представник Коалиције: АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане - члан Одбора;
5. **Милорад Лакетић** – представник Групе грађана СЛАЂАН РАКИЋ – КРАГУЈЕВАЧКА ИНИЦИЈАТИВА – ПОКРЕТ ВОЛИМ СЕЛО СВОЈЕ –ЕКО ПАРК - члан Одбора;
6. **Предраг Делић** – представник Коалиције: Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац – члан Одбора;
7. **Виолета Молнар** – представник Политичке стране Социјалистичка партија Србије – члан Одбора.

Мандат председника, заменика председника и чланова Одбора је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Одбор је надлежан да разматра предлоге аката из области социјалне политике, друштвене бриге о деци и младима, примарне здравствене заштите и заштите од болести зависности и друге послове у складу са одлукама Скупштине

III Одбор ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Одбора обављаће секретар Одбора – Свешана Тодоровић - дипломирани економиста, запослена у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Одбора имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-1007/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 78. став 1, члана 79. став 1, члана 80. став 1, члана 93. став 1. члана 93. став 2. тачка 15. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21) на седници одржаној 24. априла 2024. године, донела је

Р е ш е њ е
о образовању Комисије за родну
равноправност

I **Образује се Комисија за родну равноправност** (у даљем тексту: Комисија) као стално радно тело Скупштине града Крагујевца (у даљем тексту: Скупштина) у саставу:

1. **Гордана Живановић** - одборник - представник Коалиције Уједињени против насиља – Нада за Крагујевац - председник Комисије;
2. **Ана Шпица** - одборник - представник Коалиције ЗАЈЕДНО И СРБИЈА ЦЕНТАР - заменик председника Комисије;
3. **Ана Радаковић** - представник Групе грађана: 300 Крагујевчана - члан Комисије;

4. **Гордана Тодоровић** - представник Политичке странке Социјалистичка партија Србије - члан Комисије;
5. **Андријана Пауновић** - представник Коалиције АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ - Крагујевац не сме да стане – члан Комисије;
6. **Слађан Ракић** - представник Групе грађана Слађан Ракић-Крагујевачка иницијатива - Покрет волим село своје - ЕКО ПАРК - члан Комисије;
7. **Јелена Драгутиновић** - представник Коалиције АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – Крагујевац не сме да стане – члан Комисије.

Мандат председника, заменика председника и чланова Комисије је четири године, односно траје до истека мандата одборника Скупштине.

II Комисија је надлежна да разматра предлоге одлука и других општих аката које доноси Скупштина са становишта унапређивања родне равноправности, прати остваривање равноправности полова, предлаже Скупштини активности и предузимање мера које се односе на остваривање политике једнаких могућности на нивоу Града.

III Комисија ће у раду користити печат Скупштине.

Стручне и административно – техничке послове за потребе Комисије обављаће секретар – Драган Куљанин - дипломирани правник, запослен у Градској управи за послове органа града.

У случају одсутности, спречености или када из других разлога именовани из става 1. овог поглавља, није у могућности да обавља наведене послове, секретар Скупштине ће посебним актом одредити друго лице из реда запослених у Градској управи за послове органа града - организационој јединици надлежној за послове Скупштине и њених радних тела.

IV Председник, заменик председника и чланови Комисије имају право на накнаду за рад у Одбору, а што се уређује, односно дефинише посебном одлуком Скупштине, као и актом надлежног одбора.

V Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Скупштина града Крагујевца
Број: 112-1008/24-I
У Крагујевцу, 24. априла 2024. године

ПРЕДСЕДНИК,
Ивица Момчиловић, с.р.

ГРАДСКО ВЕЋЕ**Република Србија****Град Крагујевац****Градско веће****Број: 320-37/24-V****Дана: 22. априла 2024. године****К р а г у ј е в а ц**

Градско веће града Крагујевца, на основу члана 13. Закона о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју ("Службени гласник Републике Србије", број 10/13, 142/14, 103/15, 101/16, 35/23 и 92/23), члана 59. став 1. тачка 25. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) члана 2. став 1. тачка 27. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22 - пречишћен текст), члана 49. став 1. Пословника о раду Градског већа града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 13/24), члана 38. Одлуке о буџету града Крагујевца за 2024. годину ("Службени лист града Крагујевца", број 13/24), на седници одржаној 22. априла 2024. године, доноси

**ПРОГРАМ
ПОДРШКЕ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
ПОЉОПРИВРЕДНЕ ПОЛИТИКЕ И
ПОЛИТИКЕ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗА
ТЕРИТОРИЈУ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА У
2024. ГОДИНИ**

**I. ОПШТЕ ИНФОРМАЦИЈЕ И
ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ
МЕРА**

Анализа постојећег стања

Географске и административне карактеристике: Град Крагујевац заузима средишњи део Србије, смештен је у источном делу Шумадије и припада Шумадијском управном округу. Простире се у котлини између крајњих огранака планине Рудник, (највећи врх "Цвијићев вех", 1135

м.н.в.), Црног Врха и Гледићких планина (највећи врх "Самар", 922 м.н.в.), омеђен је општином Топола на северу, општинама Рача и Баточина на североистоку, Јагодином на истоку, општином Горњи Милановац на северозападу, Книћом на западу, градом Краљевом на југозападу и Рековцем на југоистоку. Крагујевац захвата углавном сливно подручје реке Лепенице и пружа се дужом осом у правцу север-југ дужином од 38 km, по линији Ресник-Дулене, краћом осом исток-запад, у дужини од 27km, линијом Доње Комарице-Доње Грбице. Налази се на 44 22 51 - степену географске ширине и 20 54 42 источне географске дужине, на надморској висини од 173-220 m. Градско подручје се простире на 835 km², на 62 катастарске општине са 57 насељених места и 78 месних заједница. На територији града живи 178.415 становника, у самом граду 150.835 становника, а на сеоском подручју 28.580, што га чини четвртим градом по броју становника у Србији и надрегионалним центром над градовима и општинама: Чачак, Краљево, Јагодина, Параћин, Горњи Милановац, Аранђеловац, Трстеник и Крушевац. Већину становништва чине Срби, мада у граду живи преко 20 етничких структура (Муслимани, Власи, Бошњаци, Роми, Румуни итд). Говори се српским језиком екавског изговора, а у писању је изражена диграфија, односно, паралелно употребљавају ћирилица и латиница. Град Крагујевац постаје све привлачније место за живот са позитивном пословном климом и убрзаним економским развојем. Низом повластица за инвеститоре, великим инфраструктурним и пројектима локалног економског развоја, Крагујевац је широм отворио своја врата свима, који препознају позитивне вибрације у пословном окружењу, имају визију и желе пословни успех, здраву конкуренцију и профит. Он је један од јачих административних, културних, финансијских, индустријских, политичких и спортских центара у Србији. По много чему Крагујевац можемо назвати „првим у Србији“ - био је прва престоница модерне српске државе (1818-1841), у њему су основане: 1833/1835.-Прва мушка гимназија у Србији као и Лицеј, 1838, претеча Универзитета у Београду, први суд (1820. године), прво позориште („Књажевско-српски театар“ 1835. године), прве новине („Новине Србске“), музичка формација („Књажеско србска банда“), галерија слика, музеј, библиотека, 1853. године, изливањем првог топа у крагујевачкој Тополивници започиње индустријска производња у Србији. Од тада

је Крагујевац познат као индустријски центар, пре свега значајан због производње оружја, а од средине 20. века и производње аутомобила у тадашњој фабрици „Црвена застава“. Данас је такође значајан по производњи аутомобила, јер је једна од највећих светских аутомобилских компанија - италијански Фијат потписао уговор о заједничком улагању са Републиком Србијом у крагујевачку фабрику „Застава аутомобили“, што значи ревитализацију српске ауто индустрије, нова радна места и стимулисање развоја низа других сектора у граду. Своје место у граду су нашле водеће мултинационалне компаније „Big Fashion центра, Лидл, Меркатор, Метро“ и други. Универзитетски град је постао 21.05.1976. године оснивањем универзитета „Светозар Марковић“ у коме знање стиче велики број студената из Србије и региона на преко 12 факултета, а на територији локалне самоуправе их послује шест. Знање се стиче у 22 основне школе са 39 издвојених одељења, 11 средњих школа. Град Крагујевац је друштвени, спортски и туристички центар који се развија из дана у дан. Он је један од четири највећих здравствених клиничких центара Србије, који се налазе у градском језгру и чине га 17 клиника, 11 центара и 10 медицинских и 4 ванмедицинских служби. На подручју града мрежа речних токова је разуђена, без великих река, али се Град поноси својом Лепеницом. Изграђене су вештачке акумулације: језеро „Бубањ“, Грошничко језеро, Грузанско језеро, Дуленско језеро и Шумаричко језеро. Лепоти града доприносе шуме које заузимају 23% укупне површине града. Градски паркови су: Велики парк (12 ha, а налази се у близини центра града), Мали парк, „Илина Вода“, који је зонски парк. Рејонски паркови су: Пиварски парк и Метино брдо. Меморијални паркови су: спомен-парк у Шумарицама „Крагујевачки октобар“, Метино брдо, Петрова воденица у Грошници (2,2 ha), Маршић (1,5 ha) и Илићево. Захваљујући повољном географском положају територијом града простире се више путних траса тако да се у Крагујевац може стићи из виших праваца: од којих су најважније Београд- Баточина-Крагујевац, од Београда преко Младеновца и Тополе. Од Јагодине преко Горње Сабанте и од Горњег Милановца преко Бара. Од границе са Црном Гором, преко Новог Пазара и Краљева. У функцији је и железничка пруга Београд-Лапово-Скопље. Градска слава и слава цркве „Силазак светог духа“ обележава се на други дан празника Свете Тројице када градом пролази молитвена литија, у којој учествују верски

достојанственици и грађани, а која започиње после литургије. Дан града се обележава 6. маја на Ђурђевдан када се уручују Градске награде и признања и када долазе Градови побратими (Сирен, Питешти, Бјалско-Бјала, Могиљев, Инголштат...). Органи града су: Скупштина града, Градоначелник, Градско веће, Градске управе, а формиране су још и организационе јединице: Заштитника грађана, Јавног правобранилаштва, Интерне ревизије и буџетске инспекције.

Природни услови и животна средина:

Природни услови и животна средина: Релјеф: На територији Крагујевца разликујемо у погледу рељефа виши - планински, средњи - побрђе и ниски - равничарски део. Побрђе које обухвата највећи део, простире се од села Ђурисела до села Лужнице на западу и побрђе источног обода од села Трмбаса до села Ботуња, као и побрђе по дну крагујевачке котлине. Високо побрђе, јавља се по дну и ободу Горњолевачке котлине У Горњој и Доњој Сабанти, Великим Пчелицама и Великој Сугубини. У Крагујевачкој котлини јавља се углавном ниже побрђе и то на простору од Корићана до села Ресника, која се налазе са леве стране Лепенице и до села Ботуња са десне стране ове реке. Највеће и најпознатије побрђе на подручју града су: Жежел (481 m) у Доњој Сабанти, Ливада (480 m) у Горњој Сабанти, Голија (450 m) у Букоровцу, Градина (416 m) у Доњим Грбицама, Главица (495 m) у Шљивовцу, Рујевица (472 m) у Драчи. На истоку територије Града пружају се обронци Црног врха, планине високе 707 m. Познатији врхови су: Селаково брдо (541m) у Великој Сугубини, Котрљане (570 m) у Букоровцу, Дренак (553 m) у Горњим Комарицама, Печене ливаде (500 m) у Доњим Комарицама. Највиши врхови на Гледићким планинама које се пружају од Западне Мораве до Крагујевца су: Стражара (652 m) у Доњој Сабанти, Гувниште (657m) у Великим Пчелицама, Клик (517m) у Грошници, Вучја коса (587m) у Ациним ливадама, Црни врх (895 m) у Дуленима (665 m). Педолошке и морфолошке карактеристике земљишта: На подручју града су заступљени различити типови земљишта, који су формиран под утицајем специфичних педогенетских чинилаца (рељефа, климе, водотокова, састава земљишта, вегетације и ерозивних процеса). На територији града Крагујевца постоји седам основних типова земљишта: алувијум, смоница (33,5%), гајњача (26,6%), скелетоидна земљишта (24,5%), подзол,

црвеница и смеђа земљишта. За највише планинске пределе карактеристична су скелетна земљишта која садрже велику количину ситнијег и крупнијег камена. Те области су прекривене шумом, пашњацима и омогућавају повољне услове за развој сточарства. За ниска побрђа карактеристична је гајњача, а за речне долине алувијално земљиште. Обе ове врсте земљишта погодне су за развој пољопривреде. Ерозивно подручје је у северозападном планинском делу, где се услед ерозије и неуређеног речног тока долази до изливања река и великих поплава. Флора и фауна: Богатство и разноврсност биљног и животињског света на територији Града, проистиче из посебних геоморфолошких, геолошких и климатских чинилаца. Оригиналноста флоре се огледа у томе што има више ендемичних врста биљака које су заштићене као природна реткост и чије је станиште у околини града Крагујевца. Једна од њих је: *Adonis vernalis* - гороцвет, расте само на Драгушичкој чукари на левој обали Груже, што представља најзападнији локалитет ове степске врсте у флори Србије. То је еродирани степски фрагмент мале површине око 20 m² на којој расте свега двадесет јединки. *Ruta graveolens* - Рута, расте на југоисточним експозицијама „Солдића брда“, на десној обали реке Угљешнице у засеоку Селиште у Доњим Грбицама. *Lilium martagon* - шумски љиљан, појављује се у шумама сладуна и цера у рубној зони према брдским пашњацима. Локалитети су Стублина и Чукар, оба локалита у селу Доње Грбице. *Spiranthes spiralis* - засучица, веома ретко се јавља, мали број јединки виђен је још само у локалитету у селу Мала Врбица и у степским рудинама села Доње Грбице. У ретке, угрожене и осетљиве биљке спада и Крагујевачки слез - врста која је ишчезла из светског геопонда, али која се може наћи на простору града Крагујевца. Дивизма - је биљка за коју је утврђено да исцељује ране. На територији града Крагујевца налазе се и разне врсте дивљачи које нису са овог подручја (јелен лопатар, муфлон) као и дивљач специфична за ово подручје (вук, лисица, куна, дивља свиња). Одликује се и присуством посебно значајних врста птица и сисара. Генофонд и фенофонд - Иако је богат, местимично је и угрожен и осиромашен директним уништавањем појединих биљних и животињских врста, посебно у рубним подручјима, ближе насељеним местима. Опасности и проблеми земљишта, биљних и животињских врста, огледају се у деградацији или уништавању

станишта на делу подручја близу насеља (каменоломи, мрежа путева, разни објекти), лов, кривољов, замке, примена пестицида, депоније и друго одлагање отпада, узнемиравање. Град Крагујевац се убраја у пределе са врло добром очуваном животном средином, којој се придаје велика важност. Рудна лежишта: У атару села Рамаћа је компактно лежиште гвожђа, које се на месту Стрњак протеже у дужини од 400 m и ширини од 120 m капацитета око 1,6 милиона тона гвоздене руде. У непосредној близини је и рудиште магнетита, као и чиста руда лимонита. Овај предео је богат и рудама хрома, магнезита, серпентина, кречњака и никла. У атарима села Рамаћа и Каменица налазе се велике количине кречних бреча. На теренима Страгара, Кутлова и Добраче налазе се велике количине азбестне руде. Она се простире на ширини од 200m, дужини око 900m и дубини око 60 m. Утврђена је резерва око 8,1 милиона тона. У близини Влакче, је више налазишта гвоздене руде. Утврђена је резерва од преко 2,5 милиона тона. У близини брда Столице је налазиште руде мангана, у Вињишту и Грошници је налазиште гипса, док је у Горњим Комарицама налазиште кварца. Површински токови - највећа река Крагујевачке котлине, која кроз њу протиче у дужини од 33 km је Лепеница, лева притока Велике Мораве. Лепеница извире у селу Голочелу на Гледићким планинама на 380 м.н.в. Лепеница има 28 притока, 17 левих од којих су најзанчајније Дреновачка река и Угљешница и 11 десних притока. Од свог извора Студенца тече у правцу југозапад - североисток кроз Крагујевачку котлину до брда Шупљаја, затим ка истоку кроз Бадњевачку клисуру. Речни ток износи 48 km. Река Угљешница извире у Рамаћи на 620 м.н.в. и њен речни ток има дужину 35 km улива се у Лепеницу код села Јовановац. Река Јасеница има дужину тока 79 km и њена површина слива је 1.339 km². Извире на планини Рудник на 880m из извора Теферич. Једна од њених важнијих притока са њене леве стране је Сребрница, која тече са Рудника, од села Љубичевца до Страгара у дужини од 12 km. То је бујична река. Грошничка река је десна притока Лепенице, целим током дужине од 17 km, тече кроз Крагујевачку котлину. Од свог извора „Хајдучка вода“, на 800 м.н.в. испод дуленског Црног врха и Гледићких планина тече од југа ка северу, до ушћа у Лепеницу, која се налази на 187 м.н.в. У њу се улива двадесет притока. Флора и фауна: Подземне воде - на основу хидрогеолошке слике терена издвојена су подручја с подземном

водом. Комплекси миоценских наслага и локална подручја са пукотинским типом издани у оквиру палеозојских шкриљаца, (издашност извора и водни капацитет ових стенских комплекса је мали). Клима: доминира умерено-континентална клима, са просечном годишњом температуром +11,5°C. Најхладнији месец је јануар са -5°C, а најтоплији месец је јул са +27°C. Највлажнији месец је децембар, у коме је просечна влажност 79%, а најсувљи месец је септембар у коме је влажност 39%. Просечна годишња количина падавина је 550 mm. Дани са температуром преко 25°C варирају, али у просеку је 92 таквих дана. Број ледених дана ($\leq 0^{\circ}\text{C}$) је 96. Број дана са снегом у просеку износи 34 (највише у јануару). Највише падавина падне у јуну, у просеку 83 mm, а најмање у фебруару, просечно 32 mm. Просечан број сунчаних сати је 5,5 h/дан, најмање сунчаних сати у просеку има децембар 2,1 h/дан ; а највише јун 8,8 h/дан. Шумски фонд - Према подацима Шумског газдинства Крагујевац, обраста шумска површина на територији града Крагујевца у 2021. години износила је 25.228 ha. Шумски фонд у држаном власништву има тенденцију смањења површина, а тренутно обухвата површину од 28.543 ha (32%), у приватном власништву се налази у површини од 59.882 ha (68%). У структури шумског фонда, по површини, високе шуме учествују са 45,3%, изданачке 51,1%, и шибљаци са 3,6%. Укупна запремина дрвне масе је 3,5 милона кубика. Посматрано по основним квалитативним критеријумима, доминирају мање квалитетне лишћарске шуме, које су по запремини заступљене са 92,2%, док високо квалитетне четинарске шуме заузимају 7,8%. Што је сасвим разумљиво, имајући у виду, структуру рељефа града (доминирају равничарски и брежуљкасти предели). Заступљеност појединих шумских формација; буква 51,5%; цер 15,5%; китњак 10,3%; сладун 6,9%; црнибор 6,9%; граб 3%; лужњак 1,8% и багрем 1,1% што укупно чини 97,2% запремине, а на остало 2,8%. Заступљено је око 40 различитих врста дрвећа.

Стање и трендови у руралном подручју

Демографске карактеристике и трендови: Према попису становништва из 2011. године, на територији града Крагујевца укупно живи 179.417 становника, од тога у граду живи 150.835 становника, у 59.344 домаћинства која просечно имају 3,34 члана. Просечна густина насељености је 215 становника/km². На територији града

Крагујевца живи преко 20 етничких структура (Муслимани, Бошњаци, Црногорци, Румуни, Роми, Власи...). У 56 насељених сеоских места живи 28.582 становника. У 9.555 домаћинства, од којих је 8.786 домаћинства регистровало пољопривредно газдинство, која у односу на домаћинства града заузимају 14,80%. Према упоредним подацима из шест последњих спроведених пописа (1948-2011. године) град Крагујевац бележи непрекидан пораст броја становника, при чему је од 1948. године становништво града веште него удвостручено (повећано за 2,11 пута). Најмањи пораст становника присутан је у периоду између два пописа (од 1991-2002 године) и износи 932 становника. када је у питању кретање броја становника у граду након претпоследњег пописа 2002. године евидентиран је константан благ пад. У 2009. години у граду Крагујевцу има укупно 1484 становника мање него 2002. године. У посматраном периоду од 2002-2011. године постоји тенденција опадања природног прираштаја становника, у сеоској средини и то због одласка младих у град, због чега је сеоско подручје захватила депопулација па је све више села са старачким домаћинствима и села која одумиру. Детерминанте старосне структуре становништва су висина и тенденција наталитета, морталитета, миграционих кретања, чиниоци проузроковани економским и политичким ситуацијама. Старосна структура: Према попису из 2011. године године, на територији града Крагујевца, има 148.773 пунолетних становника, учешће популације до 29 година је 37% од укупног становништва просечне старости 41,8 година. Просечна старост становништва у граду је 38,3 године, а на сеоском подручју 44,9 година. Старосна структура је неповољна на сеоском подручју, јер је наталитет у опадању, а морталитет у порасту. Полна структура: Већи део становништва је женског пола и то 92.083 лица, што у односу на укупан број становника града Крагујевца чини 51,89%, становништво мушког пола обухвата 48,11%, а то је 85.385 лица. Образовна структура: Према попису становништва из 2011. године, од укупног броја пописаних, њих 154.290 је старије од 15 година. Без школске спреме је 2.870 становника што је 1,86%; основно образовање је стекло 27.162 становника што је 17,6%; средње школско образовање има њих 84.178 што је 54,56%; више образовање има 9.711 становника, што је 6,29%; високо образовање има 17.552 што је 11,37%, за остатак становништва нису познати подаци

о образовању.

Диверзификација руралне економије: У циљу развоја пољопривреде, опстанка села и сеоских домаћинстава, неопходно је да се улаже у рурални развој и руралну инфраструктуру (обнова путева, школа, спортских терена, побољшање квалитета снабдевања струјом и водом, да се отворе продавнице, да се уведе већи број аутобуских линија). Потребно је да се побољшају основни услови живота и рада, да се у неким сегментима изједначи са положајем запослених жена у граду, потребно је повећати подстицај младима да остану и опстану на селу. Радно способно становништво чини 65.2% од укупног становништва Крагујевца, што је повољније од учешћа радно способног становништва у односу на просек у Републици Србији (60,6%). Чињеница да је трећина руралног становништва у најпродуктивнијем животном периоду је довољан предуслов за даљи развој и опстанак села. Томе доприноси и чињеница да је последњих десетак година кренуо процес радне дневне миграције градског становништва у село, пре свега мотивисане губитком посла, тешком економском ситуацијом, гашењем градских фирми, као и жељом да се на тај начин обезбеди егзистенција породице, а све то подстиче и да се оживе старачка домаћинства, повратком младих на село. Диверзификација активности на око 9.000 пољопривредних газдинстава у којима живи око 29.000 становника је неопходна за запошљавање и одрживи развој руралних подручја и њом се може придонети бољем уравнотежењу регионалног развоја у економском и социјалном смислу. За то је потребно урадити стратегију развоја, обезбедити подстицајне мере, повољне пољопривредне кредите, омогућити им да остваре помоћ државе, да покрену сопствени бизнис, да заокруже свој процес производње. У руралним подручјима, развој пољопривреде има ограничене могућности, па се због тога тражи могућност алтернативног начина зараде и запошљавања. Ту посебан значај може да има развој других економских (непољопривредних) активности на пољопривредним газдинствима, као и развој различитих активности и сервиса који нису тесно везани за пољопривреду. Генерално гледано, постоји знатан потенцијал, који је само делимично искоришћен. подршком и додатним могућностима запошљавања, у неким срединама могу се зауставити негативни трендови депопулације и напуштање села. Већина руралног становништва, осим пољопривреде има и друге изворе дохотка

који остварују - развојем сеоског - етно туризма, оснивањем породичних радионица за прераду воћа и поврћа и производњу зимнице (цемова, сокова, слатка, компота, ајвара, ситних колача, пецива, производња сира, кајмака, качкаваља), - развој породичне винарије или производња разних врста воћне ракије. Такође се може започети са сушењем воћа и поврћа, лековитог биља - покретање домаће радиности (ткање, вез, хеклање, израда слика, дубореза...), - производња шампињона, али за све ово је потребно да локална самоуправа и држава финансијски помогну, обезбеде маркетинг, или пласман готових производа на тржишту. Програмски их треба подстаћи да формирају удружења, групе или задруге, у којима ће доминирати заједнички интереси. Разноликост села у природним лепотама, дугој традицији, културолошким карактеристикама и изузетно богатом историјском наслеђу су квалитетан предуслов развоја руралног-етно туризма. У ГТО града Крагујевца има 18 регистрованих пољопривредних газдинстава, која се баве сеоским туризмом, али су тренутно 15 веома активна. На основу добијених података из е-Туриста у граду Крагујевцу постоји укупно 146 угоститељских објеката за смештај. Највише објеката има у домаћој радиности и сеоским туристичким домаћинствима 116 или 78%. До овог броја угоститељских објеката у домаћој радиности и сеоским туристичким домаћинствима дошло је због категоризације соба и апартмана јер у Закону о угоститељству дефинисано је да је свака соба и апартман засебан објекат па се тако и категоришу. Релевантни потенцијал за наша села је велики број манастира и цркава, које се налазе у предивном окружењу, језера и реке, ловни и риболовни туризам, изузетно уређене пешачке стазе, као и друге дестинације које се могу понудити туристима. Велики је број акција, програма и манифестација које се одвијају у селима на територији града Крагујевца, у којим учествују становници свих старосних категорија, који веома успешно презентују себе и своја села. Треба напоменути да је најпознатији међу њима манифестација "Сусрећу се села Шумадије", која је допринела да се села пробуде, да оживи традиција, да се формирају фолклори и певачке групе, да се поново заигра и запева, а и да се много тога научи у квизу знања. Велики је број женских Удружења која под слоганом "златне руке" врше промоцију рукотворина израђују ношње, одевне предмете, накит, сувенире, суво цвеће и тиме свој потенцијал не само да унапређују

већ себи остварују солидан доходак. Туристички потенцијали у граду Крагујевцу - У Граду постоји више значајних институција од регионалног и националног значаја у области културе и уметничке делатности. Главни носилац туристичке делатности у Крагујевцу је градска туристичка организација „Крагујевац“ и већи број туристичких и путничких агенција у приватном сектору. У области туризма и угоститељства последњих година се види напредак и помак, а приватни сектор је преузео значајну иницијативу. Град Крагујевац се може похвалити разноврсним туристичким потенцијалом: Комплекс "Милошев венац" и Стара дворска црква са скупштинском зградом из времена Кнеза Милоша Обреновића, у чијој порти су постављени темељи српске државности - донети први српски Устав и одржавана сва скупштинска заседања, чак и после премештања престонице за Београд; споменик палим Шумадинцима, Антуна Аугустинчића из 1932. године; зграда Градске тржнице из 1929. године. Амицин конак – једини остатак кнежевог двора из 1818. године (кућа управитеља двора Симе Милутиновића Паштрмца), Конак Кнеза Михаила из 1860. године - данас Народни музеј са музејском библиотеком и уметничком галеријом са сталним изложбама; зграда Прве крагујевачке Гимназије која је основана 1833. године са спомен- учионицом; зграда "Књажевско-српског Театра", основаног 1835. године; Музеј "Стара ливница" је смештен у аутентичној згради ливнице из осамдесетих година XIX века, једном од ретких сачуваних примера индустријске архитектуре тога времена. Поставка овог музеја приказује почетке и развој индустријске производње у Србији; Спомен парк „21. октобар“ - у спомен на жртве стрељања у Другом светском рату, читав простор Шумарица је претворен у спомен-парк. На улазу у спомен парк подигнута је импозантна зграда музеја "21 октобар". У Шумарицама се налази и вештачко језеро, омиљено излетиште Крагујевчана. Акваријум "Крагујевац" представља први јавни акваријум у Србији. Основан је 1999. године. У његовој колекцији се налази преко 600 биљних и животињских врста из водених екосистема слатких вода са свих простора Земље. Постојећи смештајни капацитети у Крагујевцу су: Хотели Крагујевац, Женева, Шумарице, Стари град Гарни хотели President de luxe, Радовић, Три О и Лазаревић, преноћишта Дедиње, Меркур, Мир, Винд мил, Вила Лана, Андреја, Одмор, Галовић и Вила 118 и

Ženeva lux, коначиште Royal. Град је трдиционално домаћин бројних културних, спортских и забавних манифестација, тако да сваки посетилац Града, може обићи биоскоп и позориште; велики број клубова и барова; шопинг центре, а може се бавити планинарењем; ловом и риболовом и многим спортским садржајима. Манифестације у Крагујевцу- Од сталних манифестација у области културе од значаја за град најпознатије су: Сталне манифестације у области културе од значаја за Град су: Дан Града Крагујевца, чији је организатор Град Крагујевац; Велики школски час, чији је организатор Спомен-парк „Крагујевачки октобар“; Бдење, чији је организатор Спомен-парк „Крагујевачки октобар“; Доста су свету једне Шумарице, чији је организатор Спомен-парк „Крагујевачки октобар“; Октох, чији је организатор Спомен-парк „Крагујевачки октобар“; Бијенале антиратне ликовне уметности Артија, чији је организатор Спомен-парк „Крагујевачки октобар“; Међународни салон антиратне карикатуре, чији је организатор Спомен-парк „Крагујевачки октобар“; Дани крагујевачке књиге, чији је организатор Народна библиотека „Крагујевачки октобар“; Шумадијски блуз и цез фестивал, чији је организатор Дом омладине „Крагујевац“; Баш театар, чији је организатор Дом омладине „Крагујевац“; Међународни луткарски фестивал Златна искра, чији је организатор „Позориште за децу“; Међународни позоришни фестивал Јоаким интер фест, чији је организатор Књажевско-српски театар; Јоакимови дани, чији је организатор Књажевско-српски Театар; Међународни фестивал камерних хорова Концепти, чији је организатор Музички центар; Фестивал аматерских позоришта Златна кулиса, чији је организатор Студентски културни центар Крагујевац; Фестивал камерне музике Convivium Musicum, чији је организатор Удружење грађана „Convivium Musicum“; Интернационални цез фестивал, чији је организатор Удружење Форма; Шумадијски интернационални филмски фестивал (ШИФФ), чији је организатор Удружење Рекреативно; Међународни фестивал уметничке фотографије Фоторама, чији је организатор Фото-клуб Аполо; Интернационални фестивал уметника хармонике, чији је организатор ДОО Ад либитум; Арсенал фест, чији је организатор Удружење грађана Арсенал фест; Фестивал народне музике "Драгиша Недовић", чији је организатор Удружење Крагујевац концерт; Госпојинске свечаности, чији је организатор

Епархија шумадијска и братство Саборног храма Успења Пресвете Богородице, у сарадњи са ГТО Крагујевац; Позоришни сусрети ученика гимназија Србије, чији је организатор Прва крагујевачка гимназија; Крагујевачки фестивал антиратног, ангажованог и академског филма (КРАФ), чији је организатор НВО Millenium. Најзначајније манифестације забавног и такмичарског карактера су: Дечији карневал, "Бајк шоу" - Сусрети моториста Србије, "Фића фест", Међународна изложба паса САСИВ и многе друге.

Рурална инфраструктура: Доминантна карактеристика саобраћајно- географског положаја Крагујевца, у односу на централни део Србије, одражава се кроз положај града у саобраћајно повољном коридору којим се повезују јужни, југозападни и западни са североисточним и северним деловима Србије. Стога се може сматрати да је саобраћајно-географски положај Крагујевца повољан како на нивоу ширих простора централне Србије тако и на регионалном и општинском нивоу. У зони Крагујевца, Кнића и Груже налази се природни наставак два, посебно за саобраћај, природно погодна магистрална коридора и то Ибарског са југа и Западноморавског са југозапада и запада. На овом простору два описана правца се директно настављају на Великоморавски правац ка северу и на Тимочки правац према истоку. Захваљујући железничком и друмском саобраћају, Крагујевац је повезан са Београдом, Нишом, Јагодином, Краљевом, Чачком, Горњим Милановцем, Нивом Пазаром, Младеновцем и другим градовима. Крагујевац се налази 130 km јужно од Београда и око 150 km северно од Ниша. Захваљујући добром положају до Крагујевца се може стићи из неколико правца: Од Београда и Ниша ауто-путем Е-75, преко Баточине, где се прикључује правац из Јагодине; од Београда ауто-путем до Малог Пожаревца преко Младеновца и Тополе; од Краљева преко Груже, Равног Гаја, где се прикључује пут иде од Чачка и Мрчајеваца; од Јагодине преко Горње Сабанте где се прикључује пут из Крушевца, Трстеника и Рековца; од Горњег Милановца преко Враћевшнице. Друмске везе са окружењем, Крагујевац данас остварује магистралним путевима м 1.11. Крагујевац-Баточина и м 23 Београд-Топола-Крагујевац-Равни Гај и даље према Краљеву и Чачку, као и регионалним путевима Р 102 Крагујевац-Крушевац Р212 Крагујевац-Горњи Милановац, тако да Крагујевац остварује добру саобраћајну

повезаност са групом градова Средишње Србије (Чаак, Краљево, Крушевац, Параћин, Ћуприја, Јагодина, Аранђеловац, Горњи Милановац као и општинама Кнић, Рача, Баточина Топола, Рековац, Свилајнац, Смедеревска Паланка и Велика Плана), а који се налазе на удаљености највише 70 km. Магистралним путем М 1.11. Крагујевац-Баточина остварује се значајна веза са најважнијим аутопутским коридором у нашој земљи М1. Београд-Ниш. Поред значајних друмских веза, кроз Крагујевац пролази и магистрална пруга Лапово-Крагујевац- Краљево која повезује Шумадију и Косово и Метохију са Београдом и осталим деловима Србије. Узимајући у обзир саобраћајно- географски положај Крагујевца у ширем простору - Балкану и Европи, може се константовати да су положај града и саобраћајна приступачност повољни. На територији града укупна дужина путева износи 440 km, од чега је укупна дужина државних путева I и II реда је око 126 km, а од укупне дужине путне мреже на територији града дужина државног пута I реда је 74 km, а дужина државног пута II реда је 52km. Укупна дужина локалних путева је 304,5 m, од чега 82% укупне дужине тј. 251,65 km су савремени путеви. Густина државних путева првог реда исказана у km/100km² је изнад просека Републике (6,25 у односу на 5,78) а густина путева другог реда је испод просека Републике. Поред постојеће путне мреже којом су сва сеоска насеља повезана с градом, постоји и добро организовани јавни приградски аутобуски превоз (око 21 линије јавног градског превоза и 16 приградских линија). Просечна дужина линија је 12,2 km. ЈКП Шумадији Крагујевац поверени су послови организовања јавног превоза и велики број такси превоза, Железничка пруга Лапово-Крагујевац-Краљево, је неелектрификована једноколосечна пруга класификована као магистрални правац, са највећом брзином возова до 60 km/h. Железнички саобраћај одвија се као путнички и теретни пругом Лапово-Крагујевац- Краљево (дужина пруге 27,4km на подручју Крагујевца). Водоводним системом града Крагујевца је обухваћено 93% укупне територије и има 55.475 домаћинства која га користе. ЈКП Водовод и канализација, снабдева водом, град из три система - изворишта: акумулација "Грошница" која је изграђена 1938. године са 326 l/s на Грошничком језеру, које је дуго 2 km и једно од већих у Шумадији. Лучно гравитациона брана је висока 50 m а дуга 138 m. Постројење "Морава" изграђено је 1965. године са 480

l/s. Изворишта су бунари у приобаљу Велике Мораве, у селу Брзан. Сирова вода се пумпа кроз цевовод на удаљеност од 30 km до филтер-постројења у Кошутњаку крај Крагујевца. Резервоари су на Метиниом брду. Акумулација "Гружа" изграђена је 1983. године са 1.200 l/s. на Гружанском језеру, преграђивањем средњег тока реке Груже, а налази се на 20 km југоисточно од Града. Брана је висока 51,5 m дуга 288,05m. У њиховом организационом саставу је и Централно посторојење за пречишћавање отпадних вода, које је изграђено у Цветојевцу и једино је такве врсте на Балкану. Прерађује 1.520 l/s отпадних вода уз помоћ бактерија и активног угља, тако да се у реку испушта чиста вода. Гас који се том приликом добија користи се за производњу струје уз помоћ гасног генератора. Воду из градских водовода могу да користе и становници из приградских насеља, па се изворишта и акумулације подземних вода користе за водоснабдевање осталог сеоског становништва. Да би решио проблем водоснабдевања на сеоском подручју, град Крагујевац је од 2008. године покренуо програм "Решавање водоснабдевања на сеоском подручју" копањем артешких бунара у заједничкој инвестицији града и водних удружења. До сада је изграђено око 100 артешких бунара у 26 села у којима је воду добило око 4.000 домаћинстава. Канализационим системом је покривено 78% градског подручја што покрива 46.471 домаћинстава. Гасоводна мрежа, покрива градско подручје са 72% од укупне површине са 9.000 прикључака, а даљинско грејање обухвата 28% од укупне површине, са 20.219 прикључака. Три потврђена изворишта термалних вода смештена су у селима Страгари, Љубичевац, Корман. Снага електричне енергије у граду је око 350 MW. Укупно има 103.116 поторшача у седам категорија потрошње. У граду има 32 поштанске јединице и 67.805 прикључака за фиксне телефоне (61.305 прикључака за физичка лица, 6.500 за правна лица), за 67.719 претплатника. Око 92 % територије је покривено мрежом мобилне телефоније (три мобилна оператера "Yettel" Србија, "MTC" и "A1 Србија"). Што се тиче информатичко - комуникационе инфраструктуре, рурално подручје града Крагујевца, се одликује, добром покривеношћу фиксном и мобилном телефонијом, тако да је приступ интернету и другим видовима информисања доступан већем броју сеоских домаћинстава. Град Крагујевац поседује локалну депонију на коју се дневно одлаже око 300 t чврстог

отпада (потиче из домаћинстава, установа и предузећа комерцијалног и некомерцијалног карактера). Организован је одвоз смећа са Градског подручја и из сеоских насеља, које врши ЈКП "Шумадија", а плански је уређен систем сакупљања и кабастог отпада у руралним срединама, али су и поред тога у највећем броју села присутне дивље депоније, које негативно утичу на изглед и екологију села. Крагујевац је значајан центар здравства. У граду функционише више здравствених установа које по свом значају и функцији представљају стуб организовања здравствене заштите у Србији. Здравствена заштита становништва се пружа у следећим установама: Дом здравља, Завод за стоматологију, Апотекарска установа Крагујевац (и за општине Баточина, Лапово, Рача, Топола и Кнић), Завод за ургентну медицину Крагујевац, Застава Завод за здравствену заштиту радника Крагујевац, Институт за јавно здравље Крагујевац, Универзитетски клинички центар Крагујевац (17 клиника, 12 центара и 14 стручних медицинских и немедицинских служби) и велики број приватних здравствених организација и апотека. У здравственим установама Крагујевца и универзитетском клиничком центру запослено је преко 3.000 људи, од чега је преко 70% квалификованих здравствених радника.

Показатељи развоја пољопривреде

Пољопривредно земљиште: У структури пољопривредног земљишта на територији града Крагујевца, издвајају се следеће групе: земљиште изразито ратарског типа, коју чине хидрогене црнице и њима сродна земљишта; група добрих пољопривредних земљишта, коју чине смонице, гајњаче и црвенице на једрим кречњацима и неогеним седиментима; и делимично пољопривредна земљишта, где преовлађују алувијална, подзоласта, ливадска и мочварна земљишта, као и делувијум. Укупна површина пољопривредног земљишта у граду Крагујевцу износи око 59.000 ha, за 9.000 пољопривредних газдинстава, али се у евиденцији РПГ води земљишни фонд 8.786 регистрованих ПГ. Укупно расположиво земљиште, 30 8.791 ПГ је на површини од 47.250 ha, од којег је пољопривредно земљиште на површини од 33.786 ha (71.5%), Удео коришћеног пољопривредног земљишта је мањи је у односу на просек Централне Србије. Некоришћено пољопривредно земљиште 1.713 ha (0.5%). Друго земљиште заузима површину од 11.762 ha, што је 24,87% и ту спадају: шуме на површини од 9.919 ha, рибњаци на

11,9 ha. Остало земљиште је на површини од 1.832 ha, (4,00%). Просечни земљишни посед се креће око 1,86 ha, а величина просечног коришћеног пољопривредног земљишта је 2,60 ha по газдинству. Површине су испод просека за Србију (5,44 ha). Проблем представља постојеће великог броја малих и уситњених парцела и немогућност - одбијање пољопривредника да се спроведе поступак комасације, а проблем је и мешовита пољопривредна производња у домаћинствима која се баве сваштарењем. Структура пољопривредног земљишта у (ha): оранице и баште 21.914 ha, ливаде и пашњаци 8.019 ha; воћњаци 3.264 ha; окућнице и остало 496 ha; виногради 96 ha. Већи део државног пољопривредног земљишта припада категорији ливада, пашњака и категорији обрадивог земљишта, па као такво, када се да у закуп обично се користи за производњу ратарског и крмног биља, а веома ретко за воћарску и повртарску производњу. Давање у закуп пољопривредног земљишта у државној својини, представља потенцијални извор прихода за локалну самоуправу, али и важан инструмент за подршку локалним пољопривредницима у повећању производње. Укупна површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији града Крагујевца је 2.611 ha, а од ове површине тренутно се издаје у закуп 916 ha. Заштита од штетног дејства спољних вода заснива се на редовном спровођењу оперативног плана одбране од поплава на водотоковима другог реда на територији града, у складу са законском регулативом, а по утврђеном плану и програму службе за Елементарне непогоде. Пољопривредна инфраструктура је врло неуједначена и зависи од економске ситуације газдинства, степена специјализације и величине стада. Већи број ПГ је током последње деценије имао значајне инвестиције у адаптацију и проширење постојећих капацитета, у изградњу објеката и у унапређење стандарда куповином неопходне опреме. Ови објекти су технички добро опремљени и испуњавају захтеве предвиђене стандардима о добробити животиња. И поред тога, управљање стајњаким и његово складиштење остаје један од кључних проблема са којим се суочава већина великих, али и део малих произвођача. Опремљеност пољопривредних газдинстава објектима за складиштење репроматеријала и финализацију пољопривредних производа је у периоду од 10 претходних година почела знатно да се поправља и уређује, мада се још увек користе и постојеће "економске зграде" и помоћни објекти на газдинству.

Вишегодишњи засади: Град Крагујевац својим географским положајем, климатским и земљишним карактеристикама, традицијом, незагађеном природом и тржиштем пружа одличне услове за развој прерађивачких капацитета, што доводи до заокруживања у процесу производње. Према Попису пољопривреде из 2012. године, 5.551 газдинство има 3.264 ha под воћем, што указује да је просечна површина под воћем по газдинству око 1.70 ha. Од тога 49 % су плантажни засади, који заузимају површину од 1.585 ha и у њима се примењују све агротехничке мере, док је 1680 ha екстензивно. Преовлађује производња коштичавог воћа пре свега шљиве и вишње, затим брескве, кајсије и трешње, а од јабучастог воћа преовлађује јабука и крушка, док је производња осталих воћних култура знатно мања. Воћарство је једна од најпродуктивнијих пољопривредних грана. Захваљујући великом броју воћних врста омогућено је коришћење подручја са веома различитим земљишним и климатским условима, па самим тим и земљишта слабијих физичких, хемијских и других особина. Иако је производња воћа значајно интензивирана још увек постоје многи проблеми који прате ову област, а то су: уситњеност парцела, екстензивни узгој на већини површина и интензивни узгој у појединим деловима где је традиција прерасла у посао, затим изражена неорганизованост и низак ниво стручности произвођача, технике и технологије производње, недостатак квалитетних производа на тржишту, неизвестан пласман, неадекватан сортимент и стари засади, споро увођење стандарда. Производња коштичавог воћа - најзаступљеније врсте воћа су шљива, вишња и трешња. Углавном се гаје у подручјима у којима многе друге културе не дају велике приносе, а то су обично сиромашнија земљишта. Те културе заузимају око 78% површина воћњака у Крагујевцу. Укупна површина под воћњацима је 3.264 ha од чега је: -јабучасто воће засађено на 440 ha, (јабука на 316 ha; крушка на 124 ha); - коштичаво на 2.571 ha, (шљива на 2.330 ha, вишња на 114 ha, бресква 58 ha, кајсија 69 ha); -језграсто на 151 ha, (ораси 124 ha, лешници 27 ha); - јагодасто на 24 ha (јагода 11ha, купина 7ha и малина 6 ha) и -остало на 78 ha. Претежна сорта је Облачинска вишња, која је изузетно погодна за индустријску прераду. Сортимент шљиве је разноврстан а најзаступљеније сорте су: Стенлеј, Чачанска најбоља, Чачанска родна,

Викторија, Милдора, Пожегача... Шљива се углавном извози на тржиште Русије, мање количине у Италију и Немачку. У свежем стању се извози око 74%, као сушена око (11%) и као прерађена око 5% (ракија, џем, слатко) и замрзнута око 10% од укупне количине шљиве. Центри гајења су села: Маслошево, Чумић, Влакча, Страгари, Котража, Горње Јарушице. - производња јабучастог воћа- Некада водећа сорта Ајдаред у последње време се замењује са новим сортиментом јабука, које су тражене на европском тржишту. Око 40 % засада се узгаја у ређем склопу са око 1.500 стабала/ха, а 50 % засада се гаје у густом склопу од око 2800 стабала по хектару. У питању су савремени засади са наслонима и жицом, наводњавањем и применом комплетне агротехнике. 10 % су стари засади које би требало у скорије време заменити. Од новијих сорти јабука заступљене су: Фуџи, Ред чиф, Грени Смит, Гала, Муџу, Јонаголд, Галакси и Топаз. Крушка се гаји местимично и то углавном као пратећа култура. У последње време интензивира се садња крушке Виљамовке плантажно, а заступљене су и сорте Кармен, Турандо, има и старих сорти које се још увек гаје: Шећерлија, Караманка. Крушка се осим гајења за потрошњу у свежем стању, гаји за прављење квалитетне ракије. Центри гајења су села: Маслошево, Чумић, Страгари, Влакча, Котража. -Јагодасто воће се производи на малим површинама. Углавном највеће тржиште за пласман јагода, малина и купина су зелене пијаци, трговинске радње и самоуслуге. Орах заузима површину од 124ха, а лешник 27ха. Од сорти ораха заступљене су: Расна и Шеиново, а од лешника: Халски џин и Косфорд. - Виноградарством се бави 762 ПГ, на 93 ха. Од овог броја, мање је виноградар који се баве интензивном производњом на већим површинама. Последњих неколико година бављење виноградарством је у порасту, подижу се искључиво сертифицираним, здравим и квалитетним садним материјалом са сортиментом за производњу врхунских црних и белих вина- Каберне совинјон; Мерло, Гаме; Франковка, Шардоне и Италијански ризлинг. Поред остале пољопривредне производње, углавном на мањим парцелама, већи број газдинстава поседује винограде. Просечна старост оваквих винограда је преко 20 и више година што указује да је већина винограда у средњој доби плодоношења. Заступљене су Пловдина, Прокупац, Смедеревка, Жупљанка и углавном је то за личне потребе.

Сточни фонд: Сточарство - грана пољопривреде друга је по важности на територији града Крагујевца, после воћарства. Најзаступљенији су говедарство и овчарство, али важно место заузимају свињарство и живинарство, иако су они заступљени у мањем обиму. Пчеларство, као грана сточарства такође је значајна и заузима важно место. Нереално тржиште, мала куповна моћ, смањење домаћег тржишта, слободан увоз меса, млека и млечних производа, стални скокови и разлике у уложеном и оствареном, доприносе да због негативних промена у пољопривреди и сточарству, многа породична газдинства смањују број грла и своју производњу или је напросто гасе. Пољопривредна газдинства која се баве сваштарањем, задржала су традиционалну технологију гајења стоке, неразвијена су, са малим улагањима, и још мањом оствареном добити, немају пласман па њихово бављење сточарством нема већи економски значај. На територији града Крагујевца има сточарских фарми које су савремене са већим бројем грла и интензивном производњом, које одолевају свим тржишним колебањима. Сточарска производња се наслања на ратарску (пшеница, кукуруз, луцерка, детелине) и испаша на ливадама и пашњацима. Сточарска производња у односу на пратећу производњу сточне хране је довољна само у погледу кабасте хране (луцерка, детелина), док је у погледу потрошње житарица у добром делу зависна од производње у другим крајевима земље. Неискоришћени потенцијал за развој сточарства лежи у великом делу због некористишћења пашњачких површина у вишим пределима. Сточарство се последњих година постепено опоравља, модернизује и подиже се квалитет сточарских производа, а у неким гранама сточарства се повећава број грла. Мало мањи степен раста присутан је у производњи млека, у односу на друге видове производње. На подручју града Крагујевца преовлађује гајење Сименталске расе говеда са преко 65%, следи холштајн са 25% и домаће шарено са 10% заступљености. Говедарством се бави 2.902 ПГ у којима се гаје 14,104 грла (по попису из 2012. године) од тога је око 10.000 крава. Од укупног броја газдинстава, 1.252 има 1-2 грла, 1330 3-9 грла, 226 10-19 грла, 55 20-29 грла, 30 газдинстава има 30-40 грла и 9 газдинстава има преко 50 грла. Производне способности грла су различите, што у многоме зависи од расе, начина исхране и начина држања грла. Просечна количина млека у лактацији по крави је код сименталске расе 5.353 л. У

производњи млека, већи број фармера остварује високу производњу по грлу и то је породични бизнис, а док већина газдинстава задовољава егзистенцијалне потребе породице овом производњом. На територији града су престале да постоје две водеће и познате фарме оваца у Србији („Прогрес“ и „Компас“), које су биле колевке овчарства у Крагујевцу и шире. Овчарство је сада засновано на мањим фармама и у оквиру домаћинства. Мањи је број газдинстава специјализованих за овчарство и козарство чија стада имају око и преко 100 оваца, тачније има их свега 7. Највећи је број газдинстава(2.686) која имају од 5-20 грла, а од 20-100 грла гаји 320 газдинстава. Целокупни систем производње заснива се на традиционалном узгоју. У овчарству преовлађује праменка, која је заступљена са преко 50%, виртемберг 40%, а остало су нове расе. На територији града Крагујевца 4,075 ПГ поседује икупно 38.765 оваца. (по попису из 2012. године). Свињарством се бави 4.766 газдинстава, од којих фарме са преко 50 грла има 30 ПГ, с обзиром да је број јако променљив на попису 2012. године било је 35.260 свиња. Најзаступљеније расе свиња су Шведски ландрас и Велики Јоркшир. У мањем броју присутни су Холандски, Немачки и Белгијски ландрас, Дурок, Пиетрен и Мангулица. Продају се на локалним пијацама, кланицама и месарама. Живинарством се бави мањи број пољопривредника, јер треба занемарити занемарити оне који имају до 50 кока носиља. Највећа живинарска газдинства (9) имају по 5.000, док остала варирају и броје од 500-4500 кокица, по производном циклусу. Производи се углавном пласирају на локалним пијацама, кланицама и месарама. Број фарми кока носиља и узгој кока за производњу јаја и бројлера су на територији града у сталном порасту и њихова производња се заснива на хибридима лаког и тешког типа. Производња живинског меса високо је зависна од увоза, протеинске хране, адитива и лекова, а у многоме зависи и од начина држања. - Тов Говеда- Тренутно се товом говеда бави мањи број газдинстава, него претходних година, а разлог томе је нестабилност на тржишту, неорганизовани откуп и несигурна наплата потраживања. Фарме најчешће броје од 10-50 грла у тову и у већини случајева, ПГ продају телад са 150-200 kg тежине.

- Пчеларство - је јако развијено на територији града Крагујевца, па Град спада у веће произвођаче меда у Србији, и заузима значајно место у региону. У Крагујевцу се 850 људи бави овим уносним послом и

поседује око 25.000 кошница. Томе доприноси добро организовано „Друштво пчелара“, основано је давне 1897. године и једно је од најстаријих друштава у Србији. Има 264 регистрована члана, који располажу са преко 13.000 кошница пчела, а пчеларе на територији града и у суседним општинама, тј. селе кошнице тамо где је пчелиња паша доступнија и квалитетнија, тако да су заступљена оба система пчеларења и стационарни и селидбени. Од укупног броја пчелара, већина има 50-100 кошница, а има и оних који су премашили број од 500 кошница. Поједини пчелари осим продаје меда, износе на тржиште пчеларске производе (медовача, прополис капи, кандирано воће у меду...). Просечан принос меда по кошници креће се око 15 kg, што у многоме зависи од године. Годишње се производи око 320 тона меда, што представља око 10% од укупне произведене количине меда у Србији. Ако се томе дода, да се у Крагујевцу производе велике количине воска, прополиса, производа на бази меда, произилази да је пчеларство веома значајна грана пољопривреде на територији града Крагујевца како по свом физичком обиму, тако и по оствареној добити. На територији града се производи више врста меда, од којих је свакако најзначајнији багремов, паливадски и сунцокретов. Такође, на територији Града постоји велики број произвођача кошница и пчеларског прибора, селекционисаних ројева и матица, што све скупа увећава приход у овој грани производње.

Сточни фонд града Крагујевца (попис 2012. године)

Врста	Број грла	Број газдинства
Говеда	14104	2902
Овце	38765	4075
Живина	277450	100
Свиње	35260	4766
Пчеле	25000	850

Механизација, опрема и објекти: Пољопривредна механизација на територији града Крагујевца је изнад регионалног просека. Према резултатима пописа пољопривреде из 2012. године на територији града Крагујевца има: 8.472 трактора; 611 комбајна и 23.966 прикључних машина(3.878 приколица; 2.819 косачица; 1.584 прскалице; 1.342 сејалице, 170 растурача

стајњака; 1.501 расипача; 3.852 дрљаче; 2.389 тањираче; 270 берача кукуруза; 5.100 плугова; 201 сетвоспремач и 860 ротационих ситница), што је приближно три прикључка по трактору. Од укупног броја ПГ, 2718 ПГ има 2.774 једноосовинских трактора, а 4.818 ПГ располажу са 5.698 двоосовинских трактора, поједина домаћинства имају по више трактора. Просечна површина коришћеног пољопривредног земљишта обрађена сопственим трактором у просеку износи 3,99 ha, пољопривредна механизација на газдинствима је старија од 22 године, односно преко 85% је застарела механизација, која је технички мање захватна машина, са релативно већом потрошњом горива и губицима при руковању, што додатно утиче на раст производних трошкова. Може се рећи да је у периоду од 2012. године тј. од пописа, па до 2022. године број тракторске прикључне механизације по газдинствима знатно увећан захваљујући програмима МПШВ, као и програму који реализује град Крагујевац. Број прерађивачких капацитета је скроман, налазе се у оквиру газдинства и пољопривредних удружења, а од укупно 8.786 ПГ само 316 домаћинстава врши прераду воћа и поврћа која се заснива на производњи зимнице (цемови, слатка, сокови, ајвар). На територији града има: 33 хладњаче; 33 сушаре и та се домаћинства баве сушењем воћа (чипс од јабука; сува шљива, кајсија) и поврћа од којег у највећој мери суше црни и бели лук. 1.235 пластеника, 21 стакленик; 3019 објеката за смештај опреме; 424 објеката за силажу; 5.021 кошева за кукуруз; 3580 амбара; 35 силоса; 4.952 објеката за говедарство; 5.348 за свињарство; 5.375 за живинарство и 3.640 за осталу стоку. Капацитети прерађивачке индустрије на територији града готово да и не постоје.

Радна снага: Број пољопривредних газдинстава на територији града Крагујевца, према резултатима Пописа пољопривреде из 2012. године, је 8.786 газдинстава које обухватају око 30.000 људи. Највећи број ПГ, има једно до два члана газдинства који обављају пољопривредну делатност. Газдинства са три до четири члана који обављају пољопривредну делатност у укупном броју учествују са 36%, а старосна структура пољопривредника у тим газдинствима је преко 44 године. У многим ПГ готово да и нема радне снаге, па су она принуђена да узимају раднике у надницу или да зову рођаке, пријатеље и комшије, на испомоћ (моба). Пољопривредне активности

на породичном газдинству обављају искључиво чланови породице и рођаци док стално запослених у оквиру ове категорије газдинстава готово да и нема. У структури чланова газдинства који су ангажовани у сектору пољопривреде преовлађују жене са 43% односно 9.109 жена ради у пољопривреди. Удео појединих категорија ангажоване радне снаге на газдинствима са територије Града у укупном броју годишњих радних јединица у пољопривреди износи: 44% од стране носилаца газдинстава, 50% од стране чланова породице и рођака носиоца и 6% сезонске радне снаге. Учешће и ангажовање сезонских радника је знатно испод просека Републике. Највећи број носилаца породичних газдинстава су власници имања и ниво њихове стручности и обучености из области пољопривредне производње показује да њих око 53% имају само пољопривредно искуство стечено праксом, док само 3% има стечено средње и високо стручно образовање из области пољопривреде. Проблем будућег развоја пољопривред је изразито неповољна старосна и образовна структура пољопривредне радне снаге. Овај проблем значајан је како са аспекта социјалне структуре руралних средина, тако и у погледу капацитета људских потенцијала за усвајање нових технологија, промену производне структуре и многе друге.

Број газдинстава према броју чланова (2012.)

БПГ	Број грла
8786	1-2
5677	3-4
2621	5-6
449	7
39	и више

Структура пољопривредних газдинстава: На територији града Крагујевца, на сеоском подручју живи око 30.000 становника што у односу на укупан број житеља града износи 16,9%. Од укупно евидентираних 9.000 сеоских домаћинстава, пољопривредно газдинство има 8.786 од чега 44 газдинства немају земљу. Евидентираних 8.786 ПГ, у односу на укупан број домаћинстава Града износи 14,77%. Просечно коришћено пољопривредно земљиште на територији града је 3,86 ha.

Структура ПГ према величини коришћеног пољопривредног земљишта

ПГ	Површина (ха)
2208	1
1698	1-2
2718	2-5
1529	5-10
287	више од 10

Структура ПГ према броју условних грла (2012. година)

Број грла	ПГ	Укупно грла
1-2	1252	1911
3-9	1330	6246
10-19	226	2968
20-29	55	1337
30-49	30	2968
преко	9	551

Производња пољопривредних производа:

Производња у воћарству има интензиван пораст, а разлог томе је тренутно повећано тржиште, добра цена на откупним местима, као и праћење европских трендова у сортименту и траженом квалитету на Европском тржишту као и тржишту Русије. Бављење повртарством је у благом порасту да би се обезбедила егзистенција у домаћинству, а интензивни повртари су у стагнацији. - Ратарење је отежано факторима попут малог и уситњеног поседа, ниског степена коришћења механизације која је застарела, мале употребе ђубрива и средстава за заштиту биља. Али на газдинствима која се интензивно баве ратарењем показује се позитиван тренд раста производње, односно повећања производних парцела, узимањем земљишта у закуп, повећање приноса и побољшање квалитете за све ратарске културе. Велики проблем представља варирање откупних цена и несигурност тржишта. На територији Града, издваја се производња воћа: шљива, јабука, вишања, крушака и кајсија. Ове врсте производње су конкурентне и на главним извозним тржиштима у Европи, где се Србија издваја са изразито позитивним трендом повећања производње. Према подацима, просечан принос биљних култура је следећи: кукуруз 3.478 kg/ha; пшеница 3.525 kg/ha; кромпир 331 kg/ha; јабука 50 kg/стабло; Крушка 35 kg/стабло;

шљива 50 kg/стабло и винова лоза 0.5 kg/чокот. По нашим подацима, у претходном периоду се просечно производило годишње око 60.000 t житарица, 18.000 t поврћа, 44.973 t разног воћа, 32.888 t крмног биља, 3.300 t индустријског биља. Годишње се произведе укупно 7.562 t меса, од чега 2.837 t свињског; 2.145 t говеђег; 1.854 t овчијег и 646 t живинског меса. Заступљено је и козје месо са 81 t. Сточарска производња, има стагнацију раста, због колебања цена на тржишту при откупу, честим променама цена концентроване хране, диспаритетом цена, проблемима са млеком и увозом стоке. Наглашен је неприметан раст када је у питању овчарство, а говедарство има стагнацију раста. У пчеларству се повећава број активних пчелара и кошница. Просечан принос меда по кошници је од 15-18kg меда, а код интензивних пчелара који селе пчела на друге испаше је далеко већи и креће се од 30-40 kg по кошници, што све зависи од године, тј, од временских услова. Органска производња је неразвијена на територији Града и заступљена је на занемарљивим површинама.

Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника:

У Крагујевцу је замро и није довољно развијен задружни сектор, иако би требало да буде најдоминантнији облик предузетништва и да као такав представља значајну компоненту руралног развоја и социјалне економије на сеоском подручју. Развијен и организован задружан сектор би допринео уравнотеженом регионалном развоју и одрживом развоју. Заједнички наступ при уговарању производње и продаје, набавка репроматеријала или преговори са државним институцијама ради регулисања својих права или заједничких интереса изискује већу промоцију вредности удруживања и формирања земљорадничких задруга. У складу са постојећим производним ресурсима у пољопривредној производњи, град је у претходном периоду, подстицао удруживање пољопривредника и формирање специјализованих пољопривредних удружења, кроз Програм "Подстицај удруживању пољопривредника". У функцији су седам пољопривредних удружења и земљорадничка задруга у Церовцу. Пољопривредна удружења која активно учествују у креирању и реализацији сопствених улагања, су удружења која се баве воћарском и виноградарском

производњом, сточарством, повртарством, производњом млека и млечних производа, производњом меда и пчелињих производа, прерадом воћа и поврћа. Већина удружења имају своје стратешке и акционе планове, израђене у сарадњи са локалном самоуправом и у складу са наведеним плановима реализују активности и инвестиције на пољопривредним газдинствима и у оквиру удружења. Активности удружења пољопривредника која су подржана од стране локалне самоуправе су: учешће на манифестацијама ради промоције производа, апликација пројеката ради унапређења примарне и прерађивачке производње према локалним, републичким и страним донаторима и партнерство у реализацији пројеката из области пољопривреде и руралног развоја.

Трансфер знања и информација: Опште је познато да без примене нових сазнања и достигнућа, већих и правовремених улагања у области пољопривреде, нема постизања квалитетнијих производа и већих приноса, као и остваривање већег дохотка. С обзиром да је на територији Града пољопривредна производња уситњена и мешовита, самим тим је интересовање и занимање пољопривредника за тематске садржаје веома различито. Стога у стицању нових знања стручног усавршавања пољопривредних произвођача учествују и помажу у реализацији мера, Локална самоуправа, Одељење за пољопривреду, привредно друштво „Центар за стрна жита и развој села“ д.о.о. Крагујевац у сарадњи са другим институцијама из области пољопривреде, научним институцијама (институти и факултети), и другим релевантним чиниоцима руралног развоја и пољопривреде. Информације и сви потребни подаци су доступни путем јавног информисања о актуелностима у пољопривреди и селу (регионалне ТВ емисије, наступи пољопривредника и других еминентних стручних лица) и путем организованих скупова, манифестација и предавања са мештанима. У свему томе доприноси и сарадња са ПССС из Крагујевца.

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ПЛАНИРАНИХ МЕРА И ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА

Табела 1. Мере директних плаћања

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Регреси	100.1	3.000.000,00	3.000,00	100	0,00	0,00
	УКУПНО		3.000.000,00				

Табела 2. Мере кредитне подршке

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ постицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 3. Мере руралног развоја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава	101	68.000.000,00	50	0,00	0,00
2	Управљање ризицима	104	6.000.000,00	30	0,00	0,00
	УКУПНО		74.000.000,00			

Табела 4. Посебни подстицаји

Редн и број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максималн и износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
1	Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју	402	3.000.000,00	1.000.000,00	100	0,00	0,00
	УКУПНО		3.000.000,00				

Табела 5. Мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, мера кредитне подршке, мера руралног развоја и посебних подстицаја

Редни број	Назив мере	Шифра мере	Планирани буџет за текућу годину без пренетих обавеза (у РСД)	Износ подстицаја по јединици мере (апсолутни износ у РСД)	Износ подстицаја по кориснику (%) (нпр. 30%, 50%, 80%)	Максимални износ подршке по кориснику (ако је дефинисан) (РСД)	Пренете обавезе
	УКУПНО						

Табела 6. Табеларни приказ планираних финансијских средстава

Буџет	Вредност у РСД
Укупан износ средстава из буџета АП/ЈЛС планираних за реализацију Програма подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја (без пренетих обавеза)	80.000.000,00
Планирана средства за директна плаћања	3.000.000,00
Планирана средства за кредитну подршку	0,00
Планирана средства за подстицаје мерама руралног развоја	74.000.000,00
Планирана средства за посебне подстицаје	3.000.000,00
Планирана средства за мере које нису предвиђене у оквиру мера директних плаћања, кредитне подршке и у оквиру мера руралног развоја	0,00
Пренете обавезе	0,00

Циљна група и значај промене која се очекује за кориснике: Потенцијални корисници мера подршке су физичка лица, носиоци или чланови пољопривредног газдинства, чије је место становања и производња на територији града

Крагујевца, који се налазе у активном статусу. Реализација програма, односно дефинисане мере допринеће: - модернизацији производње и јачању производне конкурентности; повећању продуктивности газдинства; - смањењу

производних трошкова; - заштити животне средине; - добробити животиња; - побољшању квалитета пољопривредних производа; - смањити се број производних операција и ангажованих извршилаца. Спровођење предвиђених мера подршке требало би да допринесе повећању дохотка пољопривредних газдинстава и подизању квалитета живота на селу.

Информисање корисника о могућностима које пружа Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја: По добијању сагласности на Предлог програма од стране МПШВ и усвајању на седници Градског већа, Програм се објављује у службеном листу и на званичном сајту Града. Сваку меру подршке из Програма, објављујемо на Огласној табли Управе, као и на сеоским месним канцеларијама. Информације пружамо и преко локалних електронских медија - гостовањем сарадника из Одељења. Информисање потенцијалних корисника врши се и непосредним контактима у просторијама Одељења за пољопривреду рурални развој и робне резерве, као и сталним радом на терену.

Мониторинг и евалуација: Градска управа за развој и инвестиције, Одељење за пољопривреду, рурални развој и робне резерве, обавља послове на изради предлога Програма и реализацији мере после усвајања истог. Током периода реализације Програма, мониторинг и евалуацију врше све унутрашње јединице у оквиру управе, свака из своје области деловања. Такође, у процесу мониторинга и евалуације учествују и други органи и стручна тела Града. Градско веће усваја годишњи програм, доноси одлуке, правилнике, закључке, решења и расписује јавне позиве и др. Начелник градске управе доноси Решење о усвајању захтева, у складу са Законом о општем управном поступку, и Решење о исплати средстава на текући рачун подносиоца захтева. Комисије и друга радна тела која се формирају у току реализације Програма, имају задатак процене потенцијалних корисника мера, контроле наменског коришћења одобрених средстава и процену успешности спроведених мера. Управа за финансије, врши контролу документације и законску исправност поднетих захтева, у оквиру своје надлежности. На крају буџетске године, организујемо састанке са корисницима средстава, ради добијања информација о успешности реализованих

мера и оствареним резултатима, као и ради добијања података о потребама увођењем нових или мењањем постојећих мера.“

II. ОПИС ПЛАНИРАНИХ МЕРА

2.1. Назив и шифра мере: 100.1 Регреси

2.1.1. Образложење: У складу са Законом о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју, јединице локалне самоуправе (Сл. гласник РС 10/13, 142/14, 103/15 и 101/2016) могу да утврђују мере које се односе на директна плаћања - регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање крава и јуница). Сточни фонд града Крагујевца чини 14.104 говеда, од чега су око 10.000 краве (Попис пољопривреде, 2012. године). Сточарство је уназад пар година у дубокој кризи, мада је почело да се постепено опоравља, набавком квалитетних грла. Овај опоравак је видљив, нарочито у сектору млекарства. Сточарска производња се углавном одвија на мањим фармама, на којима знатно варира број грла, као последица променљивог и нестабилног тржишта. На територији града Крагујевца преовлађује гајење сименталске расе говеда (65%), следи холштајн са око 25%, мелези око 9 %, а на остале расе говеда отпада око 1%. Производне способности грла се значајно разликују у зависности од расе, услова гајења, начина држања, исхране и др. Ова мера се на територији града Крагујевца спроводи од 2005. године. Спровођењем ове мере довело до употребе квалитетнијег репродуктивног материјала, што је имало за последицу повећање производње меса и млека на газдинствима одгајивача и позитивно је утицала на економску добит самог газдинства и руралног становништва уопште.

2.1.2. Циљеви мере: Ова мера има за циљ да се повећа употреба квалитетнијег репродуктивног материјала а самим тим да се повећа производња и побољша квалитет меса и млека. Ова мера такође утиче на смањење трошкова, а самим тим доприноси рентабилнијој сточарској производњи. Такође, ова мера позитивно утиче на развој основних одгајивачких организација на територији града Крагујевца.

2.1.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Веза мере са националним програмом за рурални развој и пољопривреду није применљива.

2.1.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су физичка лица- носиоци ПГ која су уписана у РПГ и налазе се у активном статусу и чије је пребивалиште и производња на територији града Крагујевца.

2.1.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план нити пројекат о економској одрживости улагања.

2.1.6. Општи критеријуми за кориснике: Да је подносилац захтева уписан у РПГ - да је газдинство у активном статусу - да се пребивалиште и место производње налази на територији града Крагујевца - да подносилац захтева и чланови газдинства немају неизмирене обавезе према буџету Града - да су краве и јунице за које се подноси захтев уведене у матичну евиденцију грла.

2.1.7. Специфични критеријуми: Да је прво вештачко осемењавање извршено у периоду до 100 дана од тељења грла и - да старост јуница у моменту првог осемењавања не може бити мања од 12 нити већа од 24 месеца - да датум на потврди о извршеном првом вештачком осемењавању крава или јуница не може бити старији од 01. новембра 2023. године.

2.1.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
100.1.1	Регрес за репродуктивни материјал (вештачко осемењавање)

2.1.9. Критеријуми селекције:

2.1.10. Интензитет помоћи: Регрес за репродуктивни материјал ће се исплатити на основу износа на признаници о обављеном вештачком осемењавању (100%). Максимални износ регреса по грлу не може бити већи од 3.000.00 динара.

2.1.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупан број поднетих захтева
2	Укупан број одобрених захтева
3	Број крава
4	Број јуница
5	Број грла по расама

2.1.12. Административна процедура:

Реализација регресирања за репродуктивни материјал се спроводи на следећи начин: По добијању претходне сагласности на Предлог програма од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде (у даљем тексту МПШВ), Градско веће града Крагујевца, доноси Програм. Затим се доноси Одлука о расписивању јавног позива ради реализације регреса дела трошкова за прво вештачко осемењавање крава и јуница. Јавни позив се објављује на званичном сајту града Крагујевца, у средствима јавног информисања и на огласним таблама месних канцеларија на сеоском подручју. Подносиоци захтева прилажу фотокопије следећих докумената: 1. Личне карте; 2. Извода из РПГ - подаци о ПГ; 3. Извода из РПГ - животиње; 4. Пасоша за осемењено грло (или потврде о

обележавању грла); 5. Потврде о извршеном првом вештачком осемењавању; 6. Потврде Основне одгајивачке организације која треба да садржи поред броја из евиденције уматичених грла (тзв. "НВ број") и податак о задњем тељењу грла, а за јунице поред НВ броја мајке и број под којим је осемењено грло заведено у Регистар телади. За реализацију ове Одлуке задужује се Градска управа за развој и инвестиције (у даљем тексту Градска управа) - Одељење за пољопривреду, рурални развој и робне резерве, (у даљем тексту Одељење) које има задатак, да утврди да ли су испуњени сви услови из Јавног позива. Градска Управа и Одељење доноси Решење о усвајању захтева, у складу са Законом о општем управном поступку, затим се исплата врши на основу Решења начелника Градске управе о исплати регреса дела трошкова за прво вештачко осемењавања крава и јуница. Уплата се врши на текуће рачуне подносиоца захтева. Средства се одобравају корисницима који испуњавају напред наведене услове, према редоследу подношења захтева, а реализација се врши до утрошка планираних средстава. Рок за подношење захтева је од дана расписивања јавног позива до 1. новембра 2024. године.

2.2. Назив и шифра мере: 101 Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава

2.2.1. Образложење: Сагледавањем стања на пољопривредним газдинствима, можемо рећи да је неповољна старосна структура, да је производња мешовита - "сваштарење", недостатак радне снаге, да су уситњене производне парцеле, неповољно економско и социјално стање и да као таква газдинства нису у могућности да у потпуности исфинансирају своју производњу, као ни да сами обезбеде сва потребна средства за модернизацију исте. Такође је велики број повратника на сеоско подручје, јер су људи остали без посла и којима је за опстанак, преживљавање и отпочињање нове производње неопходан подстицај. Ово се односи на мала и средња пољопривредна газдинства, тако да је ова мера с циљем да се њима помогне, да се млади задрже на селу, да оснују своју породицу, започну сопствену производњу, као и да они који су се вратили на село ту остану и опстану. Сектор - млеко, Шифра инвестиције 101.1.5. Машине и опрема за припрему сточне хране, за храњење и

напајање животиња; Сточарство као грана пољопривреде друга је по важности на територији града Крагујевца, после воћарства. Најзаступљенији су говедарство и овчарство, али важно место заузимају свињарство и живинарство, иако су они заступљени у мањем обиму. На територији Града, осим узгоја мањег броја грла на газдинствима, има газдинстава чије су сточарске фарме у мањој или већој мери савремене, са већим бројем грла и интензивном производњом крмних биљака, тако да ће ова мера допринети појефтињењу и заокруживању процеса производње. Сектор - Воће, винова лоза, поврће (укључујући печурке) и цвеће - Шифра инвестиције 101.4.1. На територији града Крагујевца су повољни климатски и земљишни услови, незагађена природа и тржиште које пружа одличне услове за развој интензивног и профитабилног воћарства. овом мером би увели нов сортимент воћа, који се тражи на Европском тржишту и допринели би подизању нових савремених засада а тиме и повећању површина под воћем. Шифра инвестиција 101.4.2. Интензивна пластеничка производња (опрема за пластенички производњу) је доста развијена на територији Града Крагујевца, тако да овом мером доприносимо масовнијом и квалитетној производњи и повећању исте у затвореном простору, тј. повећању броја пластеника. Машине, уређаји и опрема за наводњавање засада допринеће остварењу већих приноса, квалитетнијим плодовима и мањим губицима због суше. Сектор - остали усеви (житарице, индустријско, ароматично и зачинско биље и др.) Пољопривредна механизација на газдинствима је у просеку старија од 22 године, односно преко 80% механизације у лошем стању, застарело, технички су машине мањег захвата, са релативно већом потрошњом горива и губицима при руковању, што додатно утиче на раст производних трошкова. Овом мером смо планирали набавку нове тракторске прикључне механизације кроз следеће инвестиције: Шифре инвестиција 101.5.1., 101.5.2.; 101.5.3; 101.5.4; 101.5.5; 101.5.6; 101.5.7 и 101.5.8. Сектор – пчеларство, Шифра инвестиције 101.6.2. На територији Града пчеларство је јако развијено и годишње се произведе око 350 тона меда, што представља око 10% од укупне произведене количине меда у Србији, тако да наши пчелари спадају у веће произвођаче меда и заузимају значајно место у региону. Ако томе додамо, да се поред меда производе велике

количине воска, прополиса, производа на бази меда, произилази да је пчеларство веома значајна грана пољопривреде на територији Града, како по свом физичком обиму, тако и по оствареној добити.

2.2.2. Циљеви мере: Повећање ефикасности, конкурентности и одрживости у раду, побољшање продуктивности и квалитета производа, повећање производних површина на отвореном пољу, повећање обима производње, стабилност дохотка пољопривредних газдинстава, смањење трошкова производње и свим наведеним секторима, унапређење техничко-технолошке опремљености, раст конкурентности уз прилагођавање захтевима домаћег и иностраног тржишта, правремена примена агротехнике, повећање стабилности дохотка пољопривредних газдинстава.

2.2.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Веза мере са националним програмом за рурални развој и пољопривреду је применљива. За ову меру подршке и наведене инвестиције у оквиру ње, вршиће се провера подносиоца захтева и чланова његове породице, како не би дошло до двоструког финансирања од стране надлежног Министарства и локалне самоуправе. Провера ће се вршити кроз базу података, коју ће за сваку инвестицију понаособ водити служба, као и кроз базу података издатих потврда (да нису коришћена средства локалне самоуправе) које су потребне за конкурсе Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде. Подносилац захтева је у обавези да достави потписану изјаву да није остварио средства по истом основу за инвестицију за коју подноси захтев тј. да не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно да иста инвестиција није предмет другог поступка за коришћење подстицаја.

2.2.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници мере су физичка лица – носиоци ПГ уписани у РПГ, у активном статусу чије је пребивалиште и производња на територији града Крагујевца. За шифре инвестиције 101.6.2 и 101.6.3 мера "Пчеларство", корисници су пчелари, власници кошница, који су регистровали пчелињаке, с тим да је базни пчелињак лоциран на територији Града.

2.2.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план или пројекат о економској одрживости улагања.

2.2.6. Општи критеријуми за кориснике: Да подносилац захтева има пребивалиште и производњу на територији града Крагујевца; да домаћинство нема доспеле неизмирене обавезе према буџету Града, закључно са даном доношења решења; Изјава корисника да није остварио средства за предметну инвестицију и да не сме користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаји, донације), односно да иста инвестиција није предмет другог поступка за коришћење подстицаја; да наменски користи и не отуђи нити да другом лицу на коришћење предметну инвестицију у периоду од три године од дана доношења решења; да добављач и подносилац захтева не представљају повезана лица у смислу закона којима се уређују јавне набавке. Инвестиција 101.4.1, 101.4.2 и 101.4.28 - да је парцела на којој се врши подизање засада воћа, пластеника и система за наводњавање на територији града Крагујевца у власништву подносиоца захтева или члана породице или да је подносилац захтева закупац парцеле у периоду од најмање две године од момента подношења захтева, (Уговор о закупу мора бити оверен код надлежне институције); да је густина садње засада формирана према нормама које је прописало Министарство, саднице морају бити набављене у регистрованим расадницима; Инвестиција 101.6.2 парцела на којој је стациониран пчелињак мора бити на територији града Крагујевца у власништву подносиоца захтева или члана домаћинства, или да је закупац парцеле на период од најмање 2 године од момента подношења захтева (Уговор оверен код надлежне институције). Да је набављена нова машина, уређај или опрема и да датум на рачуну, фискалном исечку, отпремници и гарантном листу не може бити старији од 1. јануара 2024. године, изузев за инвестицију 101.4.1 за коју датум на наведеним документима не може бити старији од 15. октобра 2023. године. За шифре инвестиција 101.1.1. Набавка квалитетних приплодних грла говреда, оваца и коза и 101.2.1. Набавка квалитетних приплодних грла свиња које се користе за производњу меса корисник инвестиције не сме да отуђи и да да на коришћење предметну инвестицију најмање три за јунице, а две године за шилежад, двиске, козе и назимад. У случају угинућа или принудног клања

приложити доказ издат од стране надлежног ветеринара. Предметна инвестиција у року од 3 (2) године може бити предмет ненајављене контроле представника Градске управе. Уколико се утврди да је предметна инвестиција отуђена или дата на коришћење другом лицу, надлежна управа ће покренути судски поступак за враћање добијених средстава. Старост јуница треба да буде од 12 до 31 месец, а за шиљежад, двиске и козе од 6-18 месеци и за назимад од 7-12 месеци у моменту закључења купопродајног уговора.

2.2.7. Специфични критеријуми:

Специфични критеријуми: За сектор воће и поврће – ПГ са прихватљивим инвестицијама до 49.999 евра. За сектор житарица и индустријских усева – ПГ која поседују до 49 ha под житарицама и индустријским усевима. Испуњеност ових услова ће се проверавати на основу уписа површина наведене културе у Регистар пољопривредног газдинства - структура биљне производње, пре доношења Решења о исплати средстава. За кориснике мере подршке за воће и грожђе, (шифра инвестиције 101.4.1) минимална површина не може бити мања од 0.1 ha за јагодасто воће и 0,25 ha за остало воће и грожђе на крају реализације предметне инвестиције. За кориснике мера подршке у заштићеном простору, минимална површина пластеника и осталих врста заштићеног простора на крају реализације предметне инвестиције не може бити мања од 0,01 ha. За пчеларе минимални број кошница не може бити мањи од 20 на крају предметне инвестиције. За сектор млека - ПГ која поседују до 29 говеда. За сектор меса - ПГ која поседују до 29 говеда, до 199 оваца и коза и до 29 крмача.

2.2.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
101.1.1	Набавка квалитетних приплодних грла млечних раса: говеда, оваца и коза
101.1.3	Опрема за мужу, хлађење и чување млека на фарми, укључујући све елементе, материјале и инсталације
101.1.4	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализоване приколице за транспорт чврстог стајњака, укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак)
101.1.6	Сточне ваге, рампе за утовар и истовар и торови за усмеравање и обуздавање животиња
101.1.9	Машине за примарну обраду земљишта
101.1.10	Машине за допунску обраду земљишта
101.1.11	Машине за ђубрење земљишта
101.1.12	Машине за сетву
101.1.13	Машине за заштиту биља
101.1.14	Машине за убирање односно скидање усева
101.1.15	Машине за транспорт
101.2.1	Набавку квалитетних приплодних грла говеда, оваца, коза и свиња које се користе за производњу меса
101.2.3	Машине и опрема за руковање и транспорт чврстог, полутечног и течног стајњака (транспортери за стајњак; уређаји за мешање полутечног и течног стајњака; пумпе за пражњење резервоара; сепаратори за полутечни и течни стајњак; машине за пуњење течног стајњака; специјализована опрема за транспорт чврстог стајњака, полутечног и течног стајњака, резервоари за течни стајњак, специјализоване приколице за транспорт чврстог/полутечног/течног стајњака, са одговарајућом опремом), укључујући и пратећу опрему за полутечни и течни стајњак)
101.2.5	Машине и опрема за складиштење и припрему сточне хране, за храњење и појење животиња (млинови и блендери/мешалице за припрему сточне хране; опрема и дозатори за концентровану сточну храну; екстрактори; транспортери; микс приколице и дозатори за кабасту сточну храну; хранилице; појилице; балери; омотачи бала и комбајни за сточну храну; превртачи сена, итд.)
101.2.6	Сточне ваге, рампе за утовар и истовар и торови за усмеравање и обуздавање животиња
101.2.10	Машине за примарну обраду земљишта
101.2.11	Машине за допунску обраду земљишта
101.2.12	Машине за ђубрење земљишта
101.2.13	Машине за сетву
101.2.14	Машине за заштиту биља
101.2.15	Машине за убирање односно скидање усева
101.2.16	Машине за транспорт
101.2.18	Машине и опрема за наводњавање усева
101.4.1	Подизање нових или обнављање постојећих (крчење и подизање) вишегодишњих засада воћака, хмеља и винове лозе
101.4.2	Подизање и опремање пластеника за производњу поврћа, воћа, цвећа и расадничку производњу
101.4.16	Набавка опреме за резивање, дробљење, сечење и уклањање остатака након резидбе воћних врста
101.4.19	Машине за примарну обраду земљишта
101.4.20	Машине за допунску обраду земљишта
101.4.21	Машине за ђубрење земљишта

101.4.22	Машине за сетву
101.4.23	Машине за садњу
101.4.24	Машине за заштиту биља
101.4.25	Машине за убирање односно скидање усева
101.4.26	Машине за транспорт
101.4.28	Машине, уређаји и опрема за наводњавање усева
101.5.1	Машине за примарну обраду земљишта
101.5.2	Машине за допунску обраду земљишта
101.5.3	Машине за ђубрење земљишта
101.5.4	Машине за сетву
101.5.5	Машине за садњу
101.5.6	Машине за заштиту биља
101.5.7	Машине за убирање односно скидање усева
101.5.8	Машине за транспорт
101.5.10	Машине и опрема за наводњавање усева
101.6.2	Набавка опреме за пчеларство
101.6.3	Набавка возила и приколица за транспорт пчелињих друштава

2.2.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1		не	

2.2.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи је приказан у Табели.***Интензитет помоћи***

Сектор	Шифра мере	Назив инвестиције	Интензитет помоћи	Максимум
Млеко	101.1.1	Набавка приплодних грла	50	360000.00
	101.1.3	Опрема за мужу и хлађење млека	50	100000.00
	101.1.4	Машина и опрема за руковање чврстог стајњака	50	100000.00
	101.1.5	Машине за припрему сточне хране	50	100000.00
	101.1.6	Сточне ваге	50	100000.00
	Месо	101.2.1	Набавка приплодних грла свиња	50
Воће и поврће	101.4.1	Подизање засада воћа и винове лозе	50	100000.00
	101.4.2	Подизање пластеника	50	100000.00
	101.4.28	Опрема за наводњавање	50	150000.00
Остали усеви	101.5.1	Машина за примарну обраду земљишта	50	600000.00
	101.5.2	Машина за допунску обраду	50	150000.00
	101.5.3	Машине за ђубрење	50	150000.00
	101.5.4	Машине за сетву	50	150000.00
	101.5.6	Машине за заштиту биља	50	150000.00
	101.5.7	Машине за убирање усева	50	150000.00
	101.5.8	Машине за транспорт	50	150000.00
	Пчеларство	101.6.2	Набавка опреме за пчеларство	50

2.2.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупан број поднетих захтева
2	Број захтева које су поднеле жене
3	Укупан број одобрених захтева
4	Број набављених машина
5	Број машина по врстама
6	Број пластеника
7	Површина пластеника
8	Опрема за пластенике по врстама
9	Укупна наводњавана површина
10	Наводњавана површина по културама
11	Укупна површина воћњака
12	Површина воћњака по културама
13	Број кошница
14	Број пчеларске опреме по врстама
15	Број приколица за превоз пчела
16	Опрема за сточарство по врстама
17	Број крава и јуница
18	Број крава и јуница по расама
19	Број двизака, шиљежади и коза по расама
20	Број назимица
21	Број назимади по расама

2.2.12 Административна процедура

Реализација ове мере се спроводи на следећи начин: По добијању претходне сагласности на Предлог програма од стране МПШВ, Градско веће града Крагујевца, доноси Одлуку о усвајању Програма. Затим се доноси Одлука о расписивању јавног позива ради реализације ових мера. Јавни позив се објављује на званичном сајту града Крагујевца, у средствима јавног информисања и на огласним таблама месних канцеларија на сеоском подручју. Подносиоци захтева прилажу фотокопије следећих докумената: 1. Личне карте; 2. Извода из РПГ - структура биљне производње; 3. Извода из РПГ - подаци о ПГ; 4. Извода из РПГ – животиње (факултативно); 5. Рачуна; 6. Фискалног исечка; 7. Отпремнице; 8. Гарантног листа; 8. Изјаве подносиоца захтева да он или чланови његовог ПГ нису остварили

средства по истом основу за исту инвестицију за који подноси захтев тј. да не смеју користити подстицаје по неком другом основу (субвенције, подстицаје, донације), односна да иста инвестиција није предмет другог поступка за коришћење подстицаја (изјава ће бити саставни део захтева). За шифре инвестиција 101.1.1. и 101.2.1 Уколико нема рачуна, фискалног исечка, отпремнице и гарантног листа потребно је приложити купопродајни уговор који мора бити оверен од стране надлежног органа и доказ о преносу средстава код пословне банке на наменски текући рачун. Поред наведеног, потребно приложити копију пасоша и здравствена уверења за предметна грла, извод из централне ветеринарске базе надлежне ветеринарске станице за ХИД (на коме ће се налазити грла) на дан подношења захтева. Купопродајни уговор и копија текућег рачуна мора да гласи на члана пољопривредног газдинства. За мере 101.4.1, 101.4.2 и 101.4.28 - доказ о

власништву земљишта (поседовни лист), или уговор о закупу земљишта за период од најмање две године оверен код надлежне институције од момента подношења захтева, на којима се планира подизање новог засада, и које су унете у Извод из Регистра пољопривредног газдинства - структура биљне производње; декларација произвођача садног материјала; уверење о здравственом стању садног материјала, сертификат (факултативно). За мере 101.6.2 и 101.6.3. и Извод из Евиденције о регистрацији пчелињака и пчелињих друштава; Потврда о извршеној пријави стања; Потврда о активном надзору. За реализацију ове Одлуке задужује се Градска управа за развој и инвестиције - Одељење за пољопривреду, рурални развој и робне резерве, које има задатак, да утврди да ли су испуњени сви услови из Јавног позива. Наведена Градска управа и Одељење доноси Решење о усвајању захтева, у складу са Законом о општем управном поступку, затим се исплата врши на основу Решења начелника Градске управе о исплати подстицаја за наведене мере. Уплата се врши на текуће рачуне носилаца Пољопривредног газдинства. Средства се одобравају корисницима који испуњавају напред наведене услове, према редоследу подношења захтева, а реализација се врши или до утрошка планираних средстава. Рок за подношење захтева је од момента расписивања Јавног позива до 1. новембра 2024. године. За шифре инвестиција 101.4.1. - Подизање нових или обнављање постојећих засада воћа и винове лозе 101.4.2 Подизање пластеника и 101.4.28 Опрема за наводњавање и 101.6.2. – Набавка опреме за пчеларство, рок за подношење захтева је од момента расписивања Јавног позива до 1. јула. 2024. године.

2.3. Назив и шифра мере: 104 прављање ризицима

2.3.1. Образложење: Шифра инвестиције 104.3 Осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња - Ову инвестицију град Крагујевац, у свом програму, спроводи од 2007. године и она из године у годину, показује позитиван ефекат у смислу повећања броја корисника и све већег прихватања ове мере као неопходне и реалне потребе за осигурањем, у односу на климатске појаве и друге негативне утицаје на пољопривредну производњу. Како су штете на пољопривредним усевима, плодовима, животињама и другим

ресурсима, редован пратилац пољопривредне производње и како велику штету нарочито причињавају елементарне непогоде, које су из године у годину све чешће и разорније, неопходно је подстицати реализацију овог програма. Такође, велику штету на усевима и плодовима, причињава разна дивљач, а ако томе додамо да је и сточни фонд све више подложен болестима и угинућу. Штете већег обима превазилазе могућност санирања од стране произвођача и могу озбиљно да угрозе даљи опстанак газдинства, а тиме и дугорочно одрживи развој пољопривредне производње, с тога је било која висина помоћи од великог значаја.

2.3.2. Циљеви мере: Повраћај дела средстава премије осигурања за усеве, плодове и животиње с циљем да се пружи подршка пољопривредним произвођачима да осигурају усеве, плодове и животиње чиме се обезбеђује смањење трошкова на газдинству, уколико дође до негативних последица, штета проузрокованих природним непогодама и другим ванредним догађајима; увођење газдинства у обавезу осигурања; повећање и стабилност дохотка пољопривредних газдинстава.

2.3.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Веза мере са националним програмом за рурални развој и пољопривреду је применљива. И Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и јединице локалне самоуправе врше надокнаду дела средстава за осигурање усева, плодова и животиња, јер до сада није било условљено да се та средства могу остварити само под једном основу.

2.3.4. Крајњи корисници: Крајњи корисници су физичка лица носиоци ПГ- уписана у РПГ, и налазе се у активном статусу и чије је пребивалиште и производња на територији града Крагујевца, која су осигурали усеве, плодове и животиње и извршили исплату целокупне премије осигурања.

2.3.5. Економска одрживост: За ову меру није применљива.

2.3.6. Општи критеријуми за кориснике: Општи критеријум за кориснике је да је подносилац захтева уписан у РПГ и налази се у активном статусу, да има пребивалиште и производњу на територији града Крагујевца; да домаћинство нема неизмирене, доспеле обавезе према буџету града, закључно са даном издавања решења, осигуране површине морају бити уписане у РПГ - структура биљне производње или животиње и да се налазе на територији града.

2.3.7. Специфични критеријуми: Нема специфичних критеријума.

2.3.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
104.3	Осигурање усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња

2.3.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1		не	

2.3.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи приказан је у Табели.

Интензитет помоћи

Врста осигурања	Интензитет помоћи	Максимум
усеви	30	40000.00
плодови	30	80000.00
животиње	30	20000.00

2.3.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Укупан број поднетих захтева
2	Укупан број одобрених захтева
3	Осигурана површина усева по културама
4	Осигурана површина воћа по културама
5	Број осигураних животиња
6	Број осигураних животиња по врстама и расама

2.3.12. Административна процедура

Реализација ове мере спроводи се на следећи начин: По добијању решења о давању претходне сагласности на Предлог програма од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Градско веће Града Крагујевца, усваја Програм, а затим се доноси Одлука о расписивању Јавног позива за ову меру (Јавни позив је саставни део одлуке) ради даље реализације ове мере. Јавни позив се објављује на званичном сајту Града, у средствима јавног информисања и на огласним таблама органа града. Уз захтев који се преузима у Одељењу за пољопривреду, рурални развој и робне резерве, подносилац захтева подноси фотокопије следећих докумената: 1. Личне карте подносиоца захтева; 2. Извода из РПГ - структура биљне производње; 3. Извода из Регистра пољопривредних газдинстава - подаци о пољопривредном газдинставу; 4. Извода из Регистра пољопривредних газдинстава - животиње; 5. Полисе осигурања (од осигуравајућег друштва, коју подносилац захтева сам бира); 6. Потврде о извршеном плаћању премије осигурања. Градска управа развој и инвестиције, Одељење за пољопривреду, рурални развој и робне резерве, доноси Решење о усвајању захтева, у складу са Законом о општем управном поступку, затим се исплата средстава врши на наменски рачун носиоца пољопривредног газдинства, на основу Решења начелника Градске управе о исплати средстава. Средства се одобравају корисницима који испуњавају услове из Јавног позива. Захтеви се обрађују према редоследу подношења, а реализација ове мере траје до утрошка планираних средстава. Рок за подношење захтева је од објављивања Јавног позива до 1. новембра 2024. године. Датум на потврди о исплаћеној премији осигурања не може бити старији од 1. јануара 2024. године.

2.4. Назив и шифра мере: 402

Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју
402
Подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју

2.4.1. Образложење: Ову меру Град уводи на основу интересовања које су исказале како самостални произвођачи, тако и асоцијације пољопривредних

произвођача (удружења, задруге).

2.4.2. Циљеви мере Финансирање активности на промоцији пољопривредног производа као потенцијала пољопривредног, туристичког, економског и сваког другог развоја, уз усвајање нових знања, технологија, добрих пракси, са циљем подизања конкурентности квалитета производа и услуга на тржишту.

2.4.3. Веза мере са националним програмима за рурални развој и пољопривреду: Веза мере са националним програмом није применљива.

2.4.4. Крајњи корисници: су физичка лица носиоци ПГ- уписана у РПГ, удружења пољопривредних произвођача и пољопривредне задруге регистрована на територији града Крагујевца.

2.4.5. Економска одрживост: За реализацију ове мере није потребно подносити бизнис план или пројекат о економској одрживости улагања.

2.4.6. Општи критеријуми за кориснике: да је подносилац захтева уписан у РПГ и налази се у активном статусу, да има пребивалиште и производњу на територији града Крагујевца; да домаћинство нема неизмирене, доспеле обавезе према буџету града, закључно са даном издавања решења. За удружења/задруге да су оправдала средства из буџета града одобрена за реализацију других програма.

2.4.7. Специфични критеријуми: Нема специфичних критеријума.

2.4.8. Листа инвестиција у оквиру мере:

Шифра инвестиције	Назив инвестиције
402.1	Информативне активности: сајмови, изложбе, манифестације, студијска путовања

2.4.9. Критеријуми селекције:

Редни број	Тип критеријума за избор	Да/Не	Бодови
1		не	0

2.4.10. Интензитет помоћи: Интензитет помоћи приказан је у Табели.

Интензитет помоћи

Активност	Интензитет помоћи	Максимум
Сајмови	100%	100000.00
Манифестације	100%	400000.00
Изложбе	100%	200000.00
Едукације	100%	100000.00
Студијска путовања	100%	900.000.00

2.4.11. Индикатори/показатељи:

Редни број	Назив показатеља
1	Број манифестација
2	Број учесника
3	Број учесница
4	Број посетилаца

2.4.12. Административна процедура:

Реализација ове мере спроводи се на следећи начин: По добијању решења о давању претходне сагласности на Предлог програма од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, Градско веће Града Крагујевца, усваја Програм, а затим се доноси Одлука о расписивању Јавног позива за ову меру (Јавни позив је саставни део одлуке) ради даље реализације ове мере. Јавни позив се објављује на званичном сајту Града, у средствима јавног информисања и на огласним таблама органа града. Уз захтев који се преузима у Одељењу за пољопривреду, рурални развој и робне резерве, подносилац захтева подноси фотокопије следећих докумената: • За РПГ: 1. Личне карте подносиоца захтева; 2. Текућег рачуна; 3. Потврде о активном статусу у РПГ; 4. Извода из Регистра пољопривредних газдинстава – подаци о пољопривредном газдинству; 5. Позивно писмо са агендом манифестације • За

задруге / удружења: 1. Оснивачки акт или уговор о оснивању; 2. Листа задругара / чланова удружења; 3. Доказ о измиренем обавезама према буџету Града / Републике; 4. Доказ о оправданим средствима одобреним из буџета Града по другим програмима; 5. Лична карта одговорног лица. Градска управа развој и инвестиције формира комисију за разматрање пријава по јавном позиву; На предлог Комисије, начелник Градске управе за развој и инвестиције доноси решење о одобравању средстава. Исплата средстава врши се на текући рачун носиоца газдинства, односно на рачун удружења / задруге на основу Решења начелника Градске управе о исплати средстава. Средства се одобравају подносиоцима захтева који испуњавају услове из Јавног позива. Захтеви се обрађују према редоследу подношења, а реализација ове мере траје до утрошка планираних средстава. Рок за подношење захтева је од објављивања Јавног позива до 1. новембра 2024. године.

III ИДЕНТИФИКАЦИОНА КАРТА

Табела: Општи подаци и показатељи

Назив показатеља	Вредност, опис показатеља	Извор податка и година
ОПШТИ ПОДАЦИ		
Административни и географски положај		
Аутономна покрајина	/	рзс*
Регион	Регион Шумадије и Западне Србије	рзс*
Област	Шумадијска област	рзс*
Град или општина		рзс*
Површина	835	рзс*
рој насеља	56	рзс*
Број катастарских општина	63	рзс*
Број подручја са отежаним условима рада у пољопривреди (ПОУРП)	6	
Демографски показатељи		
Број становника	179417	рзс**
Број домаћинстава	59344	рзс*
Густина насељености (број становника/површина, km ²)	212	
Промена броја становника 2011:2002 (2011/2002*100 - 100)	146373, 150835	рзс**
- у руралним подручјима АП/ЈЛС	28567	рзс**
Становништво млађе од 15 година (%)	14%	рзс**
Становништво старије од 65 година (%)	19,36%	рзс**
Просечна старост	41,8 м, 42,8 ж	рзс*
Индекс старења	147,39	рзс*
Без школске спреме и са непотпуним основним образовањем (%)	9,96	рзс*
Основно образовање (%)	17,6	рзс*
Средње образовање (%)	54,56	рзс*
Више и високо образовање (%)	17,88	рзс*
Пољопривредно становништво у укупном броју становника (%)	16,9	Процена
Природни услови		
Рељеф (равничарски, брежуљкасти, брдски, планински)	Високо побрђе и планинске области на истоку, средње побрђе и ниски равничарски део	Интерни
Преовлађујући педолошки типови земљишта и бонитетна класа	Смоница, аливијалум, гајњача, подзол, црвеница, смеђа, скелетоидна	Интерни

Клима (умерено-континентална, субпланинска ...)	Умерено-континентална	Интерни
Просечна количина падавина (mm)	550 mm	Интерни
Средња годишња температура (oC)	Средња 11,5, преко 25 0 Ц 92 дана, испод 0 Ц 96 дана, под снегом 34 дана	Интерни
Хидрографија (површинске и подземне воде)	Лепеница, Јасеница, Угљешница	Интерни
Површина под шумом (ha)	28543 ха државна, 59882 ха приватна	рзс*
Површина под шумом у укупној површини АП/ЈЛС (%)	29%	рзс*
Пошумљене површине у претходној години (ha)	*	рзс*
Посечена дрвна маса (m3)	32438 кубика	рзс*
ПОКАЗАТЕЉИ РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ		
Стање ресурса		
Укупан број пољопривредних газдинстава:	9555	рзс***
Број регистрованих пољопривредних газдинстава (РПГ):	8786	Управа за трезор
- породична пољопривредна газдинства (%)	99,89	
- правна лица и предузетници (%)	0,11	
Коришћено пољопривредно земљиште - КПЗ (ha)	33786	рзс***
Учешће КПЗ у укупној површини ЈЛС (%)	4,46	
Оранице и баште, воћњаци, виногради, ливаде и пашњаци, остало(18) (ha, %)	21914, 64,86%; 8019 ха, 23,73%; 3264 ха, 9,66; 93, 0,28%; 483ха, 1,43%; 6, 0,47%	рзс***
Жита, индустријско биље, поврће, крмно биље, остало(19) (ha, %)	15062, 68,73%; 38, 0,17%; 86, 0,39%; 149, 0,89%; 6207, 28,32%; 12, 0,05%; 210, 0,96%; 104, 047%	рзс***
Просечна величина поседа (КПЗ) по газдинству (ha)	2,6	рзс***
Обухваћеност пољопривредног земљишта комасацијом (ha)	није рађена	Интерни
Обухваћеност земљишта неким видом удруживања (ha)	нема података	Интерни
Број пољопривредних газдинстава која наводњавају КПЗ	325 ПГ 199; 234 ПГ 88; 86 ПГ 107; 4 ПГ 1; 2 ПГ 1; 2 ПГ 0,47%	рзс***
Одводњавана површина КПЗ (ha)	Нема података	Интерни
Наводњавана површина КПЗ (ha)	199	рзс***
Површина пољопривредног земљишта у државној својини на територији АП(20) (ha)	3550	Интерни
Површина пољопривредног земљишта у државној својини која се даје у закуп (ha):	556	Интерни
- физичка лица (%)	99%	Интерни
- правна лица (%)	1%	Интерни

Говеда, свиње, овце и козе, живина, кошнице пчела (број)	14104, 35260; 38765; 277450; 13000; 8472; 611; 23966	рзс***
Трактори, комбајни, прикључне машине (број)	8472; 611; 23966	рзс***

Пољопривредни објекти (број)	4762 ПГ, 4952; 5150 ПГ, 5348; 5246 ПГ 5375; 3493 ПГ, 3640; 25 ПГ 35; 4811 ПГ 5021; 3175 ПГ, 3580; 335 ПГ 424; 2803 ПГ, 3109;	рзс***
чч, сушаре, стакленици и пластеници (број)	30 ПГ, 33; 34 ПГ, 37; 21 ПГ, 21; 774 ПГ 1235;	рзс***
Употреба минералног ђубрива, стајњака и средстава за заштиту биља (ха, број ПГ)	6555 ПГ, 19234; 4696 ПГ, 5,63; 692 ПГ, 14334	рзс***
Број чланова газдинства и стално запослених на газдинству:	4,2	рзс***
(на породичном ПГ: на газдинству правног лица/предузетника) (ха)	*	рзс***
Годишње радне јединице (број)	2880	рзс***
Земљорадничке задруге и удружења пољопривредника (број)	2,6	Интерни
Производња пољопривредних производа(количина):		
- биљна производња (t)	63000 житарице; 18000 поврће; 3300 индустријско биље; 10000 шљиве; 1240 јабуке; 660 крушке; 2100 остало воће	рзс***
- сточарска производња (t, lit, ком.)	7562 месо, 2145 говеђе, 1854 овчије, 80 козије; 646 живинско; 2837 свињско	Интерни

ПОКАЗАТЕЉИ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА

Рурална инфраструктура

Саобраћајна инфраструктура

Дужина путева(km)	440 путеви I и II реда; 31450 локални	рзс*
Поште и телефонски претплатници (број)	32 ПЈ, 67805 прикључке, 3 мобилна оператора	рзс*

Водопривредна инфраструктура

Домаћинства прикључена на водоводну мрежу (број)	54658	рзс*
Домаћинства прикључена на канализациону мрежу (број)	46471, 78%	рзс*
Укупне испуштене отпадне воде (хиљ.м3)	нема података	рзс*
Пречишћене отпадне воде (хиљ.м3)	1520 л	рзс*

Енергетска инфраструктура

Производња и снабдевање електричном енергијом (број)	103116	Интерни
<i>Социјална инфраструктура</i>		
Објекти образовне инфраструктуре (број)	17 ОШ; 12СШ; 3 Спец; 6 ВШ, 17 обданишта, 1 институт	рзс*
Број становника на једног лекара	196	рзс*
Број корисника социјалне заштите	*	рзс*
<i>Диверзификација руралне економије</i>		
Запослени у секторима пољопривреде, шумарства и водопривреде (број)	20766 у; 9109 м; 11657 ж	рзс* рзс***
Газдинства која обављају друге профитабилне активности(30) (број)	289	рзс***
Туристи и просечан број ноћења туриста на територији АП/ЈЛС (број)	47358; 87308; 2,4	рзс*
<i>Трансфер знања и информација</i>		
Пољопривредна саветодавна стручна служба (да/не)	да	Интерни
Пољопривредна газдинства укључена у саветодавни систем (број)	5 пута	ПССС

IV. ОБАВЕЗА ОБЈАВЉИВАЊА ПРОГРАМА

Овај Програм објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

**Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.**

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 66-51/24-V
Датум: 22. април 2024. године
Крагујевац

Градско веће, на основу члана 2. тачка 27. Одлуке о Градском већу („Службени лист града Крагујевца“, број 8/22-пречишћен текст), члана 49. став 3. Пословника о раду Градског већа („Службени лист града Крагујевца“, број 13/24) и члана 36. став 3. Правилника о одобравању и финансирању програма којим се остварује општи интерес у области спорта на територији града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 33/20 и 31/22) на предлог Комисије за оцену годишњих и посебних програма организација/удружења у области спорта за финансирање/суфинансирање средствима из буџета града Крагујевца за 2024. годину, на седници одржаној 22. априла 2024. године, доноси

ЗАКЉУЧАК

**о давању претходне сагласности
на измену Трошковника
Рвачког клуба „Раднички“ Крагујевац**

I Даје се претходна сагласност на измену Трошковника Рвачког клуба „Раднички“ Крагујевац на основу ревидираног финансијског плана за 2024. годину, а на предлог Комисије за оцену годишњих и посебних програма удружења/организација у области спорта за финансирање/суфинансирање средствима из буџета града Крагујевца за 2024. годину, број: 66-49/24-II од 19.04.2024. године.

II Овај закључак објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

**Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.**

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-961/24-V
Датум: 22. април 2024. године
Крагујевац

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", бр. 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

**о продужењу статуса
вршиоца дужности начелника
Градске управе за комуналне послове**

I **Зорици Ђорић**, дипломираном машинском инжењеру из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности начелника Градске управе за комуналне послове, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске управе за комуналне послове, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

**Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.**

Република Србија

Град Крагујевац

Градско веће

Број: 112-962/24-V

Датум: 22. април 2024. године

К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др. закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21,123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о продужењу статуса

вршиоца дужности начелника

Градске управе за имовинске послове,

урбанизам, изградњу и озакоњење

I Љиљани Пршић, дипломираном правнику из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности начелника Градске управе за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске управе за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија

Град Крагујевац

Градско веће

Број: 112-963/24-V

Датум: 22. април 2024. године

К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др. закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о продужењу статуса

вршиоца дужности начелника

Градске пореске управе

I Данијели Чомагић Поповић, дипломираном правнику из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности начелника Градске пореске управе, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске пореске управе, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија

Град Крагујевац

Градско веће

Број: 112-964/24-V

Датум: 22. април 2024. године

К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др. закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о продужењу статуса

вршиоца дужности начелника

Градске управе за финансије и јавне набавке

I Милијани Ратковић, магистру економских наука из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности начелника Градске управе за финансије и јавне набавке, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске управе за финансије и јавне набавке, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија

Град Крагујевац

Градско веће

Број: 112-965/24-V

Датум: 22. април 2024. године

К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др. закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о продужењу статуса

вршиоца дужности начелника

Градске управе за прописе

I Весни Станишић, дипломираном правнику из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности начелника Градске управе за прописе, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске управе за прописе, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др.закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-966/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о продужењу статуса
вршиоца дужности начелника
Градске управе за друштвене делатности

I Тамари Јовановић, дипломираном економисти из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности начелника Градске управе за друштвене делатности, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске управе за друштвене делатности, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21,123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-967/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о продужењу статуса
вршиоца дужности начелника
Градске управе за инспекцијске послове и
комуналну милицију

I Бобану Петровићу, дипломираном официру полиције из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности начелника Градске управе за инспекцијске послове и комуналну милицију, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске управе за инспекцијске послове и комуналну милицију, најдуже на три месеца.

II Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-968/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др. закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о продужењу статуса
вршиоца дужности начелника
Градске управе за људске ресурсе, опште и
заједничке послове

I Марији Шапић, дипломираном економисти из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности начелника Градске управе за људске ресурсе, опште и заједничке послове, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске управе за људске ресурсе, опште и заједничке послове, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-969/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др. закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о продужењу статуса
вршиоца дужности заменика начелника
Градске управе за инспекцијске послове и
комуналну милицију

I Марији Живковић, мастер економисти из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за инспекцијске послове и комуналну милицију, почев од 23. априла 2024. године, до постављења заменика начелника Градске управе за инспекцијске послове и комуналну милицију, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др.закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-970/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о продужењу статуса
вршиоца дужности заменика начелника
Градске управе за комуналне послове

I Ивани Ђупић, дипломираном правнику из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за комуналне послове, почев од 23. априла 2024. године, до постављења заменика начелника Градске управе за комуналне послове, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21 и 123/21-др.закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-971/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о продужењу статуса
вршиоца дужности заменика начелника
Градске пореске управе

I Светлани Вујновић, мастер економисти из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности заменика начелника Градске пореске управе почев од 23. априла 2024. године, до постављења заменика начелника Градске пореске управе, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-972/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о продужењу статуса

вршиоца дужности заменика начелника
Градске управе за финансије и јавне набавке

I Данијели Сотилов Стефановић, дипломираном економисти из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за финансије и јавне набавке, почев од 23. априла 2024. године, до постављења заменика начелника Градске управе за финансије и јавне набавке, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др.закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-973/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о продужењу статуса

вршиоца дужности заменика начелника
Градске управе за људске ресурсе, опште и
заједничке послове

I Драгици Андрић, дипломираном правнику из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за људске ресурсе, опште и заједничке послове, почев од 23. априла 2024. године, до постављења заменика начелника Градске управе за људске ресурсе, опште и заједничке послове, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-974/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 56. став 2. и 4. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 95/18, 113/17-др.закон, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21- др.закон и 92/23), у вези члана 59. тачка 10. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 2. тачка 11. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22-пречишћен текст), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о продужењу статуса
вршиоца дужности заменика начелника
Градске управе за имовинске послове,
урбанизам, изградњу и озакоњење

I Ивани Тодоровић, дипломираном правнику из Крагујевца, продужава се статус вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење, почев од 23. априла 2024. године, до постављења начелника Градске управе за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење, најдуже на три месеца.

II По истеку рока из поглавља I овог решења, именована има право да у складу са чланом 56. став 7. Закона о запосленима у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе ("Службени гласник Републике Србије", број 21/16, 113/17, 113/17-др.закон, 95/18, 95/18-др.закон, 86/19-др.закон, 157/20-др.закон, 114/21, 123/21-др. закон и 92/23), буде распоређена на радно место на коме је била распоређена до постављења.

III Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 112-983/24-V
Датум: 22. април 2024. године
К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 59. став 1. тачка 9. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), члана 2. став 1. тачка 10. и члана 21. Одлуке о Градском већу („Службени лист града Крагујевца“, број 8/22-пречишћен текст) и члана 16. Пословника о раду Градског већа („Службени лист града Крагујевца“, број 13/24), на седници одржаној дана 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ
о образовању Комисије за утврђивање
фактичког стања партера, пратећег
мобиљара и јавних зелених површина на
Тргу војводе Радомира Путника пре и након
одржавања манифестација

I образује се Комисија за утврђивање фактичког стања партера, пратећег мобиљара и јавних зелених површина на Тргу војводе Радомира Путника пре и након одржавања манифестација (у даљем тексту: Комисија), као повремено радно тело Градског већа.

Комисија се образује у следећем саставу:

- 1. Аца Станковић**, дипл. грађевински инжењер, Градска управа за развој и инвестиције, председник Комисије;
- 2. Слободан Стефановић**, дипл. грађевински инжењер, Градска управа за комуналне послове, члан Комисије;
- 3. Зоран Богдановски**, дипл. машински инжењер, Градска управа за комуналне послове, члан Комисије;
- 4. Наташа Радисављевић**, струковни инжењер грађевинарства, Градска управа за развој и инвестиције, члан Комисије;
- 5. Звонко Гобелић**, дипл. машински инжењер, Градска управа за развој и инвестиције, члан Комисије.

Административно-техничке, оперативне и друге послове за потребе рада Комисије обављаће Марија Милојевић, дипл.правник, запослена у Градској управи за развој и инвестиције.

II Задатак Комисије је да у поступку издавања решења о заузећу јавне површине на Тргу војводе Радомира Путника:

- пре одржавања манифестацији утврди фактичко стање партера трга и пратећег мобилијара и о истом сачини записник у присуству овлашћеног представника организатора манифестације;

- након одржавања манифестације утврди фактичко стање партера трга и пратећег мобилијара, да о истом сачини записник у присуству овлашћеног представника организатора манифестације и у исти констатује сваки вид евентуалне штете.

III Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца”.

**Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.**

**Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 400-789/24-V
Датум: 22. април 2024. године
Крагујевац**

Градско веће, на основу члана 59. став 1. тачка 25. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 2. тачка 27. Одлуке о Градском већу („Службени лист града Крагујевца“, број 8/22-пречишћен текст), члана 33. и члана 35. став 6. и став 9. Правилника о одобравању и финансирању програма којим се остварује општи интерес у области спорта на територији града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 33/20 и 31/22), на седници одржаној 22. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

**о изменама Решења
о додели / расподели средстава за
финансирање/суфинансирање годишњих
програма организација/удружења којима
се остварују потребе и интереси грађана у
области спорта средствима буџета града
Крагујевца за 2024. годину**

I У поглављу I Решења о додели/расподели средстава за финансирање/суфинансирање годишњих програма организација/удружења којима се остварују потребе и интереси грађана у области спорта средствима буџета града Крагујевца за 2024. годину („Службени лист града Крагујевца“, број 16/24) у даљем тексту: Решење, број: „47.850.000,00“ мења се и гласи: „47.950.000,00“.

У поглављу I Решења, у табеларном приказу, у тачки 20. у делу: „Висина новчаних средстава за финансирање/суфинансирање годишњих програма (до наведеног износа у РСД)“, број: „250.000,00“ замењује се бројем „350.000,00“.

II Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

**Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.**

**Република Србија
Град Крагујевац
Градско веће
Број: 023-80/24-V
Датум: 23. април 2024. године
Крагујевац**

Градско веће, на основу члана 59. став 1. тачка 25. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), члана 2. став 1. тачка 27. Одлуке о Градском већу („Службени лист града Крагујевца“, број 8/22-пречишћен текст), члана 49. став 2. Пословника о раду Градског већа („Службени лист града Крагујевца“, број 13/24) и члана 23. став 2. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Спортским привредним друштвом "Раднички" д.о.о. Крагујевац број 01-3003 од 6. децембра 2023. године-пречишћен

текст, на седници одржаној дана 23. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

I Даје се сагласност на Правилник о изменама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова у Спортском привредном друштву "Раднички" д.о.о. Крагујевац, број 01-799 који је директор Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац донео дана 22. априла 2024. године.

II Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

Република Србија

Град Крагујевац

Градско веће

Број: 112-992/24-V

Датум: 23. април 2024. године

К р а г у ј е в а ц

Градско веће, на основу члана 59. став 1. тачка 9. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), члана 2. став 1. тачка 10. Одлуке о Градском већу ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22 - пречишћен текст), члана 49. став 2. Пословника о раду Градског већа ("Службени лист града Крагујевца", број 13/24), на седници одржаној дана 23. априла 2024. године, доноси

РЕШЕЊЕ

**о образовању Тима
за ментално здравље младих**

I Образује се Тим за ментално здравље младих (у даљем тексту: Тим) као повремено радно тело Градског већа града Крагујевца, у следећем саставу:

1. **Јелена Павић**, члан Градског већа за социјалну и здравствену заштиту - координатор Тима;

2. **Стефан Јовановић**, помоћник градоначелника за омладину и сарадњу са Универзитетом – члан;
3. **Др Гордана Дамњановић**, Помоћник градоначелника за здравствену и социјалну заштиту – члан;
4. **Марија Ђоковић**, Градска управа за друштвене делатности, Одељење за образовање, спорт и омладину, Канцеларија за младе – члан;
5. **Јелена Исаковић**, Градска управа за друштвене делатности, Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и трговину људима – члан;
6. **Борис Ангеловски**, Центар за примењену психологију – члан;
7. **Јована Живановић**, Факултет медицинских наука Универзитета у Крагујевцу – члан;
8. **Маја Веселиновић**, удружење Омладина ЈАЗАС-а Крагујевац – члан;
9. **Срећко Гобелић**, Полицијска управа Крагујевац – члан;
10. **Владимир Јакшић**, представник Актива директора средњих школа, директор Медицинске школе са домом ученика "Сестре Нинковић" - члан;
11. **Лука Милетић**, представник парламента Средње стручне школе – члан;
12. **Вања Бркић**, Центар за социјални рад "Солидарност" Крагујевац – члан;
13. **Ивана Симић Вукомановић**, Институт за јавно здравље Крагујевац – члан;
14. **Мирјана Милосављевић**, Актив педагога и психолога – члан;
15. **Јелена Илић**, Одред извиђача "Артем" Крагујевац – члан.

II Тим се образује са задатком да креира и прати локалне планове акција за развој програма подршке менталном здрављу младих на нивоу јединице локалне самоуправе.

III Стручне, административне, техничке и друге послове за потребе Тима обављаће Градска управа за друштвене делатности, Одељење за образовање, спорт и омладину. Тим ће у свом раду користити печат Градске управе за друштвене делатности.

IV Ово решење објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

Заменик Градоначелника,
Дејан Ружић, с.р.

САДРЖАЈ

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

- Оперативни план за одбрану од поплава на територији града Крагујевца за воде II реда за 2024. годину	1
- Одлука о усвајању Стратегије развоја урбаног подручја града Крагујевца и општина Баточина, Лапово, Рача, Кнић, Топола и Аранђеловац	40
- Одлука о престанку мандата одборника Скупштине града Крагујевца	168
- ОДЛУКА О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА – ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ ПРЕДРАГУ ИЛИЋУ И САЊИ ЖИВКОВИЋ	168
- ОДЛУКА О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА – ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ ЗОРАНУ ИГЊАТОВИЋУ	168
- ОДЛУКА О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ ПРОФ. ДР МИЛОВАНУ МАТОВИЋУ	169
- ОДЛУКА О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ МИОДРАГУ СТОЈИЛОВИЋУ	169
- ОДЛУКА О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ МАРИНИ ПЕТРОВИЋ ЈИЛИХ	169
- ОДЛУКА О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ LIONEIGHT DOO КРАГУЈЕВАЦ	170
- ОДЛУКА О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕ НАГРАДЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА - ЂУРЂЕВДАНСКЕ НАГРАДЕ ЗА 2023. ГОДИНУ ИВАНУ ГЛИШОВИЋУ, ВЛАДИЦИ МОМЧИЛОВИЋУ, ГОРАНУ ЂИРАКОВИЋУ, МИЛОШУ ИЛИЋУ, ПРЕДРАГУ ЂОКИЋУ, АЛЕКСАНДРУ СИМОВИЋУ, МИЛОШУ ДРОБЊАКУ И САШИ БЕЧАНОВИЋУ	170
- Решење о образовању Одбора за прописе	171
- Решење о образовању Одбора за односе са верским заједницама	172
- Решење о образовању Одбора за локалну самоуправу и месну самоуправу	172
- Решење о образовању Одбора за буџет и финансије	173
- Решење о образовању Одбора за друштвене делатности	174
- Решење о образовању Одбора за просторно планирање, урбанизам и изградњу	175
- Решење о образовању Одбора за комуналне делатности, саобраћај и делатности од општег интереса	176
- Решење о образовању Одбора за привреду, пољопривреду и развој села	177
- Решење о образовању Одбора за заштиту и унапређење животне средине	177
- Решење о образовању Одбора за утврђивање предлога назива улица, тргова, градских четврти, заселака и других делова насељених места на територији Града	178
- Решење о образовању Одбора за удруживање и сарадњу	179
- Решење о образовању Одбора за здравство, социјалну и дечју заштиту	180
- Решење о образовању Комисије за родну равноправност	181

ГРАДСКО ВЕЋЕ

- Програм подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за територију града Крагујевца у 2024. години	182
- Закључак о давању претходне сагласности на измену Трошковника Рвачког клуба "Раднички" Крагујевац	214
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности начелника Градске управе за комуналне послове	214
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности начелника Градске управе за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење	215
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности начелника Градске пореске управе	215
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности начелника Градске управе за финансије и јавне набавке	216
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности начелника Градске управе за прописе	216
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности начелника Градске управе за друштвене делатности	217
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности начелника Градске управе за инспекцијске послове и комуналну милицију	217
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности начелника Градске управе за људске ресурсе, опште и заједничке послове	218
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за инспекцијске послове и комуналну милицију	218
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за комуналне послове	219
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности заменика начелника Градске пореске управе	219
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за финансије и јавне набавке	220
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за људске ресурсе, опште и заједничке послове	220
- Решење о продужењу статуса вршиоца дужности заменика начелника Градске управе за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење	221
- Решење о образовању Комисије за утврђивање фактичког стања партера, пратећег мобилијара и јавних зелених површина на Тргу војводе Радомира Путника пре и након одржавања манифестација	221
- Решење о изменама Решења о додели/расподели средстава за финансирање/суфинансирање годишњих програма организација/удружења којима се остварују потребе и интереси грађана у области спорта средствима буџета града Крагујевца за 2024. годину	222
- Решење о давању сагласности на Правилник о изменама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова у Спортском привредном друштву "Раднички" д.о.о. Крагујевац	222
- Решење о образовању Тима за ментално здравље младих	223

Издавач: Град Крагујевац, Градска управа за прописе града Крагујевца,

Одговорни уредник: Љиљана Лазаревић Сарић

Уредништво: Градска управа за прописе града Крагујевца

34000 Крагујевац, Трг слободе број 3, телефони: 034/306-153, 034/306-165

Цена примерка: 150,00 динара. Уплатни рачун број: 840-742341843-24

по моделу 97 са позивом на број 48-049, град Крагујевац.

Прималац: Приходи које својом делатношћу остваре органи и организације градова

Сврха плаћања: за „Службени лист града Крагујевца“.

Рачунарска обрада и штампа:

Графопромет доо Крагујевац, 34000 Крагујевац, 19. октобра број 2, телефон: 034/370-003

